

นักวางแผน

วิจัยปฏิบัติการ



Original title : The Action Research Planner
© Deakin University 1988

หนังสือแปล
อันดับที่ ๑๑๓
สาขาการศึกษา



ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ
กรมวิชาการจัดพิมพ์เป็นภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๓๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๓๘
จำนวนพิมพ์ ๘,๕๐๐ เล่ม
ISBN 974-26-7807-3

นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ

The Action Research Planner

Stephen Kemmis
Robin McTaggart

บรรณาธิการ

ส.วาสนา ประवालพุดักษ์

แปล

ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การวิจัยเป็นยุทธศาสตร์ทางการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น กรมวิชาการ จึงได้ทำหนังสือแปลเรื่อง *นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ* ซึ่งแปลจาก The Action Research Planner ของ มหาวิทยาลัยเคดิน ประเทศออสเตรเลีย ซึ่ง รวบรวมและบรรณาธิการโดย สตีเฟ่น เคมมิส (Stephen Kemmis) และ โรบิน แมกแทกการ์ต (Robin McTaggart) โดยมอบให้ ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ เป็นผู้แปล และนายกมล สุตประเสริฐ เป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่เนื้อหาสาระแผนการวิจัยปฏิบัติการ ที่บุคลากรในวงการศึกษาของโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องสามารถศึกษาและนำไปปฏิบัติ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียน การสอนในหน่วยงานของตนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้กรมวิชาการได้จัดพิมพ์ เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับครูในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาขึ้นไป

กรมวิชาการขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำ หนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรบิน แมกแทกการ์ต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ เชื้อประไพศิลป์ จากคณะพยาบาล-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้คำแนะนำในการแปลหนังสือ เล่มนี้



(นายพนม พงษ์โพธิ์)

อธิบดีกรมวิชาการ

คำนำผู้แปล

หนังสือเล่มนี้ไม่มีคำนำจากผู้เขียน แต่มีรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาของหนังสือ ซึ่งเขียนไว้หลังปกในฉบับภาษาอังกฤษว่า เป็นหนังสือที่ใช้ในการสอนวิชาการวิจัยปฏิบัติการ และการวิเคราะห์การเรียนการสอนในหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเคดิน รวบรวมโดย สตีเฟ่น เคมมิล และ โรบิน แมกเทกการ์ต โดยมีคณาจารย์ผู้ร่วมสอนอีก ๔ ท่าน คือ จี. ดี ซีโร, ซี. เฮนรี, เจ. มอสเลย์ และ โอ. โรบอตทอม

เมื่อกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ติดต่อการขอใช้ลิขสิทธิ์การแปลหนังสือเล่มนี้ไปยังผู้เขียน ผู้เขียนแสดงความจำนงว่า เพื่อสืบทอดแนวความคิดของการปฏิบัติตามแนวของผู้เขียน ควรจะได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้แปล จึงได้มีการประชุมสัมมนาขึ้นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์โรบิน แมกเทกการ์ต และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ เชื้อประไพศิลป์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นผู้วิจัยตามแนวการวิจัยปฏิบัติการนี้ในประเทศไทย ได้กรุณามาเป็นวิทยากรในการสัมมนาปฏิบัติการเรื่องการวิจัยปฏิบัติการ ให้กับคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นการถ่ายทอดวิธีดำเนินการโดยการปฏิบัติจริง ซึ่งทำให้ผู้แปลได้เข้าใจแนวความคิด อันเป็นการขยายความเข้าใจในแนวคิดต่างๆ ของวิธีการนี้ยิ่งขึ้น และจากการประเมินผลการสัมมนา ตลอดจนการแลกเปลี่ยนแนวคิดระหว่างผู้แปลกับวิทยากรทั้งสองท่าน ภายหลังจาก

การสัมมนาในครั้งนี้เน้น ทำให้เกิดภาคผนวกพิเศษจากผู้แปลคือ ภาคผนวก จ
ซึ่งเป็นการรวบรวมคำศัพท์เฉพาะ และได้กำหนดชื่อหนังสือเล่มนี้
ในฉบับภาษาไทยว่า นิกายแผนวิจัยปฏิบัติการ

ผู้แปลขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไรบิน แมกเทศการัต
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภรณ์ เชื้อประไพศิลป์ เป็นอย่างสูง
ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ส.วาสนา ประवालพฤษ์

๕ มีนาคม ๒๕๓๕

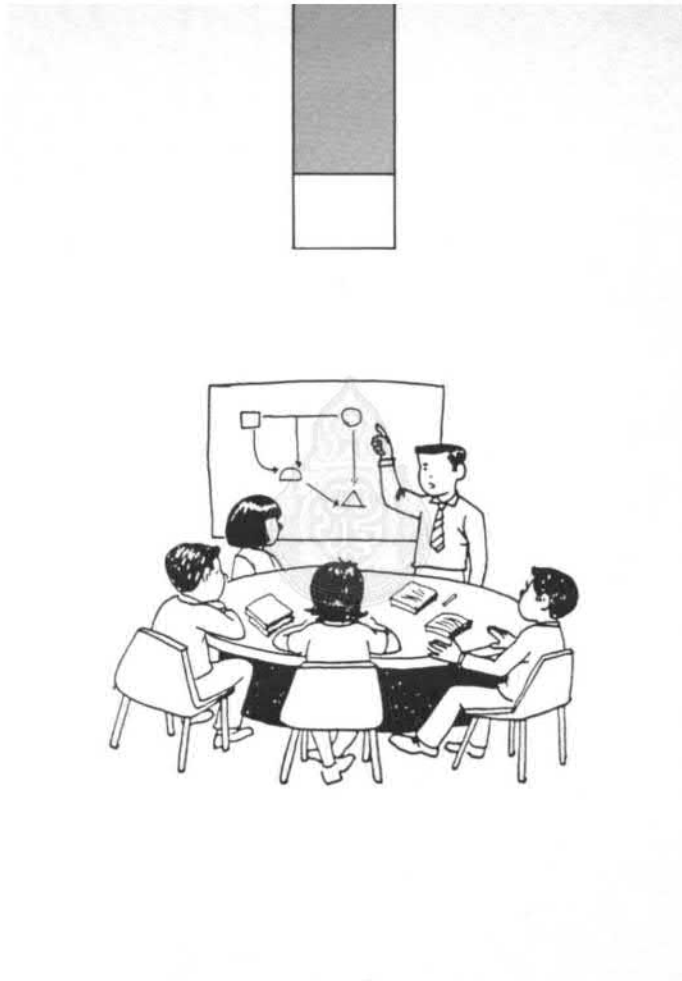


สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑	
บทนำ : ธรรมชาติของการวิจัยปฏิบัติการ	๑๑
บทที่ ๒	
ปรับปรุงการศึกษาโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ	๕๓
บทที่ ๓	
นักวางแผน	๘๗
ภาคผนวก ก	
การค้นหาสาระหรือแนวดำเนินการ :	
ตารางการสร้างสื่อบนเว็บไซต์	๑๖๓
ภาคผนวก ข	
เทคนิคการควบคุมและติดตามการวิจัยปฏิบัติการ	๑๗๖

	หน้า
ภาคผนวก ค	
แนวดำเนินการของนักวิจัยปฏิบัติการ	๑๘๕
ภาคผนวก ง	
ตอนที่ ๑ : ตัวอย่างอย่างย่อของการวิจัยปฏิบัติการ ของคณะครู	๑๘๙
ตอนที่ ๒ : การตกลงร่วมกันทางการศึกษา	๑๙๒
ตอนที่ ๓ : การวิจัยปฏิบัติการในระดับอุดมศึกษา	๒๒๕
ตอนที่ ๔ : เขียนอนุทินหรือบันทึกประจำวัน เป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียน	๒๔๐
ภาคผนวก จ	
คำศัพท์เฉพาะ	๒๕๔





บทที่ ๑

บทนำ: ธรรมชาติของการวิจัยปฏิบัติการ

หนังสือ *นันทาแนววิจัยปฏิบัติการ* เล่มนี้ เป็นหนังสือคู่มือสำหรับครู และผู้บริหารที่สนใจในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียนของตน เป็นหนังสือที่ให้แนวคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หรือในชั้นเรียน อีกทั้งให้แนวปฏิบัติที่ได้กลั่นกรองแล้วเกี่ยวกับการพัฒนาที่เป็นไปได้ และวิธีการติดตามและประเมินผลของการปฏิบัตินั้น ๆ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยิ่งไปกว่านั้นหนังสือเล่มนี้ยังเขียนขึ้นสำหรับบุคคลในแวดวงของโรงเรียนโดยเฉพาะ (ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้บริหาร และบุคคลอื่น ๆ) เพื่อจัดดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาโรงเรียน ด้วยการใช้วิธีการที่นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ ประชาคมในโรงเรียนจะสามารถปรับปรุงไม่เพียงแต่สิ่งที่เราดำเนินอยู่เท่านั้น หากยังเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรากำลังทำใหดีขึ้นอีกด้วย

ความหมาย

การวิจัยปฏิบัติการ เป็นรูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบสะท้อนสะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะของกลุ่มปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหาลักษณะที่ชอบธรรมและความชอบด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานนั้น และในขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้ร่วมงานการวิจัยนี้อาจรวมถึง ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกในชุมชนอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดก็ได้ที่สนใจร่วมกัน วิธีการของการวิจัยปฏิบัติการนั้นจะเป็นไปได้ ก็ต่อเมื่อมีความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่จะพินิจพิจารณาการกระทำของตนเองและกลุ่ม โดยใช้วิจารณ์ญาณอย่างละเอียดถี่ถ้วนในทางการศึกษา โดยมีการใช้การวิจัยปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน การพัฒนาวิชาชีพ การปรับปรุงโครงการในโรงเรียน และการปรับปรุงระบบและนโยบายของโรงเรียน (ตัวอย่างเช่น การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายของการตั้งกฎและระเบียบของชั้นเรียน นโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการประเมินโดยไม่ใช้การแข่งขันกัน นโยบายของกลุ่มเกี่ยวกับบทบาทการให้คำปรึกษาแก่โรงเรียน และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการพัฒนาโครงการในโรงเรียน)

แนวความเห็นอีกแง่หนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการนี้ มาจากการเชื่อมโยงคำสองคำ คือคำว่า “การปฏิบัติ” (Action) และ “การวิจัย” (Research) เข้าด้วยกัน เป็นการเน้นความหมายที่จะใช้การวิจัยเพื่อ

พัฒนาและเป็นแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ ผลของการพัฒนาอยู่ที่ว่า มีอะไรเกิดขึ้นในชั้นเรียน และโรงเรียน มีการแยกแยะ แจกแจง และพิจารณาในหลักการและเหตุผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างละเอียดและชัดเจน ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการจะช่วยจัดหาแนวทางการทำงานที่เชื่อมโยงระหว่าง ทฤษฎีและการปฏิบัติให้เป็นหนึ่งเดียวกัน จากแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ

การวิจัยปฏิบัติการเป็นแนวคิดที่ใหม่เพียงใด

แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการ ถือกำเนิดมาจากการงานด้าน จิตวิทยาสังคมของ เคอร์ต เลวิน (Kurt Lewin, 1946) ผู้ซึ่งได้ใช้เวลาหลายปีในการพัฒนาและประยุกต์วิธีการ จากชุดของการทดลองอย่างต่อเนื่องในชุมชนอเมริกาตอนหลังสงครามโลก วิธีการนี้ได้นำมาทดลองใช้บริบท (context) ต่าง ๆ ทางสังคม เช่น การจัดแหล่งที่อยู่อาศัย สำหรับคนอเมริกันเชื้อชาติต่าง ๆ ให้อยู่ในละแวกเดียวกัน การให้ความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับพิจารณาเข้าทำงาน สาเหตุและการเยียวยา (หมายถึง การทำให้สถานการณ์ดีขึ้น) เกี่ยวกับอคติต่อเด็กที่มีเชื้อชาติต่างกัน การปรับตัวให้เข้ากับสังคมของกลุ่มวัยรุ่นชนชั้นกลาง และวิธีการที่ดีกว่า ในการฝึกความเป็นผู้นำให้กับคนรุ่นหนุ่มสาว จากงานของเลวินมีแนวคิดที่สำคัญอยู่ ๒ แนวคือ แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจของกลุ่มและแนวคิดด้านการกระทำที่ในการพัฒนาปรับปรุง คุณสมบัติของการวิจัยปฏิบัติการที่แตกต่างจากการวิจัยแบบอื่นก็คือ **การวิจัยปฏิบัติการนั้นจะเน้นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนอันเนื่องมาจากการวิจัย**

ซึ่งถือเป็นหน้าที่แรกของการวิจัยปฏิบัติการ ในขั้นที่จะนำไปสู่การปรับปรุง และใช้ในการประเมินผลลัพธ์ของยุทธวิธีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การวิจัยปฏิบัติการจึงเป็นกิจกรรมของกลุ่ม

คุณค่าของการเชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติแบบเป็นหมู่คณะ กับความเข้าใจในการปฏิบัตินั้น ๆ ได้เป็นที่ยอมรับของสตีเฟน คอรี (Stephen Corey. 1949: a, b and 1953) แห่งคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย โคโลัมเบีย มลรัฐนิวยอร์ก คอรีเป็นผู้ประยุกตวิธินี้กับโครงการวิจัย แบบที่ครูเป็นผู้จัดการจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็มีการ ใช้การวิจัยปฏิบัติการในสหราชอาณาจักร โดยจอห์น อิลเลียตต์ (John Elliott) และเคลม อเดลแมน (Clem Adelman) ในโครงการสอนฟอร์ด (Ford Teaching Project, Elliott and Adelman. 1973 : a, b; Elliott. 1976-7 and 1978) โครงการสอนนี้นำวิธีการวิจัยปฏิบัติการมาช่วยครู พัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน ในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้นำการวิจัยปฏิบัติการกลับมาใช้อีกดังตัวอย่างของ บล็อก-ฮัตเน (Block - Utne. 1980) และแวน มาเนน (Van Manen. 1984) ใน ออสเตรเลียนั้นการวิจัยปฏิบัติการจัดเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุง โรงเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษานานกว่าสิบปีแล้ว ความสนใจในการวิจัยปฏิบัติการในออสเตรเลียมีสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ ความเจริญเติบโตในแนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยเน้นจากเบื้องล่างคือ ความสำคัญของโรงเรียน และความตื่นตัว ทางด้านวิชาชีพระหว่างครูผู้แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงานและ ทำความเข้าใจในงานของตน ความรับผิดชอบในการปรับปรุงหลักสูตร

ตกอยู่กับผู้ปฏิบัติงานมากกว่าที่เคยเป็นมาแล้ว ประสบการณ์ของนักวิจัยปฏิบัติการในโครงการต่าง ๆ กัน จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการวิจัยปฏิบัติการและแนวทางในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี การวิจัยปฏิบัติการของออสเตรเลียมีอิทธิพลต่อการเชื่อมโยงอย่างสอดคล้องของทฤษฎีและการปฏิบัติของการวิจัยประเภทนี้ทั้งในประเทศออสเตรเลียเอง และระหว่างชาติอีกด้วย (Brown, Henry, Henry and McTaggart. 1981; Carr and Kemmis. 1986; and McTaggart and Garbutcheon – Singh. 1986, 1987)

การวิจัยปฏิบัติการสามารถพิจารณาว่าเป็นวิธีการทำงานสำหรับกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานทางการศึกษา กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มนักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่มีชีวิตอยู่กับความซับซ้อนของประสบการณ์จริง และในขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นในการปรับปรุงอย่างเป็นรูปธรรม เป็นวิธีการจัดการกับเหตุการณ์ที่ซับซ้อนอย่างมีวิจารณญาณและโดยปฏิบัติจริง วิธีการที่เลวพัฒนาขึ้นมานั้นได้ทดลองและปรับปรุงในสถานการณ์ทางสังคมที่มีความยุ่งยาก และมีแรงกดดันด้านความขัดแย้งทางสังคมอีกด้วย ในการพัฒนารูปแบบการวิจัยนี้ สามารถจะยึดหยุ่นวิธีการในการปรับปรุงโรงเรียน โดยใช้วิจารณญาณที่จะดำเนินการและสะท้อนผลของการปฏิบัติในสถานการณ์จริงที่ซับซ้อนและมักจะสับสน นอกจากนั้นยังมีปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งเป็นลักษณะของการเรียนสมัยใหม่ การวิจัยแบบนี้จะให้กรอบงานเกี่ยวกับการรับรู้แนวคิดในความเป็นจริงของงานของโรงเรียน โดยนำแนวคิดนั้นไปปฏิบัติในสภาพการณ์จริง ๆ ด้านหนึ่งและอีกด้านหนึ่งจะให้วิธีการที่เป็นรูปธรรม ที่จะดำเนินการให้เกิดผล

ทางการปฏิบัติ และทำให้กลมกลืนกันระหว่างแนวคิดทางการศึกษา และการปฏิบัติจริงทางการศึกษานั้น ๆ

หนังสือ *นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ* ที่พิมพ์ใหม่ครั้งนี้ได้รับการพิจารณาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง โดยคณะวิจัยของมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา การปรับปรุงเนื้อหาในเล่มใช้แนวคิดจากการทำวิจัยปฏิบัติการของกลุ่มผู้เขียนเอง ใช้ประสบการณ์จากโครงการวิจัยร่วมกับผู้ร่วมงานในโรงเรียน วิทยาลัย และสถาบันการศึกษาอื่นๆ และจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการของผู้ร่วมงานต่างๆ (อาทิ นิสิต นักศึกษาที่ศึกษากับผู้เขียนในรายวิชาเหล่านี้ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจากการสัมมนาในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่จะตรวจสอบและปรับปรุงทฤษฎีและแนวปฏิบัติของการวิจัยปฏิบัติการ)

วิธีของเลวินต่อการวิจัยปฏิบัติการ

เลวินอธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการเหมือนกับการดำเนินงานในลักษณะของการหมุนรอบตัวเป็นขั้นๆ แบบเกลียวสว่าน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลของการปฏิบัติ ในการดำเนินการจริงนั้น วิธีการวิจัยจะเริ่มด้วยแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ต้องการตัดสินใจว่า จะเริ่มปรับปรุงที่ไหน โดยคณะผู้ดำเนินการกำหนดขอบเขตของกลุ่มปัญหาสำคัญร่วมกันในการทำงาน กลุ่มจะจัดแนวการแก้ปัญหาในรูปของแนวคิด

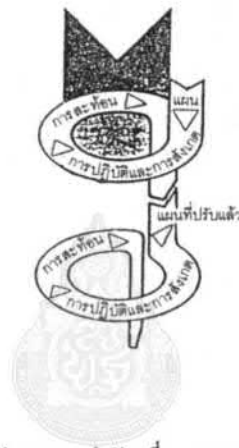
ที่สนใจร่วมกัน (thematic concern) กลุ่มจะตัดสินใจว่าจะเริ่มปฏิบัติการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ณ จุดใด โดยศึกษาจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา แล้วตัดสินใจว่าที่จุดใดน่าจะได้รับผลจากการดำเนินการ นั่นก็คือ การสำรวจสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปในขณะนั้น และสืบหาความจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์นั้น ๆ ซึ่งในการสำรวจและกำหนดการเบื้องต้นนี้ เป็นความต้องการหรือความประสงค์ของคณะผู้ปฏิบัติการที่มีจุดมุ่งหมายจะปฏิบัติการแก้ไขสภาพงานของตนเองในลักษณะของการปรับปรุงงาน

ในการแตกแนวดำเนินการทั่วไปให้เป็นขั้นตอนย่อย ๆ ที่สามารถจะดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลลงไปได้นั้น นักวิจัยปฏิบัติการจะลงมือดำเนินการขั้นแรกคือ การเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ซึ่งไม่เพียงแต่มุ่งการปรับปรุงงานเท่านั้น แต่มุ่งให้เกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่สัมฤทธิ์ในภายหลังด้วย ก่อนที่จะทำการในขั้นที่หนึ่งนี้ กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการจะต้องระมัดระวังและคิดหาวิธีติดตามผลลัพธ์ของขั้นตอนขั้นแรกนี้ คือดูข้อบ่งชี้ย่อยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และดูว่ายุทธศาสตร์ของการดำเนินงานที่อยู่ในแนวทางของการปฏิบัติจริงนั้นเป็นอย่างไร งานขั้นแรกเริ่มขึ้นได้เมื่อได้มีการค้นพบข้อเท็จจริงโดยการติดตามการปฏิบัติงาน และเมื่อเริ่มปฏิบัติการไป ข้อมูลใหม่ ๆ ก็จะมาเรื่อยๆ เรื่องราวข้อเท็จจริง การปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ สามารถจะอธิบายและประเมินโดยกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน กิจกรรมทั้งสามอย่างก็จะดำเนินไปพร้อม ๆ กันคือ การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลการปฏิบัติการ การปฏิบัติการของกลุ่มและการปฏิบัติการของแต่ละคนในกลุ่มจะต้องนำมาศึกษาและตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ถึงผลของการกระทำในปัจจุบัน เพื่อวางแผนการ

ดำเนินการใหม่ในระยะต่อไป ซึ่งแผนการดำเนินงานจะต้องปรับปรุง โดยอาศัยข้อสังเกตจากการปฏิบัติอย่างเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ แผนการดำเนินงานขั้นที่สองจะต้องกำหนดขึ้นโดยอาศัยข้อมูลในขั้นแรกร่วมกับแผนหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสม และการดำเนินงานในขั้นที่สอง จะกระทำต่อไปโดยมีกิจกรรมหลัก ๓ ประการเช่นเดิมคือ ดำเนินงาน ควบคุมการปฏิบัติงาน และประเมินผล ลักษณะการทำงานก็จะดำเนิน ไปเรื่อย ๆ ในลักษณะของการหมุนเป็นเกลียวจะลึกลงไปทุกทีคล้าย เกลียวสว่าน คือการปฏิบัติงานโดยมีการควบคุมให้ดำเนินการไปตาม ที่กำหนดไว้ มีการประเมินและวางแผนใหม่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ธรรมชาติแบบหมุนครบวงจรของวิธีการของเลวินนั้นยอมรับ ในความจำเป็นของแผนงานปฏิบัติการว่า จะต้องยืดหยุ่นและตอบสนอง วิธีการนี้ยอมรับว่าในสภาพการณ์จริงทางสังคมที่ซับซ้อนนั้น ในทาง ปฏิบัติไม่ว่าใครก็ตามย่อมไม่สามารถที่จะดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่าง ให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ เลวินเน้นให้มีการเกี่ยวเนื่องกันระหว่าง การปฏิบัติและผลสะท้อนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแผนการดำเนินงาน โดยอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของตนเอง กล่าวง่าย ๆ ก็คือ การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการที่กลุ่มคนจัดระบบสถานการณ์จากสิ่งที่ เขาเรียนรู้จากประสบการณ์ของตัวเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เหล่านี้กับบุคคลอื่น ๆ ด้วย ดังได้แสดงกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ นี้ไว้ในภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ เกณฑ์ของการวิจัยปฏิบัติการ



แนวคิดที่สนใจร่วมกันและจุด "สำคัญ" สี่จุดของการวิจัยปฏิบัติการ

ก่อนที่จะพิจารณาดังตัวอย่างของการวิจัยปฏิบัติการ ขอให้พิจารณาถึงธรรมชาติของแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ซึ่งหมายถึงข้อโต้แย้งทางการศึกษา หรือปัญหากว้าง ๆ ทางการศึกษา ที่สามารถนำเอาลักษณะพื้นฐาน ๔ ลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการมาใช้แก้ปัญหา

การวิจัยปฏิบัติการ คือ การวิจัยแบบเข้าไปมีส่วนร่วมและร่วมมือกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งตามปกติจะเกิดจากกลุ่มที่มีความคิดเห็นร่วมกัน บุคคลจะอธิบายส่วนที่ตนสนใจเกี่ยวข้อง สืบหาสิ่งที่คนอื่นคิด และหาหนทาง

แก้ไขที่เป็นไปได้ ในการอภิปรายจะช่วยกันตัดสินใจว่า ความเป็นไปได้ ที่กลุ่มจะดำเนินการในรูปแบบโครงการของกลุ่มต่อไปนั้นมีอะไรบ้าง กลุ่ม จะต้องกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกันของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกัน โดยกำหนดขอบเขตการดำเนินการที่กลุ่มต้องการจะปฏิบัติ เพื่อปรับปรุง วิธีการ สมาชิกของกลุ่มจะวางแผนทำงานร่วมกัน ลงมือปฏิบัติ และ สังเกตเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มรวม และส่งสะท้อน ผลการดำเนินงานร่วมกัน แล้วจัดวางแผนทางใหม่อย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยความเข้าใจและเหตุการณ์ในอดีตเป็นแนวทาง

ขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน และวิธีการที่จะ ใช้ในการปรับปรุงงานเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน แนวคิดที่สนใจร่วมกัน ควรจะเกี่ยวกับความพยายามที่จะหยิบยกรรรมชาติของปัญหาทางการ ศึกษาที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับอย่างไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือ เสนอวิธีการทางการศึกษา โดยหวังว่าวิธีการดังกล่าวจะทำให้สภาพการณ์ นั้น ๆ ดีขึ้น ขอเสนอตัวอย่างเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างวิธีการ และสาระทางการศึกษาของแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ดังนี้

๑. แนวคิดที่สนใจร่วมกัน : พัฒนาลักษณะนิสัยและวิธีสอน ให้คล่องตัว เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมทางบ้าน
วิธีการ : ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษา

๒. แนวคิดที่สนใจร่วมกัน : พัฒนานักศึกษาให้เข้าใจ ความหมายของการคิดแบบวิทยาศาสตร์อย่างลึกซึ้ง และนำไปปฏิบัติได้
วิธีการ : เพิ่มการเรียนแบบกิจกรรมในวิชาวิทยาศาสตร์

ให้มากขึ้น

๓. แนวคิดที่สนใจร่วมกัน พัฒนาและคงไว้ซึ่งมรดกทางสังคมแบบสองวัฒนธรรมของในชุมชนชนเผ่า โดยการให้การศึกษา

วิธีการ : หลักสูตรวัฒนธรรมร่วม ๒ วัฒนธรรม และภาษา ๒ ภาษา พร้อมกับการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกจากชุมชนที่ประกอบด้วยชน ๒ เผ่าพันธุ์ หรือ ๒ เชื้อชาติ ในช่วงโมงภาษาและวัฒนธรรม

ภาคผนวก ก หัวยเล่มได้ให้คำแนะนำรายละเอียดของวิธีกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกัน และเสนอแนะวิธีการในลักษณะของสภาพการจัดการศึกษา เพื่อที่จะกำหนดและตั้งแนวคิดที่สนใจร่วมกัน (ผู้อ่านอาจจะพลิกไปดูภาคผนวก ก อย่างคร่าว ๆ ในตอนนี้ก่อนที่จะผ่านไป และหลังจากอ่านบทที่ ๒ แล้ว ก็จะต้องทำความเข้าใจในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่ง)

การกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกันของกลุ่มจะต้องกำหนดตามหลักเกณฑ์พื้นฐาน ๔ ประการของการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งหลักเกณฑ์ทั้ง ๔ นี้จะเกี่ยวข้องกัน และพัฒนาต่อเนื่องกันเป็นวงจร และหมุนเป็นวงกลมเจาะลึกเข้าไปแบบสว่าน ในการทำวิจัยปฏิบัติการ กลุ่มและสมาชิกจะต้องปฏิบัติดังนี้

- พัฒนาแผนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วให้ดีขึ้น
- ปฏิบัติการตามแผน (นำแผนไปใช้ปฏิบัติ)
- สังเกตผลการปฏิบัติ
- สะท้อนผลของการปฏิบัตินี้ ให้เป็นพื้นฐานของการวางแผนงาน

ต่อไปอย่างต่อเนื่องตลอดวงจร

ในการปฏิบัติงานทั่ว ๆ ไป อาจจะไม่ปฏิบัติเช่นนี้เสมอไป แต่จะมีส่วนต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นในระดับหนึ่ง ซึ่งในการวิจัยปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลอย่างรอบคอบเป็นระบบ และเริ่มงวดกวดขันในการดำเนินงานมากกว่าปฏิบัติงานประจำวัน โดยนำความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่หมุนไปในกระบวนการเหล่านี้มาใช้ เป็นเสมือนแหล่งให้เกิดการปรับปรุงและแหล่งความรู้ นักวิจัยปฏิบัติการจะต้องดำเนินกิจกรรมทั้งสี่นี้ด้วยความร่วมมือกันในระหว่างกลุ่มตลอดกิจกรรมของการวิจัย ขอให้เรามาพิจารณาจุด “สำคัญ” ที่ละจุด ซึ่งจะอธิบายแยกกันที่ละจุดต่อไป

แผน แผนคือกรปฏิบัติงานที่มีโครงสร้าง และตามคำจำกัดความแล้ว แผนคือแนวทางปฏิบัติซึ่งตั้งความคาดหวังไว้ เป็นการมองไปในอนาคตข้างหน้า โดยจะต้องระลึกลู่เสมอว่า เหตุการณ์ทางสังคมนั้นไม่สามารถจะทำนายหรือกำหนดล่วงหน้าได้ และจะต้องมีการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนอยู่บ้าง การกำหนดแผนทั่วไปจึงต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร เพื่อที่จะสามารถปรับให้เข้ากับความเป็นเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ กิจกรรมหรือการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผนจะต้องมี ๒ ลักษณะคือ ลักษณะแรก จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสภาพจริง เช่น เกี่ยวกับสภาพการณ์ของสิ่งต่าง ๆ และการเมือง ลักษณะที่สอง กิจกรรมที่ถูกเลือกมากำหนดในแผน จะต้องได้รับเลือกมาเนื่องจากกิจกรรมนั้นสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น ๆ สามารถลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ (อย่างน้อยในระดับหนึ่ง) และช่วยให้เกิดพลัง

ในการปฏิบัติที่เหมาะสมกว่า และมีประสิทธิภาพสูงกว่า ในฐานะ นักการศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหา นั้น กิจกรรมหรือการปฏิบัตินั้นควรช่วย ผู้ปฏิบัติงานสำนักในศักยภาพใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานทางการศึกษา ในส่วนของกระบวนการวางแผนนั้น ผู้ร่วมงานจะต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการอภิปราย (ทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ) เพื่อให้เกิดการ วิเคราะห์และปรับปรุงการกำหนดแผนงาน ที่จะสามารถปฏิบัติได้จริง ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

การปฏิบัติ การปฏิบัติตามความหมายที่ตั้งใจไว้ ณ ที่นี้ เป็นสิ่งที่ละเอียด ใจ และภายใต้การควบคุมเป็นการปฏิบัติงาน จากแนวคิดหลากหลายอย่างได้ตรงและรอบคอบ และมีหลักฐานที่ ได้รับการวิจารณ์ และใช้การปฏิบัตินี้เป็นฐานของการพัฒนาการปฏิบัติ ในขั้นต่อไป ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีจุดปรารถนาเชิงการศึกษาอย่าง ละเอียดถี่ถ้วน การปฏิบัติงานจะดำเนินตามแนวที่ได้วางแผนไว้อย่าง มีเหตุผลและมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์ แต่การปฏิบัติจากแนวทางที่ วางไว้ไม่มีโอกาสของการเสียอยู่ด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งที่จะต้องทำให้ เกิดขึ้นจริงตามเหตุการณ์ทางการเมืองและสภาพการณ์จริง (ซึ่งบางอย่าง จะเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ไม่สามารถจะทำนายได้ อันเป็นผลมาจากการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง) ดังนั้น แผนที่วางไว้สำหรับการ ปฏิบัติจะต้องสามารถแก้ไขได้ โดยการกำหนดให้มีความยืดหยุ่นและ พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง การให้ข้อมูลจากกิจกรรมก่อนหน้านี้จะต้อง ต่อเนื่อง และนำมาใช้ในกิจกรรมต่อไป (สิ่งที่เคยทำมาก่อน หรือวิธีการ ทำงานก่อน ๆ) แต่การทำงานที่ผ่านมาไม่จำเป็นต้องนำมาเป็นแนวทาง

สำหรับปัจจุบันเสมอไป การปฏิบัติงานจะต้องเปลี่ยนรูปแบบ หรือปรับปรุงไปได้เรื่อย ๆ ตามผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำนั้น ๆ การดำเนินงานของแผนปฏิบัติการนั้น จะต้องเป็นไปตามคุณลักษณะของสิ่งที่มีอยู่ ตามสภาพการต่อสู้ทางสังคมและการเมืองไปสู่การพัฒนา การปรับปรุง การเจรจาต่อรอง และการประนีประนอมกันเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่เป็นการประนีประนอมที่มีในบริบทยุทธศาสตร์ของพวกเขาตน ในขั้นแรก อาจหลีกเลี่ยงเพียงปานกลาง การปฏิบัติที่มีการรายงานอย่างวิพากษ์วิจารณ์กัน ในภายหลัง ก็จะอยู่บนพื้นฐานของผลที่ได้ในการปฏิบัติขั้นที่แล้วมา

(เราจะกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการและการพัฒนาในบทที่ ๒ ที่ว่าด้วยการพัฒนาการศึกษาโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งจะชี้แจงอย่างละเอียดถี่ถ้วนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษา และการพัฒนาทางสังคม)

ลักษณะอาการอย่างหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการแตกต่างไปจากการปฏิบัติในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปก็คือ วิจัยปฏิบัติการนั้นมีการสังเกตได้ ผู้ปฏิบัติงานมุ่งที่จะรวบรวมหลักฐานข้ออ้างอิงเกี่ยวกับการกระทำของตน เพื่อที่จะสามารถประเมินได้อย่างตลอด ในการเตรียมพร้อมเพื่อการประเมินนั้น ผู้ปฏิบัติจะเสนอความคิดเห็นก่อนลงมือกระทำต่อประเภทของหลักฐานที่จะต้องมีการประเมินการกระทำของตน โดยใช้วิจารณ์ญาณ (ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเทคนิควิธีที่นักวิจัยปฏิบัติการจะใช้ในการติดตามการปฏิบัติงาน และผลของการปฏิบัตินั้นได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข แล้ว)

การสังเกต ทำหน้าที่เก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการ

ปฏิบัติงานอย่างมีรายงานหลักฐานเชิงวิจารณ์ การสังเกตจะช่วยให้มองไปข้างหน้า โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบัน แต่จะมากขึ้นในลักษณะของเหตุการณ์ในอนาคตอันใกล้ที่ดำเนินการต่อเนื่องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การสังเกตอย่างรอบคอบและระมัดระวังเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการปฏิบัตินั้นจะมีข้อจำกัดจากการบีบบังคับของสภาพความเป็นจริง และข้อขัดข้องทั้งหมดเหล่านี้จะไม่เคยชัดเจนและบอกให้รู้ล่วงหน้าได้เลย การสังเกตจึงต้องมีการวางแผนจนกระทั่งได้ข้อมูลเป็นเรื่องราวสะท้อนต่อเนื่องและสอดคล้องต่อกัน แต่จะต้องไม่เป็นแผนการที่แคบจนเกินไป ข้อมูลจากการสังเกตจะต้องตอบสนองและเปิดกว้าง คือจะต้องมองหลายแง่หลายมุมในทุก ๆ ด้าน ส่วนประเภทของการสังเกต (รวมถึงการวัด) ที่วางแผนไว้ล่วงหน้านั้นจะไม่เป็นการเพียงพอ ผู้สังเกตจะต้องมีความไวในการจับภาพหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งนอกจากจะสังเกตข้อมูลตามที่วางแผนเอาไว้แล้ว ยังต้องมีความยืดหยุ่นที่จะจับกับข้อมูลลักษณะที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนด้วย นักวิจัยปฏิบัติการจะต้องรายงานผลการสังเกตอย่างครบถ้วน

นักวิจัยปฏิบัติการจำเป็นจะต้องสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) สังเกตสถานการณ์ และข้อขัดข้องของการปฏิบัติ สังเกตวิธีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพล หรือมีผลเกี่ยวเนื่อง และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงาน การสังเกตจะเป็นไปตามเจตนาที่ผู้วิจัยจะมีพื้นฐานที่สมบูรณ์สำหรับการสะท้อนภาพการกระทำที่สำคัญของตนเอง การสังเกตจะฉายภาพผลไว้ในสัมฤทธิ์ผลของการสะท้อน

ภาพการดำเนินงาน ในกรณีเช่นนี้ ข้อมูลจากการสังเกตจะช่วยให้เกิด การปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น และมีการปฏิบัติ ที่มียุทธศาสตร์ที่มีหลักฐานรายงานอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามเนื้อหา สาระของการสังเกตจะเป็นเรื่องการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติและ สภาพแวดล้อมของสถานการณ์ที่การปฏิบัติกำลังดำเนินอยู่

การสะท้อน การสะท้อนทำให้อนาคตถึงการทำตามที่ได้ บันทึกลงไว้จากการสังเกตเก็บข้อมูล แต่เป็นการกระทำที่ยังกระจัดกระเจิง ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของกระบวนการ ปัญหาข้อขัดแย้งและแรงบีบ บังคับที่ปรากฏในการปฏิบัติที่มียุทธศาสตร์ การสะท้อนจะเป็นลักษณะ ของความเป็นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ กระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อนภาพจะพิจารณาโดยใช้การอภิปราย ร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน โดยวิธีนี้จะช่วยให้ได้ภาพสะท้อนของกลุ่ม ที่จะนำไปสู่การปรับสถานการณ์ทางสังคม และปรับปรุงโครงการ การ สะท้อนภาพจะมีลักษณะเป็นการประเมินอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติการ จะต้องตัดสินใจจากประสบการณ์ของตนว่า ผลของการปฏิบัติ (หรือผล ที่เกิดขึ้น) นั้นเป็นสิ่งที่ต้องประลองหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการ ปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้นการสะท้อนภาพยังหมายถึงการสำรวจข้อมูล เบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการจริงอีกด้วย การสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วย ในการวางแผนการดำเนินการในขั้นต่อไป ที่จะเป็นไปได้สำหรับกลุ่ม และสำหรับแต่ละบุคคลในโครงการ ในการที่จะยอมรับจุดมุ่งหมาย ของการดำเนินการของกลุ่มด้วย

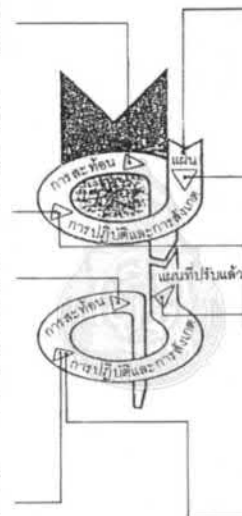
ภาพที่ ๒ เอก์ศุภคณในการวิจัยปฏิบัติการ

คำถามประเภทที่จะค้นคว้าหาความจริงที่ขึ้นกำหนดให้จำเป็นที่จะต้องควบคุมอย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะให้เป็นไปตามที่ขึ้นเรียนคาดหวังไว้

บันทึกคำถามและคำตอบลงในแบบบันทึกเสียงประมาณ ๒-๓ บทเรียน เพื่อนำมาเปิดดูว่าลักษณะการหาคำตอบเป็นอย่างไร และจดบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่ประทับใจลงในบันทึกประจำวัน

การค้นคว้าหาความรู้ของนักศึกษาพัฒนาขึ้น แต่นักศึกษาไม่ค่อยมีระเบียบวินัย ทำอย่างไรจึงจะควบคุมให้อยู่ในระเบียบได้ โดยให้นักศึกษารู้จักฟังคนอื่น และรู้จักตรวจสอบคำถามให้ชัดเจน จะใช้บทเรียนใดช่วยได้บ้าง

บันทึกกิจกรรมที่เป็นคำถามหลัก และกิจกรรมควบคุมลงในแบบบันทึกเสียง และฉบับที่ขึ้นเรียนกับพฤติกรรมของนักศึกษาลงในบันทึกประจำวัน



นักศึกษาของศูนย์คิดว่าวิทยาศาสตร์หมายถึงความจำและการระลึกถึงความจริง มากกว่าที่จะเป็นกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ ทำอย่างไรจึงจะกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการค้นคว้าหาความรู้ จะต้องเขียนหลักสูตร เขียนวิธีตั้งคำถาม หรือกำหนดยุทธวิธีในการตั้งคำถาม

เขียนยุทธวิธีในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง

พยายามใช้คำถามที่จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งที่เขาต้องการและสนใจ

ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายต่อไป แต่ลดคำถามที่ไม่ตรงประเด็นลง

ใช้คำถามควบคุมที่ใช้เป็นแนวทางให้น้อยลงในบทเรียนต่อไป ๒-๓ บทเรียน

การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่เคลื่อนหมุนไปในสภาวะของที่สำคัญ ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจว่า ทั้งสิ่งนี้จะมีการเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง และไม่จบลงในตัวเอง แต่จะอยู่ในสภาพการณ์ระยะใดระยะหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการ ที่จะมีการเคลื่อนไหวในลักษณะของ **เกลียวส่วนระหว่าง**การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อน การปรับปรุงในเรื่องความเข้าใจหลักการพื้นฐานนี้ต้องทำก่อนเพื่อให้เป็นเหตุเป็นผลไปสู่การปฏิบัติที่ง่ายขึ้น หลักการพื้นฐานนั้นจะพัฒนาโดยการทดสอบกับกลุ่มผู้ที่จะปฏิบัติ โดยใช้วิธีการทดสอบระหว่างหลักการพื้นฐานกับแนวปฏิบัติ และระหว่างหลักการพื้นฐานด้วยกันโดยทั่ว ๆ ไปสิ่งที่เสนอเป็นหลักการพื้นฐานนี้จะพัฒนาโดยอาศัยคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับหลักวิชาและการปฏิบัติทางการศึกษาโดยตรง ประกอบกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเรียนรู้อย่างไร และระบบข่าวสารในโรงเรียน (หลักสูตร ระบบการจัดการในโรงเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล) ที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดความหมายกับผู้เรียน

ความสำคัญของกลุ่มในการวิจัยปฏิบัติการไม่ควรจะถูกละเลยไปกิจกรรมใด ๆ ที่กระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว ถึงจะผ่านวงจรของการวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อน ก็ไม่ถือว่าเป็นการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่กิจกรรมของเอกัตบุคคล การกระทำโดยบุคคลคนเดียวจะทำลายระบบการเปลี่ยนแปลงของพลังกลุ่มที่สำคัญยิ่ง ซึ่งเป็นการกระทำที่เสี่ยงมาก การปฏิบัติการทางการศึกษาจะไม่ดำเนินการโดยคนเดียว แต่จะต้องเน้นการปฏิบัติการ

ของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้การกระทำใด ๆ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ
โดยกลุ่ม (McTaggart and Garbutcheon - Singh. 1987)

เอกัตบุคคล วัฒนธรรม และกิจการหมู่คณะในการวิจัยปฏิบัติการ

ในภาพที่ ๒ ซึ่งอธิบายกิจกรรมอย่างย่อของวงจรหมุนเวียน
ของเลวิน ได้นำเสนอให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อเน้นให้เห็นจุดสำคัญที่จะช่วย
ไม่ให้เข้าใจผิดว่า นี่คือการวิจัยปฏิบัติการ ภาพที่ ๒ นั้นไม่ใช่การวิจัย
ปฏิบัติการ เพราะเป็นการกระทำโดยคนเดียว แม้จะมีข้ออ้างอิงจาก
แนวคิดต่าง ๆ แต่ก็ไม่ใช่ข้อสรุปอ้างอิงที่พิจารณาโดยกลุ่ม และไม่มี
การลงมติเกี่ยวกับการกระทำใด ๆ ทางสถิติปัญญาจากกลุ่มที่เกี่ยวข้อง
กับจุดสำคัญทั้ง ๔ จุดของการวิจัยปฏิบัติการ

จากตัวอย่างอาจมีประเด็นที่ทำให้เข้าใจผิดได้อีกประเด็นหนึ่งคือ
ในการวิจัยปฏิบัติการนั้น เราจะมองดูความเปลี่ยนแปลงใน ๓ ด้านของ
การปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลและวัฒนธรรมของกลุ่ม คือการเปลี่ยนแปลง
ในการใช้ภาษาและอรรถลักษณะหรือการบรรยาย-อันเป็นวิธีการที่
บุคคลพิจารณาและอธิบายโลกส่วนตัวและงานของเขา การเปลี่ยนแปลง
ในกิจกรรมและการปฏิบัติ-ซึ่งบุคคลจะปฏิบัติตัวอย่างไรในการทำงาน
และการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านความสัมพันธ์และ
การจัดองค์กร - อันเป็นวิธีการที่บุคคลจะหาความสัมพันธ์ระหว่าง
กระบวนการของการศึกษา และวิถีทางที่ความสัมพันธ์นี้มีโครงสร้าง
ขึ้นมา หรือถูกจัดการให้เป็นสถาบันการศึกษาที่จะทำให้มีประสิทธิภาพ
อย่างสม่ำเสมอ ระหว่างหลักการและการปฏิบัติในการบริหารการศึกษา

และการเรียนการสอน (เราจะกล่าวเพิ่มเติมทั้ง ๓ ด้านของเอกัตบุคคล และวัฒนธรรมของกลุ่มในบทที่ ๒)

แต่อย่างไรก็ตามจากตัวอย่างในภาพที่ ๒ ผู้อ่านคงสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการได้บ้างคือ ในขณะที่เรานับกลุ่มบุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมการวิจัยปฏิบัติการ แต่ละบุคคลที่ปฏิบัติก็ต้องยอมรับความเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานของตน เพื่อความก้าวหน้าด้านการเน้นความสนใจของกลุ่ม เพื่อที่จะพัฒนาการดำเนินงานทางการศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป

การวิจัยปฏิบัติการไม่ได้เป็นแต่เพียงการวิเคราะห์ และปรับปรุง ธรรมชาติลักษณะ หรือการพูดบรรยายของแต่ละบุคคล หรือกิจกรรม อันหมายถึงการกระทำของแต่ละบุคคล หรือสัมพันธภาพในสังคมจากการมองเพียงด้านเดียวของแต่ละบุคคลเท่านั้น แต่การวิจัยปฏิบัติการจะมีความหมายกว้างออกไปกว่านี้อีก กล่าวคือ การวิจัยปฏิบัติการจะยึดถือว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีภาษา กิจกรรม และสัมพันธภาพทางสังคมเป็น**โครงสร้างในสังคม**ของตนเอง (Berger and Luckman, 1967) ดังนั้นในการที่จะทำความเข้าใจสังคมนั้น ๆ จะต้องวิเคราะห์ผ่านกระบวนการทางสังคม ศึกษาประวัติความเป็นมา และระบบทางสังคม ในการที่จะเปลี่ยนแปลง (หรือปรับโครงสร้าง) จะต้องมีหลักการและวิจารณ์ญาณโดยผ่านการตัดสินใจของกลุ่ม ในการวิจัยปฏิบัติการ กระบวนการวิจัยจะคล้ายกับการจัดการทางการศึกษา ที่จะต้องนำโครงสร้างทางสังคมมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอในการพิจารณา หรือการตัดสินใจต่าง ๆ โดยเน้นความร่วมมือและการตัดสินใจของกลุ่ม (มิใช่

เป็นการตัดสินใจโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง)

การวิจัยปฏิบัติการจะเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อย่างเท่าเทียมกัน คือความเปลี่ยนแปลงในแต่ละบุคคลด้านหนึ่ง และอีกด้านหนึ่งคือความเปลี่ยนแปลงในสังคมของกลุ่ม หรือสถาบัน และความเปลี่ยนแปลงของสังคมของคนเหล่านั้น วัฒนธรรมของกลุ่มสามารถอธิบายได้ในแง่ของคุณลักษณะของปรากฏการณ์และรูปแบบของวัฒนธรรมที่แสดงออกทางภาษาและกิริยามารยาท กิจกรรมและการปฏิบัติในสังคม ตลอดจนสัมพันธ์ภาพทางสังคมและระบบสังคมที่แสดงออกถึงปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม

● **เอกัตบุคคล (individual)** เป็นผู้ใช้ภาษา แต่เมื่อภาษาได้ถูกกำหนดโดยสังคมที่วิวัฒนาการมาก่อนหลายชั่วคนแล้ว ภาษาจะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความสามารถในการบรรยายและการสื่อสาร ในการใช้ภาษาของเรานั้นจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของสังคม การใช้ภาษาจึงเป็นวัฒนธรรมอันดับแรกของกลุ่ม

● **เอกัตบุคคล** คือผู้แสดง แต่การแสดงออกของเขาจะถูกบังคับโดยกรอบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะต้องเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นที่เปลี่ยนแปลงไป-กระสวน (pattern) ของปฏิสัมพันธ์เป็นวัฒนธรรมด้านที่สองของกลุ่ม

● **เอกัตบุคคล** นิยามตนเองว่า เป็นส่วนของสังคมที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ แต่โดยธรรมชาติและความสำคัญของความสัมพันธ์ทางสังคมแล้ว จะพิจารณาสังคมในวงกว้างในลักษณะของสถาบัน และสังคมใหญ่ การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในสังคมนั้น ๆ ตาม

ปกติต้องมีการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ อีกหลายอย่าง กระบวนการของความสัมพันธ์เป็นวัฒนธรรมด้านที่สามของกลุ่ม

การวิจัยปฏิบัติการตระหนักดีว่า มนุษย์เราแต่ละคนเป็นสัตว์สังคม และเป็นสมาชิกของกลุ่มปฏิบัติการในการดำรงชีวิต โดยมีกระบวนการเสริมสร้างโครงสร้างของภาษา ในการติดต่อสื่อสารการปฏิบัติงาน และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในสังคม ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของกลุ่ม (สมมุติเราไม่มองในระดับกว้าง คือสถาบัน หรือสมาคมในวงกว้าง) เราจะเปลี่ยนแปลงตัวเราเองกับคนอื่น ๆ โดยการสร้างรูปแบบและกระบวนการใช้ภาษา การปฏิบัติกิจกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะของกิจกรรมร่วมกัน ในการวิจัยปฏิบัติการ เราเน้นที่จะดำเนินการเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง และร่วมมือกันระหว่างบุคคลต่างๆ และอาศัยกลุ่มเป็นผู้ตัดสินใจ

การปรับปรุงการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ จะเน้นการวิเคราะห์และค้นคว้าหาความเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนบุคคลและวัฒนธรรมของกลุ่ม (หรือในวงกว้าง คือสังคม) การเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งหมด และเปลี่ยนวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นอกเหนือความสามารถของกลุ่มบุคคล ในการวิจัยปฏิบัติการ กลุ่มจะทำงานด้วยกันเพื่อเปลี่ยนแปลงภาษาของพวกเขา เปลี่ยนแปลงการดำเนินการของพวกเขา และเปลี่ยนสัมพันธ์ภาพในสังคมในลักษณะเฉพาะของพวกเขา ซึ่งจะเป็นรูปแบบนำ หรือภาพนำ อันจะเป็นแนวโน้มที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของปฏิสัมพันธ์ในระบบที่กว้างขึ้นของสังคมและวัฒนธรรม เหมือนในคำขวัญที่โด่งดังกล่าวไว้โดยคณะทวนการว่าด้วยสิ่งแวดล้อมที่ว่า “คิดกว้าง

ระดับโลก ปฏิบัติแค่ระดับท้องถิ่น" (Think Globally, Act Locally)

โดยการปฏิบัติตามหนังสือเล่มนี้กับคนกลุ่มหนึ่งที่มีแนวคิดที่สนใจร่วมกันในกรณีจริง ๆ สักเรื่องหนึ่ง ผู้อ่านไม่เพียงแต่จะชื่นชมในความหมายของข้อความนั้นเท่านั้น แต่จะพัฒนาจิตสำนึก หรือความรู้สึกประหลาด ๆ หรือจิตใจว่าวุ่น จากกรณีของจริงที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้รูปแบบที่กำหนดนั้น ซึ่งตัวอย่างในภาพที่ ๒ ทำให้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานและความเข้าใจให้ดีขึ้น ขอให้เราสมมุติว่ามีครูคนหนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มทำงานที่มีแนวคิดสนใจร่วมกัน ซึ่งทราบได้จากคำพูดของครู และใช้ตัวอย่างเพื่อให้เห็นรูปแบบของกระบวนการดังต่อไปนี้

ในขั้นแรก การวิจัยปฏิบัติการจะหยิบยกประเด็นปัญหาในการปฏิบัติการทางการศึกษา นั่นคือปัญหาในกิจกรรมที่จะยอมรับว่ามีรูปแบบที่ดีทางการศึกษา ควรจะได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนทั้งในแง่ทางสังคมและการศึกษา ตัวอย่างปัญหาที่มาจากการยอมรับว่า คำถามแบบคั่นค่านั้นสามารถพัฒนาขึ้นได้เพียงจากการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติเท่านั้น คือ ทดลองทำจริง สมมุติว่ามีช่องว่างระหว่างแนวความคิดและความเป็นจริงของการสอนแบบคั่นคั่นว่าหาความรู้ในชั้นเรียนของข้าพเจ้า ซึ่งช่องว่างนี้กลุ่มผู้ดำเนินการก็ช่วยหาทางแก้ไขให้ข้าพเจ้าพัฒนาการปฏิบัติงานการสอน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นเกิดผลสัมฤทธิ์ให้จงได้ ช่องว่างนี้จะเป็นประเด็นข้อสงสัยหรือข้อกังขาในระหว่างสิ่งที่ครูคือตัวข้าพเจ้าดำเนินการกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งเน้นถึงความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนวิธีการ หรืออาจจะต้องตรวจสอบความเป็นไปได้ดู

ทั้งนี้ควรเริ่มโดยการนิยามแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ซึ่งอาจจะพิจารณาบุคลิกภาพของผู้ดำเนินการร่วมเข้าไปด้วย หรืออาจจะเริ่มโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างที่ทำอยู่ และอภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินการโดยกลุ่ม (เพื่อที่จะมองเห็นภาพสะท้อนและเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น) ซึ่งไม่ว่าจะเริ่มด้วยวิธีใดก็ตาม แผนการก็ได้เกิดขึ้นแล้ว และจะต้องใช้วาระหนึ่งที่จะศึกษาว่าจะทำอะไรบ้างในขณะนี้ ควรจะดำเนินการต่อไปอย่างระมัดระวัง โดยคิดไตร่ตรองถึงยุทธวิธีอย่างรอบคอบ ศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบจากบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนศึกษาจากโครงการอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันและโครงการที่เกี่ยวข้องกัน โดยพยายามแจ่มแจงแนวคิดให้เป็นการกระทำในสถานการณ์จริงในห้องเรียน ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น คำถามประเภทที่ต้องค้นคว้าหาคำตอบ (Inquiry Questioning) สามารถอธิบายได้ในลักษณะของการปฏิบัติในชั้นเรียน โดยใช้วิธีสอนของครู ซึ่งการดำเนินงานจะต้องศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

บุคคลใด ๆ ในกลุ่มที่ทำกรวิจัยปฏิบัติการจะต้องเข้าร่วมในกระบวนการที่มีขั้นตอนดังในภาพที่ ๒ ดังตัวอย่างจริงของการทำงานของครูคนหนึ่ง ครูจะต้องเข้าร่วมกับการวิจัยในกลุ่ม โดยสภาพการณ์ของตนเองและโดยการรวมการปฏิบัติ เพื่อที่จะพัฒนางานของโรงเรียน ตลอดจนระบบและวงสังคมของโรงเรียน งานของครูจะต้องสัมพันธ์กับการเรียนของนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ภาพที่ ๓ แสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน

ภาพที่ ๓ กิจกรรมรณรงค์ที่สำคัญในการวิจัยปฏิบัติการ



รูปแบบทั่ว ๆ ไปของปัญหา ที่กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการมีตั้งแต่ เริ่มต้นของวงจรวิจัยปฏิบัติการก็คือ

“เราตั้งใจจะปฏิบัติ X เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง Y”

ปัญหานี้แสดงให้เห็นเข้าใจถึงสภาพการณ์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นก่อนแล้ว และต้องการที่จะปรับปรุงโดยวิธีติดตามวิธีใดวิธีหนึ่ง และที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหานี้จะทำให้เห็นโฉมหน้าของวิวัฒนาการของความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติแบบรวมกลุ่มที่จะนำมาใช้ เพื่อปรับปรุงการ ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

การตัดสินใจเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันนั้นจะต้องมีการ ตัดสินว่า อะไรควรจะต้องปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงลงไป เพื่อที่จะช่วย แก่สถานการณ์ (ซึ่งหมายถึงเรื่องที่จะปฏิบัติ) แต่อย่างไรก็ตามจะต้อง กำหนดทางเลือกปฏิบัติเผื่อไว้ เพื่อที่จะให้เกิดผลตามที่ต้องการ ความ เข้าใจผิดของนักศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ในตัวอย่างที่เคยกล่าวไว้ แล้วนั้น จะเห็นว่างานที่ต้องปฏิบัติเพื่อการแก้ไขอาจจะเป็นการให้ผู้เรียน ได้เข้าห้องปฏิบัติการมากขึ้น เน้นการประเมินโดยใช้วิธีการแก้ปัญหา ให้มากขึ้น และอื่น ๆ

ในขณะที่วางแผนการนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปลีกย่อย ลงไป อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้ว สิ่งสำคัญในการที่จะนำแผนไปปฏิบัติตามขั้นตอนซึ่งได้วางไว้ในตอนแรก โดยอาศัยประสบการณ์ที่เคยทำมาแล้ว และในขั้นตอนของการปฏิบัติ ในตอนต้น ๆ จะต้องพิจารณาข้อมูลของการดำเนินงาน เพื่อที่จะช่วยให้ การปฏิบัติในขั้นตอนต่อ ๆ มาเข้มแข็งและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ จุดมุ่งหมาย

ของการนำยุทธศาสตร์การสอนที่ใช้คำถามแบบให้ค้นคว้าหาคำตอบไปใช้ในห้องเรียนนั้น ดูแล้วไม่ใช่ของยาก แต่เราจะไม่มีทางทราบจนกว่าจะได้ลงมือปฏิบัติว่า ในการเริ่มต้นขั้นแรกของการดำเนินงานในชั้นเรียนเราจะพบข้อขัดแย้งต่าง ๆ เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ก่อนจะเริ่มดำเนินการไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียน การใช้คำสั่ง หรือการอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินงาน หรือสิ่งที่จะเกิดขึ้น อาจจะต้องมีการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงให้มากกว่าที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การสังเกตและการสะท้อนภาพจากกลุ่มผู้ทำการวิจัยปฏิบัติการจะเป็นข้อมูลเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นแผนดำเนินการอาจจะได้รับการปรับปรุง (และบางทีอาจจะลองปฏิบัติอีกครั้ง) จนกว่าจะสามารถกำหนดกิจกรรมในชั้นต่อไปได้ กลุ่มผู้ดำเนินการจะช่วยเปลี่ยนแปลงกิจกรรมในจุดเน้นต่าง ๆ เพื่อที่จะช่วยให้เกิดผล และกลุ่มอาจจะช่วยเสนอความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในการปรับแผนดำเนินการ

สิ่งที่จะต้องกำหนดในขั้นวางแผนก็คือ การวางแผนการสังเกต และการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต (ดูภาคผนวก ข ซึ่งกล่าวถึงวิธีการบันทึกและเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต) ในตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ใช้การบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะคำถามที่ครูถามและคำตอบของนักเรียน นอกจากนั้นยังใช้การบันทึกประจำวันเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความรู้สึกของครูในบทเรียนแต่ละวัน จุดสำคัญก็คือจะต้องพิจารณาวิธีการที่ใช้ในชั้นของการปฏิบัติการและการเลือกใช้วิธีต่าง ๆ นั้นให้เหมาะสมกับปัญหาที่กำลังศึกษา ในการตรวจสอบหาวิธีการที่เหมาะสมนั้น ไม่จำเป็นต้องกำหนดตายตัวด้วย

วิธีใดวิธีหนึ่ง แต่จะต้องพยายามดูให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลว่าจะบันทึกอย่างไรและบันทึกอะไร เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ในการวิจัยปฏิบัติการ

ประการสุดท้ายที่จะต้องเน้นในที่นี้คือ ความจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในงานของตนเอง การเข้าร่วมการอภิปรายนี้ จะช่วยในการกำหนดแผนการและการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดจากการดำเนินการ (ดูภาคผนวก ค เกี่ยวกับวิธีการสำคัญคือ แนวดำเนินการของนักวิจัยปฏิบัติการ) เลวีนได้เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีความเข้าใจตรงกัน และประสานงานกัน สำหรับครูที่ร่วมในการวิจัยปฏิบัติการนั้น การสื่อสารอย่างเข้าใจกันระหว่างนักวิจัยปฏิบัติการคนอื่น ๆ ในโครงการเดียวกันและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น ครูคนอื่น ๆ ผู้ปกครอง และนักเรียน) มีความจำเป็นดังเหตุผลต่อไปนี้

๑. ทำให้เกิดความแจ่มแจ้งตั้งแต่เริ่มต้นว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการจะดำเนินงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของแต่ละคนกับวัฒนธรรมของกลุ่ม การศึกษาที่จะวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างเอกตบุคคลและกลุ่ม ในด้านการติดต่อสื่อสาร การใช้ภาษา กิจกรรม และสังคม

๒. ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาวิธีการที่สมเหตุสมผลที่กำลังดำเนินการอยู่ และเพื่อผลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

๓. ช่วยให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้โดยความร่วมมือระหว่างกัน ในโครงการ มากกว่าที่จะเป็นกระบวนการส่วนตัวและใช้ความหยิ่งเอื้อเอง

๔. ช่วยให้เกิดความเข้มแข็งในผลที่ตามมา และการขยายขอบข่ายของงาน

๕. ช่วยให้การนิยามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการที่เราจะอธิบายโครงการให้คนอื่นเข้าใจได้นั้น ตัวเราเองต้องเข้มแข็งในแนวความคิดของตนเองก่อน

๖. ช่วยให้เกิดขวัญในการปฏิบัติงาน และร่วมใจกันสนับสนุนงาน (ซึ่งบุคคลอื่นที่ไม่ได้ร่วมอยู่ในโครงการจะไม่มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน)

๗. ช่วยให้เกิดการช่วยเหลือกันและเกิดการคิดถึงส่วนรวมเป็นหลักในการที่จะสร้างสรรค์

๘. ช่วยให้เห็นผลสะท้อนจากการปฏิบัติงานหลาย ๆ ด้าน เกี่ยวกับผลของการปฏิบัติและประสบการณ์ที่บีบบังคับต่าง ๆ

ลักษณะที่ไม่ใช่การวิจัยปฏิบัติการ ๔ ประการ

๑. การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่สิ่งที่ครูทำอยู่ตามปกติเมื่อเขาคิดถึงเกี่ยวกับการสอนของเขา การวิจัยปฏิบัติการจะมีการกระทำที่เป็นระบบมากกว่า และต้องได้รับความร่วมมือในการรวบรวมเรื่องราว ข้อมูลต่าง ๆ โดยสะท้อนความเห็นจากกลุ่มอย่างชัดเจน

๒. การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่เพียงการแก้ปัญหา การวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหา ไม่ใช่เพียงแก้ปัญหา การวิจัยปฏิบัติการไม่ได้เริ่มจากการมีทัศนะว่า ‘ปัญหา’ เสมือนอะไรที่วิปริต แต่เริ่มจากแรงกระตุ้นที่จะปรับปรุงและทำความเข้าใจในเรื่องที่สนใจ โดยมีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลง หรือหาทางพัฒนา โดยศึกษาผลที่จะเกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงนั้น

๓. การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่เป็นการวิจัยที่ทำในเรื่องของคนอื่น แต่ทำโดยกลุ่มบุคคลเฉพาะที่อยู่ในงานของตนเอง เพื่อที่จะช่วยให้เขาพัฒนางานที่เขาทำ รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทำเพื่อผู้อื่น การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่พัฒนาบุคคลตามลักษณะของเอกัตบุคคลของเขา มีประวัติและสภาพของชีวิต และสามารถที่จะสร้างประวัติและความเป็นอยู่ของชีวิตด้วยตนเอง ทราบว่าตนเองกำลังทำอะไร การวิจัยปฏิบัติการไม่ได้พิจารณามนุษย์เหมือนวัตถุสิ่งของที่ใช้ในการวิจัย แต่จะกระตุ้นให้บุคคลทำงานร่วมกันอย่างมีจุดหมายที่จะปรับปรุงและพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น

๔. การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่ 'วิธีการทางวิทยาศาสตร์' ที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับการสอน วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไม่ใช่มีเพียงแง่เดียวในแง่ของการทดสอบสมมุติฐานเท่านั้น แต่มีความหมายในหลายลักษณะ และการวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่เพียงการทดสอบสมมุติฐาน หรือเพียงนำข้อมูลมาลงสรุปเท่านั้น แต่จะใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ ซึ่งแตกต่างจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (ในแง่ของสิ่งที่นำมาศึกษาจะนับว่าเป็นเพียงวัตถุสิ่งของเท่านั้น) การวิจัยปฏิบัติการจะเกี่ยวข้องกับตัวบุคคล (คือนักวิจัย) ในลักษณะของการพัฒนาให้ดีกว่าเดิม ไม่ใช่เพียงศึกษาว่าเขาเป็นอย่างไร หรือแปลความหมายข้อมูลของบุคคลในสภาพที่เป็นอยู่ การวิจัยปฏิบัติการจะมีระบบที่หมุนไปเรื่อย ๆ เพื่อจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้วิจัยเองและสถานการณ์แวดล้อม ตลอดจนการกระทำของเขา ซึ่งทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิทยาศาสตร์เชิงประวัติศาสตร์

ต่างก็ไม่มีจุดมุ่งหมายทั้งสองนี้ (แนวทางชีวิตของนักวิจัยและสิ่งที่วิจัย
ดู Carr and Kemmis, 1986)

จุดเน้นของการวิจัยปฏิบัติการ

๑. การวิจัยปฏิบัติการเป็นวิธีการที่จะปรับปรุงการศึกษาโดย
ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และอาศัยการเรียนรู้จากผลสืบเนื่องของ
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๒. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการวิจัยที่ต้องนำตัวเองเข้าไปร่วม
ในกิจกรรม เป็นการวิจัยที่บุคคลจะต้องดำเนินการเพื่อที่จะปรับปรุงงาน
ที่ตนปฏิบัติอยู่ (และใช้แนวทางปฏิบัติของบุคคลอื่นเป็นข้อมูลทุติยภูมิ)

๓. การวิจัยปฏิบัติการดำเนินการผ่านขั้นตอนของการสะท้อน
ภาพตนเองในลักษณะเกลียวสว่าน ซึ่งมีวัฏจักรของการวางแผน การ
ดำเนินการ (การใช้แผนดำเนินงาน) การสังเกต (อย่างมีระบบ) การ
สะท้อนข้อมูล และหลังจากนั้นก็ย้อนกลับไปวางแผน การดำเนินการ
การสังเกต และการสะท้อนข้อมูลเพื่อการวางแผนต่อไปใหม่ การเริ่มต้น
วิจัยปฏิบัติการที่ตีวิธีหนึ่ง อาจทำได้โดยการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ
เรื่องราวที่สนใจทั่ว ๆ ไป (ในลักษณะของการสำรวจทั่วไปเพื่อหาข้อมูล)
หลังจากนั้นก็พิจารณาดูว่าข้อมูลเหล่านั้นสามารถสะท้อนให้เห็นอะไร
ได้บ้าง แล้วนำมาวางแผนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลง
หรืออาจจะเริ่มต้นด้วยการค้นหาสิ่งที่ควรที่จะเปลี่ยนแปลง รวบรวม
ข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์และสร้าง
แผนงานที่ดีเพื่อการปฏิบัติการ ซึ่งการเริ่มต้นทั้งสองกรณีนี้ก็คือ การทำ

ความเข้าใจในประเด็นปัญหาในด้านหนึ่ง และการปฏิบัติงานอีกด้านหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและปฏิรูปโดยผ่านกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ แต่ในการสะท้อนภาพจากข้อมูลในกลียของการปฏิบัติงานนั้น จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและมีระบบ โดยผ่านการกลั่นกรองวิพากษ์วิจารณ์ จากกลุ่มผู้ดำเนินงานร่วมกัน

๔. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการร่วมมือกันทำงาน การวิจัยประเภทนี้ต้องมีความรับผิดชอบในการกระทำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ขยายขอบเขตของความร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ทำงานด้วยกันโดยตรงไปให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อผลของการปฏิบัติที่จะตามมา

๕. การวิจัยปฏิบัติการก่อให้เกิดชุมชนแบบพัฒนาตัวเอง โดยสมาชิกจะเข้าร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย (การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน การสังเกต และการสะท้อนข้อมูล) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างชุมชนให้พึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองในด้านความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ การปฏิบัติ และผลสืบเนื่องที่ตามมา มีความเป็นอิสระในการที่จะคิดเกี่ยวกับสถาบันและตนเอง เพื่อที่จะสร้างกฎ ระเบียบ และคุณค่าทางสังคมของตนเองขึ้น

๖. การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบ ที่บุคคลปฏิบัติการตามเจตนาที่ไตร่ตรองดีแล้ว ซึ่งไม่ใช่เป็นการกระทำโดยบังเอิญ หรือไม่มีแผนงาน แต่เป็นกระบวนการของการใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะดำเนินการใด ๆ ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ (มีข้อมูลพร้อมแฟรียงที่จะยอมรับในการปฏิบัติ) โดยผ่าน

แนวทางของชีวิตที่แน่นอน มีคุณค่าทางการศึกษา

๘. การวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับบุคคล ในการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติ สอดคล้องความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างเหตุการณ์ การกระทำ และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น ทำให้เข้าใจสภาพความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำที่กระทบต่อชีวิตของเขา ซึ่งทฤษฎีของการวิจัยปฏิบัติการได้พัฒนาตามแนวหลักการนี้ กล่าวคือ ใช้ผลของการกระทำเป็นแนวทางในการวินิจฉัยเคราะห์ เพื่อพัฒนาการกระทำที่ผ่านกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการ

๙. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการเปิดให้บุคคลทำการปฏิบัติตามแนวคิดของข้อสมมุติเกี่ยวกับสถานที่ไปทดสอบ โดยเก็บรวบรวมกิจกรรมจากแนวปฏิบัติที่ผ่านมา ซึ่งมีความผิดพลาดมาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติในครั้งต่อไป

๑๐. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการเปิดใจกว้างในการรวบรวมเหตุการณ์ (หรือข้อมูล) โดยไม่เพียงแต่เก็บรายละเอียดที่จะอธิบายสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนถูกต้องที่สุดเท่านั้น (โดยกำหนดคำถามที่จะหาคำตอบ และการเก็บข้อมูลจากชีวิตจริง) แต่จะรวบรวมและวิเคราะห์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งการตัดสินใจขาดปฏิกิริยาได้ตอบ และความประทับใจกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้นด้วย

๑๑. การวิจัยปฏิบัติการเป็นการเก็บเรื่องราวส่วนตัว ซึ่งเราสามารถจะบันทึกความก้าวหน้าและสะท้อนความคิดเห็นของเราเกี่ยวกับการเรียนรู้ ๒ ชุดคู่ขนานกัน คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่เรากำลังศึกษาอยู่ (การปฏิบัติของเรากำลังพัฒนาไปอย่างไร) และการเรียนรู้

เกี่ยวกับกระบวนการ (การปฏิบัติการ) ของการศึกษา (โครงการวิจัยปฏิบัติการของเราดำเนินไปอย่างไร)

๑๑. การวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการทางการเมือง เพราะการวิจัยนี้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อผู้อื่น ด้วยเหตุผลนี้ การวิจัยปฏิบัติการจะทำให้เกิดการต่อต้านต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในตัวของผู้วิจัยและผู้อื่นอีกด้วย

๑๒. การวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับคนในการวิเคราะห์ชั้นวิกฤติเกี่ยวกับสถานการณ์ (ชั้นเรียน โรงเรียน ระบบ) ที่เราดำเนินการอยู่ สภาพการณ์เหล่านี้เป็นระบบของสถาบัน หรือแบบของการต่อต้านที่นักวิจัยปฏิบัติการพบก็คือ การเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างแนวทางใหม่กับแนวเดิมที่ได้รับการยอมรับในสถาบันอยู่แล้ว (การยอมรับในแง่ของการสื่อสาร การปฏิบัติ การตัดสินใจ และงานด้านการศึกษา) ด้วยการวิเคราะห์อย่างวิกฤติในสถาบันหนึ่งนั้น นักวิจัยปฏิบัติการสามารถจะเข้าใจถึงรากฐานของการต่อต้าน และความขัดแย้ง โดยมีการแข่งขันระหว่างการปฏิบัติ แนวคิดด้านการศึกษา และคุณค่า ด้านองค์กรและการตัดสินใจ ซึ่งความเข้าใจนี้จะช่วยให้ นักวิจัยปฏิบัติการสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและการต่อต้านนี้ได้ (ดังตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือกับผู้อื่นในกระบวนการวิจัย ชักชวนให้ผู้อื่นตรวจค้นการกระทำหรือการปฏิบัติงาน หรือโดยการทำงานร่วมกันในบริบทของโรงเรียนที่กว้างออกไป เพื่อที่จะเข้าใจระบบการศึกษาดีขึ้น เข้าใจระบบการตัดสินใจ และงานการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)

๑๓. การวิจัยปฏิบัติการเริ่มต้นด้วยงานเล็ก ๆ โดยการทำงาน

ผ่านกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นเพียงบุคคลเดียว (ตัวคนเดียว) ก็สามารถจะลงมือทำได้ และขยายงานต่อไปเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดหรือสถาบัน ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปนโยบายหรือแนวปฏิบัติในชั้นเรียน โรงเรียน หรือระบบในวงกว้างออกไป

๑๔. การวิจัยปฏิบัติการเริ่มจากวัฏจักรเล็กๆ ของการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนภาพ ซึ่งจะช่วยให้นิยามประเด็นปัญหา แนวคิด และข้อตกลงเบื้องต้นได้ชัดเจนขึ้น อันจะนำไปสู่การนิยามปัญหาที่มีพลังสูงขึ้น เมื่อการดำเนินงานก้าวหน้าต่อไป

๑๕. การวิจัยปฏิบัติการเริ่มจากผู้ทำงานร่วมมือกันในกลุ่มเล็กๆ แต่จะกว้างขวางในการปฏิบัติการในชุมชน จนขยายผลของการปฏิบัติออกไป

๑๖. การวิจัยปฏิบัติการจะช่วยให้เราสามารถรวบรวมบันทึกความก้าวหน้าต่างๆ (ก) บันทึกเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมและการปฏิบัติ (ข) บันทึกความเปลี่ยนแปลงของสื่อภาษา คำอธิบาย และวิจารณ์ญาณเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน (ค) บันทึกการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบขององค์กรที่อธิบายคุณลักษณะของการปฏิบัติของเรา และ (ง) บันทึกพัฒนาการในการรอบรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการของเรา

๑๗. การวิจัยปฏิบัติการทำให้เราให้เหตุผลเกี่ยวกับงานด้านการศึกษาแก่บุคคลอื่นได้ โดยสามารถแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เรานำมาใช้ การวิเคราะห์และการตรวจสอบเหตุผลว่าเรากำลังทำอะไร ในการพัฒนา

เหตุผลเหล่านี้ เราอาจจะขอให้ผู้อื่นพิจารณาการปฏิบัติงานของเขาในแง่ของทฤษฎีและหลักฐาน เพื่อการสะท้อนผลการปฏิบัติด้วยตนเองอีกด้วย

การเริ่มต้น : ข้อสังเกตบางประการจากประสบการณ์

๑. จัดกลุ่มบุคคลที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการเข้าด้วยกัน และเข้าร่วมการดำเนินงานด้วยตัวของท่านเอง จงทำตัวเป็นต้นแบบของผู้เรียนเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการ

๒. พยายามเริ่มงานด้วยกลุ่มเล็ก ๆ ให้คนอื่นเข้าร่วมงานได้ง่าย และเชื่อเชิญให้คนอื่น ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมเมื่อมีสิ่งที่น่าสนใจที่คนเหล่านั้นสามารถจะเข้าร่วมและอภิปรายด้วยได้

๓. จักรยะยขึ้น : เริ่มงานทดลองเป็นปฐมฤกษ์ ระบุกลุ่มแกนนำที่กระตือรือร้น กำหนดการนัดพบปะระหว่างผู้ดำเนินการและอื่น ๆ

๔. เริ่มจากจุดเล็ก ๆ - เสนอคำแนะนำง่าย ๆ เพื่อให้คนอื่นเริ่มทำงาน (ตัวอย่าง เรื่องใครเป็นคนพูดในชั้นเรียน และใครเป็นคนควบคุมดูแลเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความรู้ในชั้นเรียนของท่าน) ทำงานเชื่อมต่อความสนใจร่วมกันตามที่กำหนดไว้ สร้างความตกลงร่วมกันในกลุ่มที่จะดำเนินกิจกรรม โดยร่วมมือกันกระทำและร่วมมือกันรับผิดชอบ

๕. กำหนดระยะเวลาดำเนินการ - กำหนดระยะเวลาการทดลองตามความเป็นจริง โดยกำหนดเวลาในการรวบรวมข้อมูล การสะท้อนข้อมูล และการรายงานในวัฏจักรของการวางแผน การปฏิบัติงาน การสังเกต และการสะท้อนข้อมูลประมาณ ๒-๓ รอบ

๖. จัดการอภิปรายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ โดยกลุ่มผู้ทำการวิจัยปฏิบัติการ

๗. จงเป็นคนอดทนและเป็นผู้ให้กำลังใจ หรือสนับสนุน - คาคหวังให้ทุกคนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ และช่วยสร้างสถานการณ์ที่ทำให้ทุกคนสามารถที่จะเรียนจากความพยายามในการปฏิบัติงานปกติ

๘. จงยืนหยัดเหนียวแน่นในการติดตาม - รวบรวมเหตุการณ์ หรืองานจำเป็นในการดำเนินงาน ที่จะทำให้ผู้ร่วมงานสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พยายามหาข้อสงสัยเมื่อมีการสรุปความเห็น โดยไม่มีข้อมูลหรือเหตุการณ์รองรับ (โดยคำพูดของสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับงานของตน หรือความพยายามของคนอื่น) พัฒนาบรรยากาศของกลุ่มให้เกิดการยอมรับในคุณค่าของแนวความคิดที่วิเคราะห์จากกลุ่ม ซึ่งจะ**สามารถแสดงและตอบโต้**ให้ผู้ขึ้นคล้อยตาม หรือเห็นด้วยกับข้อมูลนั้น ๆ

๙. วางแผนระยะยาวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในการปฏิบัติงานในชั้นเรียนและโครงสร้างของโรงเรียน โปรดจำไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ตามปกติมักจะเป็นกระบวนการทางสังคมที่ช้า ค่อยเป็นค่อยไปซึ่งคนมักต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการมีขั้นตอน (จึงต้องมีการพัฒนาไปเรื่อย ๆ อย่างไม่หยุดยั้ง-ผู้แปล)

๑๐. ทำงานให้สัมพันธ์ (ในกระบวนการวิจัย) กับบุคคลผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง (ในการปฏิบัติงาน) เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติงานวิจัย (ไม่ใช่เพียงรับผิดชอบในส่วนของตนเท่านั้น)

๑๑. โปรดจำไว้ว่า เมื่อท่านคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง - ภาษาและความเข้าใจที่เปลี่ยนการกระทำของท่านนั้นอาจต้องมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อท่านมีการกระทำ หรือประสบการณ์เพิ่มขึ้น โลกทัศน์ของท่านก็จะกว้างขึ้น ซึ่งการอธิบายหรือการใช้ภาษาอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ จะจำกัดขอบเขตอยู่ที่ประสบการณ์ของท่าน เหมือนดังที่นักปรัชญาชื่อวิตเกินสไตน์ (Wittgenstein) เชื่อว่า ขอบเขตของภาษาหรือความเข้าใจของท่าน จะจำกัดขอบเขตของโลกของท่าน ยกเว้นเพื่อนสนิทของท่าน (บางทีอาจจะเป็นบุคคลที่ร่วมทำงานวิจัยปฏิบัติการกับท่าน หรือเพื่อนข้างนอกที่มีความสนใจร่วมกับท่าน) เท่านั้นที่จะค้นหาข้อจำกัดในวิถีแห่งความคิดของท่านในปัจจุบันได้

๑๒. แสดงหรือประกาศให้เห็นถึงความก้าวหน้า ซึ่งไม่เฉพาะความก้าวหน้าของผู้ร่วมโครงการเท่านั้น แต่ควรจะเป็นของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด และคนอื่น ๆ ที่สนใจจะพยายามสร้างชื่อเสียงทางด้านความสำเร็จ โดยแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า มีอะไรที่เราได้ทำไปแล้วบ้าง

๑๓. ถ้าจำเป็นจะต้องจัดให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือระเบียบ อาจจะจัดคณะที่ปรึกษาหรือกลุ่มบุคคลภายนอกที่จะช่วยให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ที่สนใจเกี่ยวกับผลสำเร็จของกลุ่มทางด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน

๑๔. หาเวลาที่จะเขียนบันทึกตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ จงเขียนตั้งแต่เริ่มต้น (ตอนวางแผน) ระหว่างโครงการ (ตอนรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต เขียนสะท้อนข้อมูล และตอนที่ปรับแผนใหม่) และเขียนเมื่อถึงจุดสุดท้ายของแต่ละตอนของโครงการ (เมื่อจบแต่ละชั้น

เมื่อจบภาคเรียน เมื่อจบปีการศึกษา) ท่านอาจจะเขียนในลักษณะ ยกย่องชมเชยก็ได้ การบันทึกอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เห็นพัฒนาการของการวิจัยปฏิบัติการ

๑๕. จงแสดงออกมาให้ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ท่านกระทำได้สำเร็จ โดยการรายงานความก้าวหน้า ดังตัวอย่างเช่น ท่านสามารถเขียนเกี่ยวกับ โครงการวิจัยปฏิบัติการที่รับผิดชอบ และนำไปหาเข้าใจทฤษฎีการศึกษา หรือพยายามปฏิบัติอย่างที่ท่านเคยปฏิบัติมาแล้ว และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนของนักวิจัยปฏิบัติการที่กว้างออกไป เพื่อทำการวิจัยปฏิบัติการ อย่างที่ท่านกำลังทำ จงจำไว้ว่า การรายงานปากเปล่าอาจมีข้อดีเท่า ๆ กับ รายงานที่พิมพ์ในด้านการอธิบายงานของท่านให้ผู้อื่นฟัง ถ้ามีปฏิสัมพันธ์ กันแบบตัวต่อตัว การเขียนรายงานก็อาจจะมีข้อดี เนื่องจากท่านจะต้อง เรียบเรียงความคิดของท่านออกมาอย่างดี เพื่อที่ผู้อื่นจะได้มีเวลาอ่าน และติดตามไปด้วย แจกรายงานฉบับที่พิมพ์ให้ผู้ที่ทำงานร่วมกัน ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้อื่น (เช่น คนอื่น ๆ ที่อยู่ในโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียน เดียวกัน) อธิบายข้อความสำคัญเพื่อรับรองว่า ความคิดของท่านนั้น สามารถจะพัฒนาการศึกษาไปได้อย่างไรในสภาพการณ์เช่นนั้น

๑๖. ตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โปรดระลึกไว้เสมอถึง ความแตกต่างระหว่างการศึกษา และการจัดการสอน หรือระบบโรงเรียน (ควร จดจำว่า การจัดการสอนเป็นกระบวนการของการทำให้ระบบที่มีความ มุ่งหวังที่จะสนับสนุนการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่อาจจะทำให้ การศึกษาถูกโจมตีก็ได้) การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปธรรม และมีกระบวนการ ปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดระบบการจัดการสอน จัดรูปแบบแนวโน้มน

ของการศึกษา และพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน การวิจัยปฏิบัติการ จะช่วยให้ท่านมองเห็นภาพว่า การศึกษาในโรงเรียนจะดีขึ้นได้อย่างไร ถ้าท่านได้อ่านคำอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ และข้อมูลสะท้อนกลับ ที่คนอื่นเสนอเอาไว้เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงการจัดการสอน และได้อ่านเอกสารอ้างอิงทางการศึกษาเกี่ยวกับการคาดหมายเชิงวิจารณ์ การดำเนินงานเสริมสร้างการจัดการสอน

๑๘. ตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ ถามตัวท่านเองว่า โครงการ วิจัยปฏิบัติการที่ทำอยู่ช่วยท่าน (และช่วยคนอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกับท่าน) ในการพัฒนาคุณค่าทางการศึกษาในชีวิตของท่าน หรือไม่





บทที่ ๒

ปรับปรุงการศึกษาโดยใช้การวิจัย ปฏิบัติการ

เพื่อให้เข้าใจว่า เราสามารถปรับปรุงคุณค่าทางการศึกษาของการสอนของเราได้อย่างไรนั้น เราจะต้องเข้าใจสิ่งต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้ :

- เราจะต้องเข้าใจค่อนข้างจะแจ่มแจ้งถึงสิ่งที่เรากำลังทำอยู่ขณะนี้ โดยจะต้องเข้าใจทฤษฎีต่าง ๆ ที่นำมาใช้ ตลอดจนแนวทางปฏิบัตินั้น ๆ ด้วย (ทฤษฎีที่นำมาใช้นี้จะต้องอธิบายถึงแก่นแท้ที่นำมาอธิบายให้แจ่มชัด) และจะต้องทราบด้วยว่า งานของเรานั้นสามารถจะพิจารณาตามหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีใดบ้าง

- เราจะต้องเข้าใจค่านิยมทางการศึกษาของเราเอง (และของคนอื่น) ค่านิยมของเราเองใช้เป็นจุดยืนของเรา เพื่อแสดงให้เห็นแนวความคิดของเราในการที่จะปรับปรุงกระบวนการและสิ่งที่เรายึดถือหรือความเชื่อของเรา ค่านิยมจะเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน

หรือจุดยืนในการดำเนินงานของบุคคล

- เราจะต้องรู้ว่า งานทางด้านการศึกษาของเราอยู่ส่วนใดของงานทั้งหมดในวงกว้างของระบบในโรงเรียนและในสังคม ซึ่งจะช่วยจรรโลงรักษา หรือสืบทอดสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมในคนรุ่นต่อมา

- เราจะต้องเข้าไประมัดระวังความเป็นมาของโรงเรียน และการจัดการสอนเกี่ยวกับการพัฒนาและการปฏิรูประบบการศึกษาของเรา ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา ซึ่งนอกจากจะทำให้เราเข้าใจว่ามีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างไรแล้ว ยังเป็นการศึกษาให้เห็นถึงความคิดเห็นในแง่ต่าง ๆ ทุกด้าน เพื่อจะได้ศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า มีความเป็นมาหรือข้อจำกัดอย่างไร

- ไม่เพียงแต่เราจะต้องเข้าไประมัดระวังการศึกษาทั่ว ๆ ไปเท่านั้น เราจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาของตนเอง และการกำหนดแนวความคิด วิธีการในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางชีวิตในสังคมและวัฒนธรรมในสังคมนั้น

กล่าวโดยย่อ การรู้ว่า “จะไปทางไหน” ในกระบวนการของการปรับปรุงงานการศึกษานั้น เราจำเป็นต้องกำหนดโครงร่าง และผลของการปรับปรุงในแง่ของภาพรวมส่วนใหญ่กว้างและลึกซึ้ง สามารถจะวิพากษ์วิจารณ์ได้ในลักษณะของงานจริงที่ได้รับและงานที่จะเป็นไปได้ หรือในลักษณะของการปฏิบัติจริง และที่ควรจะทำปฏิบัติ

การศึกษาและสังคมกับการสืบทอดทางวัฒนธรรม

ในการเริ่มอธิบายปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะจริงที่เกิดขึ้นในสังคม และความเป็นไปได้ของการจัดการศึกษา หรือวิถีชีวิตสังคมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นจากโครงการที่กำหนดนั้น เรามักจะมองในลักษณะกำหนดให้การศึกษาเป็นแหล่ง (หรือสาเหตุ) ที่จะแก้ปัญหา โดยจะพิจารณาว่า ควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้เราจะเน้นหรือยอมรับว่า ลักษณะของชั้นเรียน โรงเรียน และสภาพสังคมที่เราประสบหรือเป็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคมในอดีตที่ผ่านมา ดังนั้น หากเราต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสังคม เราต้องเริ่มจากการจัดการปฏิรูป หรือปรับปรุง โดยผ่านกระบวนการในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการปฏิรูปทางสังคมขึ้น

ในระยะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ทฤษฎีทางการศึกษาที่สนใจปัญหาการกำหนดและพัฒนารูปแบบของสังคมและวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับให้เป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้นเป็นลำดับ การพัฒนาทฤษฎีเหล่านี้กระทำโดยผ่านกระบวนการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของ**ทฤษฎีการศึกษาและสังคมกับการสืบทอดทางวัฒนธรรม** โบวเลสและจินตีส (Bowles and Gintis, 1976) ได้พัฒนาทฤษฎีการสืบทอดทางสังคมและวัฒนธรรม โดยอาศัยบทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนชาวอเมริกัน เขามีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทางการจัดการสอนว่า มีความจำเป็นในการช่วยเปลี่ยนแปลงสภาพและโครงสร้างของประชาชนชาวอเมริกัน และการจัดการสอนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสอดคล้องระหว่าง

การแบ่งชั้นทางเศรษฐกิจของประชากรโดยส่วนรวมกับการแบ่งชั้นทางเศรษฐกิจในระบบโรงเรียน ทฤษฎีของโบวเลสและจินดิสได้รับการยอมรับในสังคมว่าเป็น “ทฤษฎีแห่งความสอดคล้อง” (correspondence theory) นั่นคือ สภาพในโรงเรียนจะสะท้อนหรือถ่ายทอดมาจากชุมชนในวงกว้าง หรือเป็นการเลียนแบบพฤติกรรมในชุมชนนั้น ๆ นั่นเอง

ทฤษฎีแห่งความสอดคล้องนี้ได้รับความสนใจและท้าทายความคิดของนักการศึกษาหลายคน เช่น วิลลิส (Willis, 1977), แอปเปิล (Apple, 1979), เกอโร (Giroux, 1981) และคอนเนล (Connel, 1982) ซึ่งเห็นว่าทฤษฎีนี้ไม่ถูกต้องนัก นักการศึกษาเหล่านี้ยอมรับแนวความคิดของโบวเลสและจินดิสที่ว่า ระบบภายในโรงเรียนจะเลียนแบบระบบชนชั้นในสังคม แต่พวกเขาก็ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า ระบบโรงเรียนไม่สามารถจะเปลี่ยนระบบชนชั้นของสังคมได้ สิ่งที่โบวเลสและจินดิสไม่ได้เน้นคือ ในขณะที่โครงสร้างส่วนใหญ่ของสังคมถูกปรับแต่งโดยระบบโรงเรียนนั้น นักเรียนแต่ละคนอาจเปลี่ยนแปลงสภาวะของตน นักเรียนที่มาจากครอบครัวระดับกรรมมาชีพอาจจะปรับสู่ระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม มีการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางสังคมของนักเรียนในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนว่าจะสามารถปรับตามสภาวะทางสังคม และผลที่ได้รับจากการศึกษาที่จัดให้ ทั้งนี้หมายความว่า การที่นักเรียนเข้ามาสู่สภาวะของชั้นเรียนและมาจากพื้นฐานที่แตกต่างกันของครอบครัวนั้น นักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นจะต้องมีการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการเปลี่ยนแปลงที่เท่าเทียมกัน ความแตกต่างกันนี้

สามารถอธิบายได้ด้วยกระบวนการของการแข่งขัน ซึ่งเป็นผลมาจากตัวนักเรียนเอง ครู และครอบครัวของนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะบุคคลตามลักษณะโครงสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ทฤษฎีนี้ถือว่าบุคคลเป็นหน่วยทางสังคม ที่จะได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งจากทางโรงเรียนที่จัดให้โดยเฉพาะกับทางสังคมภายนอกทั่ว ๆ ไป ทฤษฎีนี้ได้รับการยอมรับกันในชื่อทฤษฎีแห่งความขัดแย้ง (contestation theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า โรงเรียนมีบทบาทที่จะสร้างสังคม (ไม่ใช่เพียงปรับตามสังคม) และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมโดยผ่านการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องอยู่ภายใต้กระบวนการจัดการศึกษา

จุดเด่นของทฤษฎีแห่งความขัดแย้งที่เหนือกว่าทฤษฎีแห่งความสอดคล้องในการถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรมคือ ในทฤษฎีแห่งความขัดแย้งนั้นจะโน้มน้าวให้เราคล้อยตาม (หรือเชื่อตามไป) ว่ากระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับระดับความเป็นอยู่ของบุคคลที่แตกต่างกัน สามารถจะปรับได้ด้วยกระบวนการในระบบโรงเรียน ทั้งนี้ ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนและเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งกว่าว่า ความแตกต่างเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และเกิดเฉพาะใคร ทฤษฎีแห่งความขัดแย้งจะมองภาพในแง่ความแตกต่างที่ทำให้เกิดความขัดแย้งเพื่อหาแนวทางที่ดีและเหมาะสมกว่า ในขณะที่ทฤษฎีแห่งความสอดคล้องจะเน้นที่ผลหรือสิ่งที่เกิดตามมาในระบบโรงเรียนในลักษณะของความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม ระหว่างนักเรียนและชุมชนโดยทั่ว ๆ ไป และมองสรุปในแง่ที่ว่า โรงเรียนมักจะสืบทอดวัฒนธรรม

ที่มีอยู่ในสังคม ซึ่งในส่วนของทฤษฎีแห่งความขัดแย้งจะพยายามแยกแยะความแตกต่างที่เกิดขึ้นในระบบโรงเรียน โดยไม่เพียงแต่มองว่ามันแตกต่างกันเท่านั้น แต่จะทำให้มองเห็นข้อบ่งชี้ของกระบวนการในโรงเรียนว่าสามารถดำเนินการตามแนวทางที่ต่างกัน เพื่อให้เกิดผลต่าง ๆ กันในสังคมและชุมชน ในทฤษฎีแห่งความขัดแย้งนั้นจะเสนอว่าผลที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนอาจให้ผลแตกต่างกัน และโรงเรียนต่าง ๆ ควรจะได้กำหนดการดำเนินงานเป็นรายวันว่า จะจัดการกับกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไร นั่นคือ ตามทฤษฎีแห่งความขัดแย้งโรงเรียนจะเป็นผู้นำในสังคมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในขณะที่ทฤษฎีแห่งความสอดคล้องนั้นค่อนข้างจะเป็นผู้ตามสังคมหรือชุมชนโดยมีลักษณะของการกระทำตามแบบที่คนส่วนมากกระทำกัน

อย่างไรก็ตามการที่กล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า โรงเรียนเพียงส่วนเดียวเท่านั้นที่สามารถจะเปลี่ยนสังคมได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมควรจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงระหว่างชนชั้นในสังคม หรือระหว่างความแตกต่างของเพศ หรือระหว่างสมาชิกของกลุ่มชนที่มีพื้นฐานวัฒนธรรมแตกต่างกัน ในชุมชนที่กว้างออกไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยส่วนรวมจำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

วอลเตอร์ ไลน์เบิร์ก (Walter Feinberg, 1983) ไม่เห็นด้วยกับการอธิบายทฤษฎีการสืบทอดทางวัฒนธรรมที่ให้ระบบโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการเปลี่ยนระบบสังคม เขาเห็นว่า ทฤษฎีการสืบทอดทางวัฒนธรรมช่วยจัดสรรวิธีการใหม่ ๆ และมีประสิทธิภาพสูงกว่า

ในการศึกษาธรรมชาติและงานทางด้านการศึกษา โดยได้อธิบาย
“การสืบทอด” และความสำคัญของการสืบทอดในความหมายดังนี้ :

ในการกล่าวว่า การศึกษาเป็นหน่วยงานที่สืบทอดทางสังคม ในความหมาย
ทั่วไปนั้น หมายถึงการยอมรับบทบาทเบื้องต้น ในการคงไว้ และเป็นสื่อเชื่อมโยง
ความต่อเนื่องระหว่างคนรุ่นต่าง ๆ เพื่อรักษา และสืบทอดเอกลักษณ์ของกลุ่มชน
นั้น ๆ ต่อไปถึงชนรุ่นหลัง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็ตาม จะต้องคงเอกลักษณ์
สำคัญของกลุ่มชนของตนไว้ ในการเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทและ
หน้าที่ของสถาบันทางการศึกษา จึงไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการเป็นสื่อ
เชื่อมโยงสภาพทางสังคมไปได้ ซึ่งภาพสะท้อนทางสังคมจะทำให้มองเห็นการ
พัฒนาสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม ที่จะช่วยอธิบายเอกลักษณ์ทางสังคมของ
ชุมชนนั้นได้ โดยมีการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงความเป็นอยู่ หรือสภาพต่าง ๆ
ไปบ้าง ไม่จำเป็นต้องอนุรักษ์ให้เหมือนเดิมทุกประการในแต่ละชั่วอายุคน ทั้งนี้
หมายความว่า การสะท้อนภาพสังคมจะเป็นกระบวนการที่ช่วยอธิบายพฤติกรรม
และแนวความคิดของชุมชนที่สามารถเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงได้ แต่ไม่ใช่ว่า
เปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง จะต้องรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ เอาไว้ด้วย

การพิจารณาวิเคราะห์ว่า การศึกษาเป็นเหมือนการถ่ายทอดทางสังคมนั้น
จัดเป็นการศึกษาค้นคว้ารูปแบบและกระบวนการทางสังคม ที่มีทั้งการคงเอกลักษณ์
ไว้อย่างเดิม และการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น การศึกษาในความหมายนี้มีหน้าที่
๒ ประการคือ ประการแรก มีการถ่ายทอดทางทักษะในการดำเนินชีวิตตาม
ความจำเป็นที่นิยามไว้ในเชิงสังคม ทักษะเหล่านี้ไม่เฉพาะเจาะจงเพียงบทบาท
ทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น หากหมายถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของบุคคล
ในสังคม ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมในชีวิตประจำวันนั้น ๆ
มีลักษณะการติดต่อสื่อสารกันในสภาพที่ “เหมาะสม” กับสถานการณ์เฉพาะ
ในแต่ละแบบของสังคม เช่น การเข้าคิว การปฏิสันถาร ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
ในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นยังหมายถึงรูปแบบการประพฤติปฏิบัติ
ต่อกันระหว่างบุคคลในบทบาทต่าง ๆ ของสังคม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง

นายจ้างกับลูกจ้าง หมอและพยาบาล เป็นต้น ประการที่สอง มีการถ่ายทอดความสำนึกร่วมกันในการเข้าใจเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (ไม่ว่าจะเป็นทางการเมืองหรือไม่) ซึ่งลักษณะทั้งสองประการนี้จะเกิดขึ้นเสมอในสังคมใดๆ และจะมีลักษณะการรับรู้ที่เจตนาารมณ์ของชุมชนในรูปของความเข้าใจ ความร่วมมือกันทางด้านประวัติศาสตร์เพื่อสืบทอด หรือการสานต่อประเพณีและเอกลักษณ์ระหว่างคนรุ่นก่อนไปยังรุ่นลูกหลานต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากจะเน้นให้โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมปัจจุบันแล้ว ยังจะให้โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมในรูปแบบที่เป็นการกำหนดหลักสูตรและเงื่อนไขของการเรียนการสอน ซึ่งจะกำหนดทิศทางของสังคมในอนาคตอีกด้วย

ในระดับทั่ว ๆ ไปแล้ว การศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการทางการศึกษา จะพิจารณาเกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในช่วงเวลาที่ต่อเนื่องกันมายาวนาน พอที่จะสรุปว่าในชั่วอายุคนคนหนึ่ง สภาพการณ์ทางสังคมยังคงอยู่ในแนวเดียวกับชั่วอายุคนรุ่นก่อนที่ผ่านไปแล้วหรือไม่ และจะยังคงอยู่ในชั่วอายุคนรุ่นถัดไปเพียงใด ไม่ว่ากระบวนการเหล่านั้นจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างจงใจในระบบโรงเรียน หรือเกิดขึ้นในสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่มีความเป็นระบบมากหรือน้อยเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้การแก้ปัญหาของกระบวนการทางสังคมจะเป็นกลไกในการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องที่สำคัญ และถือเป็นหน้าที่อันดับแรกของการวิจัยทางการศึกษา (Feinberg 1983, pp. 155 – 156)

เบอร์แลกและเบอร์แลก (Berlak and Berlak, 1981) ได้ยอมรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของทฤษฎีการสืบทอดทางสังคมว่าได้ช่วยทำให้เข้าใจงานของโรงเรียน และระบบโรงเรียนในแนวใหม่ ผลงานของคนทั้งสองช่วยให้เข้าใจวิวัฒนาการและพัฒนาการของแนวความคิดที่ต่อเนื่องจากทฤษฎีแห่งความขัดแย้งของการถ่ายทอดทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งตามทฤษฎีนี้จะเน้นกระบวนการสืบทอดเจตนาารมณ์ที่ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความราบรื่น และทั้งสองได้เพิ่มความลึกซึ้ง

ลงไปว่า ถ้ามีทฤษฎีแห่งการปฏิบัติเสริมให้กับทฤษฎีสืบทอดทางสังคมเข้าไปเป็น ภาษาของการทำ แล้ว จะทำให้ครูเข้าใจปัญหาทางสองแพร่งที่ตนเผชิญอยู่ นั่นคือ ในสภาพของโรงเรียน ครูจะต้องตัดสินใจว่าจะจัดการสอนอย่างไร จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อให้เกิดการกระทำและการเรียนรู้ภายในระบบของตนเอง

การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษาที่จะช่วยให้ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดการเกี่ยวกับความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้อง เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (โปรดดู Carr and Kemmis, 1986)

วิวัฒนาการของการศึกษาโดยผ่านกระบวนการของการโต้แย้งและกระบวนการทำให้เป็นระบบ

งานที่เกี่ยวกับโรงเรียน ชั้นเรียน หรือการศึกษาทั้งระบบเป็นผลของประวัติศาสตร์ เป็นผลงานในลักษณะของการต่อสู้ต่อเนื่องระหว่างตัวบุคคลจริง ๆ แนวความคิดจริง วิธีการทำงานจริง และการจัดระบบงานจริง แต่บุคคลไม่เป็นเพียงแต่ผลงานของประวัติศาสตร์เท่านั้น ในการดำเนินชีวิตที่ต้องต่อสู้ คนยังต้องเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์อีกด้วย การเปลี่ยนแปลงการศึกษาเป็นผลที่เกิดจากการคิดที่จะพัฒนาให้ระบบการศึกษาดีขึ้น มีแนวปฏิบัติที่ดีขึ้น และมีสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดการที่ดีขึ้น

การมีแนวความคิดใหม่ทางการศึกษา ไม่เพียงพอที่จะทำให้ การศึกษาดีขึ้น การปฏิบัติและการจัดระบบของการศึกษาตามแนว ความคิดที่เกิดขึ้น จะช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปสู่แนวทาง ที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติก็ยังไม่เพียงพอ จะต้องมีการพัฒนา รูปแบบให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย โดยจะต้องพิจารณาเปลี่ยนระบบให้สอดคล้อง กันไปกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหาร (อาจจะมียุุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก) จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในระบบโรงเรียนและชั้นเรียน จะต้อง เปลี่ยนไปตามแนวทางที่ได้จากนวัตกรรมใหม่ ๆ

ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ การพัฒนาการศึกษาไม่ใช่ เป็นเพียงการพัฒนาของปัจเจกชน แต่เป็นการพัฒนาวัฒนธรรมและสังคม ไปพร้อมกัน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับย่อยในแต่ละเรื่อง และในระดับรวมของสังคมในลักษณะการรวมกลุ่มของแต่ละรายการ อันประกอบด้วย

- การสื่อสารหรือภาษาที่ใช้อธิบายเป็นที่เข้าใจ และเป็นเหตุ เป็นผลถูกต้อง

- กิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาในรูปแบบของวิถีชีวิตในสังคม หรือการวางรูปแบบทางสังคม ซึ่งหมายรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงกิจกรรม ทางการศึกษาและกิจกรรมด้านการบริหารในสังคมนั้นเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน และ

- กระบวนการหรือแบบอย่างของความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งประกอบ เป็นการศึกษ

ชีวิตทางสังคมและการศึกษาทั้งสามด้านนี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแบบแยกกันได้ ทั้งหมดเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงแต่ละส่วนจำเป็นจะต้องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของส่วนอื่นด้วย

ผู้เขียนได้เสนอแนะว่า การพัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษาให้อยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง หรือความพยายามต่อสู้เพื่อจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น เป็นการต่อสู้ทางการปฏิบัติที่จะให้เกิดแนวความคิดใหม่ขึ้นมา ให้เกิดกิจกรรมใหม่ๆ ในรูปของการสร้างสรรค์สังคมตามแนวคิดทางการศึกษา ตลอดจนสรรหาแนวทางในการดำเนินงานใหม่ การต่อสู้เรียกร้องนี้มีมักจะเป็นความต้องการของกลุ่มบุคคล เป็นการแข่งขันกันในด้านความสนใจส่วนบุคคล โดยมีแนวความเชื่อตามมิติทางสังคมและการเมือง อย่างไรก็ตามการเรียกร้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาไม่ใช่เป็นเพียงเพื่อให้ได้ชัยชนะ หรือเพื่อที่จะให้แนวคิดของตนได้รับการยอมรับเท่านั้น แต่ยังคงจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่คงทนถาวรในลักษณะของการให้การศึกษาแก่สังคม และเป็นการกระทำอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง ทำให้การศึกษามีความหมายในลักษณะของการกระทำต่าง ๆ ที่จะสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน อันเป็นการต่อสู้เพื่อการศึกษาโดยแท้จริง

เหตุผลของความพยายามต่อสู้ในการพัฒนาการศึกษา ควรจะรวมถึงความพยายามต่อสู้อย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ๓ ประการคือ : ความพยายามต่อสู้ด้านการสื่อสารทางภาษา (เพื่อจะหาแนวคิดที่สัมพันธ์กันเกี่ยวกับธรรมชาติและจุดมุ่งหมายของการศึกษา) ความพยายามด้านกิจกรรมทางการศึกษา (เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม

มีค่า และมีผลดีที่สุดที่จะปฏิบัติงานทางการศึกษา) และความพยายาม
ต่อผู้ที่สร้างสังคมและสัมพันธ์ภายในสังคม (เพื่อหารูปแบบของความ
สัมพันธ์ทางสังคมในระบบประชาธิปไตย)

การจัดการสอนในปัจจุบันเป็นผลจากอดีตที่ผ่านมาแล้ว และจะ
ต่อเนื่องไปยังอนาคต รูปแบบของโรงเรียนที่เราพบกันจริง ๆ ไม่ว่าใน
ระดับชาติ จังหวัด หรือโรงเรียน หรือในชั้นเรียนนั้น จะเป็นตัวแทน
ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบอบเวลานั้น ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมนั้น
อาจจะไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการให้เกิดขึ้น หรือไม่ใช่สิ่งที่ควรจะเป็น แต่
ในบางครั้งก็เกิดขึ้นโดยบังเอิญในสภาวะของเหตุการณ์จริง ซึ่งอาจจะ
ไม่ใช่วิถีทางที่ดีที่สุด ระบบการศึกษาในสภาพการณ์จริงนั้นอาจจะ
มีปัญหาในแง่ของการสื่อสาร ความเข้าใจระหว่างบุคคล ตลอดจน
สภาพความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคคลนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นปัญหาหรือข้อขัดแย้ง
ในลักษณะของภาษา กิจกรรม รวมทั้งสัมพันธ์ภายในสังคมที่เกี่ยวข้อง
กันอยู่ ตัวอย่างเช่น มีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่
เกิดขึ้นจริงเพียงใด สัมพันธภาพภายในสังคมนั้นสร้างความขัดแย้งกัน
ระหว่างการศึกษาและประชาธิปไตยหรือไม่

การศึกษาและระบบโรงเรียน

วิธีการหนึ่งที่จะพิจารณาเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในการ
ปฏิรูปสังคม อาจทำได้โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา
และระบบโรงเรียน ระบบโรงเรียนเป็นรูปแบบของการนำแนวคิดและ
ความหวังเกี่ยวกับการศึกษาของสังคมให้เป็นระบบสถาบันขึ้น โรงเรียน

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการปกป้อง และเสริมสร้างทัศนคติอันดีงามค่านิยมทาง การศึกษาและค่านิยมทางสังคมอื่น ๆ แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่ว่า รูปแบบ หรือแนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในระบบการศึกษานั้น เป็นค่านิยม และจุดมุ่งหมายที่เน้นจริงหรือไม่ ในการพิจารณาปัญหานี้ เราจะพบว่า หลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในโรงเรียนนั้น มิได้เป็นสิ่งที่เรา ประสงค์ให้เกิดขึ้น หรือเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา และคุณค่าที่เราต้องการจากการศึกษาจริง ๆ ที่ร้ายยิ่งกว่านั้น กิจกรรม บางอย่างในระบบโรงเรียนยังเป็นสิ่งที่ค้านกับค่านิยมทางการศึกษาที่ เราต้องการอีกด้วย ในกรณีเช่นนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ใช้ การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาเพื่อจะแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ควรจะทำอะไร อย่างไร และจะเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์อะไรบ้างในระบบการศึกษา ซึ่งจะเป็นแกนสำคัญในการวางแนวทางพัฒนา

เมื่อถามว่าอะไรทำให้การปฏิบัติของเราเป็นการศึกษา นี้เรา กำลังเรียกร้องให้ทำความเข้าใจว่า สิ่งใดคือความเป็นจริงที่เราต้องการ จะให้เกิดการกระทำ หรือปฏิบัติในทางคุณค่าและแนวคิดทางการศึกษา คุณค่าและคุณความดีเหล่านี้จะต้องมีความหมายและมีนัยสำคัญ อย่างไร ก็ตามจะต้องมีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งยึดถือทฤษฎีและแนวคิดที่แตกต่างกัน ออกไป เราจะต้องศึกษาถึงแนวคิดและการกระทำของเขา ในส่วนที่ เกี่ยวกับคุณค่าทางการศึกษา มองลึกลงไปถึงความเชื่อพื้นฐานของเขา เพื่อที่จะศึกษาเบื้องหลังการกระทำของเขา ทั้งนี้การปฏิบัติใด ๆ ย่อมมี พื้นฐานมาจากความเชื่อและประสบการณ์ในอดีตของเขา การพิจารณา ถึงคุณค่าของบุคคลจากการกระทำของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำ

อย่างหนึ่ง จะสะท้อนให้เห็นถึงระดับการศึกษาและคุณธรรมของบุคคล จากการพิจารณาภิรียามารยาทของเขา จะสามารถบอกได้ชัดเจนถึง พื้นฐานของบุคคลนั้นได้ (MacIntyre, 1981)

โรงเรียนในฐานะที่เป็นระบบ หรือสถาบัน จะสร้างสรรคสังคม โดยใช้การศึกษาเป็นสื่อ ที่จะนำความภาคภูมิใจของสังคมให้สืบต่อไป ยังอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งการให้การศึกษาได้มุ่งเฉพาะเป็นรายบุคคล หากยัง เน้นให้มีการสืบทอดมรดกของสังคมและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นอีกด้วย โรงเรียนจะต้องเป็นผู้รักษาและพัฒนาเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ให้คงไว้ จากที่ได้อ้างถึงไฟน์เบิร์ก (Feinberg) ในตอนก่อนว่า วิถีทางที่โรงเรียน ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม โดยการเชื่อมโยงสังคมในอดีต และปัจจุบันให้คงความเป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้น ๆ ไว้ ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งวิธีการนี้คือการใช้ระบบโรงเรียน เป็นผู้จรรโลงไว้ซึ่งสังคมของมนุษยชาติ

ในฐานะที่เป็นสถาบัน โรงเรียนไม่เพียงแต่จะเป็นแหล่งบริการ ทางการศึกษา ตามคุณค่าที่กำหนดไว้เท่านั้น ในบางครั้งอาจจะต้อง ถูกกำหนดให้มีบทบาทในด้านอื่นอีกด้วย เช่น ในรูปค่านิยมของลัทธิ เจ้าขุนมูลนายที่เน้นประสิทธิภาพ โดยโรงเรียนอาจจะถือว่า มนุษย์ เป็นเพียงเครื่องจักรที่สามารถสนองความสนใจส่วนตัว มีเงินและ อำนาจ อาจจะไม่ต้องการสิ่งอื่นใดอีกแล้ว ไม่คำนึงถึงสภาพทางจิตใจ ในบางครั้งอาจจะคิดเพียงว่า เป็นการให้บริการในแง่ความสนใจส่วนบุคคล และมีความขัดแย้งระหว่างความสนใจส่วนตัวและของบุคคลอื่น หรือ คนในกลุ่มอาจจะมี ความขัดแย้งกันระหว่างคุณค่าทางการศึกษาและ

ความสนใจของนักการศึกษา (และความสนใจของกลุ่มอื่น) ซึ่งทางโรงเรียน
จะค้นหาแนวทาง หรือวิถีทางที่จะนำการศึกษาเพื่อจัดการต่อต้าน
และความขัดแย้งอันอาจเกิดขึ้นจากแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป

ภายในโรงเรียนเอง เราไม่ควรคาดหวังที่จะพบความเห็นที่
สอดคล้องต้องกันนัก ในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางการศึกษาที่มุ่งเน้นปฏิบัติ
โรงเรียนคือสนามหรือเวทีที่จะเสนอความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างกัน
ทางการศึกษา แนวคิดทางการศึกษาจะต้องหลากหลายและมีการ
แข่งขันกันภายในโรงเรียน แนวคิดทางคุณค่าของบุคคลกลุ่มหนึ่งอาจ
ดีกว่าและเหมาะสมกว่าของคนอื่นก็ได้ ซึ่งจะต้องมีการโต้เถียงและ
แสดงเหตุผลตอบโต้กันว่าควรจะยอมรับแนวคิดใด อันเป็นวิถีทางของ
การศึกษาที่จะต้องปรับและเปลี่ยนแปลง

ในฐานะสถาบันของระบบเจ้าขุนมูลนายหรือระบบราชการ
โรงเรียนอาจจะต้องทำในสิ่งที่ขัดต่อสภาพทางสังคมในขณะนั้นอย่าง
ไม่มีข้อแม้ การมีข้อสงสัยหรือข้อโต้แย้งใด ๆ อาจจะทำไม่ได้ (รวมทั้ง
ตัวนักเรียนเอง ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารโรงเรียน) การซักถามหรือโต้แย้ง
ถูกจัดว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะทำได้และไม่เป็นการสร้างสรรค์ใด ๆ
ความแตกต่างระหว่างแนวคิดกับความสนใจจะเป็นขอบเขตของวิกฤติการณ์
ทางความคิดของการศึกษา ทั้งนี้แนวคิดเดิมอาจจะไม่ค่อยเหมาะสมนัก
และได้มีการเสนอแนวคิดใหม่ เพื่อจะปรับปรุงสถานการณ์ให้ดีขึ้น
ในกรณีนี้ งานของโรงเรียนจะเป็นลักษณะของการปฏิบัติกิจกรรมที่
เป็นกิจวัตรประจำน้าเบื่อหน่าย และไม่สามารถจะทำให้การศึกษา
มีลักษณะท้าทาย ชวนให้คิด และติดตาม

โรงเรียนควรจะต้องเป็นสถานที่ที่มีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหว มีการเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และมีการอภิปรายโต้เถียงกัน ผู้ที่ร่วมอยู่ในสถาบันจะต้องมีแนวคิดของตนเองที่จะเสนอและอภิปรายกัน ในอันที่จะได้ผลสรุปในแง่ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มิเชล ฟูคอคต์ (Michel Foucault, 1981 p. 13) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปของสถาบันที่รับผิดชอบด้านการลงโทษ หรือลงอาญาไว้ดังนี้ :

“ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับนักโทษและกลไกของการลงอาญา การเปลี่ยนแปลงไม่ควรจะเปลี่ยนแปลงตามแนวความคิดจากหัวสมองของนักสังคมสงเคราะห์ แต่ควรจะเกิดขึ้นจากปัญหาการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะพบจุดอ่อน จุดบกพร่อง หรือทางตันเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เช่น ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ และมีข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเหมาะสม ซึ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้มีความเห็นว่า ควรจะได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับความเป็นจริง

การวิพากษ์วิจารณ์ไม่ควรจะอยู่ในลักษณะที่ว่า เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ควรจะทำอย่างไร แต่ควรจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการต่อสู้ หรือโต้แย้งในลักษณะของการพิจารณาความขัดแย้ง หรือการเผชิญหน้าในลักษณะของการแสดงความเห็นที่แตกต่างกันและการไม่ยอมรับ”

การประยุกต์แนวคิดของฟูคอคต์เอา ‘สถาบันทางการศึกษา’ เข้าไปแทน ‘สถาบันทางการลงอาญา’ และเอา ‘นักวิจัยทางการศึกษา’ เข้าไปแทน ‘นักสังคมสงเคราะห์’ เพื่อที่จะเทียบเคียงความคล้ายคลึงกันของทั้งสองสถาบันนี้ จะเห็นว่าผู้รับผิดชอบในโรงเรียนและชุมชนจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิรูปทางการศึกษา ซึ่งนักวิจัยทางการศึกษา ควรจะมีบทบาทในการพิจารณาให้คนเหล่านั้นปฏิรูปการศึกษา

ในบางครั้งโรงเรียนจะกลายเป็นสิ่งที่ปราศจากชีวิตจิตใจ ดำเนินการโดยการทำตามคำสั่งและตามประเพณีที่ทำกันมา ความพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะเป็นการกระทำที่มีถูกได้แย้ง ซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงควรถือเป็นสิ่งปกติธรรมดาและมีความจำเป็นเนื่องจากโรงเรียนไม่สามารถที่จะพัฒนาไปได้ หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแนวคิดและคุณค่า ตลอดจนคุณลักษณะทางสังคมอื่น ๆ และยอมรับความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ถ้าโรงเรียนในปัจจุบันเป็นผลของประวัติศาสตร์ นั่นคือ เป็นแหล่งที่แสดงจุดยืน หรือผู้ปกป้องคุณค่าและอุดมคติของสังคม ซึ่งจะต้องเป็นตัวเชื่อมโยงอดีตและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาโรงเรียนจำเป็นจะต้องมีการต่อสู้เพื่ออุดมคติทางการศึกษา

การโต้แย้งกับการทำให้เป็นระบบทางสังคม

โรงเรียนและสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ จะต้องยอมรับและเชื่อถือในแนวคิดและคุณค่าเกี่ยวกับการศึกษาอบรม ที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวการปฏิบัติซึ่งสะท้อนจากสังคมและชุมชนนั้น ๆ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจะไม่เกิดขึ้นลอย ๆ หากต้องเป็นสิ่งที่พัฒนามาจากแนวทางที่ปฏิบัติต่อกันมาจากอดีต และต้องเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติและกาลเวลา คุณลักษณะของความสัมพันธ์ภายในโรงเรียน เป็นสิ่งที่ได้รับมาจากระบบการแบ่งแรงงานและบทบาททางสังคมที่แตกต่างกัน พร้อมด้วยความสัมพันธ์ของอำนาจในบทบาทนั้น (เช่น ครู นักศึกษา ผู้ปกครอง

และผู้บริหารโรงเรียน เป็นต้น) การแบ่งแรงงานเกิดขึ้นในองค์กรระบบโรงเรียน และเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่าง ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดบทบาท และโครงสร้างของระบบโรงเรียน ซึ่งคล้ายคลึงกับระบบในสังคม

หากถามว่า ทุกโรงเรียนมองเห็นแนวคิดทางการศึกษามือหนึ่งหรือไม่ คำตอบก็คือ ไม่เหมือนกัน แต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีส่วนคล้ายคลึงกัน โรงเรียนต่าง ๆ มีความเป็นมาแตกต่างกัน มีปัญหาให้ขบคิดแก้ไขต่างกัน มีอุปสรรคแตกต่างกัน ซึ่งความต่างเหล่านี้จะปรากฏในห้องเรียนแต่ละห้องหรือตัวครูแต่ละคนได้เช่นกัน หรือระหว่างครูและนักเรียนแต่ละคน ความแตกต่างเหล่านี้ไม่คงที่และไม่มีที่สิ้นสุด ความขัดแย้งและความแตกต่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปฏิรูปทางการศึกษาในช่วงระยะเวลาใด ๆ เมื่อเปลี่ยนไปแล้วจะมีความสมดุล และอาจหยุดนิ่งชั่วคราวเท่านั้น ไม่นานนักก็มีการเปลี่ยนแปลงใหม่เกิดขึ้น สภาพการณ์หยุดนิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นในอดีต สามารถจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในหลายทิศทาง และก่อให้เกิดการปรับปรุงและปฏิรูปขึ้น สภาพของโรงเรียนจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ

แม้ว่าจะปรากฏคล้ายกับว่าโรงเรียนนั้นจะมั่นคงหยุดนิ่งอยู่กับที่ เราทราบว่า ความคงที่เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่จะหยุดอยู่เพียงชั่วคราวในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น โดยทั่วไปโรงเรียนจะต้องมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ กิจกรรมประจำวันของโรงเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงไปโดยจะต้องมีแนวทางที่แตกต่างออกไป และถ้ามีการเปลี่ยนแปลง

ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของการหาวิธีการต่าง ๆ ที่มีทั้งฝ่ายสนับสนุนและคัดค้านจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่มุ่งหวังจะให้โรงเรียนมีความก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือกันในการที่จะใช้ระบบสถาบัน และการแข่งขันมาใช้ในการพิจารณาในการดำเนินงานของโรงเรียน

ในกรณีที่เรามีความเห็นไม่ลงรอยกัน แต่เรามีความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกันอยู่ค่อนข้างมาก เพราะอยู่ในสภาพสังคมเดียวกัน ทำให้สามารถเข้าใจถึงส่วนที่ขัดแย้งกันว่าคืออะไร (ความคล้ายคลึงกันนี้หมายถึงมีความเป็นอยู่ พื้นเพคล้ายคลึงกันในฐานะที่อยู่ในสังคมเดียวกัน) ในกรณีเช่นนี้ เราสามารถใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีและเหตุผลโต้แย้งมาเป็นตัวประสาน หรือพิจารณาตัดสินปัญหานั้น ๆ ได้ โดยใช้รูปแบบทางภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ภายในสังคม ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ภายในสังคม เราอาจจะใช้ระบบการหาเหตุผลโต้แย้งมาพิจารณากำหนดปัญหาและแก้ไขปัญหา เราสามารถจะกำหนดและให้ความหมายของการศึกษาให้แตกต่างไปจากรูปแบบอื่น ๆ ของชีวิตในสังคม (เช่น การขัดเกลาทางสังคม การปลูกฝังศิลปะ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น) และสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ (เช่น โรงเรียนปทุมวิไล โรงเรียนระดับต่าง ๆ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น) ที่แตกต่างไปจากสถาบันอื่น ๆ (เช่น โรงพยาบาล หรือเรือนจำ) การพิจารณาไตร่ตรองในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงและความคงที่ กระบวนการและผลงานความคล้ายคลึงและความแตกต่าง หรือการสอนและการเรียนรู้ การโต้แย้งและการทำให้เป็นระบบ หรือ

ธรรมชาติประเพณี สิ่งเหล่านี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีความเกี่ยวเนื่องระหว่างกัน ในลักษณะของการแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ที่จะนำเหตุผลมาพิจารณาเพื่อตัดสินเกี่ยวกับความไม่ลงรอยกัน เพื่อลงสรุปว่าจะให้สังคมเปลี่ยนไปอย่างไร

กล่าวโดยทั่วไป ชีวิตในสังคมและการศึกษานั้น รูปแบบการใช้ภาษา รูปแบบของกิจกรรมและรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม จะเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติในสังคมนั้น ๆ โดยกระบวนการของการปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับ และเมื่อยึดถือเป็นแนวทางในสังคมหรือชนประเพณีแล้ว ก็จะเกิดการพัฒนาไปเรื่อย ๆ ในรูปแบบของการแข่งขัน ซึ่งจะเป็นที่ยอมรับต่อไปถ้าเป็นที่ยอมรับปฏิบัติ หรือเลือนหายไปหากไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมอีกต่อไป ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงมีจุดเน้นให้เห็นถึงภาพพจน์ของสังคมนั้น ๆ และเป็นส่วนที่จะเน้นให้มองเห็นถึงลักษณะของสังคมนั้น ในลักษณะของคลื่นความคิดในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็นการเชื่อมต่อบริเวณประวัติศาสตร์และสืบต่อไปจนถึงอนาคต อันจะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ในการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติในอดีตสืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

การปฏิรูปทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นการกระทำส่วนบุคคล และการกระทำของวัฒนธรรมร่วมกัน การปฏิรูปทางการศึกษาประกอบด้วยการพัฒนาบุคลิก การแข่งขันประลองความสามารถ และการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในรูปของระบบของภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ภายในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปรับปรุงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมนั้น ๆ

หลักสำคัญ ๓ ประการของการกระทำในส่วนบุคคลและวัฒนธรรม อันได้แก่ ภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ในสังคม เหล่านี้คือ ความสำคัญพื้นฐานในการเข้าใจ และเป็นส่วนช่วยในการปฏิรูปสังคม และการศึกษา ด้วยเหตุนี้ เราจะแยกแยะให้เห็นแต่ละประเด็น ด้านหนึ่ง ในรูปของความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับรูปแบบทางวัฒนธรรมโดยทั่วไป และอีกด้านหนึ่งในรูปแบบของการทำให้เป็นระบบทางสังคมดังนี้

● **ภาษา**กลายเป็นระบบทางสังคม เมื่ออยู่ในรูปที่เฉพาะเจาะจง ในรูปแบบของการเรียงคำพูดในลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งในบริบทนั้น ๆ ซึ่งจะอธิบายในรูปของการจัดเรียงคำในภาษาตาม**อรรถลักษณะ** หรือ การพูดการบรรยายของภาษานั้น ๆ (discourse)

● **กิจกรรม**กลายเป็นระบบทางสังคม เมื่ออยู่ในรูปที่เฉพาะเจาะจงในรูปแบบของลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งในบริบทนั้น ๆ ซึ่งจะอธิบายในรูปของการจัดรูปแบบของกิจกรรมใน**ลักษณะการปฏิบัติ** (practices)

● **ความสัมพันธ์ในสังคม**กลายเป็นระบบ เมื่ออยู่ในรูปที่เฉพาะเจาะจงในรูปแบบของลักษณะเฉพาะอย่างหนึ่งในบริบทนั้น นั่นคือ เมื่อภาษาถูกนำมาใช้ในรูปแบบที่กำหนดไว้และสามารถเข้าใจในกลุ่ม เป็นภาษาเฉพาะ เราจะอธิบายรูปแบบการจัดลำดับในลักษณะของ **ความสัมพันธ์ในสังคม** ในรูปของ**รูปแบบของการจัดระเบียบ หรือ การจัดองค์กร** (forms of organization)

กระบวนการของการทำให้เป็นระบบที่เกิดขึ้น เป็นแบบการพูด การปฏิบัติ และการจัดระเบียบองค์กรทางการศึกษานั้น จะถูกทำให้

มั่นคงและถูกทำให้เป็นกฎเกณฑ์ที่คุ้นเคย เป็นแบบอย่างที่เป็นที่ยอมรับกันแล้วค่อย ๆ กลายเป็นความเชื่อมั่นหรือความมุ่งมั่นในสังคม และท้ายที่สุดจะกลายเป็นประเพณีนิยม ดังนั้น :

- การอธิบายแนวคิดทางภาษาย่างอิสระ และไม่เป็นทางการ จะค่อย ๆ ถูกปรับให้เป็นระบบ เป็นแบบอย่างการพูดที่ยอมรับในแนวคิดนั้น และกลายเป็นทฤษฎีหรือนโยบายทางการศึกษา หรืออย่างน้อยก็เป็นคำขวัญ

- แบบอย่างของกิจกรรมทางการศึกษาในระดับท้องถิ่น จะถูกปรับให้เป็นระบบทางสังคมที่พัฒนามาเป็นแนวทางปฏิบัติทางการศึกษา (ในทำนองของการกำหนดวิธีการทางการศึกษา กิจวัตรประจำวัน และชุดของหลักสูตร) ซึ่งจะประกอบกันและรวมกัน ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าภายในเฉพาะของมัน

- แบบอย่างที่หลากหลายของความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะถูกปรับให้เป็นระบบทางสังคมที่มีโครงสร้างการจัดองค์กรที่มีเสถียรภาพ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ในด้านบทบาทและสถานภาพระหว่างบุคคล และจะเป็นสิ่งกำหนดการตัดสินใจทำหรือยกเลิกการกระทำใด ๆ ในสังคมในลักษณะที่แตกต่างกันตามความสนใจของแต่ละบุคคล หรือของกลุ่ม

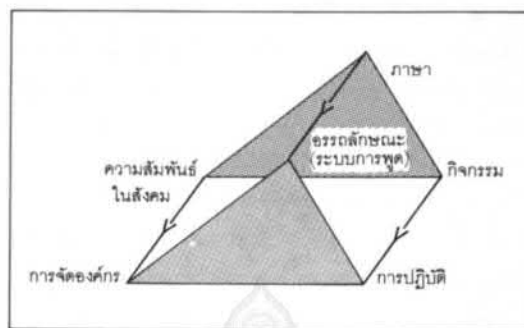
กระแสความคิดของการทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระบบเหล่านี้ จะไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระ แต่ในทางตรงข้าม กระบวนการเหล่านี้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น

● การทำเรื่องของภาษาให้เป็นระบบการพูดในรูปแบบที่ดีพอสมควรนั้น ขึ้นอยู่กับ**การปฏิบัติทางการศึกษา**ที่มีเสถียรภาพตามที่อ้างถึง (บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพูด) และเสถียรภาพที่เกี่ยวข้องกับ**การจัดระเบียบทางภาษา** หรืออาจพูดกว้าง ๆ ได้ว่า การที่บุคคลหนึ่งจะพูดกับบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับอะไร (ที่ต้องการจะสื่อสารให้ได้ความ)

● การทำกิจกรรมทางการศึกษาให้เป็นระบบทางสังคม ในรูปแบบที่ค่อนข้างจะชัดเจน รวมไปถึงคุณลักษณะของการปฏิบัตินั้น ขึ้นอยู่กับระบบการพูดที่อธิบายโดยภาษาพูด หรือการตัดสินใจปฏิบัติทางการศึกษาโดยการ**จัดองค์กร**ให้สอดคล้องกับแนวทางที่ดำเนินอยู่ในสังคมนั้น เพื่อจะให้เกิดความคุ้มครอง ความร่วมมือ และการควบคุมรูปแบบการปฏิบัติให้เหมาะสม

● การทำความสัมพันธ์ทางสังคมให้เป็นระบบที่สนับสนุนการปฏิบัติให้มี**รูปแบบของการจัดการ**ที่มีเสถียรภาพ ขึ้นอยู่กับระบบการสื่อสารทางภาษา หรือระบบการพูดที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วยระเบียบ การปฏิบัติการ (ทางการศึกษาและการบรรยายทางการศึกษา) และการจัดการบริหารในองค์กรนั้น (การบริหารสังคมและการเมืองในระบบนั้น) ซึ่งจะกำหนดลักษณะความร่วมมือภายในสังคมนั้น

การปฏิสัมพันธ์กันของการศึกษาในโรงเรียนทั้งสามส่วนนั้น อาจเขียนเป็นภาพข้างล่าง



ในกระบวนการของความขัดแย้งนั้น คุณลักษณะ (characteristic) รูปแบบของระบบการพูด (institutionalized forms of discourse) การปฏิบัติ (practice) และการจัดองค์กร (organization) ที่ทำให้เป็นระบบทางสังคมนั้น มิได้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ และได้สิ้นสุดลง ในระยะเวลาสั้น ๆ แต่จะเกิดขึ้น ณ สภาพการณ์ที่เหมาะสมและดำเนินการต่อเนื่องกันไปในลักษณะของการหลอมตัวทางวัฒนธรรม กระบวนการนี้ไม่จำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์หรือความขัดแย้งกันระหว่าง ๓ ส่วน คือ ระบบการพูด การปฏิบัติ และการจัดองค์กรอย่างเท่าเทียม และต่อเนื่องตลอดเวลา แต่ในทางตรงกันข้าม การทำให้เป็นระบบทางสังคมของระบบการพูด การปฏิบัติ และการจัดองค์กร เป็นกระบวนการในขอบเขต (ของความคิด การกระทำ และความสัมพันธ์ในสังคม) ที่มีการแพ้หรือชนะในแง่ที่ว่า เมื่อชนะ ฝ่ายที่แพ้ (คือแนวคิดนั้น)

ไม่เป็นที่ยอมรับ) ก็จะถูกแช่แข็ง (frozen) ก่อนที่กระบวนการจะสมบูรณ์ ดังนั้น กระบวนการหยุดนิ่งหรือแช่แข็งนี้ก็เหมือนการแช่แข็งของอาหาร นั่นคือ การแช่แข็งในสภาพการที่ความขัดแย้งยังไม่สามารถจะเข้ากันได้ ในการวิเคราะห์กระบวนการทางการปฏิรูปการศึกษา หรือกล่าวในลักษณะของการค่อยเป็นค่อยไปว่า การพัฒนาการศึกษามีความสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์แบบอย่างของความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างการใช้ระบบภาษาพูด การปฏิบัติ และการจัดองค์กร กำหนดขึ้นในสังคมนั้น ๆ

เมื่อเราเริ่มอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ภาษาและระบบการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ในสังคมและรูปแบบของการจัดองค์กรตามแนวนี้ เราพบว่าเรากำลังวิเคราะห์เกี่ยวกับการตอบสนองและการไม่ตอบสนองซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม โดยการเปรียบเทียบทั้งภายในและระหว่างระบบเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น มีเพียงบางส่วนของความเชื่อในการศึกษาเท่านั้นที่นำมาใช้ในการพัฒนาทฤษฎีอย่างชัดเจน (เช่น ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณค่าทั่วไปของการศึกษาที่ใช้ในการส่งเสริมการเห็น หรือการรู้แจ้งในแนวของการประเมิน) ทฤษฎีทางการศึกษาทั่วไปอาจจะไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ (เช่น ความเห็นเกี่ยวกับพลังทางการศึกษา อาจขัดแย้งกับสิ่งที่ปฏิบัติในด้านการประเมิน โดยลดพลังอำนาจของนักเรียนให้ฟังครูมากขึ้น) แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอาจจะขัดแย้งกับสิ่งที่ปฏิบัติอยู่โดยครูและนักเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอาจจะขัดแย้งกับการจัดองค์กรในโรงเรียน (ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ด้านการแข่งขันระหว่างนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน)

การวิเคราะห์เชิงวิจารณ์ในงานของเราที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความสัมพันธ์ในลักษณะเหมือนมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา (โดยประวัติศาสตร์) และในลักษณะของคุณลักษณะย่อย ๆ ของการทำให้เป็นระบบและการแข่งขันได้เช่นกัน เราจำเป็นต้องอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงและการโต้แย้งเหล่านั้น อธิบายถึงวิวัฒนาการของงานจากการมองย้อนหลังไปยังประเด็นต่าง ๆ ที่พิจารณา เราสามารถจะวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผ่านมาไปแล้ว และในการพิจารณาต่อไปเบื้องหน้า (ว่าเราจะเปลี่ยนอะไรได้บ้าง) เราสามารถที่จะใช้รายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ทั้งจากการกระทำของส่วนบุคคลและการกระทำร่วมทางวัฒนธรรม เพื่ออธิบายถึงเรื่องราว ปัญหา และยุทธศาสตร์ที่จะเป็นฐานการวางแผนโครงการปฏิรูปต่อไป

การพัฒนาการศึกษาและการติดตามการเปลี่ยนแปลง

ผู้เขียนอภิปรายว่า การปรับปรุงการศึกษานั้นหมายถึง การปรับปรุงระบบการพูด หรือการบรรยายทางการศึกษา ปรับปรุงการปฏิบัติทางการศึกษา และปรับปรุงรูปแบบของการจัดองค์การการศึกษา ในทางรูปธรรมก็หมายถึงการเปลี่ยนแปลงคน-แนวคิด กิจกรรม และความสัมพันธ์ในสังคมของบุคคลนั้นเอง แต่ 'การเปลี่ยนแปลงคนนั้น' ยากมากที่จะทำได้สำเร็จ โดยเฉพาะเมื่อ 'คน' ถูกปฏิบัติเยี่ยงเป็น 'คนอื่น' จุดหมายของการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลใด ๆ ควรจะต้องมาจากตัวบุคคลนั้น แต่ถ้าเป็นทางตรงกันข้ามก็ออกจะลำบาก ในการทำวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดกลุ่มพิจารณาสิ่ง

ต้องการจะเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง และการกระทำเช่นนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา เป็นการช่วยให้บุคคลระดับระดัั้งในการกำหนดกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากอดีต เพื่อใช้เป็นจุดร่วมในการปรับปรุง การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่เพียงการกระทำเท่านั้น แต่จะเป็นการเรียนรู้จากการกระทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การสังเกตผลที่ตามมา ประเมินการกระทำอย่างละเอียดถี่ถ้วน และขยายแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่องกันไปในแนวทางที่ปรารถนา

ผู้เขียนอธิบายต่อไปว่า ในการพัฒนาการศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลงภาษา การปฏิบัติ และรูปแบบของการจัดองค์กรที่ร่วมกันอยู่ แต่การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการไม่ใช่ผลงาน ดังนั้น ในการพิจารณากระบวนการปรับปรุง เราจะต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงในทางภาษาและระบบการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปของการจัดองค์กร และผลสะท้อนจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผลในระยะสั้น และในขั้นต่อไปจะได้กล่าวถึงกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง

เราอาจจะกำหนดองค์ประกอบทั้ง ๓ คือ ภาษาและการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ในสังคมและรูปแบบของการจัดองค์กร ให้อยู่ในรูปของ ‘การลงทะเบียน’ รายการปรับปรุง โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงแต่ละอย่างตามทะเบียน เราสามารถจะวิเคราะห์ธรรมชาติและผลสืบเนื่องของระบบของความพยายามที่จะไปสู่การปรับปรุงด้วยการอาศัยแผนภาพที่เสนอก่อนหน้านี้ ซึ่งทำให้เราสามารถวิเคราะห์ว่า การใช้ภาษาของเรานั้นเหมาะสมเพียงใด กิจกรรมเป็นอย่างไร สามารถ

จะกำหนดถึงแนวทางปฏิบัติเพียงใด และความสัมพันธ์ในสังคมนั้น
ก่อให้เกิดโครงสร้างของการจัดองค์กรที่ต้องการเพียงใด ถ้าระบบการพูด
และการปฏิบัติมีความเชื่อถือได้แล้ว รูปแบบของการจัดองค์กรก็ย่อม
จะเชื่อถือได้ด้วย

ในการวิจัยปฏิบัติการนั้น เราเน้นที่จะให้มีการติดตามการ
เปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง
อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

การเปลี่ยนแปลงในลักษณะกิจการส่วนบุคคลและกิจการที่ร่วม มือกัน

การตรวจสอบติดตามการเปลี่ยนแปลงของแต่ละลักษณะ ไม่ใช่
เพียงเป็นการติดตามดูพัฒนาการของแนวความคิดของแต่ละคน หรือ
ไม่ใช่ดูกิจกรรม และความสัมพันธ์ในสังคมของเขานั้น การเปลี่ยนแปลง
ไม่ใช่จะมองในรูปของปฏิกริยาของแต่ละบุคคลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
แต่ยังเกี่ยวกับปฏิกริยาทางวัฒนธรรมอีกด้วย เป็นสาระของความพยายาม
ในการทำงานร่วมกันและทำงานเป็นหมู่เหล่าดังนี้

- ในการวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา
ที่ใช้ในการพิจารณาในกลุ่ม (ตัวอย่างเช่น การพัฒนาความเข้าใจร่วมกัน
และการยอมรับข้อโต้แย้งของหลักสูตร หรือการประเมินผลงาน)
- ในการวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกิจกรรม
ของกลุ่มในการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติ (ตัวอย่างเช่น การพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมการดำเนินงานในกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตร หรือการประเมินผลงาน)

● ในการวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงแบบอย่าง ของความสัมพันธ์ภายในสังคมระหว่างบุคคล การจัดองค์กรที่เหมาะสม (ตัวอย่างเช่น ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนใน ระบบหลักสูตร หรือการประเมินผลงาน และยอมรับรูปแบบของชั้นเรียน และการจัดการองค์กรของโรงเรียนที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงใน ระบบการศึกษาที่มีรูปแบบนวัตกรรม)

การวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทางสังคม ในแง่ ของการกำหนด ภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลใน วงกว้างภายในกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน ในการอธิบายชนิดของการวิเคราะห์ ในสังคม ไม่ได้หมายความว่าสิ่งที่จะวิจัย (คือการศึกษา) เป็น กระบวนการทางสังคม ถึงแม้ว่ามันจะเป็นจริง แต่เราหมายความว่า กระบวนการการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการทางสังคม เกี่ยวข้อง กับสัมพันธ์กับกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน นำทางการวิจัยไปสู่งานของกลุ่ม

ความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลและการปฏิบัติทางด้านวัฒนธรรม ในบริบทของการร่วมมือกันในกลุ่ม (แต่ละบุคคลสร้างสรีระคุณลักษณะ ของกลุ่ม และกลุ่มสร้างสรีระสภาวะของแต่ละคนในฐานะสมาชิกของกลุ่ม) จะช่วยสร้างลักษณะการยินยอมหรือไม่ยินยอม ไม่เข้าใจกันหรือร่วมมือกัน ขัดแย้งหรือเห็นพ้องกันในความร่วมมือทางกิจกรรม เพื่อปรับความสนใจ ร่วมกันในการกำหนดรูปแบบและการปฏิบัติงานอย่างมีพลังและมีจุดยืน เหล่านี้เป็นกระบวนการทางนามธรรมของการแข่งขันได้แย่ง และการปรับ

ให้เป็นระบบทางสังคม สิ่งเหล่านี้จะผ่านกระบวนการ “ลงทะเบียน” หรือบันทึกการรับรู้ทางด้านภาษาและระบบการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบของการจัดองค์กร การปรับปรุงจะดำเนินไปโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม การกำหนดแนวทางปรับปรุงจะต้องมีความร่วมมือระหว่างกัน ในการที่จะปรับกระบวนการแข่งขันและกระบวนการทำให้เป็นระบบสังคม โดยผ่านองค์ประกอบทั้งสามนั้น

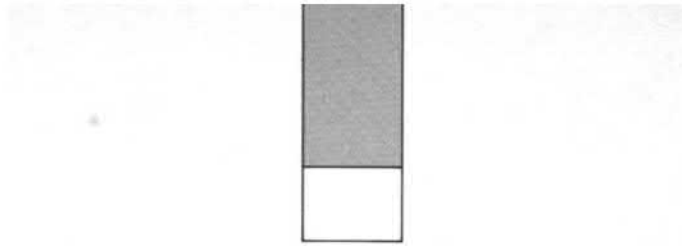
การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือกัน มุ่งที่จะมีส่วนร่วมกันในกระบวนการปฏิบัติงานวิจัยอย่างมีระบบและเน้นหุ้นส่วนของการทำงานร่วมกัน ในขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัย การปฏิบัติงานวิจัยของกลุ่มผู้ทำงานต้องมีการติดตามและสะท้อนภาพให้เป็นลักษณะของความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ใช่มีใครคนหนึ่งเป็นหัวหน้าแล้วตัดสินใจเองแต่ผู้เดียวในนามของกลุ่ม (ให้ออกสิทธิ์ตามทัศนะของแต่ละคนเท่าเทียมกัน) ภายในกลุ่มสมาชิกทุกคนมีหุ้นส่วนที่จะต้องควบคุมดูแลกระบวนการวิจัยไปด้วยกัน และให้ความร่วมมือกันตลอดระยะเวลาดำเนินการ

มีคำถามว่า ใครควรจะเป็นสมาชิกของกลุ่มการวิจัยปฏิบัติการ? เราอาจจะแบ่งบุคคลออกเป็น ๓ กลุ่มคือ (๑) ตัวท่านเอง (๒) บุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องการเน้นในงานวิจัยนั้น (รวมถึงนักเรียน เพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ) และ (๓) บุคคลอื่นที่ได้รับผลและมีความเกี่ยวข้อง หรือสนใจปัญหานี้ในระดับโรงเรียน ชั้นเรียน หรือชุมชน (รวมถึงผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน และนักวิชาการในชุมชน ผู้มีความสนใจในเรื่องนี้) ในโครงการที่ได้รับการร่วมมืออย่างจริงจัง

กลุ่มผู้ปฏิบัติการวิจัยแต่ละกลุ่มย่อยจะมี ๒-๓ คน รวมเป็นผู้ปฏิบัติการวิจัย ๖-๘ คน ผู้ทำการวิจัยปฏิบัติการจะร่วมกันรับผิดชอบในกระบวนการของการวิจัย นอกเหนือจากกลุ่มผู้วิจัยแล้วก็จะมีบุคคลอื่น ๆ ที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นครั้งคราว ซึ่งการดำเนินการจะเน้นการทำงานของกลุ่มเพื่อที่จะปรับปรุงกระบวนการวิจัย ไม่ใช่ผลงานของผู้วิจัยแต่ละบุคคล ดังนั้น กลุ่มผู้วิจัยจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในการที่จะปรับปรุงงาน

ในบทต่อไปที่ชื่อว่า **นักวางแผน (Planner)** นั้น เรากำหนดคำถามต่าง ๆ ที่จะใช้ในการวางโครงสร้างของกระบวนการวิจัยในลักษณะที่เป็นงานที่ร่วมมือกัน และเสนอแนะวิธีการใช้กระบวนการ 'ลงทะเบียน' ขององค์ประกอบทั้ง ๓ ที่กล่าวมาแล้ว ในการควบคุมและติดตามการปรับปรุงการศึกษา





บทที่ ๑

นักวางแผน

จะใช้นักวางแผนอย่างไร

สิ่งแรกที่ท่านควรทำคือ อ่านบทความเรื่อง นักวางแผน บทนี้ให้ตลอด (ทั้งที่เสนอไว้ในภาคผนวก ข คือ เทคนิคการควบคุมและติดตาม และ ภาคผนวก ค คือ แนวดำเนินการ) นักวางแผนบทนี้จัดไว้เพื่อให้งานคล่องไปได้ตลอด ตามแนวความคิดที่กำหนดไว้ในใจ (โปรดดูบทที่ ๑ และ ภาคผนวก ก) ทั้งนี้ผู้ทำวิจัยจะต้องทราบตั้งแต่แรกแล้วว่า ควรจะเริ่มดำเนินการในทิศทางใด การพิจารณากระบวนการโดยส่วนรวมจะช่วยให้เข้าใจภาพทั้งหมด เวลาเดียวกันก็จะช่วยในการพิจารณาแต่ละขั้น ในขณะที่ดำเนินการการอ่านและทบทวน ‘นักวางแผน’ บทนี้ทั้งหมด เป็นการช่วยให้เข้าใจจุดหมายและโครงการทั้งหมดเป็นอย่างดี และเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้วิจัยปฏิบัติการจะต้องทบทวนเรื่อง ‘นักวางแผน’ อยู่เสมอ

การวิจัยปฏิบัติการเป็นวัฏจักรของกระบวนการในการวางแผน การปฏิบัติการ สังเกต และการสะท้อนกลับ ในบทความบทนี้จะอธิบาย

ถึงการพัฒนาแนวคิดที่สนใจร่วมกันเพื่อดำเนินการ ในขั้นแรก การกำกับดูแลผลที่จะเกิดขึ้น การให้ข้อมูลเพื่อสะท้อนให้เห็นผลของการดำเนินงาน การปรับแผนโดยรวม และกำหนดการดำเนินงานในขั้นต่อไป การดำเนินงานให้ครบวงจรนี้ใช้เวลาไม่แน่นอน ไม่สามารถจะกำหนดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของกิจกรรมที่ทำในแต่ละขั้นแต่ละวงจร จากตัวอย่างที่เสนอไว้ในบทที่ ๑ นั้น ครอบรอบวงจรของการดำเนินงานใช้เวลาเพียง ๗ - ๑๐ วัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบทเรียนเพียง ๑ หรือ ๒ บทเรียน พร้อมทั้งวิเคราะห์สื่อการสอนประเภทแผนเสียง ให้ข้อมูลสะท้อนกลับ และปรับปรุงแผนงานในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตาม แผนงานบางแผนอาจต้องใช้เวลาในแต่ละรอบดำเนินการนานกว่านี้ เช่น ในกรณีที่จะปรับปรุงคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาตามความต้องการของนายจ้าง รอบของการดำเนินงานอาจใช้เวลาถึง ๑ ปี การที่รอบของการดำเนินงานยาวนานนั้น ไม่มีอะไรผิดปกติ ทั้งนี้ก็เนื่องจากกิจกรรมที่ดำเนินการนั้น ๆ อาจกินเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมดูแลในขั้นของการกระทำกิจกรรมและผลที่ได้รับ ตลอดจนการนำผลนี้ไปกำหนดวางแผนในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามสำหรับนักวิจัยปฏิบัติการหน้าใหม่แล้ว ถ้าหากว่ารอบของการดำเนินงานยาวนานเกินไป จะทำให้ลำบากหรือยุ่งยากใจที่จะรับผิดชอบและรับผลการดำเนินการได้ หากเกิดปัญหาหรือข้อบกพร่องจากการดำเนินงานในระยะต่าง ๆ ของวงจร แต่หากว่าการดำเนินการในวงจรสั้นลง จะทำให้เห็นความก้าวหน้าของงานในระยะต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ระยะเวลาในวงจรหนึ่ง ๆ ของผู้เริ่มวิจัยไม่ควรจะนานเกินกว่า ๑ เดือน

น่าจะเหมาะสมกว่า สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า ทำให้มองเห็นกระบวนการวิจัยที่ชัดเจน การเลือกวงจรที่สั้นกว่านั้นทำได้โดยกำหนดการดำเนินงานเพียงส่วนหนึ่งของกิจกรรมในโครงการใหญ่ที่มีอยู่

จะใช้นักวางแผนบทนี้เพื่ออะไร

การวิจัยปฏิบัติการมีศูนย์กลางอยู่ที่การปฏิบัติ เสมือนเป็นรากฐานของการปรับปรุงการปฏิบัติงาน และเข้าใจแนวการดำเนินงานในกลุ่ม ดังนั้น การวิจัยในลักษณะนี้จึงนำมาใช้ในสถานการณ์ของการทำงาน ที่มีข้อที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขตามปัญหาและความสนใจของกลุ่มปฏิบัติงาน ที่ต้องการจะให้เกิดการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงตามมติที่ทุกคนยอมรับว่าจะใช้ดำเนินการ

ตัวอย่างเช่น การวิจัยเพื่อจะหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถและแรงกระตุ้นของผู้เรียน ปัญหาการวิจัยเช่นนี้ไม่ใช่การวิจัยปฏิบัติการในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถและแรงกระตุ้นนั้น เนื่องจากเราเชื่อว่า ความสามารถและแรงกระตุ้นต่างก็เป็นองค์ประกอบหรือคุณสมบัติในตัวผู้เรียนที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปได้ดีเพียงใด แต่การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์นี้เราไม่สามารถจะดำเนินการใด ๆ ต่อไปได้ในแง่ของการพัฒนา กล่าวคือ เพียงแต่รู้ว่าสัมพันธ์กันหรือไม่ เพียงใดเท่านั้นก็จบ เพราะจากการศึกษาความสามารถ เรารู้ว่าผู้เรียนมีความสามารถอยู่ในระดับไหน มีแรงกระตุ้นอยู่ในระดับไหน แต่ถ้าเรามาพิจารณาว่า เราสามารถจะเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการวิจัยให้อยู่ในลักษณะการพัฒนาแล้ว อาจจะพิจารณาว่า เราสังเกตเห็นว่าผู้เรียน

สามารถเรียนได้ผลดีกว่าในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบหนึ่ง แนว
ในการวิจัยปฏิบัติการก็น่าจะเป็นดังนี้ :

**ทำอย่างไรกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอื่น ๆ จึงจะให้ผลในการ
ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเรียนได้ดีเช่นเดียวกัน**

**ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าการบ้านหรือรายงานประจำวิชา
น่าสนใจยิ่งขึ้น**

ปัญหาทั้งสองข้อนี้จะเชื่อมโยงกับการปฏิบัติที่ครูสามารถจะ
ดำเนินการได้ ซึ่งส่วนต้อประการหนึ่งของการสร้างปัญหาหรือคำถาม
แบบปัญหาข้อแรกข้างบนนี้ก็คือ ปัญหาที่มีศูนย์กลางของแนวคิดอยู่ที่ว่า
กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดีอยู่แล้ว และจะทำอย่างไรจึงจะสามารถ
นำกิจกรรมนั้น ๆ ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ด้วย ปัญหาลักษณะนี้
จะช่วยเพิ่มให้การปฏิบัติงานเข้มแข็งขึ้น และมีผลดียิ่งขึ้น

สำหรับผู้บริหารอาจจะถามปัญหาที่คล้ายคลึงกันเช่น :

**ทำอย่างไรจึงจะสามารถเพิ่มจำนวนสมาชิกที่กระตือรือร้น ในการ
แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมให้มากขึ้น**

บางครั้งจากประสบการณ์ของผู้บริหารเองอาจจะพบว่า ในการ
ประชุมบางนัดมีสมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็นมากกว่าการประชุมนัดอื่น ๆ
ดังนั้น ประธานที่ประชุมอาจจะพิจารณาในแง่ต่าง ๆ เช่น

**จะดำเนินการประชุมอย่างไร สมาชิกในที่ประชุมจึงจะมีส่วนร่วม
ในการเสนอข้อคิดเห็นที่ดีและได้ผลเป็นที่พอใจของสมาชิกส่วนมาก
เหมือนการประชุมคราวก่อน**

ในปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีแนวการปฏิบัติ เพื่อที่จะ
ปรับปรุงกระบวนการทำงาน เป็นการแจ่มแจ้งและหาแนวทางปฏิบัติ
ที่เกี่ยวข้องกับผลที่ต้องการ การวิจัยปฏิบัติการจะพยายามค้นหา
แนวคิดในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น แล้วนำไป
ทดลองปฏิบัติดู ให้เกิดผลจริงในสถานการณ์จริง ซึ่งจะมีตัวอย่างของ
การกำหนดแนวทางปฏิบัติในการวิจัยปฏิบัติการอีกในตอนต่อไป

ข้อควรระวัง

“นิ่ววางแผน” บทนี้ ประกอบด้วยลำดับของขั้นตอนในการ
ปฏิบัติงาน และมีข้อเสนอแนะรวมอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก เมื่อเริ่ม
ปฏิบัติตามโครงการ ผู้ดำเนินการจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ
ในโครงการ ข้อควรระวังก็คือ อย่าข้ามขั้นตอน หรือเว้นขั้นตอนใด ๆ
ซึ่งในการข้ามขั้นตอนนี้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือไม่เจตนา เนื่องจาก
เป็นผู้กำหนดการดำเนินการเอง ดังนั้น การข้ามขั้นตอนอาจจะเกิดขึ้นได้
หากรู้แนวทางดีแล้ว ต้องระวังไม่ให้เกิดความเคยชินเหล่านี้ขึ้น เพราะ
แต่ละขั้นตอนได้เตรียมไว้อย่างดีแล้ว ก็ควรจะดำเนินการไปอย่าง
เป็นระบบ และมีการคอยติดตามดูว่า แต่ละขั้นในการดำเนินการนั้น
จะอยู่ในส่วนไหนของโครงการใหญ่ มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างไร ดังที่
อธิบายไว้ในบทนี้แล้ว

การเก็บบันทึกในโครงการ

ในการที่จะกำกับกระบวนการเรียนให้เป็นไปตามแผนการในการวิจัยปฏิบัติการนั้น ผู้วิจัยทุกคนควรจะต้องเก็บบันทึกประจำวัน หรือการบันทึกรายงานของโครงการ (โปรดดู Mary Lou Holly's *Keeping a Personal/Professional Journal*, Geelong, Victoria: Deakin University Press, 1984) เอกสารต่าง ๆ จากโครงการ ไม่ว่าจะเป็นสมุดบันทึกแบบฝึกหัดของนักเรียน ล้วนมีประโยชน์ในการเก็บหลักฐานเกี่ยวกับโครงการทั้งสิ้น ผู้วิจัยอาจจะบันทึกในลักษณะสมุดบันทึก หรือการรายงานประจำวัน ที่จะต้องบันทึกเพิ่มเติมลงไปทุกวันในตอนเย็นก่อนเลิกงาน ซึ่งการบันทึกนั้นจะต้องเป็นลักษณะการสะท้อนภาพในแต่ละวัน และจะต้องบันทึกอย่างสม่ำเสมอ

การบันทึกและการจัดเก็บบันทึก นอกจากจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมานั่งทบทวนแต่ละวันเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำไปตามโครงการแล้ว ยังเป็นการช่วยบังคับให้ผู้วิจัยพิจารณาไตร่ตรองและรวบรวมแนวความคิดบันทึกลงไป ช่วยในการทบทวนสิ่งที่ทำไปแล้ว มองเห็นความก้าวหน้าและการพัฒนางานของตน ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวโครงการ และช่วยให้มองเห็นผลงานที่ผ่านมาแล้วว่ามีลักษณะอย่างไร การบันทึกจะช่วยในการรายงานจากสิ่งที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นลักษณะของงานที่กระทำ (นอกจากนั้นยังอาจจะช่วยให้กลุ่มผู้ทำงานร่วมกัน เข้าใจว่ากำลังทำอะไรอยู่ และมีความไว้วางใจต่อกันเพียงใด)

การบันทึกควรประกอบด้วยข้อมูลที่สามารถสะท้อนภาพใน ๔ ลักษณะ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวการวิจัยดังนี้

๑. การบันทึกที่เป็นข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการใช้ภาษาและพัฒนาการในการพูด การอธิบายตามแนวทางที่วางไว้ตามลักษณะที่ต้องการทั้งภาษาของตนเองและภาษาของผู้อื่น (รวมทั้งเนื้อหาทางการศึกษาที่เหมาะสม)

๒. การบันทึกที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ และการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกระชับและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวการปฏิบัติของฝ่ายใด และเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในบริบทที่กว้างออกไปนอกเหนือจากวงในของการปฏิบัติงานนั้น

๓. การบันทึกที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ในสังคม ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการและความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในโครงสร้างของสถาบันหรือองค์กร ทั้งในลักษณะที่สัมพันธ์กับผู้วิจัยและผู้อื่น และภายในกรอบที่กว้างออกไปในโครงสร้างของสังคมแวดล้อม และ

๔. การบันทึกที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มผู้ร่วมอยู่ในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการเอง ความเปลี่ยนแปลงในการใช้ถ้อยคำวาจา ภาษา กิจกรรม และการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ในสังคม และรูปแบบของการจัดองค์การในการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในการดำเนินงานหรือภายนอกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในชุมชนนั้น (ตัวอย่างเช่น การให้ความร่วมมือกับการไม่ให้ความร่วมมือ การยึดถือในอุดมภาวะ หรืออำนาจของบุคคล การบังคับข่มขู่ หรือการแข่งขันกันในสถานที่ทำงานนั้น ๆ)

การนิยามกลุ่มเป้าหมายที่จะปฏิบัติงานด้วย

ในตอนท้ายของบทที่ ๒ ผู้เขียนได้เสนอไว้ว่า ในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิจัยปฏิบัติการนั้นจะต้องประกอบด้วยผู้วิจัย (ซึ่งแน่นอนที่สุด) และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องร่วมในกิจกรรมที่ตนกำลังสนใจจะศึกษา (ครู นักเรียน และผู้ร่วมงานอื่น ๆ) และ/หรือ บุคคลอื่น ๆ ที่ได้รับผลจากการศึกษา (ตัวอย่างเช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร การศึกษา)

ในกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเริ่มทำการวิจัยปฏิบัติการนั้น บุคคลจะไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า แนวทางที่จะดำเนินการนั้นจะทำได้หรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ การวิจัยปฏิบัติการไม่สามารถจะดำเนินการได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว แต่ควรจะต้องทำกันในลักษณะของกลุ่มบุคคล ที่จะมองปัญหาและเหตุการณ์ที่ต้องการจะวิจัยในลักษณะของการรวมตัวเป็นกลุ่มบุคคล

ในบทที่ ๑ ผู้เขียนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเริ่มต้น หรือจุดเริ่มของการวิจัยปฏิบัติการโดยเน้นว่า ผู้วิจัยที่ฉลาดควรจะเริ่มต้นด้วยจุดเล็ก ๆ หรือกลุ่มเล็ก ๆ มากกว่าที่จะเริ่มต้นด้วยกลุ่มคนหลาย ๆ คน ในการพิจารณากระบวนการสืบค้นหาความรู้ สำหรับบางคนอาจจะชอบที่จะทำงานกับผู้ร่วมงานเพียงคนเดียว หรือบางคนอาจจะทำงานร่วมกับนักเรียนทั้งชั้น หรือร่วมกับผู้ร่วมงานในโรงเรียนจำนวนหนึ่ง สิ่งสำคัญก็คือการปฏิบัติงานร่วมกันในจุดที่สนใจร่วมกัน โดยจัดเป็นกลุ่มผู้มีความสนใจร่วมกันดำเนินการค้นหาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาออกมาวางเป็นแนวทางการวิจัยปฏิบัติการ คำตอบที่ได้จะขึ้นอยู่กับปัญหาและสิ่งที่

ต้องการสืบค้นเพื่อหาหนทางแก้ไข การจัดกลุ่มผู้สนใจของครูในโรงเรียน (หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ) มักจะมีลักษณะ ๒ ลักษณะ คือ (๑) กลุ่มที่จัดโดยเป็นเพื่อนร่วมงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และ (๒) กลุ่มที่จัดโดยเป็นบุคคลที่มีกิจกรรมร่วมกัน (แม้ว่าจะมีบทบาทแตกต่างกัน)

กลุ่มบุคคลลักษณะแรก ควรจะประกอบด้วยบุคคลที่มีบทบาทหรือมีหน้าที่ร่วมกัน เช่น กลุ่มของครูที่ประสงค์จะทำงานร่วมกัน หรือกลุ่มผู้พัฒนาหลักสูตร กลุ่มเหล่านี้จะมีสิ่งร่วมกันอยู่บางประการ เช่น มีภาระหน้าที่ร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน (ดังตัวอย่างเช่น กลุ่มครูที่ต้องทำหน้าที่ประเมินและรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนร่วมกัน กลุ่มบุคคลที่ต้องดำเนินการประชุมเจ้าหน้าที่ในกลุ่มโรงเรียน หรือกลุ่มบุคคลที่มีภาระหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร) และขนาดของกลุ่มอาจจะใหญ่หรือเล็ก (เช่น กลุ่มของครูทั้งโรงเรียน หรือกลุ่มครูที่สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน หรือเฉพาะกลุ่มครูที่สอนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓)

กลุ่มบุคคลลักษณะที่สอง ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่ทำกิจกรรมร่วมกัน จะรวมถึงครูและนักเรียนที่มีกิจกรรมร่วมกันในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น หรือประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูที่ทำกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาโรงเรียน หรือประกอบด้วยกลุ่มครูและผู้บริหารร่วมกันทำกิจกรรมของสมาคมครูผู้ปกครอง กลุ่มลักษณะนี้อาจจะมีขนาดใหญ่หรือเล็กก็ได้

การวิจัยปฏิบัติการในทางการศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย กลุ่มบุคคลในลักษณะแรกมากกว่าลักษณะที่สอง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ การวิจัยปฏิบัติการเป็นการเปิดความคิดและการปฏิบัติ จากบุคคลหนึ่ง ไปยังคนอื่น ๆ และบุคคลที่ทำงานอยู่ด้วยกัน มักจะมีแนวโน้มที่จะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับงานด้วยกัน ในลักษณะของการพูดคุย และการอาสาที่จะดำเนินการปรับปรุงแก้ปัญหาร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการวิจัยกับกลุ่มบุคคลในลักษณะที่สอง ก็อาจจะมีประโยชน์ มากเช่นกัน การที่ครูทำงานร่วมกับผู้เรียน หรือครูร่วมกับผู้ปกครองและ นักเรียน อาจจะช่วยให้องเห็นปัญหาหรือแนวทางที่กว้างออกไป ในลักษณะของการมองจากบทบาทที่ต่างกัน อาจจะทำให้ได้แนวคิด ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น หรือมีความเป็นไปได้มากขึ้น

ตัวอย่างเกี่ยวกับการผสมผสานกลุ่มในสองลักษณะนี้คือ กลุ่มที่ ประกอบด้วยบุคคลที่ทำงานในบทบาทเดียวกัน กับกลุ่มที่ทำงานในบทบาท แตกต่างกันมาร่วมดำเนินการในกิจกรรมการวิจัยนี้ ดังตัวอย่าง

การรวมกลุ่มเพื่อที่จะเสนอแนวคิดในหัวข้อสำคัญของกลุ่ม (โปรดดูภาคผนวก ก เกี่ยวกับการอภิปรายเพื่อกำหนดหัวข้อร่วมกัน และภาคผนวก ค เกี่ยวกับการอภิปรายเพื่อกำหนดว่าจะใช้หลักวิธีการใด ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการของกลุ่ม) การรวมตัวของกลุ่มบุคคล มักจะเริ่มด้วยแนวคิดของบุคคลคนหนึ่ง เมื่อเข้ามาพบกันแล้วจะเริ่ม พูดคุยกันถึงปัญหาของการดำเนินการ หรือสิ่งที่ควรจะทำ ถึงตอนนี้ ความสนใจของแต่ละคนก็มีแนวโน้มที่จะถูกดึงให้เข้ามาประสานสัมพันธ์กัน และปรับเข้าหากันให้เป็นแนวความสนใจร่วมกันของกลุ่ม อย่างไรก็ตาม

ในขั้นนี้ บุคคลผู้เริ่มของกลุ่มอาจถอนตัวออกไปจากกลุ่มได้หากพบว่าความสนใจของตนไม่สอดคล้องกับกลุ่ม แต่เหตุการณ์เช่นนี้ก็ไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก โดยทั่ว ๆ ไปในขั้นตอนนี้ กระบวนการมักจะเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และกลุ่มก็จะลงสรุปว่าจะทำอะไร (แก้ปัญหาใด)

กระบวนการจัดกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกัน เป็นกระบวนการของการเจรจาปรึกษาหารือกันในพื้นที่สนใจร่วมกัน สร้างสรรค์ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดขอบเขต และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นและยอมรับในสิ่งที่จะทำ การเสนอความคิดเห็นของสมาชิกเป็นส่วนสำคัญและมีคุณค่ายิ่ง ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะพัฒนาและรวบรวมแนวคิดอันจะเป็นหลักในการดำเนินการต่อไป หากจะพูดให้กระชับก็คือ ในกระบวนการจัดกลุ่มผู้สนใจร่วมกัน การอภิปรายเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขต และกระบวนการดำเนินการนี้ สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องเห็นด้วยและมีส่วนร่วมในข้อตกลงเกี่ยวกับการดำเนินการต่อไปด้วยความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่ใช่ถูกบังคับหรือฝืนใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความจำเป็นเบื้องต้นที่ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน และยอมรับสิ่งที่จะดำเนินการต่อไป ไม่ใช่เพียงแต่รับรู้และทำไปตามกลุ่มเท่านั้น

การเริ่มกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

ในบทที่ ๑ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ ๔ ระยะ ที่มีลักษณะเป็นเกลียวสว่าน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อน แล้ววางแผนใหม่ ปฏิบัติใหม่ สังเกตใหม่ และการสะท้อนใหม่ขึ้นทุกครั้งที่มีการวิจัยดำเนินไป ขึ้นตอนทุกอย่าง จะเกิดการปรับเปลี่ยนไปเช่นนี้ต่อเนื่องกันไป

การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการไม่จำเป็นต้องเริ่มที่ขั้นแรกเสมอไป บางครั้งคณะผู้วิจัยอาจจะมีแผนการปฏิบัติเรียบร้อยแล้ว (ซึ่งได้มาจากการศึกษางานที่ทำอยู่) ก็จะเริ่มด้วยการปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ ๑ ของการดำเนินงาน บางกลุ่มอาจจะมีข้อมูลจากงานที่ทำอยู่แล้ว อาจจะเริ่มปฏิบัติงานวิจัยในขั้นของการสะท้อน เพื่อที่จะกำหนดแผนการปฏิบัติต่อไป อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่จำเป็นต้องเริ่มที่การสะท้อน เพื่อที่จะกำหนดหรือวางรูปแบบการปฏิรูปสถานการณ์ ซึ่งใช้เป็นแนวของการกำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกัน (thematic concern) อันเป็นพื้นฐานของการวางแผนและการปฏิบัติงานต่อไป หนังสือเล่มนี้จะวางแผนการวิจัยปฏิบัติการโดยเริ่มที่กลุ่มผู้วิจัยต้องการที่จะรวบรวมสภาพการณ์ในขณะนั้น ก่อนเริ่มกำหนดโครงการวิจัย ส่วนใหญ่จะเริ่มที่การสะท้อนหรือการปฏิรูปสถานการณ์ ซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน และวิเคราะห์สภาพการณ์ร่วมกันในการที่จะดำเนินการวิจัยไปตามแนวทางที่วางไว้

ขั้นที่ ๑ : การสะท้อนสภาพการณ์ขั้นต้นเพื่อกำหนดแนว การดำเนินงาน - การสำรวจขั้นต้น

ธรรมชาติของการสำรวจทั่วไปเบื้องต้น

ผู้เขียนได้อธิบายการวิจัยปฏิบัติการในแง่ของกิจกรรมวงจรเกลียวสว่าน ซึ่งมีกิจกรรม ๔ ส่วน คือ การวางแผน การปฏิบัติงาน การสังเกต และการสะท้อน ซึ่งเป็นวงจรกลับไปยังการวางแผนใหม่อีกครั้งหนึ่งเช่นนี้เรื่อย ๆ ไป แต่ปัญหามีอยู่ว่าในการวางแผนขั้นแรกนั้น จะเริ่มจากจุดใด (การสำรวจขั้นแรกเกิดขึ้นได้อย่างไร) ถ้าจะกำหนดให้ชัดเจน เราจะต้องมีพื้นฐานความคิดของรับแผนของเรา แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการณ์ของเรานี้แหละ คือจุดเริ่มต้นของแนวการดำเนินงาน

ถ้าท่านยังไม่ได้ทำการสำรวจเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว กรุณาเปิดไปที่ภาคผนวก ก (การค้นหาสาระ หรือแนวการดำเนินการ) ในภาคผนวกนี้ได้อธิบายการใช้ “ตารางการสร้างสรรค์” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและความหมายของแนวการดำเนินงาน โดยมีพื้นฐานมาจากการสำรวจสภาพการณ์ของท่านในขณะนั้น การสำรวจเบื้องต้นหรือศึกษาเบื้องต้นนี้ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดและให้คาดเดาว่าควรจะทำอะไรจากสภาพการณ์นั้น ผลของการสำรวจและคาดเดานี้จะรวบรวมออกมาเป็นรูปแบบของแนวคิดในการดำเนินงาน*

เมื่อกำหนดรูปแบบของแนวคิดในการดำเนินงานเสร็จแล้ว ขั้นตอน

* (ในขั้นตอนนี้จะคล้ายคลึงกับการสำรวจและกำหนดปัญหาการวิจัยในการวิจัยแบบอื่นๆ - ผู้แปล)

ในระยะต่อไปคือ การมองผลสะท้อนเบื้องต้นของสภาพการณ์นั้น ท่านก็จะรวบรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งระยะนี้ก็คือ ระยะแห่งการสำรวจเบื้องต้น ที่ใช้ในการพิจารณาสภาพเหตุการณ์ ในลักษณะของผลสะท้อนที่เกิดขึ้น อันเป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผน ขึ้นแรกนั่นเอง

ในตอนต้นของบทที่ ๒ ผู้เขียนได้แนะนำว่าเราคงต้องให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพการศึกษาของเรา ก่อนเริ่มวางแผน เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาของเราดังนี้

- เราจะต้องเข้าใจอย่างชัดเจนว่า เรากำลังทำอะไรอยู่ โดยจะต้องสามารถอธิบายว่ากำลังทำอะไร เข้าใจพื้นฐานทางทฤษฎีความเชื่อเบื้องต้นหลังการกระทำนั้นอย่างไร (ทฤษฎีที่นำมาใช้นั้นเป็นสิ่งสำคัญเพียงใด) และจะต้องทราบว่ ทฤษฎีเหล่านั้นมีความเป็นมาอย่างไร สอดคล้องกับสภาพการณ์อย่างไร

- เราจะต้องเข้าใจค่านิยมของการศึกษาที่เรายึดถืออยู่ ค่านิยมเป็นหลักชัย เป็นสิ่งกำหนดแนวทางและความมุ่งมั่นของเรา เป็นสิ่งที่เรายึดมั่น เป็นหลักในการปฏิบัติที่จะดำเนินไปสู่สิ่งนั้น

- เราจะต้องทราบบทบาทของการศึกษา ในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่กว้างออกไป การศึกษาในบริบทของชุมชนนั้นมีส่วนอยู่ในกระบวนการของสังคมและวัฒนธรรมอย่างไร ทั้งนี้วิวัฒนาการชุมชนและการสืบทอดวัฒนธรรมนั้นได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

- เราจะต้องเข้าใจประวัติและความเป็นมาของโรงเรียน -

เกี่ยวกับรูปแบบและพัฒนาการของระบบโรงเรียน ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนแล้ว ยังสามารถมองเห็นถึงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

● นอกจากจะต้องเข้าใจถึงความเป็นมาและประวัติทั่ว ๆ ไปของชุมชนและระบบการศึกษาแล้ว เรายังต้องเข้าใจแนวความคิดของตัวมองเกี่ยวกับระบบการศึกษา แนวทางปฏิบัติของตนเอง และความสัมพันธ์หรือแนวคิดของเราเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานว่า สอดคล้องต้องกันหรือไม่ ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น

จากประเด็นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่ควรคำนึงถึงในการกำหนดแนวการดำเนินงาน ช่วยให้เห็นจุดหรือสภาพในท้องถิ่นในปัจจุบันซึ่งเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ และช่วยให้มองย้อนกลับไปยังอดีต เพื่อกำหนดอนาคตว่าควรปรับปรุงอย่างไร กำหนดแนวการเปลี่ยนแปลงอย่างไร คาดการณ์ว่าหากเปลี่ยนแปลงแล้วจะมีอะไรมาเป็นข้อโต้แย้งบ้าง และช่วยให้เข้าใจถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางวัตถุวิสัย (สิ่งของที่เป็นรูปธรรม) และทางจิตวิสัย (สภาพทางจิตและความเชื่อ) ที่อาจจะขัดขวางหรือสะกิดกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ในขั้นตอนนี้ท่านอาจมีความต้องการที่จะเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบงานวิจัยทางการศึกษา (หรืองานวิจัยด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง) โดยพิจารณาว่าม้งานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ของท่านและจะช่วยให้ท่านมองปัญหาการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรืองานวิจัยนั้นอาจจะเสนอแนะอะไรบางอย่างที่ท่านอยากจะสำรวจเกี่ยวกับงานของท่าน และมีอะไรบ้างที่จะช่วยในการดำเนินงานของท่าน

การสำรวจขั้นต้นจะช่วยหรือกำหนดนิยาม ‘กลุ่มปฏิบัติการ’ ได้อย่างแจ่มชัดยิ่งขึ้น ซึ่งการกำหนดหรือนิยามกลุ่มปฏิบัตินี้จะกล่าวถึงสมาชิกในชุมชนที่น่าจะเข้าร่วมในการวิจัยปฏิบัติการที่ท่านและกลุ่มกำลังวางแผนอยู่ จากแนวคิดที่สนใจร่วมกันที่กำหนดขึ้น จะอธิบายเกี่ยวกับจุดหมายปลายทางที่ท่านจะดำเนินการ การกำหนดกลุ่มปฏิบัติงานว่าใครจะเกี่ยวข้องในส่วนตัว เมื่อดำเนินการมาถึงขั้นตอนนี้ ท่านจะมีบัญชีรายชื่อผู้ร่วมงานว่าใครรับผิดชอบในส่วนไหน และ (ในบัญชีรายชื่อที่คล้ายคลึงกัน) กลุ่มบุคคลที่จะได้รับผลประโยชน์จากงานนั้น ๆ : ท่านจะต้องตรวจสอบดูว่าแนวการดำเนินงานนั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน และยังมีใครอีกหรือไม่ที่จะได้รับผลหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ถ้ายังมีอยู่ก็พิจารณาว่าสมควรที่จะนำมารวมในบัญชีรายชื่อด้วยหรือไม่ (โปรดระลึกว่า แม้เราจะต้องการกลุ่มเล็ก ๆ แต่ก็สมควรที่จะต้องมีกลุ่มบุคคลให้พอเพียงและครอบคลุมที่จะปฏิบัติงานไปด้วยดี)

นอกจากนั้นในระยะนี้อาจจะต้องตรวจสอบว่า ตัวท่านเอง (และบุคคลที่เกี่ยวข้อง) ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับค่านิยมทางการศึกษาและค่านิยมทางสังคมในแวดวงที่กว้างออกไป สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นปณิธานในการปฏิบัติการของโครงการ และท่านจะต้องศึกษาแจกแจงแนวการวิจัยอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อความสนใจของท่านและความสนใจของบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าโครงการจะมีผลต่อการปฏิรูปสภาวะของท่านแล้ว ท่านจำเป็นจะต้องทราบว่าจะดำเนินการวิจัยกับใคร และจะให้เกิดผลอย่างไร สิ่งเหล่านี้อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ทั้งนี้กลุ่มอาจจะมีค่านิยมและความสนใจ

ที่ไม่อาจจะดำเนินการให้ลุล่วงไปได้อย่างตรงไปตรงมา เปิดเผย และ ยุติธรรมต่อกัน ในกรณีเช่นนี้ ท่านควรจะปรับความเข้าใจภายในกลุ่ม ให้ดีเสียก่อน

มีปัญหาคำถามมากมายที่ท่านควรจะได้คิดไตร่ตรอง ก่อนที่จะเริ่มงานในช่วงของการกำหนดดำเนินการสำรวจขั้นต้น ซึ่งผู้เขียนได้ กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาหรือคำถามเหล่านี้เพื่อเป็นแนวทางกลาง ๆ เกี่ยวกับภาษาและเนื้อหา กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ของ สังคมและการจัดองค์กร (ซึ่งท่านสามารถจะแจกแจงรายละเอียดได้ โดยพลิกไปดูในภาคผนวก ก)

โปรดระลึกว่า ในส่วนที่จะกล่าวต่อไปนี้มีคำถามหลัก ๆ สำหรับ ท่านจะต้องพิจารณาในการวิเคราะห์สภาพการณ์ของท่าน ท่านจะพบว่า แต่ละคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับแนวการดำเนินงานของท่านอย่างไร จุดมุ่งหมายของคำถามเหล่านี้ จะช่วยกระตุ้นให้ท่านคิดตรวจสอบ สภาพการณ์ของท่านในแง่ของการใช้ภาษาและเนื้อหา กิจกรรมและการปฏิบัติ ความสัมพันธ์ของสังคมและการจัดองค์กร และสำรวจหา สาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้ง และการทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นระบบทาง สังคม ที่ทำให้เกิดสภาพการณ์เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และอาจจะเกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างไร (ทั้งในแง่ของความเป็นจริง และความเป็นไปได้) นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาเกี่ยวกับกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการที่สัมพันธ์กับ บุคคลอื่น ที่ได้เกี่ยวข้องกับโครงการของท่าน และได้รับผลกระทบจาก โครงการของท่าน

๑.๑ การวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาและการพูด

ประวัติและแนวคิดในปัจจุบันที่เป็นแนวความคิดในการนำไปใช้
กับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

- ในแง่ของแนวการดำเนินงาน มีประเด็นสำคัญอะไรบ้าง
เกี่ยวกับแนวคิดของท่านและบุคคลอื่นในกลุ่ม ที่นำมาใช้ในการอภิปราย
เกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ

- แนวคิดเหล่านี้มีประวัติความเป็นมาอย่างไร และมีความ
สอดคล้องต้องกันกับแนวหรือข้ออ้างอิงจากด้านศึกษาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับ
อดีตความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงด้านการนำไปประยุกต์ใช้อย่างไร

- คณะทำงานของโครงการ สามารถระลึกถึงแนวคิดและ
ความเป็นมาของความเชื่อในปัจจุบันอย่างไร (ตลอดจนการนำความหมาย
เหล่านั้นไปใช้) และบุคคลเหล่านั้นได้สังเกตเห็นถึงความเปลี่ยนแปลง
เกี่ยวกับแนวความคิดนั้นอย่างไร

- สำนวนนโยบายของรัฐหรือของใครเรียนว่า มีนโยบายอะไรบ้าง
ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับแนวดำเนินงานของท่าน ซึ่งนโยบายนั้นมีแนวคิด
อย่างไร มีเหตุผลอย่างไร และจะสนองความสนใจหรือแนวคิดของใคร

- มีหลักการเกี่ยวกับแนวความคิดเหล่านี้ เกิดขึ้นในสภาพการณ์
ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแนวดำเนินงานอีกบ้างไหม

การโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้ภาษาและการพูด

- มีความเห็นที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกันเกี่ยวกับการ
แปลความของแนวความคิดระหว่างบุคคลในกลุ่มหรือไม่ เมื่อมีการพูด

ถึงแนวดำเนินการ ได้ใช้คำพูดที่ชัดเจน สอดคล้อง และคงเส้นคงวาหรือไม่
(มีเจตนาหรือมีแนวที่แตกต่างกันเกิดขึ้นหรือไม่)

- แต่ละบุคคลแปลความเกี่ยวกับแนวคิดหลัก ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของแต่ละคน ความสนใจของกลุ่มและของตนเอง จุดยืนของแต่ละคนในระบบเหล่านี้แตกต่างกันหรือไม่

- มีเหตุการณ์ใด ๆ หรือไม่ที่เกิดการขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม ที่อาจจะพบได้จากความเข้าใจผิด การเห็นไม่ตรงกัน ขัดแย้งกันทางค่านิยม ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน และการตีความ ตลอดจนทฤษฎีที่แข่งขันกันว่าเกิดได้อย่างไร และเริ่มมีการขัดแย้งกันเมื่อไร

การทำให้การบรรยายทางการศึกษาเป็นระบบในสภาพการณ์ของท่าน

- ในแนวความคิดและเขียนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการศึกษาแบบใหม่ – มีการบรรยายทางการศึกษาอะไรบ้างที่เป็นแนวคิดที่สำคัญและคุ้นเคย และแนวคิดเหล่านั้นสามารถแจ่มแจ้งให้สัมพันธ์กับแนวความคิดทางการศึกษาและระบบโรงเรียนอย่างกว้างได้อย่างไร

- มีทฤษฎีทางการศึกษาหรือปรัชญาการศึกษาใดสัมพันธ์กับแนวคิดที่สำคัญเหล่านี้บ้าง และมีค่านิยมทางการศึกษาที่สำคัญอะไรบ้างที่อธิบายหลักการของแนวความคิดนี้

- ท่านสามารถที่จะระบุแนวการพูดของท้องถิ่นในเชิงที่เป็นแบบอย่างของภาษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะของกลุ่มชนในการพูดหยิบยกปัญหา (แบบอย่างธรรมดา ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดส่วนหนึ่งที่พูดหลุดออกมา คำขวัญที่ยอมรับกัน และการเรียกร้องเกี่ยวกับ

ธรรมชาติของการศึกษาในสภาพการณ์ของท่าน) ได้หรือไม่ และ
เป็นแนวคิดที่ยอมรับกันในชุมชนเมื่อไร อย่างไร และทำไมจึงยอมรับ

ภาษาและการพูดที่ใช้ในกลุ่มวิจัยปฏิบัติการของท่าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
หรือผลที่เกิดจากโครงการของท่าน

- บุคคลในกลุ่มวิจัยปฏิบัติการคิดและพูดอย่างไร เกี่ยวกับ
โครงการ และคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องคิดและพูดอย่างไร ถ้ามีความแตกต่าง
กันระหว่าง ๒ กลุ่มนี้ ท่านจะต้องดำเนินการอย่างไร

- บุคคลภายนอกอื่น ๆ รู้และพูดเกี่ยวกับประเด็นการดำเนินการ
ของท่านอย่างไร มีใครอีกบ้างที่ท่านควรจะไปพบเพื่อพูดคุย และ
มีโอกาที่ท่านจะปรึกษาปัญหากับใครบ้าง (และดำเนินการเกี่ยวกับ
ประเด็นปัญหานี้อย่างต่อเนื่อง)

การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม

- ภาษาและการพูดในสถานะที่เป็นอยู่ สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ
กิจกรรมและการปฏิบัติอย่างไร (ตัวอย่างเช่น ภาษาและการพูด ให้ความ
ชัดเจนสอดคล้อง และสามารถอธิบาย หรือกำหนดกิจกรรม และ
การปฏิบัติอย่างไร) สามารถอธิบายความสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์ได้
อย่างไรบ้าง (ตัวอย่างเช่น หลักการและความเชื่อตามที่ยึดถืออยู่ เราเน้น
ให้ผู้เรียนมีอิสระในความคิดและการกระทำ แต่ในสภาพจริงในห้องเรียน
ครูจะคอยควบคุมอยู่เสมอ)

- ภาษาและการพูดสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ในสังคมและ

รูปแบบของการจัดองค์ประกอบ (ตัวอย่างเช่น บุคคลในตำแหน่ง หรือ บทบาทต่าง ๆ กัน ใช้ภาษาและคำพูดแตกต่างกันหรือไม่) เราสามารถ จะแจกแจงความสัมพันธ์และไม่สัมพันธ์ระหว่างบทบาทและการพูด และความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์ประกอบได้อย่างไร (ตัวอย่างเช่น ตามทฤษฎีเราเชื่อหรือเน้นการให้เกียรติหรือยอมรับในตัวบุคคล แต่ใน สภาพความสัมพันธ์ในสังคม เราจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์หรือแนวทาง ในการบังคับควบคุมอยู่ด้วย เพื่อเป็นการลดอำนาจและลดบทบาทของ ผู้เรียนลง ทั้งนี้เพราะการกำหนดตารางปฏิบัติงาน และบทบาทของ ชั้นเรียนนั้นมักจะถูกชี้นำโดยครูตามความสนใจและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ของคณะครู)

๑.๒ การวิเคราะห์ความสอดคล้อง ความสมจริงของกิจกรรม และการปฏิบัติเบื้องต้น

กิจกรรมในปัจจุบันที่สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน และประวัติ ความเป็นมา

● ในส่วนที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน มีกิจกรรม อะไรบ้างที่บุคคลในสังคมยังปฏิบัติหรือกระทำอยู่ในปัจจุบัน กิจกรรมใด เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด มีการจัดรูปแบบมาอย่างไร พัฒนามาจาก กิจกรรมเดิมอะไร เมื่อไร ที่ไหน และอย่างไร

● อะไรทำให้กิจกรรมเหล่านี้เป็น 'การศึกษา'

● กิจกรรมนี้ดำเนินไปอย่างไร อยู่ในระยะไหน พิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ว่าสิ่งใด

ทำให้เกิดผลใดโดยกระบวนการอะไร ผลผลิตใดที่เกิดขึ้น และทำให้เกิดผลผลิตใหม่ขึ้นมาอีกครั้ง (ตัวอย่างเช่น ความรู้ เจตคติ ทักษะ และวิถีชีวิต...)

- กิจกรรมหลักข้อใดที่เป็นกำหนดงานเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับโครงการของท่าน และมีกิจกรรมหลักอะไรอีกบ้างที่ไม่ใช่งานเชิงวิชาการที่ท่านจะต้องควบคุม เช่น การตรวจสอบภายนอกที่นอกเหนือจากการควบคุมชั้นเรียน กิจกรรมของสถานักเรียนที่ไม่ใช้เงินงบประมาณสนับสนุน

- ในส่วนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมเหล่านี้ บทบาทของท่านคืออะไร และบทบาทของผู้อื่นเป็นอย่างไร กลุ่มผู้วิจัยมองเห็นบทบาทของตนอย่างชัดเจนหรือไม่ว่า จะต้องทำอะไร และควรทำอะไร

- สิ่งที่ท่านกำลังดำเนินการอยู่ใกล้เคียงกับสิ่งที่ท่านกำลังจะทำการวิจัยและปรับปรุงหรือไม่ มีอะไรบ้างที่ท่านกำลังทำอยู่ ซึ่งทำให้จุดมุ่งหมายสับสนหรือไม่ และบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่มของท่านทำอะไรบ้าง

ความขัดแย้งเกี่ยวกับกิจกรรมและการปฏิบัติ

- มีความขัดแย้งอะไรบ้างที่จะต้องขจัดออกไป และยังมีความขัดแย้งต่อเนื่องกันหรือไม่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ท่านสนใจ (ที่เกี่ยวข้องกัน) กับกิจกรรมสำคัญในสถานะที่ท่านกำลังเผชิญอยู่ กิจกรรมชนิดต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับ “เครือข่าย” ของกิจกรรมอื่น ๆ ในวงกว้างออกไปในชีวิตประจำวัน และสภาพการทำงานอย่างไร

- ท่านสามารถมองเห็นเหตุการณ์ที่บุคคลไม่ร่วมมือกันทำ

กิจกรรมหรือไม่ (เช่น คนที่อยู่ในบทบาทอื่น ๆ ไม่มีส่วนสัมพันธ์กับความคาดหวังในโครงการที่ต่างกัน) มีปัญหาเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในกิจกรรมบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

- มีทางเลือกที่เป็นไปได้ในแนวอื่นบ้างหรือไม่ มีอะไรบ้างและบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพการณ์รอบ ๆ ตัวท่านสามารถจะเลือกทางเลือกนั้นได้บ้างหรือไม่ เขาเหล่านั้นควรจะปฏิบัติอย่างไรเพื่อเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น

การปรับเปลี่ยนให้เป็นระบบของการปฏิบัติที่เหมาะสม

- มีแบบอย่างของกิจกรรมใดที่จะสถาปนาให้เป็นประเพณีนิยม (ตัวอย่างเช่น การประเมินด้านการปฏิบัติ โครงสร้างของบทเรียน การแบ่งหน้าที่บทบาทในภาคแรงงาน)

- มีการจัดการสถาบันต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสนับสนุนหรือไม่ว่า กิจกรรมต่าง ๆ จะเกิดจากวิธีการต่าง ๆ (ตัวอย่างเช่น กิจกรรมทางการเรียนและการสอนในระหว่างห้องเรียนและนอกห้องเรียน หรือประเภทของทรัพยากรที่มีอยู่ หรือข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการใช้เวลา และสถานที่ตามตารางสอน หรือความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม เพศ ความสามารถ หรือคุณลักษณะอื่น ๆ)

กิจกรรมและการปฏิบัติของกลุ่มผู้ร่วมในโครงการวิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลจากโครงการวิจัย

- มีความแตกต่างระหว่างกิจกรรมและการปฏิบัติของผู้ที่

ร่วมทำการวิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ได้รับผลจากโครงการวิจัยบ้างไหม ความแตกต่างนั้นคืออะไร และมีความสำคัญอย่างไร

- กิจกรรมของผู้ร่วมวิจัยตอบสนองหรือมีความขัดแย้งกับกิจกรรมในฐานะที่เป็นครู นักเรียน หรือผู้บริหารหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น ถ้าโครงการวิจัยปฏิบัติการมีความต้องการที่จะให้การศึกษอบรมแก่บุคคลในโครงการนี้ การศึกษอบรมนั้นแตกต่างไปจากการให้การศึกษอบรมตามปกติหรือไม่)

การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม

- กิจกรรมและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้ภาษา และคำพูดใดบ้าง ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกัน (ตัวอย่างเช่น มีการกำหนดการปฏิบัติไว้เป็นลำดับ พร้อมคำอธิบายอย่างชัดเจน ในลักษณะสาขาวิชา เช่น การประเมิน) การเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมหรือการปฏิบัติที่สำคัญ มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับการใช้ภาษา และคำพูดอย่างไร (เช่น สามารถชี้ให้เห็นความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เขียนไว้กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียน การประเมิน และการบริหารอย่างไร)

- กิจกรรมและการปฏิบัติใดที่สอดคล้องกับลักษณะความสัมพันธ์ในสังคม (ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมและการต่อต้าน ความไม่เป็นอิสระ ความเสมอภาคกัน ความร่วมมือกัน การปรึกษาหารือ การบังคับบัญชา) กิจกรรมและการปฏิบัติใดที่กระทำกันอย่างต่อเนื่องจนเป็นระบบในสถาบัน และเป็นที่ยอมรับโดยส่วนรวม (เช่น ความ

แตกต่างของบทบาทของครู นักเรียน และผู้บริหาร หรือระบบของการจัดเวลา สภาพแวดล้อม การแข่งขันตามวัย หรือความสามารถ ซึ่งจะสัมพันธ์กับโครงสร้างของกิจกรรมและการจัดองค์กรของสถาบันในส่วนรวม รวมทั้งการจัดตารางสอน ระบบการจัดชั้นเรียน การจัดวิชา เป็นต้น) กิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องจัดระบบความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทางสังคมหรือไม่ มีระบบของความสอดคล้องต้องกันและความไม่สอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับการปฏิบัติ และระหว่างความสัมพันธ์ในสังคมกับรูปแบบของการจัดองค์กรอย่างไร (ตัวอย่างเช่น มีความขัดแย้งระหว่างบทบาทของครูและนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนหรือไม่ ระหว่างกิจกรรมประเมินผลและการเลื่อนชั้นหรือไม่ ระหว่างสภาพการเรียนรู้การสอนและการจัดตารางสอนของทั้งโรงเรียนหรือไม่ มีปัญหาหรือความขัดแย้งเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม - ใครควรเป็นผู้จัดการ และใครควรดำเนินการ หรือไม่)

๑.๓ การวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร

ประวัติและความเป็นมาของความสัมพันธ์ในสังคมและโครงสร้างของการจัดองค์กร

- สภาพของความสัมพันธ์ในสังคมของท่านเป็นอย่างไร ใครสัมพันธ์กับใครในด้านใด มีจุดมุ่งหมายอย่างไร ช่วยเสริมคุณค่าและความสนใจส่วนตัวด้านใด ความสัมพันธ์นั้นพัฒนาไปอย่างไร
- การปฏิบัติงานของข้าพเจ้า (สอน บริหาร ฯลฯ) ทำให้

ข้าพเจ้าต้องถูกจำกัดอยู่ในแวดวงของสังคมกับผู้อื่นอย่างไร (ครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ฯลฯ)

- ลักษณะโครงสร้างที่สำคัญของการจัดองค์กรและความสัมพันธ์ (ข้อจำกัด การริเริ่ม และข้อบังคับต่าง ๆ) เป็นแนวในการปฏิบัติงานอาชีพของท่านอย่างไร และมีผลต่อการดำเนินชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงานประจำวันอย่างไร - ทำให้เกิดสภาพเช่นนี้ขึ้น

- โครงสร้างทางสังคมและกายภาพของสถาบันมี (๑) อิทธิพลต่องานของข้าพเจ้าหรือไม่ (๒) จำกัดขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ (๓) บังคับให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไรบ้าง

ความขัดแย้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กร

- (เกี่ยวกับความสนใจส่วนบุคคล) กลุ่มบุคคลมีความสนใจอะไรร่วมกัน และความสนใจของแต่ละคนเป็นอย่างไร แต่ละคนในกลุ่มมีความเชื่อถือในกลุ่มอย่างไร มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างไร ภายในกลุ่มมีความคิดขัดแย้งหรือโต้แย้งกันเกี่ยวกับการใช้ภาษาและการพูดอย่างไร ในกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินการใด

- (เกี่ยวกับความขัดแย้ง) ภายในกลุ่มเองมีความขัดแย้งเกิดขึ้นอย่างไร (ตัวอย่างเช่น ในการพบปะกันส่วนตัว หรือในที่สาธารณะ ตามทางเดิน โดยการบันทึกการเสนอความเห็นทางเอกสาร สื่อมวลชน หรือทางโทรศัพท์ เป็นต้น) เกิดขึ้นในส่วนใดของกิจกรรมใด

- ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในรูปของความช่วยเหลือ ความร่วมมือ การให้คำปรึกษา การออกคำสั่ง หรือการบังคับ

ที่ท่านสังเกตเห็นเป็นอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมและการจัดขึ้นเป็นอย่างไร

การปรับเปลี่ยนให้เป็นระบบโครงสร้างของการจัดองค์กร

- โครงสร้างอย่างเป็นทางการใดบ้างที่กำหนดลักษณะสภาพการณ์ของท่าน สัมพันธภาพร่วมกันระหว่างบุคคลในแบบอย่างที่เป็นทางการของกฎเกณฑ์ และบทบาทขององค์กร อะไรคือพื้นฐานของการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมให้อยู่ในรูปแบบโครงสร้างของการจัดองค์กร (ตัวอย่างเช่น อายุ เพศ ความสามารถพิเศษ การยอมรับในอาวุโส การเลือกตั้ง การแต่งตั้ง)

- โครงสร้างของการจัดองค์กรอย่างเป็นทางการนั้นสัมพันธ์กับแบบอย่างความสัมพันธ์ในสังคมที่ไม่เป็นทางการอย่างไรในสภาพการณ์ของท่าน

- ค่านิยมและความเห็นแก่ตัวด้านใดที่ได้รับอิทธิพลหรือการคำนวณจากการจัดองค์กรแบบเป็นทางการ (อำนาจเหนือฐานะ)

ความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กรของผู้ร่วมงานการวิจัย ปฏิบัติการกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่ได้รับผลจากโครงการ

- รูปแบบของความสัมพันธ์ทางสังคม และการจัดองค์กรเกี่ยวกับงานของกลุ่มผู้วิจัยเป็นอย่างไร และเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสังคมและการจัดองค์กรในสถานการณ์นั้นอย่างไร (ตัวอย่างเช่น มีความสัมพันธ์ของลักษณะความร่วมมือและความเสมอภาคในกลุ่ม

และขัดแย้งกับความสัมพันธ์ของบทบาทเชิงตำแหน่งภายนอกกลุ่มอย่างไร มีอะไรที่สอดคล้องกันเข้ามาเนื่องจากบุคคลมีบทบาทในสังคมภายนอกบ้างหรือไม่)

● กลุ่มปฏิบัติการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ในสังคมและรูปแบบของการจัดองค์กรภายนอกกลุ่มอย่างไร มีข้อเสนออะไรที่จำเป็นในการเปลี่ยนความคิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของท่านกับคนกลุ่มใด

● ชุมชนของโรงเรียนประเมินการกระทำของท่านอย่างไร ใครเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และมีสัมพันธภาพกับกลุ่มวิจัยปฏิบัติการอย่างไร

การเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม

● ความสัมพันธ์ในสังคมเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสภาวะการณ์ต่าง ๆ อย่างไร ใช้ลักษณะการอธิบายอย่างไร มีทฤษฎีและระบบความสัมพันธ์อย่างไร มีความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดของผู้ที่เกี่ยวข้องและสภาพจริงของสังคมและองค์กรบ้างหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น ความไม่สอดคล้องระหว่างคำพูดของกลุ่มผู้ยึดถือความเท่าเทียมกันกับรูปแบบการยึดถือระบบอาวุโสในองค์กร)

● มีหลักการ ศึกษา การเมือง ลัทธิความเชื่อ ข้อตกลง และข้อโต้แย้งอะไรบ้างที่จะแก้ตัวให้แก่โครงสร้างและสัมพันธภาพเหล่านี้ ความแตกต่างในโครงสร้างและความสัมพันธ์มีผลต่อการกำหนดความแตกต่างหรือความขัดแย้งในข้อตกลงอย่างไร ผ่านกระบวนการกิจกรรมใด

- ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมให้มีความเกี่ยวเนื่องกับ กระบวนการของกิจกรรมที่มีผลต่อลักษณะการดำเนินชีวิตและการทำงาน ในสถานการณ์ของท่านอย่างไร มีการดัดแปลงกิจกรรมเหล่านี้อย่างไร (การก่อให้เกิดผลเบื้องต้น) ใครได้รับผลจากกระบวนการนี้ (ค่าใช้จ่าย ของใคร) และแบบอย่างของความสัมพันธ์ทางสังคมใดที่ช่วยควบคุมผลผลิต
- กระบวนการทางสังคมใดที่ใช้ในการกำหนดนโยบายของ แนวคิดที่สนใจร่วมกัน มีใครร่วมในการกำหนดนโยบายนี้บ้าง และ มีการกำหนดควบคุมตรวจตราเกี่ยวกับการดำเนินตามนโยบายอย่างไร
- มีการกำหนดนโยบายให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่อยู่ใน วงการศึกษาทำงานหรือไม่ ถ้าไม่ ควรดำเนินการอย่างไร

การสะท้อนเบื้องต้น - การสำรวจเบื้องต้น : ผลสะท้อนการวิเคราะห์ เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

ท่านได้พิจารณาประเด็นปัญหาต่าง ๆ มากมายในการดำเนินการ วิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจ ร่วมกัน ในตอนนี้ท่านจำเป็นต้องสังเคราะห์แนวคิดเหล่านั้นเข้าด้วยกัน โดยจะต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้

- ประวัติและแนวคิดปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้ภาษาและการพูด ในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่
- ประวัติและแนวคิดปัจจุบันเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรม และการปฏิบัติในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

● ประวัติและแนวคิดปัจจุบันเกี่ยวกับสถานะของสัมพันธภาพในสังคม และการจัดองค์กรในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

● ความขัดแย้งและการปรับเปลี่ยนให้เป็นระบบ หรือชนวนธรรมเนียมประเพณีของการปฏิบัติส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

● สัมพันธภาพระหว่างบุคคลผู้ทำการวิจัยปฏิบัติการกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อโครงการ ในส่วนที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

● ความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ คือการใช้ภาษากับการพูด กิจกรรมกับการปฏิบัติ และสัมพันธภาพในสังคมกับการจัดองค์กร โดยเฉพาะในส่วนที่ขัดแย้ง ไม่สอดคล้องกันทั้งภายในองค์ประกอบ และระหว่างองค์ประกอบทั้ง ๓ นี้

ขั้นตอนเหล่านี้เป็นลำดับขั้นที่ยาว เนื่องจากเป็นความจำเป็นที่ท่านจะต้องตัดสินใจว่า สิ่งใดสำคัญที่สุดเกี่ยวกับสภาพการณ์ของท่าน ในแง่ของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน การสำรวจเบื้องต้น ซึ่งเปรียบเสมือนการวินิจฉัยขั้นต้นนั้นเป็นเพียงการเตรียมการเพื่อมองภาพทั่ว ๆ ไป ไม่มีการวิเคราะห์ลงไปในรายละเอียดมากนัก

เมื่อเริ่มเข้าสู่ขั้นตอนของการวางแผน ท่านจะเริ่มหาแนวทางการปฏิบัติจากผลการสำรวจเบื้องต้น ซึ่งจะช่วยให้ท่านกำหนดแนวทางปฏิบัติที่จะช่วยชี้ให้เห็นว่า มีอะไรบ้างที่จะต้องกำหนดในแผนการปฏิบัติ แม้ว่าจะมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ท่านได้จากการสำรวจเบื้องต้น แต่ท่านก็ต้องค้นหว่า มีอะไรบ้างที่ท่านสามารถจะทำได้ในขณะนั้นตามความเข้าใจของท่าน ในขณะที่ท่านกำหนดการสะท้อนภาพขั้นต้นหรือ

ผลการสำรวจเบื้องต้น ท่านควรจะต้องสามารถกำหนด (และตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น) ว่าท่านจะดำเนินการอย่างไร ที่ไหน และเมื่อไร นอกจากนั้น ยังต้องเสนอความเป็นไปได้และข้อจำกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของท่าน โดยกำหนด 'เงื่อนไขที่เป็นวัตถุประสงค์' (ในแง่กายภาพและวัตถุที่มีความเป็นไปได้ และอุปสรรค หรือข้อจำกัด) และกำหนด "เงื่อนไขที่เป็นจิตวิสัย" (ในแง่ของโอกาสและอุปสรรคทางจิตวิทยา สังคม และการเมือง)

หลังจากได้ทำการสำรวจเบื้องต้นแล้ว ท่านควรจะต้องตรวจสอบ หัดนะเกี่ยวกับสภาพการณ์ในปัจจุบันกับเพื่อนร่วมงานในกลุ่มวิจัยของท่าน การกระทำเช่นนี้จะช่วยจำกัดขอบเขตประเด็นต่าง ๆ การวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการกับกลุ่มผู้ที่รับผลประโยชน์จากโครงการและอื่น ๆ และเป็นการตรวจสอบแนวการดำเนินงานว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การสำรวจเบื้องต้นหรือการวินิจฉัยขั้นต้นที่ต้นนั้น จะต้องบรรจุให้เกิดของแนวคิดถึงสิ่งที่ปฏิบัติ โดยเริ่มจากการแปรรูปแนวคิดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน

ในการลงรูปเกี่ยวกับการสำรวจเบื้องต้นนั้น หากได้ทำโดยการเขียนบันทึกลงไปให้ชัดเจนเกี่ยวกับการวินิจฉัยสถานการณ์ในลักษณะของชุดของการปฏิบัติการนั้น จะเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสม การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ปฏิบัติแก่ผู้รับ หรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการนั้น และ (หากไม่ได้นึกถึงมาก่อน) แนวการปฏิบัติที่เป็นไปได้ ดังนั้น การเขียนแนวคิดไว้อย่างชัดเจนแล้ว นำมาอภิปรายกัน จะช่วยให้ทุกคนในกลุ่มเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๒ : การวางแผน

ธรรมชาติของการวางแผนเพื่อการปรับปรุง

ท่านได้ทำการวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของท่านในลักษณะที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจร่วมกันแล้ว คราวนี้ก็ถึงขั้นตอนของการวางแผนเพื่อปฏิบัติ ท่านจะต้องตรวจสอบผลการวิเคราะห์ของท่านในลักษณะของคำถามเพียงคำถามเดียวว่า “อะไรที่จะต้องทำต่อไป”

ขั้นของการวางแผนในวงจรของการวิจัยปฏิบัติการนั้น เป็นขั้นที่ท่านกำลังปรับตัวท่านและเพื่อนร่วมงานของท่านเพื่อการปฏิบัติงาน ท่านจำเป็นต้องตัดสินใจโดยพิจารณาเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันตลอดถึงความเป็นไปได้และข้อจำกัดของสภาพการณ์ของท่าน แล้วกำหนดว่าท่านควรจะทำอะไร เพื่อที่จะช่วยพัฒนาระบบการศึกษาในสภาพสังคมของท่าน ท่านอาจจะต้องไปพบปะและอภิปรายแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคมและการศึกษาที่เกี่ยวกับงานของท่าน โดยการเสนอจุดยืนของท่านเกี่ยวกับแนวคิดหรือจุดหมายปลายทางที่ท่านยึดถือ (ตัวอย่างเช่น ‘ความเสมอภาค’ หรือ ‘หลักสูตรประชาธิปไตย’ หรือ ‘การตัดสินใจแบบเปิดเผยและแบบประชาธิปไตย’ หรือ ‘การมีอำนาจจากการเรียนรู้’ หรือ ‘การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา’ หรือ ‘การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน’ หรือ ‘ความสนใจในวัฒนธรรมอย่างกระตือรือร้นของนักเรียนและชุมชน’)

สิ่งที่ท่านจะได้ในสภาพของท่านนั้นมีข้อจำกัดอยู่ ท่านไม่สามารถจะกวาดล้างผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมทั้งโลกให้หมดไปจากโรงเรียน ชุมชน หรือชุมชนได้ ท่านอาจจะได้รับอิทธิพลทางด้าน

คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมในระดับหนึ่ง ซึ่งในการที่ท่านจะเปลี่ยนนั้น ท่านจำเป็นต้องรู้ว่าขณะนี้เป็นอย่างไร และท่านจะทำอะไรเพื่อเปลี่ยนแปลงได้บ้าง การตัดสินใจว่าจะเริ่มงานที่ใดเป็นการตัดสินใจแบบมียุทธศาสตร์ เป็นการตัดสินใจแบบปฏิบัติว่า จะกระทำและเพิ่มผลกระทบที่มีพลังมากที่สุดที่ใด สอดคล้องกับการสนับสนุนในการต่อสู้เพื่อการปฏิรูป โปรดสังเกตคำว่า “สอดคล้องกับการสนับสนุนในการต่อสู้เพื่อการปฏิรูป” นั้น หมายถึงความเปลี่ยนแปลงที่ท่านอาจจะทำให้เกิดขึ้น (เช่น การไม่ยอมรับแนวคิดเกี่ยวกับการสอนและการประเมินแบบเดิม ไม่ยอมรับวิธีสอนแบบสอนทั้งชั้น หรือไม่ยอมรับบทบาทการสอนและการบริหารระบบขุนนาง) อาจทำให้เกิดผลอย่างใหญ่หลวง และจะทำให้ท่านหรือผู้ร่วมงานของท่านกลายเป็นคนแปลกปลอมไปจากกลุ่มบุคคลอื่นที่ท่านจะต้องทำงานร่วมด้วย ในกรณีนี้ ท่านและผู้ร่วมงานจะต้องระวังในการเสนอความเห็น อย่าให้เกิดการขัดแย้งหรือโต้แย้งขึ้น ท่านต้องจำไว้ว่า ท่านและกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการจำเป็นจะต้องมีชีวิตอยู่ในสังคม และต่อสู้ต่อไปเพื่อวันข้างหน้า

ในขณะที่ท่านวางแผนว่า การปฏิบัติการของท่านจะมีลักษณะอย่างไร ขอให้พิจารณาสภาพการณ์ของท่านในรูปของ ‘เงื่อนไขที่เป็นวัตถุวิสัย’ (ทั้งในแง่ของความเป็นไปได้และอุปสรรคในสถานการณ์ของท่าน - ทรัพยากรที่มีอยู่ ข้อจำกัดของเวลา สถานที่ และอื่นๆ) และเงื่อนไขที่เป็นจิตวิสัย (โอกาสและข้อจำกัดในรูปของความคิดของบุคคล ความคาดหวัง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น ท่านสามารถจะตัดสินใจคุณค่าของบุคคลจากสิ่งที่

ท่านมองเห็นเพียงใด ท่านสามารถจะมองเห็นผลหรือความเป็นไปได้ของคำขวัญที่ว่า “การเรียนรู้ที่ปราศจากความล้มเหลว” หรือ “ความมีส่วนร่วมและความเท่าเทียมกัน” ท่านสามารถจะมองเห็นความสัมพันธ์ภายนอกชั้นเรียน หรือการประชุมที่จะเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติการร่วมกันหรือไม่ ท่านสามารถจะเปลี่ยนแนวความคิดของบุคคลที่คิดผิด ๆ โดยไม่ยอมรับการสันนิษฐานที่ผิด เช่น ข้อสันนิษฐานที่ว่า ความสามารถเป็นคุณลักษณะที่คงที่ของนักเรียน) ท่านสามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้บ้าง

ถึงแม้ว่าท่านไม่สามารถจะเปลี่ยนโลกทั้งโลกได้ในการดำเนินการเพียงหนึ่งขั้นตอน ซึ่งไม่มีเหตุผลที่จะทำเช่นนั้น แต่ท่านก็จะต้องมีจุดหมายที่สำคัญและมีความจำเพาะเจาะจงในการศึกษาของท่าน และท่านจะต้องมีเหตุผลพอที่จะเชื่อว่า งานที่ท่านจะทำนั้นมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติและมีนัยสำคัญทางทฤษฎี ในแผนงานของท่าน ท่านจะต้องแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างจุดหมายใหญ่ในวงกว้างกับจุดมุ่งหมายในวงที่แคบลงมา และจุดมุ่งหมายระยะยาว (ที่ท่านมุ่งหวังจะนำโครงการไปสู่จุดนั้น) ทั้งจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายระยะสั้น เพื่อที่จะบรรลุในแต่ละขั้นของการปฏิบัติงาน)

ในขณะที่ท่านกำลังพัฒนาแผนนั้น แผนจะได้รับการพัฒนาจากคำตอบทั่วไปของคำถามที่ว่า “อะไรที่จะต้องทำต่อไป” มาเป็นคำถามที่เป็นรูปธรรมในรายละเอียดมากขึ้นว่า สิ่งที่จะต้องทำต่อไปเกี่ยวกับสิ่งใด โดยใคร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

บนพื้นฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาที่เราได้เสนอไว้ในบทที่ ๒ ท่านจะต้องตอบคำถามในแง่ของการปฏิบัติของ

แต่ละบุคคล และในแง่ของการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ในการตอบคำถามในรายละเอียดว่า “เกี่ยวกับอะไร” นั้น ท่านจะต้องคิดในรูปของความสัมพันธ์ทั้ง ๓ ส่วน ท่านสามารถที่จะเปลี่ยนแนวทางของการใช้ภาษาและการพูดในสภานั้นบ้างหรือไม่ ในกิจกรรมและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และในสัมพันธภาพทางสังคมและการจัดองค์กรที่เป็นส่วนกำหนดคุณลักษณะนั้น (โปรดระลึกไว้เสมอว่าทั้ง ๓ ส่วนนี้จะต้องสัมพันธ์กัน) ท่านสามารถจะปรับปรุงทั้ง ๓ ส่วนนี้เพื่อให้เกิดพัฒนาการของงานทางด้านการศึกษาในสภาพการณ์ของท่านอย่างไร ท่านจะเปลี่ยนระบบการเข้าถึงมีส่วนร่วมในภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไร กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการจะเปลี่ยนสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร ท่านจะกำหนดผลในรูปของความเกี่ยวข้องและมีผลต่อสภาพการณ์อย่างไร มีปฏิกิริยาผลพลอยได้และผลสืบเนื่องอะไรบ้างที่ท่านสามารถจะมองเห็นได้

ในการตอบคำถามในรายละเอียดว่า “โดยใคร” นั้น ท่านจะต้องตอบคำถามว่า ในแต่ละบุคคลในกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการนั้นจะทำอะไรบ้าง อะไรที่คณะผู้วิจัยทั้งกลุ่มจะทำ และจะเกิดอะไรขึ้นกับบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงที่ท่านทำให้เกิดขึ้น ท่านจำเป็นต้องพิจารณาความต่อเนื่องของการกระทำที่ท่านวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต่อเนื่องในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคลในกลุ่มผู้วิจัย และระหว่างกลุ่มผู้วิจัยกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มที่ได้รับผลจากการวิจัยนั้น แผนงานของท่านจะชี้ให้เห็นถึงความรับผิดชอบเฉพาะของสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติการ และจะต้องเป็นที่ยอมรับโดยกลุ่มให้เป็นฐานของการปฏิบัติงาน ในการนี้จะต้องมีการประชุม

เปิดอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง เปิดเผย และพินิจพิเคราะห์ สิ่งที่จะเป็นหลักประกันคุณภาพของแผนก็คือ สมาชิกของกลุ่มเข้าใจและยอมรับปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และมั่นใจ (ภาคผนวก ค จะเสนอหลักการปฏิบัติในการดำเนินการให้กลุ่มยอมรับในสัญญาและลักษณะสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปฏิบัติงาน) โปรดจำไว้ว่า ในการแสดงเหตุผลและการเข้ามามีส่วนร่วม (ประชาธิปไตย) ในการตัดสินใจนั้น บุคคลเมื่อยอมรับอะไรก็ต้องปฏิบัติตามนั้น การลงคะแนนเสียงในกลุ่มไม่เหมือนกับการยอมรับในแง่ที่ว่า การลงคะแนนเสียงนั้นจะต้องตัดสินใจทำตามเสียงส่วนมาก ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความเชื่อถือในตนเอง คือไม่เห็นด้วย แต่ต้องปฏิบัติตาม แต่การยอมรับนี้ตนเองจะต้องเห็นด้วย และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจและเปิดเผย

ส่วนประกอบในแผนการของท่านอีกอย่างหนึ่งก็คือการตรวจสอบติดตามการดำเนินการ และผลของการดำเนินการ (รวมทั้งผลพลอยได้) ของการปฏิบัติ เมื่อท่านจะประเมินผลการปฏิบัติงานขั้นแรก ท่านจะต้องมีหลักฐานเพื่อการประเมินอย่างยุติธรรมสอดคล้องถูกต้องกับสภาพการณ์ระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การปฏิบัติ และความต่อเนื่องของกิจกรรมที่ท่านปฏิบัติ (ภาคผนวก ข จะกำหนดขอบเขตของเหตุการณ์ที่ท่านควรรวบรวม) ในกรณีที่ท่านมีหลักฐานข้อมูลพร้อม ท่านสามารถจะตัดสินใจได้อย่างเชื่อมั่นเกี่ยวกับขั้นตอนแรกของการปฏิบัติว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติในอนาคตต่อไป

๒.๑ การวางแผนเพื่อที่จะเปลี่ยนการใช้ภาษาและการพูด

การระบุสิ่งที่ควรปฏิบัติ ในแง่ของประวัติความเป็นมาและการใช้ภาษา และการพูดในปัจจุบันที่สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

- เดียวนี้มีคนพูดถึงปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันของเราอย่างไร เรามีปฏิกริยาอย่างไรและเกี่ยวกับเนื้อหาในตอนใดบ้าง
- ข้าพเจ้าสามารถใช้ศักยภาพของภาษาและการพูดในปัจจุบันอย่างใดกับนักเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เขาสนใจสำรวจความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน (ตัวอย่างเช่น แนวความคิดจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน)
- แนวคิดใหม่ ๆ ทางการศึกษา (เช่น จากงานวิจัยต่าง ๆ) อะไรบ้างที่จะช่วยเพิ่มในการอภิปราย และค่านิยมทางการศึกษาใดบ้างที่ประชาชนยอมรับในปัจจุบัน
- มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอะไรบ้าง เกี่ยวกับภาษาและการพูดที่ข้าพเจ้ากำลังมุ่งจะให้เกิดขึ้น ในการใช้ภาษาและการพูดของตัวเองของกลุ่มที่ทำกรวิจัยและในกลุ่มบุคคลอื่น (เช่น การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับความเข้าใจและคุณค่าของ “ความเท่าเทียม” ที่สัมพันธ์กับปัญหาด้านเพศ ภาษาที่ใช้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ ความเห็นของบุคลากรด้านหลักสูตร) ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

การเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมของท่านในการคัดค้านการใช้ภาษา
และการพูดในฐานะของท่าน

● ทำอย่างไรข้าพเจ้าจึงจะมีความรู้สึกไวต่อการใช้ภาษาของข้าพเจ้า และจะช่วยให้ผู้อื่นและกลุ่มมีความรู้สึกไวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร (ตัวอย่างที่จะมองเห็นได้ชัดเจนก็ในเรื่องการใช้ภาษาทางเพศและอย่างอื่น เช่น การเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการสอน การเรียน ความสามารถ หลักสูตร โรงเรียน หรือการตัดสินใจ)

● บุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ใช้ภาษาและการพูดในสถานการณ์เดียวกันแตกต่างกันอย่างไร (ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างระหว่างครูกับนักเรียน และครูกับผู้บริหาร และครูหรือผู้บริหารในเรื่องของการประเมิน การเรียน การสอน และการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร) ตัวข้าพเจ้าเองมีจุดยืนอยู่ที่ใด กลุ่มผู้วิจัยอยู่ที่จุดใด มีใครเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

● มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการโต้แย้งในประเด็นเหล่านี้บ้างหรือไม่ มีแนวคิดหรือแนวดำเนินการอย่างไร มีข้อจำกัดหรือข้อปัญหาอะไรที่ควรระวังป้องกันไว้ก่อน

● แนวคิดใดที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจ ทฤษฎี และค่านิยมที่แสดงออกในการอภิปรายปัญหาที่เกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันของเรา มีอะไรที่ยังไม่ชัดเจนแจ่มแจ้งอีกบ้าง

● คำหรือความหมายใดที่ยังจำเป็นต้องให้คำอธิบายเพิ่มเติมอีก และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะนำเสนอเข้าสู่การอภิปรายได้อย่างไร

● ความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ภาษามีอะไร และจะนำเสนอ

ความขัดแย้งนี้ต่อกลุ่มบุคคลผู้สนใจให้พิจารณาอย่างไร ใครจะเป็นผู้นำแนวคิดนี้เข้าสู่เวทีการประชุมของโรงเรียน (ตัวอย่างเช่น ในการอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะประเมินผลการเรียน กิจกรรม บทบาทของศิลปะในหลักสูตร)

การกำหนดจุดประสงค์ของการปรับเปลี่ยนแนวคิดและการพูดเฉพาะอย่างเป็นระบบ

- จะเสนอแนวความคิดหรือข้อเขียนอะไรให้คณะผู้เกี่ยวข้อง กับโรงเรียน เพื่ออภิปรายในเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน จะจัด กิจกรรมอย่างไรเพื่อให้ผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน และนักเรียนเข้าใจ เห็นแนวคิดในข้อเขียนเหล่านั้นอย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้ง
- หากมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน หรือมีการไม่เห็นด้วยเกิดขึ้น ท่านจะมีแนวทางในการจัดปัญหาเหล่านั้นอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และพัฒนาความร่วมมือในแนวคิดที่สนใจร่วมกัน
- ท่านจะสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการยอมรับ และเห็นด้วย กับคุณค่าของแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ได้อย่างไร

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในการใช้ภาษาและการพูดระหว่าง กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการกับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

- ท่านต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาและ การพูดภายในกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการ และกลุ่มบุคคลอื่นที่อยู่ภายนอก อย่างไร

● การเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาและการพูดของท่าน และของกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการนั้น กระตุ้นให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านนี้ของกลุ่มบุคคลอื่นที่แวดล้อมอย่างไร จำเป็นจะต้องอธิบายและ ถกเถียงกันหรือไม่ ข้อขัดแย้งจะมีอย่างไรบ้างหรือไม่ และจะดำเนินการ แก้ไขอย่างไร

ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

● ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษา และการพูด กับความเปลี่ยนแปลงทางกิจกรรมและการปฏิบัติมีอะไรบ้าง ความสัมพันธ์นี้จะช่วยทำให้เกิดความสอดคล้องและสนับสนุนให้เกิด การปฏิบัติอย่างไร หรือทำให้เกิดความขัดแย้งกัน สามารถจะอธิบาย ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นได้อย่างไรว่า ความขัดแย้งนั้นทำให้เกิดความล้มเหลว

● เราควรจะวางแผนเกี่ยวกับความขัดแย้ง ระหว่างการใช้ภาษา และการพูดกับกิจกรรมและการปฏิบัติอย่างไร เพื่อดำเนินการให้เป็นไป อย่างปกติ ควรจะคิดหรือทำอย่างไร หรือจะปล่อยไปเช่นนี้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือจะกระตุ้นให้บุคคลหันมาสนใจในประเด็นที่เราต้องการ

● ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านการใช้ภาษา และการพูด กับองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ภายในสังคมและองค์กร เกิดความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันในแนวความคิดเกี่ยวกับสภาพของ สังคมเดิม เช่น ลักษณะความเป็นประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ การตัดสินใจ และความเป็นตัวของตัวเองหรือไม่

● เราได้วางแผนทางแก้ไขปัญหาความไม่สอดคล้องหรือความขัดแย้งเหล่านี้หรือไม่

● ในการวางแผนปฏิบัติการในสถานการณ์ของเราเองนั้น เราได้เห็นแนวทางการใช้ความสอดคล้องและความไม่สอดคล้องที่รวบรวมได้ มาแก้ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันได้หรือไม่

การวางแผนเพื่อติดตามและตรวจสอบ

● กระบวนการและผล (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) เกี่ยวกับแนวคิดใหม่ เช่น การพูดและการคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่เสนอมานั้น จะติดตามตรวจสอบได้อย่างไร - ตรวจสอบโดยตัวเอง นักเรียนหรือครูคนอื่น ๆ เป็นต้น และข้าพเจ้าจะรายงานถึงสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร จะเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร การตรวจสอบจะทำเมื่อไร ใช้แหล่งทรัพยากรใด และจะรายงานผลอย่างไร

๒.๒ การวางแผนเพื่อเปลี่ยนกิจกรรมและการปฏิบัติ

การระบุสิ่งที่ควรปฏิบัติในแง่ของประวัติและแบบอย่างในยุคปัจจุบัน ของกิจกรรม และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันของท่าน

● การเปลี่ยนแปลงใดที่เราจะต้องเผชิญ ซึ่งจะทำให้กิจกรรมของเรามีลักษณะเป็นกิจกรรมทางการศึกษามากขึ้น

● ธรรมชาติของกิจกรรมที่เราต้องการเปลี่ยนเป็นอย่างไร ทั้งในรูปของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน วิชาที่เรียน และสภาพแวดล้อม สำหรับในรูปของอุปกรณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้อง (ทำงานเกี่ยวกับ

อะไร ในลักษณะไหน มีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีผลอย่างไร ใช้ทรัพยากรใด) กิจกรรมช่วยส่งเสริมความสนใจของแต่ละบุคคลได้อย่างไร (ตัวอย่างเช่น กิจกรรมประเภทนี้ได้ตอบสนองความสนใจของครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคนอื่น ๆ อย่างไร)

- ระบุให้เฉพาะว่าการปฏิบัติใดในปัจจุบันที่ต้องการจะเปลี่ยน และจะเปลี่ยนอย่างไร โดยเน้นว่าบุคคลต่าง ๆ จะทำอะไร ข้าพเจ้า จะทำอะไร บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติอย่างไร และบุคคลอื่น ๆ ภายนอกสถานการณ์ปฏิบัติอย่างไร จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทรัพยากรอย่างไร ผลจากการปฏิบัติจะแตกต่างกันอย่างไร การเปลี่ยนแปลง มีธรรมชาติและวิธีการดำเนินงานอย่างไร จะช่วยให้แรงจูงใจทางบวก (รางวัล) อย่างไร

- สิ่งที่เป็นอยู่เช่นในปัจจุบันนี้ เป็นเพราะมีเหตุการณ์ในอดีตอย่างไร ประวัติของเรื่องราวต่าง ๆ อธิบายให้ทราบถึงความเป็นไปได้ และทำให้เกิดผลอะไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง (ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมนิยม ประเพณีดั้งเดิม เวลา ทรัพยากร บุคคลที่มีอำนาจ เป็นต้น)

- ข้อจำกัดอะไรที่จะแก้ไขได้บ้าง มีอะไรที่ข้าพเจ้าแก้ไขไม่ได้

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดด้านกิจกรรมและการปฏิบัติ ในฐานะที่ท่าน
เข้าไปร่วมอยู่ด้วย

- เราจะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เราเคยปฏิบัติอย่างไร และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีผลต่อบุคคลอื่นอย่างไร (ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนกิจกรรมในชั้นเรียนของข้าพเจ้ามีผลต่อนักเรียนและครูคนอื่นอย่างไร)

- กิจกรรมและการปฏิบัติที่เรากำลังทำอยู่นั้นแตกต่างจากกิจกรรมของคนอื่นอย่างไร และมีปัญหาต่อความร่วมมือระหว่างกันหรือไม่
- ปัญหานิคใดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นบ้าง (ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงความคาดหวังจากผลของการกระทำ หรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น)

การกำหนดจุดประสงค์สำหรับการปรับเปลี่ยนกิจกรรมและการปฏิบัติให้เป็นระบบ

- อะไรช่วยให้บุคคลต่าง ๆ ยอมรับกิจกรรม และการปฏิบัติใหม่ในการทำงาน หากให้ลองทำเลยจะได้หรือไม่ หรือจำเป็นต้องมีการอภิปรายร่วมกัน เพื่อพิจารณาว่าควรปฏิบัติอย่างไร มีวิธีการใดที่จะช่วยให้บุคคลมองเห็น เข้าใจ และพอใจที่จะลองปฏิบัติด้วยตนเอง และการเข้าร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงจะทำให้เขาได้รับความรู้ความเข้าใจดีขึ้นอย่างไร
- จะต้องทำอะไรหรือเตรียมการอะไร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นที่ยอมรับ
- กิจกรรมใหม่ที่เสนอมา สามารถดำเนินการให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นได้อย่างไร (มีระบบที่ดี การพิจารณาดำเนินการเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับในระบบ)
- ความเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมทางการศึกษา จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจวัตรของระบบโรงเรียนหรือไม่

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมและการปฏิบัติ
ระหว่างกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการกับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

- กิจกรรมและการปฏิบัติแนวใหม่ ช่วยกระตุ้นให้เกิดปฏิกริยาภายในและระหว่างกลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการกับกลุ่มบุคคลอื่นอย่างไร สามารถวางแผนควบคุมปฏิกริยาที่ไม่พอใจอย่างระมัดระวัง หรือให้ค่อย ๆ เปลี่ยนไปทีละขั้นได้หรือไม่

- มีการเจรจาต่อรองที่จำเป็นอะไรบ้างระหว่างกลุ่มผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการและผู้อื่น (เช่น การเจรจาโดยผ่านการอภิปราย การอธิบาย การวางแผนร่วมกัน การค้นหาข้อเท็จจริง การตรวจสอบทรัพยากร) มีใครสนใจให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้บ้าง

- บุคคลอื่นอาจเข้ามาช่วยในการเปลี่ยนแปลง ในแง่ของการเปลี่ยนงาน เวลา และมาตรฐานของกิจกรรมใหม่ และช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้อย่างไร

- ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการและกลุ่มบุคคลอื่น จะอยู่ในรูปของความช่วยเหลือกันได้หรือไม่ หรือเป็นการให้ความรู้ซึ่งกันและกัน ในขณะที่ร่วมมือกันหาแนวทางในการดำเนินการใหม่ หรือควรจะปฏิบัติแยกกันอย่างอิสระ แล้วจึงรายงานให้ทราบที่เรา (ผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการ) ได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง

ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

- มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างกิจกรรมการปฏิบัติที่เสนอมา และภาษากับการพูดในสภาพการณ์ปัจจุบันบ้างหรือไม่

กิจกรรมที่กำหนดให้ สามารถอธิบายสิ่งที่มีอยู่แล้วอย่างตรงไปตรงมาหรือไม่ จะพิจารณาได้อย่างไร

- หากมีความไม่สอดคล้องเกิดขึ้นจะอย่างไร จะขอให้บุคคลอื่นช่วยพิจารณาหาทางออกอย่างไร หรือกลุ่มผู้วิจัยจะหาทางเอง เราสามารถใช้ทรัพยากรภายนอกมาช่วยได้อย่างไร (และจะพิจารณาขอความช่วยเหลืออย่างไร)

- มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างกิจกรรมและการปฏิบัติที่เสนอเพื่อการปฏิบัติ กับความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กรหรือไม่ กิจกรรมใหม่ที่เสนอจำเป็นจะต้องทำร่วมกันในแนวใหม่หรือไม่ (ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ระหว่างครูและผู้ปกครอง ระหว่างที่ปรึกษาและครู เป็นต้น) การเปลี่ยนแปลงนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรอย่างเป็นทางการหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น ในชั้นเรียนในโรงเรียน และในชุมชน)

การวางแผนเพื่อติดตามและตรวจสอบ

- กระบวนการและผล (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) เกี่ยวกับแนวคิดใหม่ของการปฏิบัติที่เสนอนั้นจะตรวจสอบได้อย่างไร (ตรวจสอบโดยตัวเอง นักเรียน หรือครูคนอื่น ๆ) และข้าพเจ้าจะรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร จะเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร การตรวจสอบจะทำเมื่อไร ใช้แหล่งทรัพยากรใด และรายงานผลอย่างไร

๒.๓ การวางแผนเพื่อเปลี่ยนความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร

การระบุสิ่งที่ควรปฏิบัติในแง่ของประวัติและแบบอย่างในปัจจุบันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสังคม และการจัดองค์กรเกี่ยวกับแนวความคิดที่สนใจร่วมกัน

- ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ เป็นอย่างไร ใครเกี่ยวข้องกับใคร ที่ไหน เมื่อไร และมีจุดประสงค์ใด อะไรที่จะช่วยเปลี่ยนแบบอย่างของความสัมพันธ์นี้ตามความต้องการทางการศึกษา

- ความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กรในปัจจุบันเป็นสถานการณ์ที่ต้องการหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างครูกับผู้บริหาร หรือระหว่างครูกับผู้ปกครอง) ความสัมพันธ์ในลักษณะไหนที่จะต้องเปลี่ยนเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษา

- ทำไมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลถึงเป็นรูปนี้ มีสาเหตุและความเป็นมาอย่างไร และมีอะไรมาขัดขวางหากจะต้องเปลี่ยนแปลง

- ความเปลี่ยนแปลงในการจัดองค์กรควรจะเกิดขึ้นอย่างไร ในงานของเรา (และในงานของผู้อื่น) เพื่อที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเป็นไปได้

- ทำไมโครงสร้างของการจัดองค์กรจึงเป็นอยู่ในรูปนี้ มีสาเหตุและความเป็นมาอย่างไร และมีอะไรมาขัดขวาง หากจะต้องเปลี่ยนแปลง

- โครงสร้างของสถาบันช่วยกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ภายในสถาบันอย่างไร (ตัวอย่างเช่น การนับถืออาวุโส บทบาทของผู้เชี่ยวชาญ การทำงานในระบบขุนนาง การแตกแยกกันระหว่างบุคคล

และหน่วยงาน ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลในงานประจำบางอย่าง เป็นต้น)

- การจัดองค์กรในปัจจุบันในสถานการณ์ของข้าพเจ้า อย่างไรใน ที่อาจจะขัดขวางการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมของท่านในการได้แจ้งเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ในสังคม และการจัดองค์กรในฐานะของท่าน

- การแข่งขันด้านความสัมพันธ์ในสังคมมีหรือไม่ บุคคลเหล่านั้น แข่งขันกันในด้านใด ความขัดแย้งระหว่างกันมีบ้างหรือไม่ เมื่อไร บุคคลจึงทำงานร่วมกัน

● มีกลุ่มที่แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะมิตรภาพ ความ จงรักภักดีบ้างหรือไม่ ท่านอาจช่วยในการเปลี่ยนแปลงลักษณะความ สัมพันธ์ได้อย่างไร ท่านอยู่ “ฝ่าย” ไหน เมื่อไร และทำไม

- มีลักษณะความสัมพันธ์แบบเด่นและแบบด้อย การข่มขู่และ การปลอบโยน การบังคับและการฝ่าฝืนบ้างหรือไม่ ท่านจะช่วยเหลือ ความสัมพันธ์เหล่านี้ได้อย่างไร

● บุคคลต่างกันมีความสนใจส่วนตัวแตกต่างกันอย่างไร ในปัจจุบัน ท่านอาจช่วยเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและการตอบแทนได้อย่างไร

- เราอาจพัฒนาความร่วมมือกับใครบ้าง ในการช่วยเปลี่ยนแปลง งานของเขาในลักษณะที่คล้ายคลึง หรือคู่ขนานกันไป

การกำหนดจุดประสงค์สำหรับการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ในสังคม
เฉพาะให้เป็นระบบในรูปแบบของการจัดองค์กร

- ท่านจะช่วยสร้างเงื่อนไขของความสัมพันธ์ในสังคมที่พึงประสงค์
ให้เป็นที่ยอมรับในสถาบันได้อย่างไร จะมีอันตรายใดหรือไม่ ถ้ามีการ
ปรับเปลี่ยนให้เป็นระบบทางสังคมขึ้น (เช่น มิตรภาพแบบเจ้าขุนมูลนาย)
- ท่านมองเห็นแนวทางการใช้รูปแบบโครงสร้างอย่างเป็นทางการ
(เช่น สภาโรงเรียน หรือการประชุมของคณะบุคลากร หรือกระบวนการ
ตัดสินใจเกี่ยวกับชั้นเรียนและหลักสูตร) ที่สามารถจะกำหนดสัมพันธ์ภาพ
ให้เกิดการเรียนรู้ได้ ท่านสามารถเสนอความเปลี่ยนแปลงของระบบ
โครงสร้างที่เป็นทางการ เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินการได้อย่าง
ผู้ที่ได้รับการศึกษา (เช่น การเปิดอภิปรายทั่วไป การให้ความร่วมมือ
อย่างประชาธิปไตยในการตัดสินใจ หรือการลดการใช้อำนาจบังคับ
หรือเผด็จการ)

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในและระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติการ
และกลุ่มอื่น

- ชนิดของความสัมพันธ์ใดที่ต้องการพัฒนาในกลุ่มผู้ปฏิบัติการ
ความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่สุดที่ควรใช้เป็นแบบของ
การศึกษาหรือไม่ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะโครงสร้างขององค์กรกลุ่ม
และวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทางการ (เพื่อจัดการประชุม ยอมรับ
ความเห็นของทุกคน กระจายงาน และผลตอบแทน เป็นต้น) ที่ยุติธรรม
ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ลักษณะความสัมพันธ์นี้เป็นรูปแบบของความยุติธรรม

เที่ยงตรง ประชาธิปไตย และมีเหตุผลหรือไม่ กลุ่มผู้ปฏิบัติการสามารถวัดความสัมพันธ์เหล่านี้ เทียบกับกลุ่มบุคคลอื่นในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้อย่างไร

- มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติการกับเครือข่ายแบบเป็นทางการและไม่ทางการในสถานที่ทำงานของท่านหรือไม่ จำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่ โครงสร้างของความสัมพันธ์อาจเปลี่ยนได้อย่างไร โดยใช้เกณฑ์ของความยุติธรรม เที่ยงตรง ความเป็นประชาธิปไตย ความมีเหตุมีผล สามารถจะใช้กระบวนการสะท้อนและการศึกษาด้วยตนเองภายในกลุ่ม ช่วยขยายผลกับบุคคลภายนอกได้หรือไม่

เราจะเคารพในพันธะที่มีต่อผู้อื่นที่อยู่นอกกลุ่มของเราอย่างไร ในขณะที่จะต้องเคารพต่อพันธะที่มีต่อบุคคลภายในกลุ่ม

ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

- มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร กับการใช้ภาษาและการพูดหรือไม่ (ตัวอย่าง เช่น เรามีจุดประสงค์จะเน้นความสัมพันธ์เชิงประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริง เรามีลักษณะความสัมพันธ์เป็นแบบขุนนาง หรือเผด็จการฯ) ความไม่สอดคล้องหรือความขัดแย้งกันนั้นสามารถจะเปลี่ยนหรือแก้ไขได้หรือไม่

- มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร กับกิจกรรมและการปฏิบัติหรือไม่ (ตัวอย่าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงานในห้องเรียน หรือ

ในกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสภาพที่ไม่ดีแบบที่โรงเรียนจัดการอยู่ กิจกรรมทางการศึกษา และระบบการตัดสินใจของสถาบัน การจัดการและการบริหารมีข้อได้แย้งหรือไม่) หากมีความไม่สอดคล้องที่เราสังเกตเห็น จะทำอย่างไร

● เราจะปรับปรุงความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร เพื่อให้อยู่ในมาตรฐานของคุณค่าและกิจกรรมทางการศึกษาอย่างไร และจะวางแผนการพัฒนาให้ชัดเจนและครอบคลุมได้อย่างไร จะจัดระบบอย่างไร

การวางแผนเพื่อการติดตามและตรวจสอบ

● กระบวนการและผล (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) กับแนวคิดใหม่ ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การทำงานร่วมกัน และการจัดระบบ การทำงานที่เสนอมานั้นจะตรวจสอบได้อย่างไร - ตรวจสอบโดยตัวเอง หรือโดยนักเรียน หรือโดยครูคนอื่น ๆ เป็นต้น ข้าพเจ้าจะบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไร จะทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร การตรวจสอบ จะทำเมื่อไร ใช้แหล่งทรัพยากรใด และรายงานผลอย่างไร

การวางแผน : ผลของการวางแผน

หลักการขั้นพื้นฐานสำหรับการเปลี่ยนแปลงและแผนปฏิบัติ

ในตอนที่แล้ว ได้เสนอข้อคำถามจำนวนมากเกี่ยวกับการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลงสภาพการทำงานของท่านเพื่อที่จะปรับปรุง ด้านการศึกษา ในตอนนี้ ท่านก็อยู่ในขั้นที่จะรวบรวมแนวคิดทั้งหมด

ในรายละเอียดของแผนการปฏิบัติ ท่านจะต้องทบทวนและปรับแนวความคิดให้ชัดเจนว่า จะวางแผนการอย่างไร ตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออกให้เหลือเฉพาะส่วนที่สำคัญ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินการ

แผนฉบับร่างครั้งแรก ควรจะได้อะมาจากการเจรจาปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อเป็นพื้นฐานของข้อตกลงว่าวางแผนจะทำอะไรกัน (ถ้าหากแผนทั้งหมดยังไม่ได้ร่วมกันพิจารณา) และปรับแผนตามแนวที่กลุ่มให้ข้อคิดเห็น

ท่านควรจะเจรจากับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่จะมีผลได้ผลเสียกับการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย

จากนั้นปรับแผนการดำเนินงานฉบับแรกเป็นขั้นสุดท้าย ซึ่งควรจะทำดังนี้

๑. อธิบายถึงหัวข้อสำคัญที่น่าสนใจ กล่าวถึงเหตุผลของการเลือกเรื่องนี้ อ้างถึงหลักฐานจากการสำรวจเบื้องต้นของท่าน และแสดงเหตุผลที่คิดว่ามีความสำคัญและจำเป็นต่อการศึกษา พร้อมทั้งเสนอทฤษฎีและแนวปฏิบัติที่น่าสนใจ (ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวข้องกับด้านคุณค่าทางการศึกษา ด้านแนวคิด อุดมการณ์ ทฤษฎี และทัศนะต่าง ๆ) ซึ่งสัมพันธ์กับเอกสารอ้างอิงทางการศึกษา (ที่จะขยายแนวความคิดให้กว้างออกไป) และแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนี้
๒. กำหนดสมาชิกในกลุ่มปฏิบัติการของท่าน (และกล่าวถึงความเหมาะสมของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ที่จะมาปฏิบัติงานนี้ร่วมกัน)
๓. อธิบายพร้อมเสนอหลักการมูลฐานสำหรับการเปลี่ยนแปลงตามแผนที่ท่านเสนอมา โดยกล่าวใน ๓ ประเด็นคือ (ก) การใช้ภาษา

และการพูด (ข) กิจกรรมและการปฏิบัติ (ค) ความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร ให้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงที่ท่านวางแผนที่จะทำในลักษณะของสภาพการณ์ปัจจุบันและประวัติดั้งเดิม

๔. วางแผน (สำหรับตัวท่านเอง และหากเป็นไปได้ควรวางแผนสำหรับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มปฏิบัติการ) ให้ละเอียดเกี่ยวกับแผนและตารางปฏิบัติงานของโครงการ (ใครจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร)

๕. แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการเปลี่ยนแปลง ในลักษณะของการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติปกติ (ปฏิบัติงานกับใครเกี่ยวกับอะไร) ในสถานการณ์ของท่าน

๖. อธิบายแผนการปฏิบัติงานกลุ่มว่า สัมพันธ์และจะบังเกิดผลกับบุคคลอื่นอย่างไรในการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

๗. อธิบายแผนการติดตามและตรวจสอบในลักษณะของการใช้ภาษาและการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ในสังคมและองค์กร ซึ่งอยู่ในแผนโดยตรงและในส่วนที่เกี่ยวข้อง และ

๘. ให้ทัศนะพื้นฐานเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในเหตุการณ์ในขั้นตอนที่ ๑ และให้ข้อมูลสะท้อนไปยังขั้นตอนต่อไป เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สนใจร่วมกัน อันเป็นการปรับและดำเนินไปตามแผนการในขั้นต่อไป

แผนของท่านย่อมนำท่านไปสู่การปฏิบัติอย่างแน่นอนที่สุด แต่จะมีการสะท้อนผลการปฏิบัติอันเป็นแนวในการขยายและดำเนินแผนในขั้นต่อไป ในการวางแผนรวบรวมกิจกรรมทุกอย่างเข้าเป็นชุดนั้น

มีขั้นตอนและข้อคำถามย่อย ๆ หลายประการ ที่จะต้องนำมาประมวลในการวางแผน รายละเอียดปลีกย่อยเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะใช้ในการสะท้อนผลการกระทำและนำไปสู่การสำรวจ และเป็นแนวคิดต่อเนื่อง ข้อมูลเหล่านี้เป็นแนวทางสำคัญที่ใช้ในการสะท้อนกลับและวางแผนในขั้นต่อไป

ถึงตอนนี้ท่านก็สามารถเริ่มปฏิบัติการได้แล้ว

ขั้นที่ ๓ : การประกาศใช้แผน และการสังเกตผลการใช้แผน ธรรมชาติของการนำแผนไปใช้และสังเกต หรือติดตามตรวจสอบ ผลการปฏิบัติ

ในการนำแผนไปใช้และปฏิบัติตามแผนนั้น ไม่มีอะไรที่จะกล่าวมากนัก ท่านเพียงแต่ดำเนินการตามแผนที่ท่านได้วางไว้แล้วแน่นอนที่สุดการปฏิบัติไม่ง่ายอย่างที่คิด แผนการอาจไม่ได้วางไว้ในแนวทางที่ปฏิบัติได้เสมอไป อาจต้องมีการปรับบ้างเล็กน้อยตามเหตุการณ์ เนื่องจากผลที่สะท้อนออกมาในทันทีทันใด ท่านจะต้องแก้เหตุการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งนับว่าเป็นภาวะการปฏิบัติงานปกติ

สิ่งสำคัญคือท่านจะต้องไม่ดำเนินการให้ผิดไปจากแผนมากนัก อย่างไรก็ตามหากท่านคิดว่าจำเป็นที่จะออกนอกแนวทางบ้าง ก็ขอให้คิดว่า ในการดำเนินการในขั้นเริ่มต้นอาจจะถือเป็นช่วงต่อเนื่องของการสำรวจเบื้องต้น เพื่อที่จะนำมาปรับแผนใหม่ในทันทีทันใดก็ได้ ซึ่งการปรับแผนเล็ก ๆ น้อย ๆ อาจทำได้ทันที

สิ่งสำคัญยิ่งกว่านั้นคือ เมื่อท่านเริ่มปฏิบัติการ ท่านจะต้อง

๑๔๐

ติดตามและตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด หากท่านไม่ได้รวบรวมข้อมูลในขณะที่ท่านดำเนินงาน อาจทำให้ท่านเกิดความลำบากใจ หรือเกิดปัญหาในขั้นของการสะท้อนและการวางแผนอีกครั้งหนึ่ง ดังคดีเตือนใจที่ว่า

คิดล่วงหน้า

ซึ่งหมายความว่า ในขณะที่ท่านกำลังดำเนินการตามแผน โดยใช้แผนนั้น ควรเน้นการสังเกตในสิ่งที่ท่านกำลังปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานในระยะของการสะท้อนกลับที่จะตามมา

วิธีการติดตามและตรวจสอบอาจทำได้มากมายหลายวิธี ดังได้เสนอในรูปของคำถามซึ่งใช้ในการพิจารณาในแนวคิดที่สนใจร่วมกัน การสำรวจขั้นต้น และการวางแผน ท่านอาจจะต้องกลับไปทบทวนความคิดและบันทึกเกี่ยวกับปัญหาหรือคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในการให้ขอบเขตของข้อมูล ที่ท่านหวังจะเก็บรวบรวมเมื่อท่านนำแผนออกมาปฏิบัติ

ข้อแนะนำประการหนึ่งสำหรับการติดตามและตรวจสอบคือ ไม่ว่าท่านจะใช้กลวิธีใดในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่เริ่มปฏิบัติแล้ว ขอให้ท่านทำบันทึกประจำวันหรือบันทึกรายงานการประชุม (ดูข้อเสนอแนะในตอนต้นของบทนี้) บันทึกรายงานการประชุมจะมีรายการที่แสดงให้ท่านเห็นเป็นแนวคิดและความประทับใจในทุกขั้นตอนของการทำงาน และจะช่วยให้ท่านได้ระลึกถึงอย่างถูกต้องว่า อะไรเกิดขึ้นจริงในขณะดำเนินงาน นอกจากนั้นยังช่วยให้ท่านมองเห็นภาพสะท้อนในขณะที่

ท่านกำลังดำเนินการก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ การรวบรวมแนวคิดโดยใช้การบันทึกอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ท่านทราบว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง การบันทึกเหตุการณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ จะช่วยเตือนความจำในภายหลังของท่าน และจะมีประโยชน์เมื่อท่านจะทำรายงานเกี่ยวกับโครงการในภายหลัง

นอกจากนั้นท่านยังจะต้องคอยเฝ้าดู ตรวจสอบ และติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดว่า ท่านได้ข้อมูลที่คาดว่าจะได้ เพื่อนำมาใช้ในขั้นตอนการปฏิบัติต่อไป (การสะท้อน) หรือไม่ และพยายามทำให้เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ ท่านอาจจะให้คนอื่น (เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนที่เกี่ยวข้อง) ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และท่านอาจจะทำงานร่วมกับกลุ่มอื่นเพื่อช่วยเก็บข้อมูลด้วย โปรดอย่าคิดว่าคนอื่นจะไม่สามารถช่วยท่านเก็บข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งได้ โปรดไว้วางใจคนอื่นว่าเราสามารถจะทำได้เช่นเดียวกับท่าน

ท่านอาจจะใช้อุปกรณ์บันทึกเสียงและภาพเข้ามาช่วยได้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่พึงระลึกว่า อุปกรณ์เหล่านี้จะต้องใช้เวลาในการนำมาถอดคำพูดและเรียบเรียงในภายหลังมาก

๓.๑ การกำหนดและสังเกตความเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาและการพูด

การพิจารณาปรับการใช้ภาษาและการพูดที่อำมหิต และสังเกตการใช้ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

- ท่านอาจต้องการตรวจสอบเป็นครั้งคราวถึงการเปลี่ยนแปลง

ของการใช้ภาษาคือ - เมื่อใช้แนวคิดหลักอย่างนั้นแล้วจะหมายความว่าถึงสิ่งใด โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว การตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงนี้มีความประสงค์เพียงเพื่อว่า สิ่งที่ถูกนั้นหมายถึงอะไร มีความเข้าใจตรงกันหรือไม่ ในแนวความคิดหลัก ซึ่งอาจทำโดยการสัมภาษณ์ (สัมภาษณ์คนที่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์)

- แนวคิดอะไรที่ดูจะเป็นแนวคิดที่สำคัญของประชาชน - คำนิยามที่สำคัญที่สุด หรือท่านทราบได้อย่างไร และประชาชนเห็นด้วยกับความคิดของท่านหรือไม่

- ท่านอาจจะติดตามความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จากการวิเคราะห์อย่างใกล้ชิดจากเครื่องบันทึกเสียงหรือเอกสารต่าง ๆ ซึ่งก่อนที่จะวิเคราะห์อย่างใกล้ชิดจากเครื่องบันทึกเสียงหรือเอกสารต่าง ๆ ควรพิจารณา ควรจะพิจารณาดูก่อนว่า การเสนอแนวคิดนี้เกิดขึ้นจากบริบทใด เกิดในสภาพปกติหรือไม่ ใช้สื่ออะไรในการแสดงออก

- ใครเป็นผู้ดำเนินการในการประชุม (ตัวอย่างเช่น ผู้ตั้งคำถาม ผู้ตอบ ผู้เริ่มการอภิปราย ผู้เชิญ ผู้อภิปราย ผู้ยกคำสั่ง ผู้ตีบท เป็นต้น) ใครเป็นผู้สรุปเกี่ยวกับสิ่งที่พูดกัน (ตั้งคำถามเกี่ยวกับความหมายของสิ่งที่พูด ความถูกต้อง ความจริงใจของผู้พูด ความเหมาะสมกับสถานการณ์)

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วมในการโต้แย้ง ผ่านการใช้ภาษาและการพูดในฐานะของท่าน

- มีข้อตกลงกันได้และตกลงกันไม่ได้บ้างหรือไม่ มีความเข้าใจ

ร่วมกันและความไม่เข้าใจกันเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ มีอะไรที่ยังไม่เกิดขึ้น มีหลักฐานแจ้งชัดอะไรที่แสดงถึงการพูดกำกวม เช่น (ใช้คำหลักในความหมายต่างไป) เมื่อไรบุคคลพูดถึงอดีตของคนอื่นด้วยจุดมุ่งหมายอะไร ภายใต้สถานการณ์อย่างไร มีหลักฐานอะไรหรือไม่ว่า ท่านได้เร่งเร้าให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความเข้าใจและไม่เข้าใจหรือการทำความตกลงกัน

- แนวความคิดในสิ่งใดที่ท่านส่งเสริม มีหลักฐานแจ้งชัดหรือไม่ ที่คนอื่นจะเปลี่ยนแนวการพูดและแนวคิดของตนไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน

- มีหลักฐานอะไรที่แสดงว่า แนวคิดที่ตกลงกันกำลังขยายตัวออกไป มีอะไรที่จะนำไปสู่การพูดคุยกันกับใครบ้าง และจะมีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ใครพูด/เขียน/คิดเกี่ยวกับอะไร (ใครพูดถึงคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์) แนวคิดของเขาแปรผันไปตามบริบทหรือกลุ่มผู้ฟังอย่างไร มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือไม่ (เช่น นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร เป็นต้น) ท่านสามารถจะมองเห็นแบบอย่างที่กลุ่มบุคคลเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยหรือไม่ มีแบบอย่างตามกาลเวลาและบริบทอะไรที่แสดงการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเกิดขึ้น

การสังเกตแนวโน้มต่อการทำให้การพูดเฉพาะบางอย่างให้เป็นระบบ

- มีหลักฐานเกี่ยวกับข้อตกลงทางการใช้ภาษาอะไรบ้าง ข้อตกลงนั้นพัฒนามาอย่างไร (ตัวอย่างเช่น โดยการอภิปรายทั่วไป การเสนอข้อคิดเห็น การใช้ และคำวิจารณ์)

- มีหลักฐานเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางการใช้ภาษาของ

บุคคลอย่างไรบ้าง เขาอธิบายและตัดสินใจอย่างไร ความเปลี่ยนแปลงนั้นเกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีใช้ หรือทั้งสองอย่าง ความเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างไร เป็นระบบตามลักษณะการใช้ภาษาเหมือนการพูดหรือไม่

- มีหลักฐานเกี่ยวกับการรวบรวมแหล่งความเปลี่ยนแปลงในแนวคิดอะไรบ้าง (ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมทางการศึกษา การอภิปรายระหว่างบุคลากร การอภิปรายในห้องเรียน) และมีบริบทอะไรที่ทำให้ข้อตกลงนั้นประสบความสำเร็จ

- มีหลักฐานอะไรที่ผ่านรวบรวมได้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นที่ยอมรับ การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการและทางกฎหมายหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น เป็นแนวนโยบายที่จารึกไว้) มีแนวคิดบางแนวคิดเป็นคำขวัญหรือไม่ (ตัวอย่างเช่น บ้ายเกี่ยวกับการเหยียดหยามทางเพศ การมีส่วนร่วม และความเท่าเทียมกัน การมอบอำนาจหรือประชาธิปไตย) หรือการสร้างให้เกิดความเป็นจริง (เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับคุณค่าของการบ้าน วินัย และมาตรฐาน)

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาและการพูดของกลุ่มผู้ปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

- การใช้ภาษาและการพูดของกลุ่มผู้ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีหลักฐานอะไรที่ผ่านจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น

- การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สัมพันธ์กับการใช้ภาษาและการพูดของกลุ่มภายนอกอย่างไร มีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เหล่านี้บ้างไหม (ตัวอย่างเช่น มีบางคนแสดงตัวว่าเป็นบุคคลที่ไม่สามารถจะแตะต้องได้)

การสังเกตความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

- ท่านสามารถรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างการใช้ภาษากับการพูด และกิจกรรมกับการปฏิบัติหรือไม่ ใครสังเกตเห็นแบบอย่างเช่นนี้แล้ว เขาทำอะไร (ตัวอย่างเช่น เปลี่ยนการใช้ภาษา หรือเปลี่ยนการปฏิบัติของเขา) มีหลักฐานอะไรที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการตีความของท่าน

- ท่านสามารถรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างการใช้ภาษาและการพูด และความสัมพันธ์ในสังคมและองค์กรหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ท่านมีหลักฐานในการใช้ภาษา (รูปแบบของการใช้ภาษา) แตกต่างกันไปตามลักษณะของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังบ้างหรือไม่ และในลักษณะของสมาชิกในกลุ่มมีหรือไม่ ในลักษณะของสถานะของผู้พูด ในลักษณะของบทบาทในกิจกรรมและบริบทที่แตกต่างกันออกไป ในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใครพูดกับใคร (และความแตกต่างกันระหว่างบุคคล) ใครตามปัญหาใด ใครเป็นผู้อธิบาย ยืนยัน หรือเพิกเฉยต่อกลุ่ม มีหลักฐานอะไรที่ท่านรวบรวมได้ในลักษณะเช่นนี้บ้าง

๓.๒ การกำหนดและสังเกตความเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรมและการปฏิบัติ

การพิจารณาปฏิบัตินั้นสำคัญและสังเกตแบบอย่างปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

- กิจกรรมและการปฏิบัติที่ท่านสังเกต เป็นกิจกรรมทางการศึกษาหรือไม่ ใครพูดเช่นนั้น อะไรทำให้กิจกรรมนั้นมีลักษณะเป็น

การศึกษา มีหลักฐานอะไรสนับสนุน หรือคัดค้านบ้าง

- มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน วิชาที่เรียน และสภาพแวดล้อมอะไรบ้าง เป็นปฏิสัมพันธ์ลักษณะใด ท่านสังเกตความถี่ของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ว่ามากน้อยเพียงใด มีบุคคลต่าง ๆ (บุคคลที่มีบทบาทต่าง ๆ กัน) เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในปริมาณและคุณภาพแตกต่างกันเพียงใด ทั้งในระยะก่อนหน้านี้และในปัจจุบัน

- ขณะนี้มิอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไรด้วยจุดมุ่งหมายใด มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง สร้างเป็นผลงานอะไร ในลักษณะไหน มีข้อมูลอะไรที่ท่านเก็บรวบรวมไว้ การสังเกตนั้นมีระบบอย่างไร ท่านสามารถรวบรวมหลักฐานอื่น ๆ ที่จะยืนยันหรือไม่ โดยใช้แหล่งข้อมูลต่างกัน หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมยืนยันการสังเกตของท่าน

- มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างที่ท่านสังเกตเห็นจากความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ การปฏิบัติ และผลต่อเนื่อง

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วม ในการโต้แย้งด้านกิจกรรมและการปฏิบัติในฐานะของท่าน

- กิจกรรมของบุคคลต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไร (ตัวอย่างเช่น ในลักษณะของกิริยาและปฏิกิริยา การให้ หรือการตอบแทน) มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างที่ท่านสังเกตเห็น

- มีกิจกรรมอื่น ๆ อะไรบ้างที่ท่านเลือก ภายใต้สถานการณ์ใด ด้วยจุดมุ่งหมาย (ที่แตกต่าง) ใด ด้วยผลลัพธ์ (ที่แตกต่าง) แบบใด มีความขัดแย้งกันหรือไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือควรจะเกิดขึ้น

มีข้อมูลอะไรสนับสนุนและไม่สนับสนุนการรับรู้ หรือการตีความในเหตุการณ์ของท่าน

- มีการต่อสู้ทางความคิดระหว่างบุคคลในกิจกรรมใดหรือไม่ หรือระหว่างบทบาท มีการแข่งขันเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและรางวัลหรือไม่ หรือสิ่งตอบแทน มีรางวัลอะไรให้กับใครในกิจกรรมใด มีการจัดการอย่างไร และมีความสนใจส่วนบุคคลอย่างไร

การสังเกตกระบวนการจัดทำให้การปฏิบัติเฉพาะอย่างเป็นระบบ

- มีหลักฐานว่ากิจกรรมใดกลายเป็นที่ยอมรับและสร้างขึ้น และมีกิจกรรมอื่นใดบ้างที่ถูกทดแทนด้วยกิจกรรมใหม่ มีหลักฐานหรือไม่ว่ากิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับนั้นถูกต้องตามกฎหมาย

- ท่านสามารถบอกถึงกิจกรรมใหม่อะไรบ้างที่เป็นที่ยอมรับ และกำลังจะเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันทั่วไปในชุมชนและสถาบัน

การสังเกตการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมและการปฏิบัติของกลุ่มผู้ปฏิบัติการกับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

- กิจกรรมและการปฏิบัติของกลุ่มผู้ปฏิบัติการมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากกลุ่มบุคคลอื่นอย่างไร กลุ่มผู้ปฏิบัติการมีอะไรที่แปลกไปจากบุคคลอื่น ๆ ในเหตุการณ์นั้น-ทำอะไรต่างกันบ้าง ข้อมูลที่ท่านเก็บรวบรวมเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงมีอะไรบ้าง

- ภายในกลุ่มผู้ปฏิบัติการเองมีอะไรแตกต่างกันบ้าง ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างคืออะไร

การสังเกตความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

- มีหลักฐานเกี่ยวกับความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างกิจกรรมและการปฏิบัติ และการใช้ภาษาและการพูดบ้างหรือไม่ เกิดขึ้นที่ไหน และอย่างไร มีผลลัพธ์ใดตามมา มีหลักฐานของความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่เขากระทำและสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ มีข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างเหล่านี้บ้างหรือไม่ (และเหมาะสมหรือไม่ที่ควรจะทำให้ความสนใจกับสิ่งเหล่านี้) และเขาทำอะไร

- มีหลักฐานเกี่ยวกับความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างกิจกรรมและการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ในสังคมและองค์กรบ้างหรือไม่ เกิดขึ้นที่ไหนและอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขใด มีหลักฐานของความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่เขากระทำและสิ่งที่เขาพูดหรือไม่ มีข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างเหล่านี้บ้างหรือไม่ และเขาทำอะไร

๓.๓ การกำหนดและสังเกตความเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กร

การปรับความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กรที่สัมพันธ์ และการสังเกตแบบอย่างยุคปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

- มีหลักฐานอะไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความสัมพันธ์ที่ท่านสังเกตเห็น ใครสัมพันธ์กับใคร เมื่อไร ทำไม และอย่างไร ความแตกต่างทางสังคมมีรูปแบบอะไรบ้าง มีคุณภาพอย่างไร และเกิดขึ้นบ่อยแค่ไหน คนในสถานการณ์นั้นกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ อย่างไร

- มีหลักฐานใดที่แสดงการเปลี่ยนแปลงในกฎเกณฑ์ของบทบาทบ้าง การเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นในบทบาทที่ต่างกันอย่างไร ในโครงสร้างของความสัมพันธ์ใด
- ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างขององค์กร การดำเนินงานประจำ และวิธีการมีอะไรบ้าง

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของการมีส่วนร่วม ในการโต้แย้งด้านความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กรในฐานะของท่าน

- มีหลักฐานใดที่แสดงถึงการแข่งขันที่จะได้ทรัพยากรและรางวัล มีการเปลี่ยนแปลงด้านการแข่งขันทางนี้อย่างไร มีความเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับโครงสร้างของสถาบันหรือไม่ มีความสนใจส่วนบุคคลเกี่ยวกับเรื่องนี้หรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขใด และท่านสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

- มีหลักฐานของการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลผู้มีความสัมพันธ์อันดีและความจงรักภักดีต่อกันหรือไม่ บุคคลมีความร่วมมือร่วมใจกันในสถานที่ เวลา และกิจกรรมแตกต่างกันอย่างไร

มีหลักฐานแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงของความขัดแย้งกันหรือไม่ ในลักษณะอย่างไร

- ท่านสามารถจะเก็บรวบรวมข้อมูล ที่แสดงถึงรูปแบบความแตกต่างกันในลักษณะของความช่วยเหลือ ความร่วมมือ การให้คำปรึกษา การออกคำสั่ง หรือการรวบอำนาจ การข่มบังคับและการยอมตาม การควบคุมและการต่อต้านเหล่านี้ได้อย่างไร

การสังเกตกระบวนการทำความเข้าใจทางสังคมในรูปแบบของการจัดองค์กรให้เป็นระบบ

- มีหลักฐานอะไร ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบใหม่ระหว่างบุคคลเกิดขึ้นบ้าง มีการทำให้เป็นรูปแบบตามกฎเกณฑ์ใหม่ บทบาทใหม่ วิธีการ และโครงสร้างขององค์กรใหม่หรือไม่ ในกระบวนการตัดสินใจใด หรือการติดต่อสื่อสารใด

- มีหลักฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตในโครงสร้างขององค์กรที่เป็นทางการ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอย่างไม่เป็นทางการบ้างหรือไม่

- มีหลักฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทที่ต่างกันภายในโครงสร้างที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการบ้างหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นลักษณะการให้รางวัลในระบบใหม่หรือไม่

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ ระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กรของกลุ่มผู้ปฏิบัติกับกลุ่มบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

- มีเหตุการณ์ของความไม่สอดคล้องกันระหว่างรูปแบบของความสัมพันธ์และรูปแบบของการจัดองค์กรในกลุ่มผู้ปฏิบัติการและกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือกลุ่มที่ได้รับผลจากการปฏิบัติงานของท่านบ้างหรือไม่

- ผลที่เกิดขึ้นจากความไม่สอดคล้องนั้น มีอะไรบ้างที่ท่านสังเกตเห็น และได้มีการปฏิบัติต่อผลที่เกิดขึ้นนั้น ๆ อย่างไร

การสังเกตความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

● มีเหตุการณ์ที่แสดงถึงความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กร กับการใช้ภาษาและการพูดหรือไม่ มีความไม่สอดคล้องระหว่างการปฏิบัติและสิ่งที่เขาคิดว่าควรจะเป็นในกระบวนการศึกษาบ้างหรือไม่ ความไม่สอดคล้องเกิดขึ้นได้อย่างไร ในลักษณะใด และท่านเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของบุคคลเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องนี้อย่างไร

● มีเหตุการณ์แสดงถึงความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กร กับกิจกรรมและการปฏิบัติหรือไม่ เป็นความไม่สอดคล้องระหว่างการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลกับรูปแบบขององค์กร สำหรับงานในลักษณะนั้นหรือไม่ เกิดในลักษณะใด และจะแก้ไขอย่างไร

การกำหนดและการสังเกต : ผลของการสังเกต

ความพยายามที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในระยะเวลาที่ใช้โครงการในการปฏิบัติครั้งแรก ท่านได้รวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ขณะนี้ท่านก็จะต้องเริ่มพิจารณาโดยนำผลการสังเกตเหล่านั้นมารวบรวมเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะดูว่า ข้อมูลเหล่านั้นบอกอะไรท่านบ้างเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากแผนการของท่านที่ได้กำหนดไว้

ในขณะที่ท่านจัดแจงกับข้อมูลอยู่นั้น ท่านจะต้องเริ่มการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูล และอธิบายว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง กิจกรรม

เหล่านี้คือขั้นแรกของกระบวนการสะท้อนกลับ พยายามยึดสิ่งที่ท่าน คาดตาไว้ ก่อนที่ท่านจะดำเนินการต่อไปในกระบวนการสะท้อนให้ลึก ลงไป ท่านจะเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมใจของท่านให้รับรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นด้วยการเขียนบันทึกลงไป โดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะให้เกิดการปรับปรุงการดำเนินงานให้แจ่มชัดที่สุด เพื่อที่จะมองเห็น 'ไผ่ผัวราศี' คือจุดบกพร่องแม้เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้มากที่สุด

ในขั้นนี้มุ่งที่จะลงสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมด ในขณะที่ ท่านดำเนินการเช่นนี้ ท่านอาจจะสังเกตเห็นว่า ท่านขาดหลักฐาน ที่จะยืนยัน หรือขาดความมั่นใจเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ท่านจะสรุป ในกรณีเช่นนี้ ท่านอาจจะต้องเดาว่าสิ่งที่ขาดไปนั้นคืออะไร แล้ว ดำเนินงานต่อไป แต่จะต้องระลึกว่ายังมีบางสิ่งบางอย่างที่ท่านไม่แน่ใจ เพราะขาดหลักฐานยืนยันอยู่บ้างในขั้นตอนของการปฏิบัติงานและการ สังเกตขึ้นต่อไป

ท่านอาจจะต้องจัดแจงกับข้อมูลในลักษณะของการมองผ่าน องค์ประกอบทั้ง ๓ คือ การใช้ภาษาและการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ในสังคมและการจัดองค์กร และมองในแง่ประเด็นต่าง ๆ ๕ ประเด็นคือ ประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ ปัจจุบัน ความได้แก่และการทำให้เป็นระบบหรือชนบทธรรมเนียมประเพณี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติการและกลุ่มอื่น และ ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ท่านอาจ จะมีการลำดับ แยกแยะเหตุการณ์เหล่านี้อยู่ ซึ่งท่านจะต้องระมัดระวัง เกี่ยวกับข้อจำกัดของข้อมูล ข้อไหวของข้อมูล ตลอดจนข้อจำกัดของการ

ลงสรุปภาพรวมของเหตุการณ์เหล่านั้น

ท่านควรจะได้นำข้อมูลของท่านไปตรวจสอบกับผู้อื่น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสมาชิกอื่น ๆ ในกลุ่มปฏิบัติการของท่าน) เพื่อที่จะตรวจสอบความถูกต้อง ความยุติธรรม และความเที่ยงตรงของข้อมูลเหล่านั้น และท่านจะเห็นว่า การมองสถานการณ์อย่างเดียวกันของแต่ละคนนั้น สามารถจะมองเห็นแง่มุมที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น บุคคลอื่นอาจช่วยเสริมให้ข้อมูลของท่านสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในขั้นนี้ ท่านจะต้องพยายามมุ่งที่จะหาแนวสรุปเกี่ยวกับการสังเกตของท่านกับบุคคลอื่น เพื่อให้จะได้ภาพที่ชัดเจนว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้างจากการใช้แผนในปัจจุบัน เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานของการสะท้อนและใช้ในการตัดสินใจที่จะดำเนินการในขั้นต่อไป

ขั้นที่ ๕ : การสะท้อน

ธรรมชาติของการสะท้อน

ขั้นนี้เป็นขั้นที่จะสะท้อนผลการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลความหมาย อธิบาย และลงสรุป ท่านต้องการที่จะตัดสินใจว่าอะไรเกิดขึ้น โดยทบทวนแนวคิดที่สนใจร่วมกันของท่านพิจารณาโอกาสและแรงบีบบังคับต่าง ๆ ในสถานการณ์ของท่าน ทบทวนผลสัมฤทธิ์และข้อจำกัดของการปฏิบัติในขั้นแรก พิจารณาผลลัพธ์ที่ตามมา (รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ ผลพลอยได้) และเพื่อที่จะเริ่มคิดถึง การปฏิบัติในอนาคตว่า ต่อไปจะทำอะไร

เนื่องจากท่านได้ทราบแล้วว่ามิอะไรเกิดขึ้นบ้าง (ตามผลของ
ขั้นสุดท้าย-จากการทำให้เกิดการปฏิบัติและการสังเกต) ท่านสามารถ
ที่จะมองเห็นภาพสะท้อนที่เกิดขึ้นให้ลึกลงไปได้

ในขั้นนี้ขอเสนอว่า ท่านควรจะคิดอย่างสังเคราะห์ พยายาม
ที่จะรวบรวมแนวคิดเข้าด้วยกันระหว่างการใช้ภาษาและการพูด กิจกรรม
และการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กรและ
พยายามที่จะมองในประเด็นต่าง ๆ ๕ ประเด็น ตามที่กล่าวมาแล้ว
(ประวัติการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน การโต้แย้ง การทำให้เป็นระบบ
ทางสังคม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติกับกลุ่มอื่น
และความสอดคล้องและไม่สอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ) เพื่อ
มุ่งที่จะลงสรุปให้ครอบคลุม นอกจากนั้นท่านยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับ
ข้อคิดเห็นในส่วนของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนแล้ว

ท่านได้เรียนรู้อะไรบ้างในการทำเช่นนี้ โปรดอย่าหวังผลสำเร็จ
ภายในเวลาอันรวดเร็ว พึงระลึกว่าความเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงจะค่อยเป็น
ค่อยไป อาจจะมีลักษณะเหมือนท่านยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างดี
ทั้งนี้จะต้องใช้เวลาระยะหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงตามที่ท่านต้องการ
แต่ท่านก็จะมองเห็นว่าจะทำให้ดีขึ้นได้อย่างไรในการวางแผนดำเนินการ
ต่อไป ตัวอย่างเช่น ท่านอาจจะต้องอ่าน ค้นคว้าเพิ่มขึ้น มีกปฏิบัติ
ให้เกิดทักษะใหม่ๆ นวัตกรรมใหม่ๆ ร่วมกับบุคคลอื่น (เป็นครั้งคราว)
ใช้แหล่งวิทยาการใหม่ๆ การได้เรียนรู้สิ่งที่ท่านควรจะรู้เป็นสิ่งสำคัญ
อย่างยิ่งในขั้นของการสะท้อน

แต่อย่าได้ลงสรุปว่า ในการที่ท่านทำงานไม่สำเร็จเป็นเพราะท่านยังไม่มีความสามารถในด้านนั้น ๆ และรอเวลาให้สามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น ท่านควรจะไปศึกษาจากบุคคลอื่น อาจจะช่วยให้การดำเนินงานเปลี่ยนแปลงดีขึ้นกว่าเดิม

ไม่เพียงเท่านั้น ท่านควรจำไว้ว่า ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ก่อนที่จะเสนอแนวการเปลี่ยนแปลงนั้น สถานการณ์ได้ถูกจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ควรจะเป็น ซึ่งแตกต่างไปจากแนวของท่าน สถานการณ์นั้นถูกจัดให้เกิดขึ้นภายใต้ประวัติความเป็นมา ประเพณี นิสัย ความคุ้นเคย และความสะกดกลายในแนวทางที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นที่ยอมรับและคาตหมายขององค์กรต่าง ๆ ในสังคม โครงสร้างเหล่านี้ที่ท่านคิดจะเปลี่ยนแปลงระบบในสังคมนั้น จึงย่อมจะมีการต่อต้านและมีผู้พยายามขัดขวาง (ท่านควรจะนึกถึงคำพูดของนักประเมิณผลทางการศึกษา แบร์รี่ แมกโดนัลด์ว่า การต่อต้านนั้นไม่อาจจะเลิกล้มแนวความคิดที่ดีไปได้)

ท่านควรจะไปมองดูแนวคิดที่สนใจร่วมกัน และหากจำเป็นควรกลับไปดูภาคผนวก ก ด้วย (ตารางการสร้างสรรค์) เพื่อจะพิจารณาว่ามีข้อสรุปใดบ้างที่ท่านสามารถจะสรุปให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศูนย์ของความคิด ซึ่งเป็นการสืบค้นเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับสถานการณ์ที่ท่านต้องการจะเน้น

ต่อไปย้อนกลับไปดูจากบันทึกในขั้นการสำรวจเบื้องต้นของท่าน ซึ่งท่านสามารถจะเพิ่มความเข้าใจในสถานการณ์ได้อีกหรือไม่ และท่านจะขยายการวินิจฉัยในขั้นแรกออกไปอีกว่าจะต้องทำอะไรอีกบ้าง

ทำนองเดียวกันกลับไปดูแผนครั้งแรกและเปรียบเทียบกับสิ่งที่ท่านได้รวบรวมไว้ว่าได้เกิดอะไรขึ้น ด้วยผลประโยชน์ของส่วนไหน จะเปลี่ยนแปลงการกระทำของท่านอย่างไร อะไรควรจะกำหนดไว้ในแผนอีกบ้าง และท่านคิดว่าควรทำอะไรเพื่อที่จะให้สถานการณ์ดีขึ้นอีก

นอกจากจะพิจารณาตามลำดับแล้ว ควรใช้เวลาในการพิจารณา การสะท้อนของกลุ่มปฏิบัติการเหล่านั้น จะต้องกระตุ้นให้ท่านคิดถึงปัญหาใหม่ และเสนอแนะแนวการสืบเสาะใหม่ ท่านอาจจะต้องไปทบทวนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป และอาจจะต้องพิจารณาว่า ใครจะทำงานส่วนไหน (ในกลุ่มผู้ปฏิบัติการซึ่งมักจะมีจำนวนมาก ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องประกอบด้วยงานที่มีทิศทางต่าง ๆ กัน แต่จะต้องตกลงกันในอันที่จะติดต่อสื่อสารกันเกี่ยวกับงาน)

โปรดจำไว้ว่าในขั้นแรกของการสะท้อนนั้นจะต้องมีพื้นฐานจากหลักฐานที่ท่านรวบรวมและจากการค้นพบและยืนยันของเอกสารทางการศึกษา ท่านจะต้องตีความหมายจากเหตุการณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ท่านจะต้องทำความเข้าใจกับแนวทางปฏิบัติ การใช้ภาษา และสภาพขององค์กรในงานของท่าน และปรับแผนการปฏิบัติให้เป็นแผนดำเนินการในขั้นต่อไป โดยท่านจะต้องพิสูจน์หรือแสดงให้เห็นถึงการใช้ข้อสนเทศในปัจจุบันตีความและตัดสินใจในการปฏิบัติการขั้นต่อไป เมื่อพร้อมที่จะอยู่ในขั้นของการสะท้อน ท่านจะต้องตั้งคำถามเหล่านี้กับตัวของท่านเอง

● ข้อเท็จจริงที่ท่านดำเนินการอยู่ เปรียบเทียบกับที่ท่านได้วางแผนจะทำเป็นอย่างไร การรับรู้ของท่านต่อเหตุการณ์เป็นอย่างไร

การรับรู้ของนักเรียนและคนอื่น ๆ (ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ฯลฯ) เป็นอย่างไร

● อะไรคือผลตามมาจากคาดหวังไว้ และผลที่ไม่ได้คาดหวังไว้ อะไรทำให้เกิดผลเหล่านี้

● มีประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาประเด็นใดที่เกิดขึ้น และจะไปสอบถามได้ที่ใคร

● ประเด็นปัญหาการศึกษาอะไรที่เกิดจากสิ่งที่ข้าพเจ้าตั้งข้อสังเกตไว้ ข้าพเจ้าจะพูดคุยกับใครดี

● แรงบีบบังคับ บังคับอะไรบ้าง ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

● การปฏิบัติของข้าพเจ้าดีขึ้นบ้างหรือไม่ ดีขึ้นอย่างไร และทำไม

● ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติของข้าพเจ้าดีขึ้นหรือไม่ ดีขึ้นอย่างไร และทำไม

● บริบทของงานของข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ เปลี่ยนอย่างไร และทำไม

● มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการใช้คำเฉพาะที่สัมพันธ์กับแนวคิดที่สนใจร่วมกันหรือไม่

● มีหลักฐานอะไรเกี่ยวกับการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงในการตีความหมาย การใช้คำหลักและความเห็นระหว่างบุคคลในกลุ่มของท่าน

● การเปลี่ยนแปลงใดเกิดขึ้นในองค์กร (ในชั้นเรียน โรงเรียน และความสัมพันธ์ต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน) ที่เกี่ยวเนื่องกับ

การปฏิบัติของท่าน จุดต่อต้านคืออะไร และท่านจะเจรจาต่อรองอย่างไร

- การเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลง กิจกรรม การใช้ภาษา และการจัดองค์กรเกิดขึ้นในแนวใด

- ความสัมพันธ์ในสังคมของกลุ่มของท่านกลายกลายเป็นต้นเหตุของการต่อต้านกับสิ่งที่ท่านเสนอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร จะต่อรองอย่างไร หรือเผชิญหน้าต่อการต่อต้านอย่างไร

- อะไรคือข้อขัดแย้งระหว่างการใช้ภาษา กิจกรรม และองค์กรในลักษณะงานของท่าน

- ข้อขัดแย้งใดเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากในขณะนี้ และเกี่ยวข้องกับตัวท่านด้วย คนอื่น ๆ สนใจและเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่างไร และควรจะดำเนินการต่อไปในประเด็นนี้กับใครจึงจะได้ผลดี

- ตามความเห็นของท่าน ควรมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอย่างไร เพื่อลดความขัดแย้งลง และการต่อต้านนั้นท่านได้มีส่วนร่วมด้วยหรือไม่ ท่านตั้งใจจะให้บุคคลอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

- การพิจารณาเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง จำเป็นหรือไม่ พยายามใช้เอกสารประกอบทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในการพิจารณา เช่น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนที่เด็ก ๆ ชอบ เด็กที่มีความสามารถดีกว่าจะไปได้เร็วกว่า ระดับเสียงที่ใช้ หลักสูตรจะต้องครอบคลุมอะไรบ้าง ความขัดแย้งในกลุ่มนักศึกษาเป็นอย่างไร

- แผนใหม่อะไรที่ยังจำเป็น

- ปฏิบัติการหรือทางเลือกปฏิบัติการต่อไปที่เหมาะสมเป็นไปได้คืออะไร

● การปฏิบัติการในขั้นต่อไปของข้าพเจ้าควรเป็นอะไร งานอะไรที่ข้าพเจ้าควรทำ ภาษาที่คนใช้กันอยู่ หรือองค์กรที่ข้าพเจ้าทำอยู่ หรือที่คนอื่นทำ หรือวิธีที่ข้าพเจ้าใช้สอน เหล่านี้สามารถจะตีความได้อย่างไร ตรงกับที่เสนอไว้ในการปฏิบัติหรือไม่

ขณะนี้ท่านก็มาถึงจุดที่จะตัดสินใจจะทำอะไรต่อไป จะขยายแนวคิดที่สนใจร่วมกันหรือไม่ จะกลับมาศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจเบื้องต้นหรือไม่ จะขยายการปฏิบัติการขั้นแรกและลองทำดูอีกครั้งหนึ่ง หรือก้าวต่อไปในขั้นที่สอง หรือจะลองใช้แนวทางใหม่ การเปลี่ยนแปลงแผนการในขั้นแรก ๆ นี่เป็นสิ่งที่ปกติธรรมดา หรือแม้แต่จะปรับปรุงแนวคิดที่สนใจร่วมกัน การสำรวจและแผนการปฏิบัติ ในวงจรการวิจัยปฏิบัติการ ต่อ ๆ ไป ท่านจึงจะมีแนวทางที่แน่นอนมั่นคงยิ่งขึ้น

การสะท้อนกลับ : ผลของการปรับการวิเคราะห์และหลักการพื้นฐานในการปรับแผนปฏิบัติการ

เมื่อจบวงจรที่หนึ่ง ก่อนที่จะดำเนินการต่อไป จะต้องสรุปรวบรวมผลสะท้อนทั้งหมดเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน การสำรวจเบื้องต้น แผนการและสิ่งที่ท่านได้จากการปฏิบัติการในขั้นที่หนึ่ง เขียนสรุปเชิงสังเคราะห์ลงไป

หลังจากนั้น ในการเสนอผลและข้อเสนอแนะจากการลงสรุปเพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนต่อไป จะต้องเขียนถึงหลักการของการปรับปรุงที่ท่านต้องการจะดำเนินการต่อไป

ข้อความที่ท่านลงสรุปเหล่านี้ จะเป็นการปรับปรุงสิ่งที่ท่านกำหนดไว้ในตอนต้นเกี่ยวกับแนวคิดที่สนใจร่วมกัน การสำรวจและแผนการ การแก้ไขเหล่านี้เกิดจากสิ่งที่ท่านได้รับการปฏิบัติการในขั้นแรก ซึ่งมีข้อบ่งชี้แรก ท่านจะต้องเตรียมบททวนหัวข้อ คำแนะนำ และคำถามในส่วนของการวางแผน และดำเนินการผ่านขั้นตอนที่ ๑ ใหม่ (การสะท้อนเบื้องต้น : การสำรวจเบื้องต้น) และขั้นตอนที่ ๒ (การวางแผน)

ขณะนี้ท่านเข้ามาสู่วรอบที่ ๒ ของเกลียวการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการวางแผนใหม่อีกครั้งหนึ่ง

เมื่อท่านดำเนินการครบแต่ละรอบของการดำเนินงาน คือวางแผนปฏิบัติและสะท้อนกลับแล้ว ท่านจะต้องย้อนกลับไปขั้นแรกของบทนี้อีกครั้งหนึ่ง เมื่อการดำเนินการครบแต่ละวงจรแล้ว ท่านจะมองเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงคำถามและข้อเสนอแนะของท่านได้ดีขึ้นเป็นลำดับ

เอกสารนี้เป็นการปรับปรุงครั้งที่ ๓ ผู้เขียนหวังว่าการปรับปรุงคงจะดีขึ้นกว่า ๒ ครั้งแรก ทั้งนี้เพราะผู้เขียนใช้ประสบการณ์ของผู้เขียนเอง ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติโดยตรง ที่สะท้อนให้เห็นคุณค่า ประสิทธิภาพ และผลของการนำเอกสารนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลต่างๆ ผู้เขียนยินดีรับคำแนะนำจากทุกท่านที่ลองใช้วิธีการนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงเอกสารนี้ต่อไป





ภาคผนวก ก

การค้นหาสาระหรือแนวคำเนนการ : ตาราง การสร้างสรรค์แบบอริสโตเติล

การที่บุคคลจะทำการวิจัยปฏิบัติการนั้น ไม่ใช่ว่าทุกคนจะเริ่มด้วย
มีปัญหายุ่งในใจ หรือแนวคิดที่สนใจร่วมกันอยู่เรียบร้อยแล้ว แต่
หลายคนจะมองเห็นว่า ในการเริ่มโครงการวิจัยปฏิบัติการนั้น คือการ
ให้โอกาสบุคคลได้คิดเกี่ยวกับสถานการณ์ของตนเองใหม่อีกครั้งหนึ่ง
เพื่อกำหนดแนวทางใหม่ที่จะมองสถานการณ์ในรูปแบบใหม่ ๆ

การขาดสาระหรือแนวคำเนนการไม่ใช่เรื่องผิดปกติ การที่จะ
สร้างสรรค์สาระเพื่อคำเนนการนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบากมาก

ภาคผนวกนี้ไม่สามารถจะรับรองว่าทุกคนจะหาสาระหรือ
แนวคำเนนการสำหรับโครงการวิจัยได้ และไม่สามารถจะรับรองการ
เกิดปัญหาใหม่ ๆ ได้ แต่ภาคผนวกนี้อาจช่วยให้เกิดข้อคำถามใหม่ๆ
ซึ่งจะช่วยในการจัดการศึกษาในแนวทางใหม่ โดยใช้พื้นฐาน ๔ ประการ
ที่โจเซฟ ชวบบ (๑๙๖๙) เรียกว่าเป็น 'ส่วนประกอบสามัญ' ของ

การศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเข้าใจสถานการณ์ทางการศึกษา ส่วนประกอบทั้ง ๔ นั้นคือ ครู นักเรียน วิชาที่เรียน และสภาพแวดล้อม

หนังสือของชเวน (๑๙๖๙) เรื่อง หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา และการต่อต้านของนักศึกษา ใช้ส่วนประกอบเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์การคิดค้นของนักศึกษาต่อหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ข้อคิดพื้นฐานของเขาคือ สถานการณ์ทางการศึกษาสามารถจะอธิบายได้ด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียน วิชาที่เรียน และสภาพแวดล้อม นั่นคือเขาเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดสถานการณ์ทางการศึกษาขึ้น

ชเวนเชื่อว่า ในทุกสถานการณ์ทางการศึกษาจะต้องเกี่ยวกับครู และนักเรียน ในบางสถานการณ์ครูและนักเรียนอาจจะเปลี่ยนบทบาทกัน แต่โดยทั่ว ๆ ไปบทบาทของครูและนักเรียนค่อนข้างจะตายตัวและแตกต่างกัน นอกจากครูและนักเรียนแล้ว อาจจะมีบุคคลอื่นที่ท่านคิดว่าควรนำมาพิจารณาในฐานะครูและนักเรียน (ตัวอย่างเช่น ผู้ปกครอง และเด็กในการเรียนการสอนอย่างไม่เป็นทางการที่บ้าน หรือหัวหน้ากับลูกน้อง หรือครู ในฐานะเจ้าหน้าที่พัฒนาบุคลากรกับครูอื่น ๆ) แต่การเรียนรู้ในสังคมไม่เหมือนกับการศึกษาที่จะต้องมีการมีระบบที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งบทบาทของครูและนักเรียนจะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน

ในทำนองเดียวกัน การศึกษาทั้งหลายย่อมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดเช่นเนื้อหาวิชา ในโรงเรียนเนื้อหาวิชาที่เรียนย่อมอธิบายในรายชื้อวิชาต่าง ๆ หรือหัวชื้อวิชา และอาจจะอ้างอิงถึงสิ่งที่ "ซ่อนเร้น"

อยู่ในหลักสูตร ได้แก่ ทักษะคิด คุณค่าและรูปแบบพฤติกรรมที่คาดหวัง และต้องการให้เกิดขึ้นจากการไปโรงเรียน

และการศึกษาจะต้องเกิดขึ้นภายในสภาพแวดล้อม (บริบท) ในความเป็นจริง สถานการณ์ของการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมต่างๆ กัน : บริบทของแต่ละห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน และสังคม ในที่นี้กล่าวถึงเพียง ๔ อย่างนี้เท่านั้น สภาพแวดล้อมเป็นบริบทของการเรียนการสอน ทำให้เกิดโอกาสและสมรรถนะต่างๆ กัน มีข้อจำกัดและข้อบังคับต่างกัน สภาพแวดล้อมนี้ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ (แหล่งวิทยากร โครงสร้างและวัสดุอุปกรณ์) และบุคคลต่างๆ (เช่น ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่อื่น ๆ) นอกจากนั้นยังมีรูปแบบที่พัฒนามาจากประวัติศาสตร์เป็นมา โครงสร้างที่ถือกำเนิดจากสภาพทางสังคมต่างๆ กัน และยังเป็นผลเนื่องมาจากเวลา (เช่น การพัฒนาระบบสังคมจากอดีตเป็นต้นมา) สภาพสังคมที่พัฒนามาจากการร่วมมือร่วมใจและความเท่าเทียมกัน) และสภาพทั่วไปทางการเมือง (เช่น ความสนใจในการศึกษาของสังคม หรือสภาพสังคมที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี หรือสังคมอุตสาหกรรม)

ในการใช้ส่วนประกอบทั้งสี่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพการณ์ทางการศึกษา จะต้องกำหนด 'ตารางการสร้างสรรค์' ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า ตารางนี้ (สร้างโดยนักพูดในกรีกสมัยโบราณ ซึ่งเป็นวิธีการจัดระบบความคิดของตน เพื่อที่จะปราศรียปากเปล่ากับชุมชนได้โดยไม่ต้องอ่านจากบันทึก นั่นคือ เป็นแนวคิดจากใจของท่าน) เป็นการกำหนดโครงสร้างอย่างเป็นระบบจากการทบทวนและอภิปรายในหัวข้อเรื่องหนึ่ง (เช่น ในสถานการณ์ของท่าน หรือในแนวคิดที่สนใจร่วมกันที่ได้กำหนด

๑๖๖

ไว้แล้ว) วิธีการนี้หรือการทำงานลักษณะนี้ ชาวกรีกเรียกว่า การสร้างสรรค์ (the inventio)

การสร้างตารางการสร้างสรรค์จะใช้ส่วนประกอบทั้งสี่ของชวบ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้งสี่ ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนดังนี้:

	(ก) ครู	(ข) นักเรียน	(ค) วิชิตเรียน	(ง) สภาพแวดล้อม
(๑) ครู				
(๒) นักเรียน				
(๓) วิชิตเรียน				
(๔) สภาพแวดล้อม				

จากนั้นท่านก็เริ่มพิจารณาแต่ละช่อง (จาก ก-๑ ไปจนถึง ง-๔) โดยถามตัวเองขณะที่พิจารณาในแต่ละช่องว่า มีอะไรเกี่ยวข้องกับส่วนประกอบนั้น (ก, ข, ค และ ง) ที่สัมพันธ์กับแต่ละแถว (๑, ๒, ๓ และ ๔) ดังตัวอย่างในช่อง ก-๑ ท่านจะตั้งคำถามว่า ในกรณีของแนวคิดที่สนใจร่วมกันนี้ ท่านจะพิจารณาถึงครู (ในสคมก ก) ที่เกี่ยวข้องกับครู (ในแถวที่ ๑) อย่างไร คำตอบก็จะเกี่ยวกับบทบาทของครู งานในหน้าที่ของครู เรื่องต่าง ๆ ที่ท่านสนใจ และภายหลังท่านก็สามารถจะกำหนดให้เฉพาะลงไปเกี่ยวกับแนวคิด ที่จะช่วยท่านหาจุดเน้นที่ต้องการจะพูดเกี่ยวกับครู

เมื่อท่านพิจารณาถึงช่องถัดมา (ก-๒) และตั้งคำถามกับตัวท่านเองว่า ในกรณีของแนวคิดที่สนใจร่วมกันนี้ ท่านจะพิจารณาถึงครู

(ในสดมภ์ ก) ที่สัมพันธ์กับนักเรียน (ในแถว ๒) อย่างไร คำตอบ ก็จะเป็นการพิจารณาจากครูไปสู่นักเรียน (ไม่ใช่จากนักเรียนไปสู่ครู) เช่น “ครูดูจะมีอิทธิพลเหนือนักเรียนเพราะ.....”

ท่านจะต้องพิจารณาเช่นนี้ต่อไปโดยให้ส่วนประกอบด้านสดมภ์ เป็นหลัก ท่านจะได้คำตอบมากมายจากคำถามในแต่ละช่อง คำตอบ เหล่านั้นท่านจะพบในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสถานการณ์ของท่าน ท่าน อาจจะทบทวนและเลือกคำตอบเหล่านั้นเฉพาะที่มีความหมายและที่เด่น ๆ

แต่ถ้าท่านยังไม่มี หรือยังไม่ได้กำหนดแนวคิดที่สนใจร่วมกัน มาตั้งแต่ต้น ท่านจะทำอะไร ในการพิจารณารายนี้ ท่านจำเป็นต้องมีแนวคิดที่สนใจร่วมกันมาก่อนหรือไม่

คำตอบก็คือ ไม่จำเป็นต้องมีแนวคิดที่สนใจร่วมกันมาก่อน ซึ่ง ในการพิจารณารายการสร้างสรรค์ แทนที่ท่านจะถามว่า “ในกรณี ของแนวคิดที่สนใจร่วมกันนี้” ท่านก็ตั้งปัญหาว่า “ฉันคิดเกี่ยวกับ เรื่อง...อย่างไร” หรือ “ฉันสังเกตเกี่ยวกับ...อย่างไร” โดยใช้คำถาม กว้าง ๆ เหล่านี้ในการพิจารณาตามช่องต่าง ๆ ของตาราง และ ขณะที่ท่านดำเนินการไปเรื่อย ๆ ท่านก็จะพบแนวความคิดกว้าง ๆ และเริ่มที่จะจัดระบบแนวคิดของตนเอง สามารถสรุปออกมาเป็นหัวข้อ สำคัญได้

หลังจากพิจารณารายทั้งหมดหนึ่งรอบแล้ว กลับไปทบทวน บันทึกเบื้องต้นที่ท่านพิจารณาไปแล้ว ดำเนินการพิจารณารายเป็น รอบที่สอง ท่านจะเริ่มมองเห็นว่า คำตอบของท่านในตอนต้น ๆ (ช่อง แรก ๆ ของตารางที่ท่านเริ่มพิจารณาก่อน) ควรจะปรับปรุงอย่างไร ดังนั้น ท่านสามารถจะเริ่มพิจารณาแนวทางที่สำคัญที่ท่านสามารถจะ

กำหนดให้ชัดเจนลงไป ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องดำเนินการก่อน หรือเป็นปริศนาที่จะต้องแก้

เมื่อท่านกำหนดงาน หรือปริศนาที่จะต้องดำเนินการแล้ว ท่านสามารถที่จะเลือกงานที่ดูจะมีความสำคัญมากที่สุด จากที่ท่านพิจารณาผ่านตารางและเริ่มที่จะจัดระบบคำตอบให้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์รอบ ๆ งานนั้น ท่านสามารถที่จะพิจารณาตารางเป็นรอบที่ ๓, ๔ หรือ ๕ เพื่อที่จะสามารถมองเห็นจุดสำคัญของสิ่งที่ควรจะทำ ก่อนเป็นศูนย์การปฏิบัติการ

ถ้าท่านจะต้องกล่าวปราศรัยเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญในแนวคิดที่สนใจร่วมกันที่ท่านกำหนด บัดนี้ ท่านก็สามารถที่จะพูดถึงแนวทางสำคัญสั้น ๆ ได้อย่างชัดเจนและแจ่มแจ้ง โดยพยายามโยงความสัมพันธ์ในแต่ละช่องของตาราง และการพูดนั้นไม่จำเป็นต้องอาศัยบันทึกแต่ใช้ความจำและความเข้าใจของท่าน เพราะท่านได้พิจารณาตารางทั้งหมดมาหลายรอบแล้ว ท่านเพียงแต่พูดตามความเข้าใจของท่านเองว่าแต่ละช่องต้องการอย่างไร โดยให้สัมพันธ์กับส่วนประกอบต่าง ๆ และท่านสามารถอภิปรายกับเพื่อนร่วมงานของท่านได้โดยพิจารณาร่วมกันในการทำการวิจัยปฏิบัติการ หรือถ้าท่านมีกลุ่มที่จะร่วมกันปฏิบัติงานอยู่แล้ว ในการพิจารณาตาราง ท่านควรจะถามว่า งานนี้เกี่ยวข้องกับกลุ่มอย่างไร

ในหนังสือเรื่อง *หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาและการต่อต้านของนักศึกษา* ที่เขียนโดยชเวนนั้น ชเวนเขียนโดยใช้หลักการนี้ในการเสนอแนวคิด ถ้าท่านอ่านหนังสือนี้ท่านจะพบว่า เขาไม่ได้พิจารณาตามตารางนี้

เป็นระบบ แต่ใช้ตารางนี้เพื่อการวางโครงร่างสาระสำคัญที่ครอบคลุม กำหนดเป็นจุดเน้นในการเสนอแนวคิด แต่ไม่ได้พิจารณาตารางตามลำดับที่ละเอียด หนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นการแสดงความคิดเห็นที่สำคัญ ที่จะเสนอรูปแบบของการรายงานเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ในลักษณะการบรรยายรายละเอียด ก่อนที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยเหตุการณ์ นอกจากนั้นยังให้รูปแบบของการรายงานในลักษณะของแนวคิดที่สนใจร่วมกัน ที่ท่านจะปฏิบัติในขณะกำลังดำเนินการวิจัยนั้น ๆ

ในขณะที่ท่านกำลังดำเนินการวิจัยปฏิบัติการไปนั้น ท่านควรจะหยุดพิจารณาไตร่ตรองเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับสภาพการณ์ในขณะนั้น โดยใช้วิธีสร้างสรรค์ การทำเช่นนั้นจะช่วยให้ท่านได้เปิดตา เปิดใจกว้าง เพื่อพิจารณาสภาพการณ์โดยรอบที่โครงการของท่านมีส่วนร่วมอยู่

การพัฒนาการใช้ตารางสร้างสรรค์ของท่านให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบทั้งสามของวัฒนธรรมตามสถานการณ์ของท่าน

ในบทที่ ๒ เราได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา โดยการพัฒนาการใช้ภาษาและการพูดในโครงสร้างของสังคม พัฒนากิจกรรรม และการปฏิบัติซึ่งเป็นคุณลักษณะของสังคม และพัฒนาคุณลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบของการจัดองค์กร

ท่านสามารถใช้อองค์ประกอบทั้ง ๓ ของการวิจัยปฏิบัติการเป็นแนวในการพิจารณาตารางการสร้างสรรค์ กล่าวคือ แทนที่จะตั้งคำถามว่า “ในแนวคิดที่สนใจร่วมกันนี้ ท่านจะพิจารณาครูในบทบาท

ที่สัมพันธ์กับวิชาที่สอนอย่างไร” (ช่อง ก-๓ ของตาราง) ท่านก็สามารถจะกำหนดคำถามที่เฉพาะลงไป โดยพิจารณาจากสภาพการณ์ของส่วนประกอบนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาจนถึงบัดนี้ ผู้เขียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการพิจารณาในแต่ละช่องของตารางการสร้างสรรค์ในลักษณะเปิดกว้างหลาย ๆ แง่หลาย ๆ ประเด็น โดยแต่ละปัญหาที่เสนอนั้นจะเปิดโอกาสให้ท่านพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ ในตารางการสร้างสรรค์กับหัวข้อที่กำหนดไว้ เช่น ในตัวอย่างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเนื้อหาวิชา และท่านสามารถใช้องค์ประกอบของการวิจัยทั้งสาม (ภาษา กิจกรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม) เป็นแนวในการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ในแต่ละช่องของตารางนั้น นั่นคือ ในตัวอย่างของเราปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและวิชาที่สอนนั้น ท่านจะตั้งคำถามว่าส่วนของแนวคิดที่สนใจร่วมกันของท่าน เราจะพิจารณาว่า ครูสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาอย่างไรในลักษณะของ (ก) ภาษาและการพูด (ข) กิจกรรมและการปฏิบัติ และ (ค) ความสัมพันธ์ทางสังคมและการจัดองค์กร

คำตอบของท่านในคำถามที่เฉพาะเช่นนี้ (ตามตัวอย่างข้างต้น) จะต้องพิจารณารวมไปถึงความเข้าใจอย่างกระจ่างแจ้งของครูในเนื้อหาวิชาตามความคิดรวบยอดของหลักวิชา (ในภาษาที่ใช้ในวิชานั้น) ที่ครูสอน ซึ่งสามารถจะถ่ายทอดออกมาด้วยความคิด คำพูดของตนเอง และมีกิจกรรมการสอนที่จะช่วยเน้นให้เข้าถึงแก่นของเนื้อหา วิธีการปฏิบัติตามลักษณะวิชา สภาพความสัมพันธ์ในชั้นเรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาได้ตามความเหมาะสม (ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับ

ผู้สอนมีสิทธิและอำนาจในชั้นเรียนตามบทบาทของตน) หรือรูปแบบขององค์กรที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานในสังคมนั้น ๆ

การสัมพันธ์ผลการวิเคราะห์ของท่านกับแนวคิดทฤษฎีในวงกว้างออกไป

การใช้รายละเอียดเฉพาะกรณีที่ท่านนำมาพิจารณาแต่ละช่องของตารางการสร้างสรรค์ จะช่วยให้ท่านสร้างแนวความคิดในการวิเคราะห์เหตุการณ์ของท่านอย่างทะลุปรุโปร่งยิ่งขึ้น สามารถพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน วิชาก็เรียน และสภาพแวดล้อม จากรูปแบบของสังคมและประวัติความเป็นมาของสังคม และนำขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องเข้ามาพิจารณาด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้ท่านพิจารณาถึงการกระทำของแต่ละบุคคลและสิ่งที่คาดหวังจากวัฒนธรรมในกลุ่มชนนั้น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับสภาพการณ์ของท่าน และพิจารณาว่า อาจจะต้องมีการปรับรูปแบบและโครงสร้างอย่างไร

ท่านจะเริ่มด้วยการพิจารณาในระบบของการโต้แย้งกับกระบวนการปรับให้เป็นระบบสังคมของสถาบันที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ตัวอย่างเช่น ท่านเริ่มต้นโดยการถามว่า ในส่วนของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน และระหว่างครูกับนักเรียน มีการโต้แย้งกันหรือไม่ (ความเข้าใจผิด การตกลงกันไม่ได้ ความขัดแย้ง) เกี่ยวกับการใช้ภาษาที่เหมาะสมในชั้นเรียน (ตัวอย่างเช่น ภาษาที่ครูใช้กับภาษาที่นักเรียนใช้ หรือคำถามว่า ใครพูดคำว่า ฟิสิกส์ ที่ใช้ในชั้นเรียน) เมื่อพูดถึงฟิสิกส์ (Physics)

แบบที่เป็นภาษาในระบบจะหมายถึงอะไร ในความหมายทั่วไปเป็นอย่างไร ความหมายที่ใช้ในชั้นเรียนเป็นอย่างไร ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาความหมายของการกระทำในแง่ของบุคคลต่าง ๆ กัน ในลักษณะของการควบคุมและการต่อต้าน กิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนของสังคม และในแง่ของความสัมพันธ์ในสังคมก็เช่นเดียวกัน การยอมรับลักษณะความสัมพันธ์ในโรงเรียนกับองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่เหมาะสม (หรือไม่เหมาะสม) ในวงที่กว้างออกไปจากแวดวงของโรงเรียน คือ ในชุมชนและสังคมโดยส่วนใหญ่

ในองค์ประกอบทั้งสามที่ประกอบด้วยภาษาและการพูด กิจกรรมและการปฏิบัติ และความสัมพันธ์ในสังคมและองค์กร จะช่วยทำให้ท่านพิจารณาถึงข้อโต้แย้งและการทำให้เป็นระบบในปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมที่อยู่แวดล้อมท่าน และยังทำให้ท่านได้พิจารณาถึงการจับกลุ่มของบุคคลที่เป็นพันธมิตรกัน มีความจงรักภักดีต่อกันและกลุ่มที่ขัดแย้งกัน บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคลกับกลุ่มและการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่าง (และความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่อดีต) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะปรากฏออกมาในรูปแบบ โครงสร้าง คุณลักษณะ และวัฒนธรรมของกลุ่ม

โดยผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ท่านพยายามที่จะเปลี่ยนระบบเหล่านี้ และความประพฤติ การปฏิบัติของบุคคลที่ท่านต้องการจะปรับเปลี่ยนใหม่ ท่านจะสร้างสรรค์ว่า ในการทำเช่นนี้ย่อมจะต้องมีโอกาสและความเป็นไปได้ ที่บุคคลอาจจะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนอาจจะต้องมีการขัดแย้งในบางครั้งอีกด้วย และท่านจะพบอีกว่า

สิ่งที่จะเปลี่ยนหรือไม่เปลี่ยนนี้ เป็นทั้งลักษณะทางกายภาพหรือทางวัตถุ (เช่น การสร้างห้องเรียน การควบคุมการใช้ทรัพยากร ขนาดของชั้นเรียน เป็นต้น) และลักษณะทางจิตวิสัย (ความรู้สึกรอคอย) ซึ่งเกิดจากความคาดหวังของบุคคลว่า สิ่งเหล่านั้นควรทำหรือไม่ มาเขตุงได้เขียนบทความชื่อว่า *ความสำคัญคือการเป็นคนเรียนดี* (๑๙๗๑) ซึ่งอภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสภาพการณ์ทางวัตถุวิสัยและทางจิตวิสัย ซึ่งเขาพูดถึงความจำเป็นที่ทหารจะต้องเรียนรู้ ให้มีการตัดสินใจที่ดีในการอยู่ในระเบียบวินัยในขณะที่เดินทัพอันยาวนาน

ในขณะที่ท่านพิจารณาเกี่ยวกับคำตอบของปัญหาต่าง ๆ ในตารางการสร้างสรรค์นั้น จะมีประเด็นของคำตอบอื่น ๆ แทรกซ้อนอยู่หลาย ๆ กรณี ซึ่งท่านไม่สามารถจะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้หมด หรือไม่ สามารถจะดำเนินการให้เหมาะสมถูกต้องได้ ปัญหาเหล่านี้จะเป็นตัวเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา หลักการทางการศึกษา และสังคม แต่การพิจารณาปัญหาที่สัมพันธ์กันเหล่านี้ จะช่วยให้ท่านมองประเด็นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ช่วยปรับชุดแนวคิดที่สนใจร่วมกันให้ดียิ่งขึ้น ทำให้มีทั้งนัยสำคัญทางทฤษฎีและนัยสำคัญทางการปฏิบัติขึ้นด้วย

ต่อไปนี้เป็นรายการปัญหาที่สำคัญทางทฤษฎี ที่ท่านอาจจะใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อปรับแนวคิดที่สนใจร่วมกันให้ดีขึ้น

- ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละบุคคล หรือปัจเจกชนกับกลุ่มในสภาพที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร

- สภาพการณ์นี้ทำให้เกิดลักษณะความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างเอกลักษณ์ของบุคคลกับสิ่งที่คาดหวังทางวัฒนธรรมอย่างไร

๑๗๔

- สภาพการณ์ที่ปรากฏออกมาในการทำงานรูปแบบนี้ ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมองทางด้านคุณค่าของบุคคลกับความสนใจในตนเองอย่างไร

- สภาพการณ์นี้มีอิทธิพลต่อการปรับเงื่อนไขทางด้านจิตวิสัยและจิตวิสัยอย่างไร (ความคาดหวัง ความเข้าใจในโลก)

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพลังอำนาจของการควบคุมและการต่อต้านอย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการโต้แย้งและกระบวนการปรับให้เป็นระบบ หรือชนบทธรรมเนียมอย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพลังของมนุษย์ (สมรรถวิสัยของพลังจิต (the capacity of human will)) และโครงสร้างทางสังคม (ขอบข่ายทางสังคมที่จะกำหนดรูปแบบและจำกัดการแสดงออกทางจิตใจของมนุษย์) อย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลอย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการให้การศึกษาและสังคมอย่างไร

- สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการแปรรูปอย่างไร

● สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างความคงทน ความมั่นคง (หรือการสืบทอดทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา) และการเปลี่ยนแปลง (หรือความไม่ต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์) อย่างไร

● สภาพการณ์นี้แสดงผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผล หรือความสัมพันธ์ระหว่างจุดหมายและผลสำเร็จอย่างไร

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่า ปัญหาเหล่านี้ท่านไม่สามารถจะมุ่งเน้นความสนใจได้ทั้งหมด หรือเพียงแค่ว่าปัญหาเดียว แต่ก็ยังจะช่วยให้ท่านมองเห็นปัญหายภายในของสภาพการทำงานของท่านได้ ทำให้เกิดความชัดเจนและทราบถึงเบื้องหลังและความเป็นมาเกี่ยวกับการศึกษาได้ในฐานะนักวิจัยปฏิบัติการ ท่านควรจะเป็นทั้งนักทฤษฎีและนักปฏิบัติที่จะตอบปัญหาทางทฤษฎี โดยใช้สถานการณ์จริงในงานของท่าน

ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ท่านจะต้องคำนึงถึง ในการที่จะทำความเข้าใจถึงสิ่งที่เราปฏิบัติในทางการศึกษา ซึ่งถือเป็นพื้นฐาน การที่ไอแซก นิวตัน (Isaac Newton) นักวิทยาศาสตร์ที่มีผลงานทางวิทยาศาสตร์มากที่สุดคนหนึ่งในอดีตได้กล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าคุณข้าพเจ้าเองมีฐานะอย่างไรในโลก แต่กับตัวเองแล้ว ข้าพเจ้าเป็นเพียงเด็กชายคนหนึ่งที่ชอบเล่นอยู่ตามชายทะเล วันแล้ววันเล่า ข้าพเจ้าเฝ้าเล่นกับก้อนกรวดที่มีลักษณะเรียบกว่าปกติ หรือเปลือกหอยที่สวยงามกว่าปกติ ในท่ามกลางก้อนกรวดและเปลือกหอยมากมายตามหาดทรายชายทะเลอันกว้างใหญ่ ที่ไม่เคยมีการสร้างสรรคอย่างทั่วถึงมาก่อน”

ดังนั้น ขอให้ท่านจงเป็นบุคคลที่เสาะหาก้อนกรวดที่เรียบกว่า หรือเปลือกหอยที่สวยงามกว่าปกติตั้งแต่บัดนี้

ภาคผนวก ข**เทคนิคการควบคุมและติดตามการวิจัยปฏิบัติการ****บันทึกเกร็ดชีวิต (Anecdotal Records)**

เป็นการบันทึกที่เขียนบรรยายเรื่องราวระยะยาวเกี่ยวกับบุคคล (ตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่ง) พูดหรือทำในสถานการณ์อย่างหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ข้อมูลที่เหมาะสมจะเน้นการอธิบายให้เห็นภาพกว้าง ๆ ในการตีความสภาวะการณ์นั้น ๆ ตามปกติ ข้อมูลควรจะประกอบด้วยสภาพแวดล้อม เหตุการณ์ที่มาก่อนและเหตุการณ์ต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับประเด็นที่กำลังศึกษาค้นคว้า วิธีการนี้อาจจะใช้กับกลุ่มหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้

การบันทึกภาคสนาม (Field Notes)

มีลักษณะคล้ายคลึงกับบันทึกเกร็ดชีวิต แต่จะรวมความคิดเห็น ความประทับใจ และการแปลความหมายของผู้บันทึกลงไปด้วย ข้อมูลอาจประกอบด้วยคำอ้างอิงถึงบทเรียนที่คิดว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

การขัดแย้งเล็ก ๆ น้อย ๆ พฤติกรรมที่เกิดจากการไม่ระมัดระวังตัวของครู การบันทึกภาคสนามมีลักษณะคล้ายคลึงกับบันทึกเกร็ดชีวิต ตรงที่ มุ่งเน้นที่จะบันทึกในประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นจุดสำคัญ

การบรรยายพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม (Ecological behavioral description)

เทคนิคนี้ไม่มุ่งเน้นประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะเหมือน ๒ เทคนิคแรก (บันทึกเกร็ดชีวิตและการบันทึกภาคสนาม) แต่มุ่งที่จะบันทึก การสังเกตและความเข้าใจในระบบพฤติกรรมที่สมบูรณ์ อาจจะใช้ระดับ ของการบรรยายแตกต่างกัน :

- ในขณะที่ชั้นเรียนกำลังตั้งใจครีดยก กลับมีเสียงหัวเราะดังแทรก ขึ้นมา
- จอห์นอธิบายงานอดิเรกของเขาในช่วงของการแสดงและ เล่าเรื่อง (Show and tell)
- ด้วยเท้าที่ลากไปกับพื้นและมือทั้งสองไหลหลั่ง

ในการบันทึกจะมีการแปลความหมายและใช้ศัพท์ทางจิตวิทยา น้อยมาก

การวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis)

ภาพของประเด็นปัญหาที่ศึกษา โรงเรียนหรือแผนกในโรงเรียน สามารถจะประกอบขึ้นวิเคราะห์ได้โดยอาศัยเอกสารต่าง ๆ : จดหมาย บันทึกช่วยจำของเจ้าหน้าที่ หนังสือเวียนถึงผู้ปกครอง สมุดหมายเหตุ

รายวัน บันทึกของคณะครู แผ่นป้ายหรือป้ายประกาศของเจ้าหน้าที่
แผ่นป้ายหรือป้ายประกาศของนักเรียน งานนิทรรศการผลงานของนักเรียน
โครงร่างหรือรายงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของการทดสอบ
ในโรงเรียน งานพิมพ์หรือวารสารนักเรียน ตารางเวลาเรียน แฟ้มข้อมูล
นักเรียน บันทึกของโรงเรียน รายงานของโรงเรียนเกี่ยวกับนักเรียน
นโยบายของโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน เอกสารเหล่านี้สามารถ
จะให้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ หรือประเด็นที่สนใจต่าง ๆ

บันทึกประจำวัน (Diaries)

เป็นการบันทึกส่วนตัว (อาจจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือไม่ใช้ก็ได้)
เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในหัวข้อที่สนใจ การบันทึกประจำวัน
อาจประกอบด้วย การสังเกต ความรู้สึก ปฏิกริยา การแปลความหมาย
การสะท้อนความรู้สึก ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง สังคมฐาน และการอธิบาย
ประเด็นของการบันทึก อาจจะเริ่มตั้งแต่งานของนักเรียนแต่ละคน
ไปจนถึงการควบคุมตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน นักเรียน
อาจจะได้รับการกระตุ้นให้จดบันทึกประจำวันในเรื่องเดียวกัน เพื่อที่จะ
มองเห็นแนวความคิดที่แตกต่างกันในสถานการณ์เดียวกัน

การบันทึกย่อย (Logs)

คล้ายคลึงกับบันทึกประจำวัน แต่มักจะจัดระบบการบันทึกตาม
ระยะเวลาของกิจกรรมเฉพาะอย่าง การรวมกลุ่มในชั้นเรียนและอื่น ๆ

ประโยชน์ของการบันทึกย่อจะช่วยให้ได้ข้อมูลลักษณะเดียวกับบันทึกประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัตรตัวอย่างข้อมูล (Item sampling cards)

คล้ายกับบันทึกประจำวัน แต่การบันทึกจะมีชุดละ ๖ ใบ โดยบันทึกความประทับใจหัวข้อละ ๑ บัตร ตัวอย่างชุดของบัตรอาจรวมหัวข้อต่อไปนี้คือ การแนะนำบทเรียน วินัย คุณภาพผลงานของนักเรียน การประเมินประสิทธิภาพ การติดต่อกับนักเรียนเป็นส่วนตัว พฤติกรรมของนักเรียนคนหนึ่ง บัตรแต่ละใบจะถูกนำมาสลับที่แล้วหยิบมาบันทึกวันละ ๑ บัตร หรือ ๑ เรื่องโดยการสุ่ม ดังนั้น จะได้ภาพประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการณ์ในช่วงระยะหนึ่งเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่สนใจ เช่น การเน้นในบางเรื่องมากเกินไป หรือความเบื่อหน่ายต่อบางสิ่งบางอย่าง

เอกสารบันทึกรายการ (Portfolio)

ใช้รวบรวมเรื่องราว หรือสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ รายการที่บันทึกอาจจะประกอบด้วย บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการประชุมเจ้าหน้าที่ ในเรื่องราวที่กำลังพูดถึงกันอยู่ บันทึกลักษณะพัฒนาการและพฤติกรรมของนักเรียน บันทึกและรายงานจากหนังสือพิมพ์ บันทึกรายงานการประชุมสภาต่าง ๆ หรือกล่าวสั้น ๆ ก็คือ เอกสารใด ๆ ที่บันทึกรายการเกี่ยวกับประเด็นที่สนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป

แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นการเขียนคำถามและให้เขียนตอบ คำถามมี ๒ ลักษณะ คือ

- แบบเปิด เป็นการถามข้อสนเทศหรือความคิดเห็น โดยให้ผู้ตอบแสดงความเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้วยถ้อยคำของตนเอง มีประโยชน์ในขั้นการสืบเสาะหรือค้นหา แต่การลงสรุปรวบรวมความเห็นทำได้ยาก และต้องใช้เวลา นอกจากนั้นเปอร์เซ็นต์การตอบอาจต่ำด้วย

- แบบปิดหรือแบบมีตัวเลือกให้ ถามโดยให้ผู้ตอบเลือกคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้ โดยเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความคิดเห็น ความรู้สึก หรือสถานการณ์ผู้ตอบ

การสร้างแบบสอบถามจำเป็นจะต้องใช้ความระมัดระวัง ใช้ภาษาให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง ไม่กำกวม และควรมีการทดลองใช้คำถาม (กับเพื่อนหรือกลุ่มผู้ตอบจำนวนหนึ่งที่ไม่มากนัก) จะช่วยให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น แบบสอบถามไม่ควรถามมากจนเกินไป โดยพยายามถามเฉพาะข้อมูลที่เป็นตามต้องการ จะช่วยให้เปอร์เซ็นต์การตอบแบบสอบถามสูงขึ้นและได้รับคำตอบที่มีคุณภาพดีด้วย

การสัมภาษณ์ (Interview)

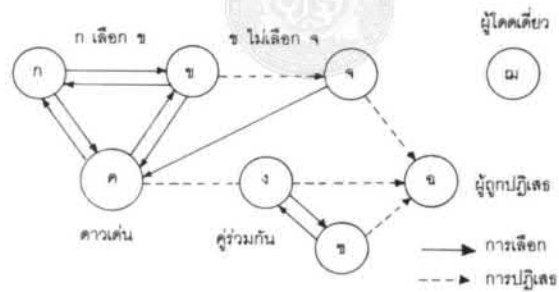
การสัมภาษณ์มีการยืดหยุ่นในการใช้คำถามได้มากกว่าแบบสอบถาม ดังนั้น จึงมีประโยชน์ในการศึกษาเรื่องที่กำลังจะค้นหาที่ยังไม่มีขอบเขตแน่นอนได้ดีกว่าเรื่องที่มีขอบเขตชัดเจนแล้ว การสัมภาษณ์อาจเป็นแบบ ดังนี้

● ไม่มีแผนชัดเจน เช่น เป็นการพูดคุยกันระหว่างครูกับครู หรือครูกับนักเรียนโดยไม่กำหนดรูปแบบหรือนี้อาหาที่ชัดเจนในการพูดคุยนั้น

● มีแผนแต่ไม่มีโครงสร้าง แบบนี้จะมีคำถามกำหนดไว้ให้เป็นคำถามมา ๑ หรือ ๒ คำถามจากผู้สัมภาษณ์ หลังจากนั้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ เลือกว่าจะพูดคุยเรื่องใด โดยผู้สัมภาษณ์อาจจะใช้คำถามมา หรือ ใช้คำถามเพื่อให้ประเด็นแจ่มแจ้งขึ้น

● มีโครงสร้างที่แน่นอน แบบนี้ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียม ชุดของคำถามไว้อย่างชัดเจน และจะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

สังคมมิติ (Sociometric methods)



สังคมมีมติเป็นวิธีการที่ใช้เพื่อจะดูว่า ในกลุ่มเพื่อน ใครจะถูกเพื่อนเลือกมาก ใครต่างเลือกซึ่งกันและกัน หรือใครไม่ถูกเลือกเลยภายในกลุ่ม คำถามจะถามเกี่ยวกับการบอกว่า เพื่อนคนไหนที่นักเรียนเลือกอยากทำงานด้วย หรืออยากทำกิจกรรมด้วย อยากเข้าค่ายด้วย และเพื่อนคนไหนที่นักเรียนไม่อยากทำงาน ไม่อยากทำกิจกรรมร่วมด้วย ผลของการวิเคราะห์จะแสดงออกในรูปของแผนผังในส่วนรวมของกลุ่มทั้งหมด สัญลักษณ์ที่ใช้จะใช้ดังตัวอย่างแผนผังที่แสดงให้ดูข้างบน ซึ่งเป็นตัวอย่างของบุคคล ๘ คน

ตารางปฏิสัมพันธ์และแบบบันทึกพฤติกรรม (Interaction schedules and Checklists)

ครูหรือผู้สังเกตอาจใช้ตารางปฏิสัมพันธ์และบันทึกพฤติกรรมนี้ และอาจใช้โดยกำหนดระยะเวลาว่า จะสังเกตในช่วงกี่นาที หรือบันทึกเป็นระยะๆ เช่น ทุกระยะ นาทีที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น หรือบันทึกเมื่อเกิดเหตุการณ์นั้น (ตัวอย่างเช่น เมื่อครูตั้งคำถาม) พฤติกรรมต่างๆ จะถูกบันทึกในลักษณะของความถี่ของพฤติกรรมของครูหรือนักเรียน ประเภทของการบันทึกตารางหรือบันทึกพฤติกรรมอาจจะหมายถึง

- พฤติกรรมทางภาษาของครู ตัวอย่างเช่น ถามปัญหา อธิบาย พูดถึงวินัย (ของแต่ละคน หรือของกลุ่ม)
- พฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน เช่น การตอบคำถาม การถามปัญหา การกล่าวสอดแทรกขึ้นมา การกล่าวตลก

● พฤติกรรมที่ไม่ใช้ภาษาของครู เช่น การยิ้ม การทำสีหน้า ไม่พอใจ การออกท่าทางประกอบคำพูด การเขียน การยื่นใกล้คนเรียนแก่ การนั่งกับคนเรียนอื่น

● พฤติกรรมที่ไม่ใช้ภาษาของนักเรียน เช่น การหันไปรอบ ๆ การเดินไปมา การเขียน การวาดรูป การเขียนอย่างหวัด การหัวเราะ การร้องไห้

การบันทึกตารางปฏิสัมพันธ์หรือการบันทึกพฤติกรรมอาจบันทึกจากเหตุการณ์โดยตรงออกมาเลย หรือจะอัดเทป (เสียง หรือวีดิทัศน์) ก่อนก็ได้

การบันทึกเสียง (Tape recording)

การบันทึกบทเรียน การประชุม การอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ สามารถจะให้ข้อสังเกตที่มีประโยชน์ได้มากมาย สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์อย่างละเอียด การบันทึกด้วยแถบบันทึกเสียงนี้ อาจใช้บันทึกในการพูดระหว่างคน ๒ คน หรือกลุ่มเล็ก ๆ ในชั้นเรียนได้ (เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กจะนำมาใช้ได้อย่างดี) หรือใช้ในการวิเคราะห์การสอนของครู (เช่น การตั้งคำถาม) ถ้าต้องการรายละเอียดมาก หรือการพูดคุยใช้เวลานาน กระบวนการถอดเสียงจากแถบบันทึกเสียงนี้จะเสียเวลานานมาก

การบันทึกภาพวีดิทัศน์ (Video-recording)

การบันทึกภาพวีดิทัศน์ สามารถจะบันทึกเหตุการณ์ในชั้นเรียน

เก็บไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง (ครูแต่ละคนควรเน้นศึกษาเฉพาะเรื่อง และสามารถจะย้อนกลับมาดูใหม่ ซึ่งจะเสียเวลามาก) ผู้สังเกตอาจจะช่วยได้ โดยสนใจสังเกตเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับปฏิกิริยาของนักเรียนแต่ละคน พฤติกรรมของครู (ซึ่งมักจะตลกกลั่นแกล้งกันก่อนที่จะมีการบันทึก) ครูอาจจะใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (เช่น กิจกรรมในตอนนำบทเรียนของครู) หรืองานของนักเรียน (เช่น การปฏิบัติงานกลุ่ม) การเลือกบันทึกภาพนักเรียนแต่ละคนอาจนำมาใช้เป็นตัวแทนของชั้นเรียนสำหรับการวิเคราะห์ในภายหลังได้

การถ่ายรูปและภาพถ่ายสไลด์ (Photographs and slides)

การถ่ายรูปและถ่ายสไลด์จะช่วยให้การบันทึกเหตุการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นเฉพาะคราวได้ หรือใช้ร่วมกับการบันทึกอื่นๆ ครูหรือผู้สังเกตอาจจะใช้กล้องถ่ายรูปบันทึกภาพไว้ เพื่อช่วยให้เห็นภาพเหตุการณ์ในขณะนั้น จะได้นำมาช่วยในการวิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูล

แบบทดสอบเพื่อวัดการปฏิบัติของผู้เรียน (Tests of student performance)

แบบทดสอบอาจใช้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ความรู้ หรือใช้วินิจฉัยจุดอ่อนของผู้เรียน เป็นต้น แบบทดสอบอาจสร้างโดยครูหรือกลุ่มครู หรือกลุ่มผู้สร้างที่มีความสามารถเฉพาะก็ได้



ภาคผนวก ก

แนวคำเนิการของนักวิจัยปฏิบัติการ

นักวิจัยปฏิบัติการจะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับจริยธรรมและคุณธรรมในการดำเนินงาน เนื่องจากการปฏิบัติของเขจะต้องเกี่ยวข้องกับการจัดองค์กรทางสังคมอย่างลึกซึ้ง และความล้มเหลวในการดำเนินงานในองค์กร ไม่เพียงแต่เป็นอันตรายต่อพัฒนาการของสังคมเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อคุณค่าของงานที่ทำอยู่อีกด้วย หลักการในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการจะต้องให้ความเชื่อถือและยอมรับนับถือในตัวบุคคลที่เราจะต้องทำงานด้วย มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับบุคคลที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ หลักการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้เป็นที่ยอมรับในการวิจัยปฏิบัติการที่จะต้องมีการทำงานร่วมกัน มีการต่อรอง ประนีประนอมตามสภาพทางสังคมและการเมืองนั้น ๆ

การกำหนดกฎเกณฑ์ในการทำงานสำหรับกลุ่มที่ร่วมมือกัน

- รักษาเวลา

๑๘๖

- ตัดสินใจร่วมกัน
- เปิดให้ทุกคนได้อภิปรายอย่างเท่าเทียมกัน (ป้องกันไม่ให้มีคนใดอยู่ภายใต้อำนาจของคนอื่น)
- กำหนดข้อตกลงร่วมกัน
- แบ่งงานอย่างเท่าเทียมกันในกลุ่ม

การสังเกตการณ์เกี่ยวกับข้อตกลง หรือค่านิยม :


จะต้องมั่นใจว่าได้บุคคลที่เหมาะสม หรือมีคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน หรือให้ความเห็นชอบในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

ผู้เข้าร่วมปฏิบัติงาน :

กระตุ้นบุคคลอื่นให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบของงานที่เผชิญหน้าอยู่ในขณะนั้น

การเจรจากับกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์ :

โปรดระลึกว่า ทุกคนไม่ประสงค์จะเข้ามาทำงานเกี่ยวข้องโดยตรง แต่ท่านควรจะดำเนินการให้บุคคลอื่นมีส่วนรับผิดชอบและมีความปรารถนาที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

การรายงานความก้าวหน้า :

พยายามแสดงผลงานให้ปรากฏและเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงข้อคิดเห็นและไม่ให้มีสิ่งใดซ่อนเร้นอยู่ ผู้ร่วมงานจะต้องมีโอกาสดูแลข้อคิดเห็น หรือข้อคัดค้านได้เสมอ

กำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนก่อนที่จะสังเกต :

เพื่อจุดมุ่งหมายของการบันทึกกิจกรรมของเพื่อนร่วมงานมืออาชีพหรือบุคคลอื่น (ในกรณีนี้ การสังเกตนักเรียนจะอยู่นอกเหนือความจำเป็นในการปรับปรุงการสอนและการเรียน)

กำหนดบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงก่อนที่จะตรวจสอบแฟ้มและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง :

ใช้เอกสารเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเท่านั้น

ดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดงานของแต่ละบุคคล

ท่านจะต้องกำหนดงานให้แต่ละบุคคลอย่างยุติธรรม เหมาะสม และตรงกับความสามารถของเขา

ดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาแนวความคิดของบุคคลอื่น :

(เช่น เพื่อประโยชน์ของการสื่อสาร ความเข้าใจซึ่งกันและกัน) จะต้องยินยอมให้บุคคลอื่นร่วมในการสัมภาษณ์ การประชุมปรึกษาหารือหรือเขียนแสดงความคิดเห็นเสนอเพื่อความยุติธรรม ความเหมาะสม สอดคล้องต้องกันในการปฏิบัติงาน

กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนก่อนที่จะอ้างอิง

การอ้างถึงคำพูดของใครชนิดคำต่อคำ สิ่งที่ได้จากการสังเกต การคัดลอกข้อความจากแถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ ข้อตัดสินใจ ข้อสรุป หรือข้อเสนอแนะในรายงาน (การเขียน หรือการประชุม)

ดำเนินการเกี่ยวกับการเขียนรายงานในระดับต่าง ๆ :

โปรดจำไว้ว่า บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ต้องการการรายงานในลักษณะต่างกัน สิ่งที่จะรายงานในการประชุมนักวิชาการ ย่อมต่างจากรายงานต่อเจ้าหน้าที่ รายงานต่อสภาที่เกี่ยวข้อง หรือการเขียนรายงานลงในวารสาร ลงหนังสือพิมพ์ จดหมายถึงผู้ปกครอง จะต้องระมัดระวังในเรื่องการใช้ภาษาในรายงานเหล่านี้

รับผิดชอบต่อการรักษาความลับ หรือความไว้วางใจ :

พึงย้ำให้ทุกคนระลึกว่า ข้อมูลหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่คัดลอกไป จะต้องรักษาเป็นความลับ ไม่เปิดเผยในกรณีที่ไม่สมควร

รักษาสีทธิในการรายงานเกี่ยวกับงานของท่าน :

ให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีความสบายใจในการทำงาน คงความยุติธรรม ความเหมาะสมในการทำงานอยู่เสมอ ผู้ร่วมงานสามารถแสดงความคิดเห็น ไม่มีการต่อต้าน หรือปฏิบัติงานด้วยความไม่เต็มใจ

เสนอหลักการวิธีการของท่านให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป :

ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการจะต้องเห็นด้วยกับหลักการทั้งหมดก่อนที่จะเริ่มงาน คนอื่น ๆ จะต้องยอมรับในกระบวนการเหล่านี้ด้วย



ภาคผนวก ง

ตอนที่ ๑

ตัวอย่างย่อของการวิจัยปฏิบัติการของคณะครู

๑. ครูผู้หนึ่งคนหนึ่งสนใจประเด็นปัญหาทางเพศในชั้นเรียนของเธอว่า เธอแสดงความสนใจต่อนักเรียนชายหญิงต่างกันหรือไม่ เธอขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานให้อัดเสียงผู้ที่เธอพูดด้วยภายในครึ่งชั่วโมงของการสอน พบว่าเธอจะพูดกับเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงเป็น ๒ เท่า ทั้ง ๆ ที่ในห้องเรียนมีนักเรียนชายและหญิงจำนวนเท่ากัน เธอพยายามที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ แต่ก็เป็นไปอย่างช้า ๆ เธอต้องการที่จะเปลี่ยนความคาดหวังของนักเรียนในการได้รับคำถามและความเอาใจใส่จากครูอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งเพศ

๒. ครูฟิสิกส์ซึ่งมีประสบการณ์การสอนมา ๑๒ ปี มีความสนใจเกี่ยวกับความเข้าใจในการเรียนของนักเรียนในชั้น เขาพบว่า การตั้งคำถามในห้องเรียนนั้น นักเรียนมีโอกาสน้อยที่จะพูดเสนอความคิดเห็นและความเข้าใจของตนได้น้อย ครูจึงเปลี่ยนบรรยากาศในการสอน

ให้มีปฏิสัมพันธ์ในการแสดงออกภายในห้องเรียน โดยลดเวลาในการบรรยายในห้องเรียนจากเดิม ๘๕% เหลือประมาณ ๔๐% ในบทเรียนหนึ่ง ๆ จากนั้นเขาสังเกตเห็นว่า การเปลี่ยนลักษณะของคำถามของเขา ทำให้การตอบคำถามของนักเรียนมีโอกาสนี้จะพัฒนาความเข้าใจ โดยใช้ในการถกเถียงอภิปรายปัญหาเหล่านั้นกับครู และกับเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ

๓. ครูท่านหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นปีที่ ๙ กลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับความเกรง ไม่มีระเบียบวินัย เธอใช้เทปบันทึกเสียงบันทึกการว่ากล่าวตักเตือนในการสอนตามปกติของเธอ และพบว่าตัวครูเองก่อให้เกิดปัญหาทางวินัยเนื่องจากการเข้มงวดเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนมากเกินไป เธอจึงเสนอให้ครูและนักเรียนช่วยกันพิจารณากฎของห้องเรียนและทำความเข้าใจตกลงร่วมกัน ปัญหาทั้งหมดไป เธอทดลองเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการเจรจาเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียนระหว่างครูและนักเรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไป และใช้วิธีสอนต่าง ๆ กัน ช่วยให้นักเรียนเรียนได้เร็วขึ้น เรียนได้ดีขึ้น และสามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาแล้วช่วยในการเรียนการสอนต่อไปได้

๔. ในการสอนซ่อมเสริม คณะครูได้ค้นคว้าแผนการสอนต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเรียนซ่อมเสริมในวิชาภาษาของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังจากได้รวบรวมข้อมูลจากนักเรียน การบันทึกจากการสังเกต และตัดสินใจของครูเอง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใน ๒ ภาคเรียนแล้วพบว่า การใช้ครูที่ชำนาญแต่ละเรื่องมาช่วยสอนซ่อมเสริมนักเรียนทั้งชั้นอย่างการสอนปกติ จะทำให้การเรียนซ่อมเสริมได้ผลดีกว่าการแบ่งนักเรียนเรียนเป็นกลุ่มย่อย

๕. คณะครูหลายกลุ่มได้ศึกษาปัญหาและผลกระทบของการตัดสินผลการเรียน โดยไม่มีการรายงานลำดับที่ แต่รายงานโดยการอธิบายว่านักเรียนเรียนรู้อะไรไปบ้าง ผลปรากฏว่า นักเรียนชอบการประเมินแบบนี้มากกว่า (คือให้อธิบายว่า เขาทำอะไรได้บ้างแทนการแข่งขัน หรือบอกลำดับที่ของการสอบ) และการรายงานผลเช่นนี้มีประโยชน์ต่อการเรียนมากขึ้น และยังช่วยให้เกิดความร่วมมือในการเรียนมากขึ้น สภาพการเรียนรู้ ผู้ปกครองของนักเรียนเองก็ชอบที่นักเรียนไม่ได้ถูกแบ่งชั้น แบ่งระดับเพื่อดูว่า ใครเก่งกว่าใคร ซึ่งสามารถลดการแข่งขันลงไปได้ แต่ผลกระทบจากการรายงานผลการเรียนเช่นนี้ก็มียอยู่ คือไม่มีสิ่งกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้นักเรียนแข่งขันกัน และการรายงานผลการเรียนในระบบนี้ ก็ยังมีคนคัดค้านอยู่บ้าง

๖. ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง ครูไม่พอใจในการตั้งคำถามของนักเรียนในประเด็นทางสภาพแวดล้อม เขาจึงเปลี่ยนลักษณะการสอนจากการอธิบายรวมห้อง โดยครูเป็นผู้นำอภิปรายมาเป็นการจัดประชุม (โดยครูเป็นประธาน) กลุ่มย่อย และมีบุคคลในชุมชนกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมด้วย นักเรียนได้เริ่มตั้งคำถามในประเด็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น โดยครูมีความสำคัญน้อยลง ดังนั้น ประเด็นของครูในตอนนี้นักเรียนเห็นว่า เขาไม่สามารถจะครองตำแหน่งผู้จัดการที่มีอิทธิพลต่อการอภิปรายอีกต่อไปแล้ว

ภาคผนวก ง

ตอนที่ ๒

การตกลงร่วมกันทางการศึกษา

โจ-แอนน์ ไรด์ (Jo – Anne Reid) ได้เข้าร่วมการสัมมนาเกี่ยวกับภาษาและการเรียนรู้ ซึ่งกล่าวถึงทฤษฎีของการตกลงร่วมกันในหลักสูตรของผู้เรียน จากผลการสัมมนาทำให้เธอจัดห้องเรียนขึ้นมา ๑ ห้อง เพื่อที่จะทดลองตามแนวคิดที่เธอได้รับมา เนื่องจากเธอเป็นอาจารย์ในเทศและไม่มีชั้นเรียนของตนเอง เธอจึงไปขอทดลองกับห้องเรียนของอาจารย์อื่น โดยทดลองให้นักเรียนคิด พูด และเขียนว่า เราเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและการทำงานของโรงเรียนอย่างไร โจ-แอนน์ บันทึกเกี่ยวกับประสบการณ์ครั้งนี้ว่า “ฉันประหลาดใจที่ปรากฏว่า สิ่งที่ฉันคิดว่านักเรียนอยากเรียนอะไรนั้น แตกต่างจากสิ่งที่นักเรียนคิดว่า เขาควรจะเรียนอะไร”

ภาษาอังกฤษชั้นปีที่ ๕

บัดนี้ ถึงเวลาที่เราเรียนวิชานี้ได้สิ้นสุดลงแล้ว ฉันมีทั้งความดีใจ

และเสียใจ ดีใจเพราะถ้าไม่มีวิชานี้แล้ว ฉันอาจจะยังอยู่ในที่มืด ไม่รู้
อะไรอีกหลายอย่าง เสียใจเพราะการเรียนรู้ได้เสร็จสิ้นไปแล้ว และขณะนี้
ฉันจะต้องกลับไปเป็นนักเรียนตามเดิม เป็นนักเรียนที่ไม่มีจุดหมาย
ว่าจะทำอะไรต่อ และไม่มีคามภูมิใจเลย เป็นเพียงแค่นักเรียนปกติ
ธรรมดาเท่านั้น

(โตเนลลา)

แนวคิดเกี่ยวกับการตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนว่า
ควรจะเรียนอะไรในชั้นบ้าง ไม่ใช่แนวคิดใหม่ ฉันได้พยายามที่จะให้
นักเรียนมีโอกาสบอกสิ่งที่เขาอยากทำในชั้นเรียนอย่างที่คุณครูทั่ว ๆ ไป
ควรทำ ซึ่งฉันเชื่อว่า จะทำให้เขาเกิดมีแรงกระตุ้นอยากเรียนมากขึ้น
โดยฉันพยายามวางแผนให้เขาได้เรียนในเนื้อหาที่เขาเลือก ถึงแม้ว่า
การรอความเห็นจากผู้เรียนว่าเขาอยากทำอะไร จะทำให้ฉันวางแผน
ล่วงหน้าไม่ได้ก็ตาม แต่ดูจะเป็นข้อปลื้มยอเมื่อเทียบกับความสามารถ
ที่จะพัฒนาเจตคติต่อการเรียนให้ดีขึ้น จากการให้เขามีส่วนร่วมในการ
เสนอกิจกรรม

แต่ในการสัมมนาเกี่ยวกับภาษาและการเรียนรู้ ฉันเกิดความคิดว่า
การให้โอกาสผู้เรียนเสนอว่าเขาอยากเรียนอะไร ไม่ได้มีคุณค่ามากมาย
เช่นที่คิด ถ้าเพียงแต่ให้เสนอความเห็นแล้วก็จบแค่นั้น ฉันพบว่า วิธีการ
ที่จะให้นักเรียนเสนอแนวคิดที่เป็นไปได้ ควรจะปฏิบัติอย่างที่ โจน คูก
(Jon Cook) เสนอไว้ว่า ปัญหาที่ควรนำมาพิจารณาร่วมกันระหว่างครู
และผู้เรียนในการพัฒนาหลักสูตร มี ๔ ประการ คือ

๑๙๙

๑. ขณะนี้เรารู้อะไรแล้ว
๒. เราต้องการ หรือจำเป็นจะต้องรู้อะไรอีกบ้าง
๓. เราจะเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร
๔. ทำอย่างไรจึงจะทราบและแสดงให้เห็นว่า เรารู้สิ่งเหล่านั้นแล้ว

ฉันตัดสินใจที่จะทดสอบแนวความคิดนี้ เกี่ยวกับการใช้การเจรจา แสดงความเห็นต่อกันในการพัฒนาหลักสูตร

ในฐานะที่ฉันเป็นอาจารย์พิเศษ ซึ่งไม่มีชั้นเรียนที่ต้องรับผิดชอบ ฉันมีวันว่างเพียงสัปดาห์ละ ๑ วัน ที่สามารถจะดำเนินตามโครงการนี้ ฉันจึงไปขอห้องใช้ ๑ ห้องเรียน ห้องนี้มีเวลาวางตรงกับวันที่ฉันว่าง จำนวน ๒ คาบการเรียน ฉันมีเวลาเพียง ๘ สัปดาห์ ดังนั้น จะได้เวลาที่ทดลองตามแนวความคิดนี้ ๑๖ คาบการเรียน ห้องเรียนนี้เป็นชั้นเรียน ปีที่ ๙ มีจำนวนนักเรียน ๓๔ คน เนื่องจากฉันไม่ใช่อาจารย์ประจำของห้องนี้ ดังนั้น รายงานนี้ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ในชั้นเรียนปกติ ที่ครูและนักเรียนมีเวลาที่จะทำความคุ้นเคย ไว้เนื้อเชื่อใจกัน และเข้าใจซึ่งกันและกันเหมือนชั้นเรียนปกติ

ฉันพิจารณาว่า องค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญมากที่สุด ในการเตรียมโครงการสำหรับชั้นนี้

๑. ฉันไม่รู้จักนักเรียนเหล่านี้มาก่อน
๒. นักเรียนเหล่านี้ก็ไม่รู้จักฉัน
๓. นักเรียนเหล่านี้ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มเล็กในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ

๔. อาจารย์ของซาสนใจและอยากรู้ยากเห็นเกี่ยวกับโครงการนี้ แต่ไม่แน่ใจว่า นักเรียนจะมีปฏิกิริยาอย่างไร

๕. มีเวลาจำกัด

๖. โรงเรียนมีแหล่งวิทยากรพร้อม และอยู่ใกล้ชิดกับศูนย์ของชุมชน และโรงเรียนอื่น ๆ

๗. ฉันไม่มีเวลาให้คำปรึกษาระหว่างบทเรียน หรือการติดตามผล

๘. นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ

องค์ประกอบของเวลาดูเหมือนจะสำคัญที่สุด และฉันตัดสินใจที่จะใช้เวลา ๘ สัปดาห์ สัปดาห์ละ ๒ คาบที่มีอยู่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด (โดยเริ่มทำงานทันที) ฉันไม่ได้ให้นักเรียนเสนอหัวข้อว่าจะเรียนอะไร แต่ฉันได้ตัดสินใจว่าจะใช้เรื่องเด็กในโรงเรียน การเลือกหัวข้อมีข้อตกลงเบื้องต้นว่า เรื่องนี้เหมาะสมกับทุกคนในชั้นเรียน เพราะ

ก. ทุกคนมีประสบการณ์ตรง

ข. ทุกคนมีแนวคิดของตนเอง

ค. ทุกคนมีความสามารถที่จะสัมพันธ์กับประสบการณ์ด้วยตนเอง และ

ง. ทุกคนจะไม่คิดว่าเป็นเรื่องน่ากลัวที่จะพิจารณาเรื่องนี้กับคนแปลกหน้า

จุดมุ่งหมายของหน่วยการเรียนรู้ (ในปีสากลระหว่างชาติว่าด้วยเรื่องเด็ก) จะอนุญาตให้นักเรียนคิด พูด และเขียนว่า เขาเข้าใจจุดมุ่งหมายและงานของโรงเรียน และจุดยืนของตนในสภาพการณ์นี้อย่างไร

ผู้เรียนจะต้องเสนอว่า จะทำอะไรต่อไป ฉันได้เตรียมรายละเอียด

ของโครงการที่ฉันคิดว่าจะเกิดขึ้น โดยพิจารณาจากคำถาม ๔ คำถามเกี่ยวกับการเสนอข้อคิดเห็นต่อหลักสูตร ฉันประหลาดใจที่ปรากฏว่าสิ่งที่ฉันคิดว่านักเรียนอยากเรียนอะไรนั้น แตกต่างจากสิ่งที่นักเรียนคิดว่าเขาควรจะได้เรียนอะไร

ก่อนวันเริ่มโครงการ ๑ วัน ฉันไปพบกับนักเรียนในชั้น ได้อธิบายความตั้งใจของฉัน ตลอดจนสาเหตุที่เลือกหัวข้อเรื่องนั้น ทำไมจึงสอนในหน่วยนี้และวิธีการดำเนินการ สาเหตุการนำวิธีการของกลุ่มเล็กมาใช้ในกรณีนี้ และเนื่องจากนักเรียนยังไม่เคยปฏิบัติงานในกลุ่มเล็กในวิชาภาษาอังกฤษมาก่อน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมการ (เกมการฟัง) เพื่อกำหนด 'กฎเกณฑ์' สำหรับการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อจบช่วงของการแนะนำแล้ว ฉันถามนักเรียนว่าต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการนี้หรือไม่ และ (อาจจะเนื่องจากเกมการฟังที่เล่นนั้นสนุกสนาน) นักเรียนทุกคนตอบว่า ต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการ

เข้าวันรุ่งขึ้น โครงการได้เริ่มขึ้นด้วยการวางแผนอย่างรอบคอบ มีการอธิบายรูปแบบของการเข้าร่วมกันเกี่ยวกับหลักสูตร และเริ่มการสอนนักเรียนทุกคนได้รับเอกสารเพื่อการอภิปรายกลุ่มและแบบสำรวจ "อะไรบ้างที่เกิดขึ้น" เพื่อประเมินผลสำเร็จของการทำงานร่วมกัน คำถามแรก "เราทราบอะไรเกี่ยวกับเด็กในโรงเรียนบ้าง" เสนอแนวคิดต่างๆ (เช่น โรงเรียนเป็นที่สำหรับเรียน ทำให้มีเพื่อน ทำให้มีอะไรทำ ไม่ว่าง ทำให้เราไม่ไปทำความผิด ทำให้อยู่ในสังคมได้ ทำให้มีอาชีพต่อไปในภายหน้า ฯลฯ) ซึ่งสิ่งเหล่านี้รวบรวมมาจากการอภิปรายกลุ่ม และจะนำไปสรุปในภายหลัง

จากจุดนี้ นักเรียนจะต้องเขียนรายการเป็นรายบุคคลว่า เขา

ไม่รู้จะไรบ้างเกี่ยวกับโรงเรียนที่อยากจะศึกษาค้นคว้าต่อไป หลังจากนั้น
ก็ให้นักเรียนเข้ากลุ่มย่อย และนำประเด็นที่ตนเองเขียนไปอภิปราย
เกี่ยวกับสิ่งที่เขาอยากจะทำสร้างสรรค์เหล่านี้ในกลุ่ม และเขียนรายงาน
เกี่ยวกับสิ่งที่กลุ่มสร้างสรรค์

เป็นที่น่าสนใจว่า การอภิปรายในกลุ่มได้เปลี่ยนแปลง หรือ
ปรับปรุงคำถามของแต่ละคนไปมาก เช่น คาริน (Karen) เขียนว่า

สิ่งที่เธอไม่รู้เกี่ยวกับโรงเรียนคือ

๑. การไปโรงเรียนมีประโยชน์จริงหรือ

๒. ครูบางคนประสาทหรือเปล่า

๓. มีครูคนไหนบ้างที่ไม่เคยตีนักเรียน

๔. ห้องน้ำสกปรกจังเลย เขาทำความสะอาดกันบ้างหรือไม่

หลังจากอภิปรายในกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ แล้ว กลุ่มของคาริน
ได้รายงาน ว่า กลุ่มอยากจะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ

การให้เกรดแก่นักเรียน เขาทำกันอย่างไร

ผู้อำนวยการโรงเรียนทำอะไรบ้าง

โรงเรียนมีส่วนสำคัญในการทำให้มีงานทำอย่างไร

และในกลุ่มอื่น ไฟโอนา (Fiona) บันทึกว่า สิ่งที่เธอไม่ทราบคือ

นักเรียนในชั้นอื่นทำอะไรบ้าง

ทำไมครูจึงมีห้องเฉพาะเป็นพิเศษ

ทำไมบางคนจึงได้เกรดดี บางคนได้เกรดไม่ดี

ครูคิดเกี่ยวกับฉันอย่างไร

ทำไมครูจึงปฏิบัติกับนักเรียนแต่ละคนต่างกัน

กลุ่มของไฟโอน่าได้รายงานว่า สิ่งทีกลุ่มอยากทราบคือ

ครูคาดหวังอะไรจากพวกเรา (นักเรียน) บ้าง

ทำไมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับครูจึงแตกต่างจากนักเรียน

นักเรียนชั้นปีที่ ๑๒ เขาทำอะไรบ้าง

โรงเรียนแห่งอื่น ๆ เป็นอย่างไรบ้าง

เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปรายการสิ่งที่เราต้องการจะเรียนแล้ว
ก็นำมาเสนอต่อเพื่อนในชั้น แล้วสรุปรวบรวมจากรายการของทุกกลุ่ม
ซึ่งจะมีลักษณะดังนี้

ทำไมครูจึงปฏิบัติกับนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกัน

โรงเรียนในประเทศต่าง ๆ มีลักษณะอย่างไร

ทำไมครูจึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่นักเรียนไม่มี

ทำไมไม่อนุญาตให้นักเรียนสูบบุหรี่ในโรงเรียน

คะแนนเฉลี่ยเท่าไรจึงจะสามารถเรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไปได้

ทำไมเราจะต้องมาเรียนเพื่อเอาประกาศนียบัตร ในเมื่อ

เราทราบว่า จบไปแล้วก็ไม่มีงานให้ทำมากนัก

ผู้อำนวยการโรงเรียนทำงานคุ้มกับเงินเดือนที่ได้รับหรือไม่

ครูคาดหวังอะไรจากเราบ้าง

ทำไม (หรือใคร) เป็นผู้กำหนดให้เราเปลี่ยนวิชาเรียนทุก ๆ

๔๐ นาที

การเรียนสังคมศึกษามีประโยชน์อย่างไร

นักเรียนในชั้นปีที่ ๑๑ และ ๑๒ ทำอะไร

ครูคิดเกี่ยวกับเราอย่างไร

ใครเป็นคนตัดสินใจในโรงเรียน

โรงเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในรอบปี

ปัญหาของนักเรียนในปัจจุบันคืออะไร

ครูให้เกรตนักเรียนอย่างไร

ผู้อำนวยการปฏิบัติอย่างไร เมื่อนักเรียนประสบความล้มเหลว

สิ่งเหล่านี้คือผลสรุปที่นักเรียนต้องการจะหาคำตอบ ฉัน
ประหลาดใจมากในความแตกต่างที่ฉันคิดไว้ว่า นักเรียนอยากจะทำ
และเมื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เขาลงสรุปว่า สิ่งที่เขาอยากทำนั้น
มีมากกว่าที่ฉันกำหนดไว้ จุดมุ่งหมายของฉันในการดำเนินการครั้งนี้คือ
อนุญาตให้นักเรียนได้คิด พูด และเขียนตามความเข้าใจของนักเรียนเอง
เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการมาโรงเรียนและบทบาทของเขาในโรงเรียน
ซึ่งปัญหาที่นักเรียนอยากทราบเหล่านี้ ควรจะทำให้เขาได้มีโอกาสศึกษา
มากกว่าที่ครูเตรียมไว้ให้

ขั้นต่อไปคือ การดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่สามของรูปแบบ การเจรจาหารือกัน

ที่กล่าวมาแล้ว เราใช้การเจรจาหารือกันเพื่อที่จะทราบว่า
เราต้องการความรู้อะไรบ้างระหว่างนักเรียน (และตัวครูเอง ซึ่งเป็นผู้นำใหม่)
ได้ช่วยให้มองเห็นข้อจำกัดต่าง ๆ ครูได้เรียนรู้จากชั้นเรียนเกี่ยวกับการ
การดำเนินงานของโรงเรียน (เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน / ชั้นเรียน /
ห้องสมุด / การยืมอุปกรณ์ ฯลฯ) เราคิดว่าเวลาเป็นข้อจำกัดที่สำคัญ
หลังจากการเสนอปัญหาที่อยากจะศึกษา

ในขั้นต่อไป นักเรียนก็กลับไปอภิปรายกันในกลุ่ม เพื่อที่จะจัดโครงการเรียนสำหรับบทเรียน ๔ บท ที่จะช่วยให้เขาหาคำตอบตามที่กำหนดไว้ จากการถอดเทปบันทึกเสียงการอภิปรายของกลุ่มหนึ่งพบว่า ไม่เฉพาะกลุ่มเด็กชายเท่านั้นที่ตระหนักว่า การบังคับให้เขาทำงานนั้นไม่เกิดผลดีอะไรเลย นอกจากนั้นการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากร หรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ จะช่วยให้เขาสามารถค้นหาและจัดการเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการเกี่ยวกับกลุ่มได้ เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยดี ถึงแม้ว่านักเรียนจะขาดประสบการณ์ในการประชุมกลุ่มเล็กในชั้นเรียน แต่เขาก็สามารถจะมองเห็นความสำคัญของการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไป

การอภิปรายในกลุ่มย่อย - เราจะดำเนินการเกี่ยวกับการค้นหาคำตอบอย่างไร

เบรตต์: เดียว เดียวก่อน สิ่งแรกคือ ทำไม หรือใคร ทำให้เราต้องเปลี่ยนชั้นเรียน หรือเปลี่ยนวิชาเรียนทุก ๆ ๔๐ นาที (เว้นช่วงระยะหนึ่ง)

ทำไมเราไม่จัดให้กลุ่มหนึ่งมีนักเรียน ๒ คน ไปทำการวิจัยในแต่ละเรื่องสัก ๑ สัปดาห์ ดูว่า เขาจะทำได้เท่าไร แล้วกลับมาพบกันในวันศุกร์เพื่อจะรายงานว่า ได้สร้างสรรค์อะไรไปบ้าง

ลอรี : ความคิดนี้เป็นความคิดที่ดี

เครก : เราจะหาคำตอบได้อย่างไร เราจะไปตามใคร

ลอรี : นั่นสิ ใช้กลุ่มละ ๒ คน แล้วกลับมาบอกพวกเรา

เบรตต์: นักเรียน ๒ คนนั้นต้องไปตามใครเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้

เกรก : นันซี เราควรจะทำ.....

ลอรี : เราจะ.....

เบรตต์ : ในบางหัวข้ออาจจะใช้เวลาในการศึกษาที่บ้านไซโนม

ลอรี : ใช่ แต่บางหัวข้อจะต้องไปตามครูอาวุโสที่สอนภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เพราะครูเหล่านั้น ควรจะทราบไซโนม

เกรก : (เสียงอยู่ห่างออกไป) และสำนักงานทางการศึกษา

ลอรี : เราควรจะทำ.....

เบรตต์ : (พูดแทรกอย่างรวดเร็ว) ใช่ เราอาจจะไปติดต่อกับสำนักงานทางการศึกษา ซึ่งอาจจะมีรายงานทุกสิ่งอยู่ที่นั่น

ลอรี : สิ่งที่เราจะต้องหาคำตอบก็คือ - ใช่แล้ว, อ้อ! - ไม่ใช่ ขอโทษ...

เกรก : การเปลี่ยนวิชาเรียนทุก ๔๐ นาที ใช่ นั่นควรจะไปตามสำนักงานทางการศึกษา หรือท่านผู้อำนวยการคาร์ลสัน (ผู้อำนวยการโรงเรียน)

เบรตต์ : นันซี จะต้องไปตามใครเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้าง

ลอรี : หรือ ผู้อำนวยการคาร์ลสัน (พูดเสียงดังขึ้น)

เบรตต์ : ใช่

ลอรี : และสิ่งที่เราจะทำต่อไปทั้งกลุ่มเลยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ ทำอะไรกันบ้างในชั้นเรียน

เกรก : นันซี ปัญหานี้เราทุกคนควรจะช่วยกันทำ

เบรตต์ : ใช่

ลอรี : พวกเราทุกคน เราควรจะถามเคนนี่ พี่ชายของเธอนะ

ลอรี (น้องเคนนี่) : ใช่

เกรก : นันซี เราอาจจะศึกษาดูว่าใน ๑ คาบการเรียน เช่น ในช่วงเวลาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์

เกรก : ใช่ เราอาจจะไปถ่ายวิดีโอที่คณบดีการณิในห้องเรียนมา เพื่อจะ

ดูว่า เขาทำอะไรกันบ้างในชั้นเรียน

เบรตต์: ไซ้ ถ้าเขายินยอม (หยุดวันระยะ) เราจะต้องไปขออนุญาตจากนักเรียนทั้งชั้น

ลอรี : ถูกแล้ว

เบรตต์: ฉันกับเบรคไปติดต่อก่อน.....

ลอรี : อาจจะมีเรื่องยาก (พูดอย่างท้อแท้และหมดหวัง)

เบรตต์: ฉันและเบรคควรไปติดต่อก่อน ไซ้แล้ว เพราะเรา ๒ คนมีหน้าที่เกี่ยวกับไลศทัศนูปกรณ์ เราควรจะไปติดต่อก่อน

หลังจากการอภิปรายในกลุ่มเล็ก ก็ถึงเวลาที่จะต้องเขียนบันทึกรายงานการประชุม เพื่อให้นักเรียนได้มองสะท้อนไปดูว่า เขาได้ทำอะไรลงไปบ้าง ลอรี บันทึกลงไปว่า

“งานวันนี้ฉันไม่ได้ด้วยดี ไม่มีใครได้แย้ง ในการประชุมมีการบันทึกเสียงด้วย เป็นความคิดที่ดีที่มีคนเสนอว่า ควรจะได้บันทึกวิถีทัศน์ของนักเรียนในชั้นปีที่ ๑๑ และ ๑๒ เพราะฉันอยากจะได้รู้จริงๆ เลยว่า เขาเรียนอะไรกันบ้าง แต่ฉันคิดว่าอาจจะมีใครบางคนกำลังแสดงใจ ๖ ๖ (ฉันรู้ว่าบางคนจะทำเช่นนั้น) ฉันอยากทราบว่า ฝ่ายการศึกษาจะคิดอย่างไรบ้างที่เราจะทำเช่นนี้ ฉันหวังว่าอาจารย์ในฝ่ายการศึกษาจะช่วยเรา มีใครเคยใช้ประโยชน์กับวิชาสังคมศึกษาบ้างหรือเปล่า นั่นคือสิ่งที่พวกเราจะต้องค้นหา ถ้าเราไปฝ่ายการศึกษาและไปสัมภาษณ์ แล้วเขียนบันทึกไว้ว่า อาจารย์ในฝ่ายการศึกษาพูดว่าอะไรบ้าง”

ดังนั้น หลังจากการอภิปรายกลุ่มย่อย นักเรียนจะร่างแนวโครงการของตนเองให้สัมพันธ์กับหัวข้อและเริ่มที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงาน และการนำแนวทางเหล่านี้ไปใช้ จากข้อคิดเห็นของลอรี ได้มีการกำหนดแนวความตั้งใจที่จะยึดถือในการปฏิบัติต่อไป

ถึงจุดนี้ แผนการและโครงการสอนอย่างละเอียดที่เตรียมไว้ก็
เริ่มดำเนินการ ในการเขียนรายงานของฉันคืนวันนั้น ฉันเขียนไว้ว่า :

‘นักเรียนรู้ว่ งานเหล่านี้เป็นการของเธอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และ
นักเรียนทุกคนจะมีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษที่จะทำกิจกรรมเหล่านั้น ซึ่ง
ฉันจะต้องปรับให้เข้ากับสิ่งที่วางแผนไว้ให้มากยิ่งขึ้น...สิ่งที่ฉันคิดว่าจะทำคือ
ปล่อยให้ส่วนสุดท้ายของการพิจารณาแนวทางของหลักสูตรคือ... “เราจะแสดง
หรือทราบได้อย่างไรว่า เราได้เรียนรู้ในสิ่งที่เราวางแผนว่าจะต้องเรียน” ...ไว้จนกว่า
นักเรียนจะทำการรวบรวมว่า ตนจะดำเนินการอะไรบ้างในวันศุกร์ ฉันคิดว่า
ฉันจะใช้เวลาประมาณ ๑ คาบการเรียนรู้เป็นอย่างน้อยในการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ
ที่นักเรียนจะต้องไปศึกษาค้นคว้าทั้งหมด’

เมื่อมองย้อนกลับไปภายหลังจากที่จุดนี้ “ความตั้งใจที่จะเรียน”
กลายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของนักเรียน และฉันเริ่มที่จะมองเห็นกระบวนการ
ของการให้โอกาสนักเรียนเสนอหลักสูตรว่า ได้ทำให้เกิดความต้องการ
ที่จะเรียนมากไปกว่าเป็นเพียง “ตัวกระตุ้น” อย่างที่ฉันคิดไว้มาก
หลังจากบทเรียนถัดไปฉันบันทึกไว้ว่า

‘เมื่อฉันไปถึงห้องเรียน ได้พบกับนักเรียน ๒ กลุ่ม ซึ่งได้เตรียมการ
และพร้อมที่จะเริ่มงานการค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งที่เราต้องการจะศึกษา กลุ่มหนึ่ง
ต้องการที่จะศึกษาว่า มีอะไรเกิดขึ้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และปีที่ ๕ บ้างนั้น
ได้จัดเตรียมเครื่องถ่ายวิดีโอมาเรียบร้อยแล้ว และได้จัดการบอกครูและนักเรียน
ในชั้นนั้นเรียบร้อยแล้ว พร้อมที่จะถ่ายทำ วิเศษเหลือเกิน นักเรียนทำได้ดีเกินคาด
ชนิดที่ฉันไม่ต้องทำอะไรเลย แผนการที่ฉันวางไว้ไม่ต้องนำมาใช้เลย ทุกสิ่งทุกอย่าง

๒๐๔

ที่นักเรียนตระเตรียมเอาไว้ ทำให้ฉันคิดว่า ฉันไม่จำเป็นต้องไปช่วยเหลืออะไร
เรามากแล้ว'

ความรู้สึกที่ว่า "ฉันจะช่วยเหลือเขาได้บ้างในการดำเนินงานของเขา
ตามลักษณะของครูที่ดีควรทำ" คือส่วนที่ฉันกังวลใจมากใน ๒ ช่วง
ของคาบการเรียนถัดมา ทั้งหมดที่ฉันได้ทำไปก็คือ การเซ็นใบอนุญาต
ให้เขาออกนอกบริเวณโรงเรียนเพื่อไปสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน คอยดูว่า
การออกไปนอกสถานที่นั้นไม่เป็นการรบกวนบุคคลอื่นมากเกินไป
คอยดูว่า งานของเขาดำเนินไปถึงไหน และหวังว่า เราจะมีเวลามากกว่านี้
เพื่อจะได้ทำงานค้นคว้าให้มากขึ้น สิ่งที่ฉันเกรงกลัวอย่างหนึ่งก็คือ
กลัวว่าจะไม่สามารถติดตามงานของนักเรียนทุกคนได้โดยตรง ฉันจะ
ต้องเชื่อตามสิ่งที่นักเรียนเขียนบันทึกไว้เป็นส่วนมาก ทาเนีย (Tania)
ได้บันทึกไว้ว่า

'สัปดาห์ที่แล้ว (วันศุกร์ที่ ๑๒ กันยายน ๑๙๗๙) เราไปที่โรงเรียน
ประถมศึกษาโคลเวอร์เดล เพื่อที่จะไปสัมภาษณ์นักเรียนชั้นปีที่ ๗, ๖, ๕
และ ๔ พร้อมกับแจกเอกสารที่จะสัมภาษณ์ เราจะต้องไปสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ
ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ว่า เขาคิดอย่างไรเกี่ยวกับโรงเรียน และนำมาเปรียบเทียบกัน
การจัดการในเรื่องเหล่านี้ไม่ลำบากนัก สิ่งที่เราทำก็คือแจกแบบสอบถามให้
นักเรียนตอบ และไปสัมภาษณ์บุคคลอื่น ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างดูราบรื่นดี บุคคลที่
เราไปสัมภาษณ์ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นักเรียนประถมศึกษาที่ ๓ ทุกคน
ส่วนผู้เก็บข้อมูลรู้สึกสบายใจที่ได้ออกนอกบริเวณโรงเรียน เพื่อที่จะพบกับ
สิ่งต่าง ๆ ที่น่าสนใจ...'

กลุ่มต่าง ๆ มีกิจกรรมที่น่าสนใจแตกต่างกันไป (แม้ว่าบางคน

จะกังวลเกี่ยวกับปัญหาการว่างงาน หลังจากเรียนจบแล้วของนักเรียนส่วนหนึ่ง) ฉันพบว่า บันทึกเหล่านี้มีคุณค่า ไม่เพียงแต่จะเป็นการรายงานว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แต่ยังช่วยให้มองเห็นถึงแนวทางการนำโครงการไปใช้ที่เขาได้ทดลองปฏิบัติด้วยตัวเอง เวนดี้ (Wendy) บันทึกไว้ว่า

‘๑๙ ตุลาคม ๑๙๖๙

มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย หลังจากที่เราบันทึกไว้ครั้งสุดท้ายเมื่อประมาณ ๓ สัปดาห์ที่แล้ว กลุ่มของเราได้รับอนุญาตให้ออกนอกบริเวณโรงเรียน และไปศึกษาค้นคว้าหาสิ่งที่เราไม่ทราบมาก่อน สัปดาห์แรก เราไปที่สวนสาธารณะจิกคอเรีย เพื่อสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับการหางานทำ สัปดาห์ถัดมาเราเข้าไปในเมืองและคุยกับผู้จัดการบริษัทและบุคคลต่าง ๆ ที่เราพบตามท้องถนน และสัปดาห์สุดท้าย เราไปยังสถานที่จัดงาน เพื่อคัดลอกงานที่เปิดรับสมัครบุคคลทั่วไป เราตั้งใจจะไปที่เบลมอนต์ฟอรัม (Belmont Forum) เพราะที่นั่นเรามีสำนักงานจัดงานที่ตั้งอยู่ในศูนย์การค้า ในระหว่างสัปดาห์นี้ ฉันตั้งใจจะไปที่สำนักงานจัดงานต่าง ๆ และพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น’

เนื่องด้วยมีเวลาจำกัด แม้ฉันจะทราบว่า บางกลุ่มยังทำงานไม่เสร็จ ฉันจำเป็นต้องตัดกิจกรรมเหล่านี้ออกบ้าง เพื่อผลของการวิจัย โดยจะต้องให้ดำเนินการในขั้นสุดท้ายของกิจกรรม ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรแล้ว และกระบวนการที่จะต้องเริ่มขึ้นคือ “เราจะทราบ หรือแสดงให้เห็นได้อย่างไรว่า เราได้เรียนในสิ่งที่เรากำหนดว่าควรเรียน” เมื่อเริ่มโครงการ ฉันได้เสนอรูปแบบการดำเนินการทั้งหมด และได้อภิปรายข้อคำถามทั้ง ๔ เป็นรายชื่อ รวมทั้ง

ข้อสุดท้ายด้วย ในลักษณะการกล่าวถึงอย่างกว้าง ๆ ซึ่งในคราวนั้นฉันได้เสนอไว้ว่า แนวทางหนึ่งที่เราจะทำได้ เพื่อที่จะแสดงว่าเราเรียนอะไรไปแล้ว โดยการไปพบกับนักเรียนชั้นปีที่ ๗ ในโรงเรียนประถมศึกษาใกล้ ๆ

นั่นคือ สิ่งที่เราได้เสนอแนะไว้ ก่อนที่เราจะเริ่มบทเรียนที่ ๖ นักเรียนก็ถามว่า “เมื่อไรเราจะไปโรงเรียนประถมศึกษาไคลเวอร์เดล” “อีกนานไหม เราจึงจะไปพบกับนักเรียนชั้นปีที่ ๗” อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานในขั้นต่อไป เราได้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการในขั้นของการตอบปัญหาข้อที่ ๔ โดยเริ่มจากปัญหาที่ฉันคิดว่าสำคัญที่สุดคือ “ตอนนี้เราดำเนินการมาถึงไหนแล้ว” ในการตอบปัญหานี้ ฉันขอให้นักเรียนเขียนข้อความสั้น ๆ ที่จะเป็นแนวทางในการตอบปัญหา : “ต่อจากนี้เราจะไปทางไหน” โดเนลลา (Donella) บันทึกไว้ว่า :

‘สัปดาห์นี้มีสิ่งที่น่าสนใจ และเราได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เราจะได้เรียนรู้ กลุ่มของเรามีการร่วมมือกันอย่างดีในการที่จะทำงานร่วมกัน เราทุกคนในกลุ่มได้ลงสรุปเกี่ยวกับงานที่จะทำและกำหนดแนวทางของกลุ่มร่วมกัน โดยได้กำหนดงานในสัปดาห์ที่ ๒ ว่า เราจะไปถามบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับความคิดเห็นของพวกเขาว่า พวกเรานักเรียนควรจะเรียนรู้อะไรบ้าง และอย่างไรหลายคนให้เหตุผลว่าโรงเรียนก็เหมือนกับโรงงานที่ผลิตสินค้าออกมาในลักษณะเดียวกันตามมาตรฐานระดับกลาง ผลลัพธ์คือ นักเรียนยังขาดประสบการณ์เฉพาะบางอย่าง และไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่บุคคลผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ยอมรับ เขากล่าวกับเราว่า ระบบการศึกษาควรจะปรับเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะกับแต่ละบุคคล ให้เหมาะสมกับอาชีพที่เขาจะประกอบต่อไป’

โดเนลลาพยายามที่จะใช้ความรู้ที่เธอได้รับ ทำการศึกษา

อย่างลึกซึ้งในลักษณะเดียวกับการทำวิทยานิพนธ์ของเธอเอง โดยกำหนดหัวข้อเรื่องว่า เหตุผลที่คนทั่วไปกล่าวว่า โรงเรียนเหมือนโรงงานแห่งหนึ่ง... ซึ่งสามารถจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เธอบันทึกลงไปเทียบกับคาเรนซึ่งอยู่ในกลุ่มเดียวกัน คาเรนบันทึกไว้ว่า :

“สิ่งแรกที่กำหนดไว้คือ เราจะออกไปถามบุคคลทั่วไป (ที่เป็นผู้ใหญ่) ว่า เขาคิดว่าโรงเรียนเป็นอย่างไร คำถามที่ใช้ เช่น :

๑. ท่านมีลูกไหม
 ๒. ท่านคิดว่าโรงเรียนในปัจจุบันดีกว่าเมื่อก่อนไหม
 ๓. ท่านคิดว่าโรงเรียนจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร และอื่น ๆ
- เราไปที่ห้างสรรพสินค้า เค มาร์ต (K Mart) และร้านอื่น ๆ ไปถามบุคคลต่าง ๆ ที่เดินอยู่ในร้านค้า เกี่ยวกับวิธีการหางานทำของเขา และเขาได้งานทำอย่างไร เราถามปัญหาต่าง ๆ เขาดังนี้

๑. ในการสมัครเข้าทำงาน ท่านต้องใช้ประกาศนียบัตรแสดงถึงผลการเรียนของท่านหรือเปล่า
๒. งานที่ท่านทำท่านพอใจหรือไม่ เงินเดือนดีไหม ทำงานวันละกี่ชั่วโมง
๓. มีปัญหาอะไรบ้าง
๔. ท่านคิดว่า โรงเรียนควรจัดรายวิชาพิเศษเกี่ยวกับการหางานทำไหม

เราจัดเตรียมคำถามพิเศษแต่ละชุดสำหรับผู้ทำงาน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป เมื่อเข้าไปในร้าน เค มาร์ต และสัมภาษณ์บุคคล คำตอบที่ได้นั้นเป็นที่น่าพอใจมาก ส่วนใหญ่เขา

๒๐๘

ตอบคำถามเราด้วยความยินดี คำตอบเหล่านั้นพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. งานส่วนใหญ่ไม่ต้องการใบประกาศนียบัตรที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๒. ในการเข้าทำงานจะต้องมีประสบการณ์มาก่อน

๓. หลักภาษาและไวยากรณ์จะช่วยในการหางานทำได้

๔. มีความพอใจในงานที่ทำ

๕. ควรจะมีรายวิชาพิเศษเกี่ยวกับการหางานทำ

กิจกรรมเหล่านี้เป็นการสนองจุดมุ่งหมายของการเน้นให้นักเรียนมีความสนใจในงานที่ตนทำได้ ซึ่งในกลุ่มเล็ก สมาชิกจะต้องนำมารวบรวมเป็นแนวทางในการเสนอสิ่งที่เขาค้นพบในแต่ละสัปดาห์ด้วย

สิ่งที่ฉันพบว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดในช่วง ๘ สัปดาห์ของการเรียนการสอน คือความจริงที่ว่า ฉันไม่ได้อยู่กับนักเรียนตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามถ้าเทียบกับครูที่ฉันทำงานด้วย คือ ลอรี เคราซี (Laurie Crouch) ซึ่งได้วางแผนการสอนในบทเรียน ๔ บททุกสัปดาห์ในเรื่องเดียวกัน (ศึกษาวรรณกรรม เรื่องสั้น และหาแนวทางในการพัฒนาการอภิปรายกลุ่ม) ก็ยังมีช่องว่างระหว่างบทเรียนที่เชื่อมต่อกันไม่ติด และเวลาเรียนไม่ค่อยจะพอเช่นกัน อย่างไรก็ตามงานสอนของฉันก็ยังเป็นงานสอนที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง ในลักษณะของครูที่สอนตามปกติมิใช่แค่ผู้มาเยือนเพียงสัปดาห์ละครั้ง

อย่างไรก็ตามความตั้งใจเรียนของนักเรียน และความสนใจอย่างมากต่อความรู้ที่ได้รับ นับว่าเป็นส่วนชดเชยข้อบกพร่องเหล่านี้ภายหลังจากบทเรียนที่ ๔ ฉันได้บันทึกไว้ว่า

‘...อีกครึ่งหนึ่งที่ทำให้ฉันประหลาดใจ ลอว์พูดว่า ฉันแปลกใจจริงเลยว่า ในระหว่างสัปดาห์ (ด้วยแรงจูงใจอย่างมาก) ฉันมีความตื่นเต้นมากที่จะได้ คำนึงงานไปตามโครงการที่วางไว้ และเขาดูจะมีความสุขและวางแผนที่จะจัดการ รวบรวมเกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องค้นคว้าในสัปดาห์นั้น จัดเตรียมทุกอย่างที่ต้องการ ให้พร้อม ฯลฯ’

บรรดานักเรียนเองก็ตระหนักดีว่า เรามีเวลาจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่โครงการกำลังจะสิ้นสุดลง และฉันได้เขียนรายงาน ในสิ่งที่จะต้องทำลงบนกระดานดำ ซึ่งเสนอโดยที่ประชุมของนักเรียน ซึ่งเขาจะต้องรับทราบและดำเนินการให้เสร็จเรียบร้อย ฉันมอบสมุดภาพ ให้กับทุกกลุ่ม เพื่อว่าเขาอาจต้องการใช้ในรายงานสำหรับกลุ่ม และ พบว่านักเรียน ๖ ใน ๗ กลุ่มใช้สมุดภาพนั้น ในการที่จะไปเล่า ประสบการณ์ให้นักเรียนชั้นปีที่ ๗ ฟังว่า เขาได้ทำอะไรไปบ้าง ได้เรียนรู้ อะไร นักเรียนในชั้นปีที่ ๗ นี้อภิปรายกันว่า ในวันรายงานเราอาจจะ ตื่นเต้นตกใจจนทำอะไรไม่ถูก ดังนั้น ควรจะมีอะไรไปแสดงให้นักเรียน ชั้นปีที่ ๗ ดูนอกเหนือไปจากการกล่าวรายงาน ซึ่งอาจจะติดขัดเนื่องด้วย ความตื่นเต้นจนเกินไป คาเรนบันทึกไว้ว่า :

‘ในการนำเสนอผลงานให้นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาโคลเวอร์เดลฟัง เราจะมีสมุดภาพไปให้ดูด้วย ซึ่งสมุดนี้จะมีรูปและแผนภูมิ ข้อเขียนเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ยากแก่การอธิบายด้วยคำพูดให้เข้าใจได้ เราจะแบ่งส่วนต่าง ๆ ของสมุดภาพนี้ ตามส่วนของแต่ละคนที่จะรายงาน ในการพูดของเรา เราจะพูดเกี่ยวกับสิ่งที่ เราได้ทำไป สิ่งที่เราค้นพบ และสิ่งที่เราได้เรียนรู้เพิ่มเติม ทุกคนจะเล่าประสบการณ์ ที่ตนเองได้พบเห็นเหล่านี้ก่อน แล้วให้ผู้ฟังดูสมุดภาพในส่วนของตน โดยจะมี ช่วงของการตอบปัญหาในภายหลัง’

อีก ๒ กลุ่มได้วางแผนป้องกันการประหม่าของตนเช่นกัน โดยหาแนวทางแก้ปัญหาอีกแบบหนึ่ง เวนดีเขียนว่า :

‘นี่ก็วันศุกร์แล้ว และเรากำลังวางแผนการที่จะทำงานในสัปดาห์ต่อไป เมื่อเราไปเสนอโครงการของเราต่อนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาโคเลเวอร์เดล กลุ่มของเราตัดสินใจที่จะใช้แถบบันทึกเสียงบรรยาย และส่งหนังสือให้นักเรียนเขียนกันดูรอบห้อง แจ็กก็ถูกเลือกให้เป็นผู้พูด และเรากำลังช่วยกันคิดว่า เธอควรจะพูดอะไรบ้าง สิ่งหนึ่งที่เราคิดสนใจจะพูดก็คือ เรื่องความสำคัญของการมีผลการเรียนในระดับดีที่จะปรากฏในวุฒิปดฺร แม้ว่าบางครั้งจะไม่จำเป็นก็ตาม และเราคิดว่าจะถามปัญหากับผู้ฟังเกี่ยวกับ’

๑. ท่านคิดว่าโรงเรียนมีไว้ทำไม

๒. แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนมีอุดมศึกษาของนักเรียนเหล่านี้คืออะไร

๓. ท่านอยากทำงานอะไรหลังจากจบการศึกษาแล้ว

มีนักเรียนที่ฉลาดในชั้นซึ่งประทับใจแดนนี เขียนว่า

‘เราตั้งใจจะบอกกับนักเรียนในระดับประถมศึกษาว่า เราได้ทำอะไรบ้าง และค้นคว้าเกี่ยวกับอะไรบ้าง บางคนจะให้ข้อมูลทั้งหมดที่ตนเองเก็บมาได้ โดยเล่าลงไปโน้ตบันทึกเสียงแล้วเปิดให้เขาฟัง แทนที่จะยื่นแล้วให้เขาฟังหน้าชั้น แต่กลุ่มของเรามีสมุดภาพที่จะถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เราต้องการให้แกผู้ฟัง’

การปล่อยให้นักเรียนตัดสินใจที่จะบรรจุอะไรลงไปโน้ตสมุดภาพเอง ทำให้ฉันต้องเขียนบันทึกลงไปในวันนั้นว่า :

‘พวกนักเรียนรู้สึกตื่นเต้นมากเกี่ยวกับผลงานที่เขาทำไปแล้ว ทั้งตื่นเต้นและใจจดใจจ่อเกี่ยวกับการเตรียมตัวที่จะเสนอผลงาน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีที่เขาภูมิใจในผลงานของเขาด้วย แม้ว่าจะเป็นเพียงสมุดภาพเท่านั้น เขาวินิจฉัยรู้สึกปลอดภัยไปร่งแถมใส่มาก ถึงแม้จะมีความรู้สึกผิดหวังเล็กน้อยที่ฉันจะไม่เป็นที่

ต้องการของพวกเขาเลย แม้ว่านาน ๆ ครั้งบางกลุ่มอาจจะมีคำถามมาถามบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็ทำงานปรึกษากันในกลุ่ม โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากฉันเลย ถ้าพูดตามตรงแล้ว ฉันเองอาจจะไปยุ่งวุ่นวายกับเขาโดยไม่ถามคำถามเขาเสียด้วยซ้ำไป'

การที่จะไปเสนอข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียนชั้นปีที่ ๗ นั้น กลุ่มผู้เสนอมีความคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการไปบรรยายให้ชั้นปีที่ ๗ ฟัง ซึ่งน่าสนใจมาก โดนัลลาเขียนไว้ดังนี้

'สัปดาห์หน้าเราก็ได้ออกโรงที่โรงเรียนประถมศึกษาโดเวลอร์เดลแล้ว กลุ่มของเราพยายามที่จะเสนอประสบการณ์ของเราในช่วง ๖ สัปดาห์ที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่รุ่นหลัง พยายามให้เขาเข้าใจถึงความสำคัญของการศึกษาและทัศนคติในการทำงานที่เราควรจะได้รับ เราจะให้กลุ่มผู้ฟังอภิปรายและอนุญาตให้ถามได้มากที่สุดเท่าที่เวลาจะอำนวย กลุ่มของเราได้รับผลประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา และอยากให้กลุ่มผู้ฟังได้รับผลประโยชน์ด้วย แต่งานของเรายังไม่เสร็จ เมื่อครบกำหนด ๘ สัปดาห์ เราอยากจะพิจารณาอีกว่า เราจะกำหนดรายวิชาใหม่ ๆ เพิ่มเข้าไปอย่างไร การเพิ่มเนื้อหาเข้าไปอีก ๘ สัปดาห์ก็เพื่อที่จะได้เพิ่มเนื้อหาทางด้านเจตคติและประสบการณ์ในการคาดการณ์เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันเราไม่ได้เน้นประสบการณ์เช่นนี้ จึงทำให้เรารู้สึกประหม่าเมื่อเข้าไปสมัครงาน'

งานหลักของฉันในสัปดาห์นั้นคือ การจัดเตรียมการเกี่ยวกับการเดินทางไปโรงเรียนประถมศึกษา ไปพบอาจารย์ใหญ่ นัดแนะเกี่ยวกับห้องและอุปกรณ์ที่จะใช้ เป็นต้น คินนันฉันบันทึกไว้ว่า :

'นักเรียนชั้นปีที่ ๗ ซึ่งเป็นระดับประถมศึกษา มี ๒ ห้อง ดังนั้นเราแบ่งกลุ่มต่าง ๆ ออกเป็น ๒ ชุด ชุดละห้อง และแบ่งเวลาออกเป็น ๒ ช่วง เพื่อว่า

แต่ละห้องจะเสนอได้ ๒ กลุ่ม ชันโทรศัพท์ไปจองอุปกรณ์ต่าง ๆ กับคลองเตย (บรรณารักษ์) ได้แก่ เครื่องฉายวีดิทัศน์ เครื่องเล่นเทป สายไฟ และอื่น ๆ คิดว่าคงไม่ลืมอะไรที่สำคัญอีก คราวนี้ก็ขึ้นอยู่กับนักเรียนที่จะเสนอรายงานให้ดี กลุ่มที่ไปสัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่คาร์ลสันประสบความสำเร็จมาก ทั้งตัวผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งฉันรู้สึกภูมิใจ แต่ฉันคิดว่า เขาคงไม่เสนอการสัมภาษณ์ด้วยแถบบันทึกเสียง ตลอดจนการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นปีที่ ๗ เพราะอาจจะเกิดการเบี่ยงเบนขึ้นเนื่องจากค่อนข้างยาว พวกเด็กผู้ชายดูเหมือนจะมีความกระตือรือร้นมาก จนฉันชักจะหวั่นใจว่า เขาคงมีเวลาน้อยไปในการที่จะเสนอสิ่งต่าง ๆ ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่มน่าจะใช้เวลาทั้งหมด ๑ คาบเรียน แทนที่จะแบ่งครึ่งกันอย่างนี้ (ฉันคิดเช่นนี้จริง ๆ ไม่ได้ตลก)

ในสัปดาห์นั้นฉันมีสิ่งกังวลใจอย่างหนึ่งในวันศุกร์ แต่พวกนักเรียนไม่กังวลเช่นนั้น ปัญหาก็คือ มีนักเรียนถูกพักการเรียนได้กลับเข้ามาเรียน ๑ สัปดาห์ก่อนหน้านี้ นักเรียนผู้นี้จึงไม่ได้ร่วมกิจกรรมมาแต่ต้น เพื่อน ๆ จึงให้เขาเป็นผู้แจกแบบสอบถามหลังจากรายงานจบแล้ว เพื่อที่จะตรวจสอบดูว่า เด็ก ๆ ที่เป็นผู้ฟังรู้สึกอย่างไรกับการเสนอรายงานนี้ ทุกกลุ่มช่วยกันสร้างแบบสอบถามขึ้นมา โดยแต่ละกลุ่มสร้าง ๑ คำถาม งานของนักเรียนคนนี้คือ อธิบาย แจก และเก็บแบบสอบถาม'

อย่างไรก็ตามพวกนักเรียนก็ประหม่าและตื่นเต้น ฉันบันทึกไว้ว่า:

'...ไปถึงโรงเรียนตอน ๘.๑๕ น. ผู้ที่จะฉายวีดิทัศน์รออยู่ก่อนแล้ว เขาเข้ามาถามว่า จะเข้าไปเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมได้หรือยัง ตอนนี้ยังมีเวลาอีก ๕ นาทีสำหรับการเตรียมตัว และทุกอย่างพร้อมแล้ว'

ห้องเรียนทั้งสองเตรียมทุกอย่างพร้อม ลอรีและฉันแยกกันอยู่คนละห้อง ก่อนจะเริ่ม ฉันให้พรว่าโชคดี ทุกอย่างสมบูรณ์ การจัดเวลาพอเหมาะ ทุกกลุ่มสามารถที่จะเสนอสิ่งที่ตนเตรียมไว้ ไม่ว่าจะเป็นการบรรยาย/การใช้แถบบันทึกเสียง/สมุดภาพ/แผนภูมิ/วีดิทัศน์ การ

ถาม-ตอบปัญหา การแสดงความคิดเห็น เมื่อจบรายการ แต่ละกลุ่ม
จะให้ผู้ฟังตอบแบบสอบถาม ทุกอย่างราบรื่น

“วันศุกร์ที่แล้ว (๒ พฤศจิกายน) พวกเราไปที่โรงเรียนประถมศึกษา
ชื่อโคลเวอร์คิล เพื่อที่จะเสนอรายงานเกี่ยวกับสิ่งที่เราได้ศึกษามาแก่นักเรียน
ชั้นปีที่ ๗ ทั้ง ๒ ห้องเรียน นักเรียนทุกคนให้ความสนใจ สนุกสนาน และให้
ความร่วมมืออย่างดี สิ่งที่เราเสนอคือ “คนนิล” โรงเรียนในฝัน โรงเรียนในฝัน
ที่เราวางรูปแบบเป็นที่สนใจของนักเรียนอย่างมาก ขณะที่เราส่งรูปภาพให้
เวียนกันดูรอบห้อง ก็มีนักเรียนหลายคนสนใจตามปัญหา ช่วงแรก ๆ พวกเรา
ตกใจกลัวในการที่จะพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เราเสนอไว้ในรูปภาพ แต่เมื่อนำไปเสนอ
กับนักเรียนในห้องที่ ๒ พวกเราต้องตอบคำถามต่าง ๆ ยืดยาวมาก นักเรียน
ต่างก็ซักถามเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษามากมาย ขณะที่เรายืนอยู่หน้าห้อง
รู้สึกว่าการได้ตอบระหว่างเรากับผู้ฟังดูจะราบรื่นมาก ซึ่งช่วยลดความประหม่า
ลงไปได้มาก”

ทันยา

ฉันไม่มีเวลาที่จะเรียกนักเรียนมาพูดคุยเกี่ยวกับการเสนอรายงาน
ของเขา ดังนั้น ฉันก็ประเมินเอาจากข้อคิดเห็นของทันยาข้างบนนี้ว่า
เขาเสนอรายงานในครั้งที่ ๒ ได้ดีกว่าครั้งแรก ซึ่งการเขียนบันทึกข้างต้นนี้
มีคุณค่ามาก

ตลอดโครงการนี้ ฉันตั้งใจจะ “สอน” นักเรียนเกี่ยวกับคุณค่า
ของการเตรียมการว่า งานหลายอย่างที่จะต้องเตรียม เพื่อจะให้ได้ดี
เป็นที่น่าพอใจเราและผู้อื่น กิจกรรมกลุ่มจำเป็นจะต้องร่างและพิจารณา
ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- มีจดหมายถึงอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา และ

โรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้ ๆ กัน เพื่อขออนุญาตสำรวจความคิดเห็น
ของนักเรียน

- กำหนดคำถามที่จะถามนักเรียนระดับประถมศึกษา (เช่น
เขาเข้าใจคำว่า “ประกาศนียบัตร” หรือไม่)

- แบบสอบถามที่จะนำไปถามประชาชนทั่วไปตามศูนย์การค้า/
ถามครูในโรงเรียน ถามนักเรียนในกลุ่มอายุต่าง ๆ

- เตรียมคำบรรยายในการไปเสนอรายงาน

- เตรียมเรื่องย่อ ข่าว รายงาน ฯลฯ เพื่อที่จะนำเสนอลงใน
สมุดภาพสำหรับผู้ฟังซึ่งเป็นนักเรียนชั้นปีที่ ๗

เนื่องจากธรรมชาติของแบบฝึกหัดนี้ ฉันพบว่า นักเรียนมีความ
เต็มใจที่จะปฏิบัติงานในการเตรียมร่างและปรับปรุงแก้ไขข้อความที่
เตรียมไว้รายงานให้สมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะเขามีจุดประสงค์ในการเขียน
และการทำสิ่งเหล่านี้ไว้ดี ซึ่งมีความสำคัญต่อเขามากในการที่เขาจะต้อง
เสนอผลงานอย่างภาคภูมิใจกับสิ่งที่เขาดำเนินมาด้วยตัวเอง ข้อคิดเห็น
ของวิรัช เขาเขียนไว้ว่า :

‘การเตรียมรายงานค่อนข้างจะง่าย เพราะเราดำเนินการด้วยตัวเอง
เราเข้าใจและสามารถจะตอบปัญหาเหล่านี้ได้เกือบทุกประเด็น’

การเขียนบันทึกเป็นการรายงานสิ่งที่ทำตามโครงการ ไม่ใช่
ภาระงานที่หนัก แม้ว่าจะเป็นงานที่ครูกำหนดให้ทำ ในการประเมิน
ของไคเนลลา เธอบันทึกไว้ว่า :

‘ฉันคิดว่างานทั้งหมดที่เราทำนั้นน่าสนใจและเป็นสิ่งดีทั้งนั้น สิ่ง
ที่ทำให้ฉันกลัวและพะวงก็คือ คุณครูรีด กำหนดให้ฉันเขียนบันทึก ซึ่งเป็นสิ่งที่ฉัน

เกลียดที่สุดในชั่วโมงภาษาอังกฤษ ฉันคิดว่าอาจจะเป็นเพราะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย และฉันจะต้องแสดงความคิดเห็นออกมา โดยการเขียนลงไปบนกระดาษ แต่ในตอนนี้ฉันไม่เกลียดการเขียนบันทึกอีกต่อไปแล้ว และออกจะชอบเสียด้วยซ้ำ'

นักเรียนส่วนใหญ่บันทึกว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในลักษณะของการเขียนบันทึกสำหรับตนเอง เพื่อที่จะช่วยความจำของตนเองเท่านั้น ไม่มี ความกังวลเกี่ยวกับการบันทึกแต่อย่างใด และเขารู้ว่า ครูจะอ่านบันทึกนี้ เฉพาะในกรณีที่นักเรียนผู้บันทึกต้องการให้อ่านเท่านั้น

นักเรียนบางคนใช้การบันทึกเป็นเหมือนการเขียนบันทึกส่วนตัว นอกเหนือจากชั้นเรียน (เช่น ฉันไม่คิดว่าจะเขียนอะไรในตอนนี้นะหรอก แต่ตลอดสัปดาห์นี้ช่างไม่ได้เสียเลย...) และหลายคนมักจะใช้เวลา ๑๐ นาทีสุดท้ายของบทเรียน บันทึกเตือนความจำว่า ในช่วงโมงนั้นจะทำอะไรบ้าง อย่างไรก็ตามเมื่อถามว่า พวกเขาชอบที่จะใช้เวลาช่วงหนึ่งรวบรวมความคิดว่าได้ทำอะไรไปบ้าง และจัดลำดับความคิดเขียนลงไปในกระดาษหรือไม่ นักเรียนทุกคนตอบว่า ชอบที่จะทำเช่นนั้น

นี่เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ฉันคิดว่า เวลา ๑๐ นาทีต่อบทเรียนนั้น น้อยเกินไปที่จะเขียนอะไรที่มีค่าลงไปได้หมด การใช้เวลาในชั้นเรียน ๑๐ นาทีเพื่อบันทึกนั้น ฉันคิดว่า ตัวเองไม่สามารถจะถ่ายทอดความคิดทั้งหมดลงไปได้เท่าที่ต้องการ ฉันอยากใช้เวลา ๑๐ นาทีให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อที่จะได้อธิบายจุดสำคัญทั้งหมดที่ฉันมีอยู่ ฉันมีสิ่งที่บันทึกมากกว่าเวลาที่มีอยู่

การบันทึกของนักเรียนจะสะท้อนความรู้สึกของเขาได้ดี แมรีเขียนว่า :

‘ฉันคิดว่ามันเป็นประสบการณ์ที่ดีและเป็นแนวคิดที่ดี ฉันแน่ใจว่า ฉันได้เรียนรู้มากมายเกี่ยวกับการทำงาน หลายอย่างที่คุณไม่เคยทราบมาก่อน ฉันคิดว่าเป็นการดีที่คุณมีโอกาสได้ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ทำสิ่งที่ปกติแล้วจะไม่ได้ทำหวังว่าคุณคงจะมีเวลาได้ไปที่ต่าง ๆ อีกระหว่างสัปดาห์สุดท้าย เราพยายามจัดสัมมนาและอภิปรายเกี่ยวกับแบบสอบถาม ตลอดจนสร้างแบบสอบถาม ฉันอยากจะทำเช่นนี้มากกว่าที่จะเขียนเรียงความเหมือนเมื่อก่อน หรือเหมือนกับชั้นเรียนอื่น ๆ ฉันคิดว่า เวลา ๔ สัปดาห์นับว่ามีคุณค่ามาก’

ในขณะที่ฉันอ่านบันทึกการประชุม และรายงานอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงการ ฉันก็คิดว่า หากโครงการนี้ดำเนินการโดยครูและนักเรียนที่มีโอกาสทำงานร่วมกันบ่อย ๆ ในแต่ละสัปดาห์แทนที่จะเป็นเพียงสัปดาห์ละ ๑ ครั้งดังที่คุณทำอยู่นี้ นักเรียนจะต้องมีเวลาและมีโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ที่สำคัญ ๆ มากกว่านี้ ซึ่งจะยืนยันได้จากบันทึกของนักเรียนเท่านั้น

แต่ถึงแม้ว่าเราจะมีเวลาและรูปแบบการดำเนินงานจำกัด ฉันคิดว่า เป็นการทดลองที่มีคุณค่า นักเรียนได้แสดงให้เห็นว่า พวกเขาเข้าใจ มีความสุขในกระบวนการดำเนินงานของเขา เป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา ไพโอเนียร์เขียนไว้ว่า :

‘...และฉันคิดว่า การเรียนเช่นนี้ดีมาก แทนที่เราจะไปค้นคว้าจากตำรา โดยมีครูมาอธิบายและสั่งให้เราทำอะไรตามตำรา เรากลับได้ไปทดลอง ได้ปฏิบัติ ได้ออกไปค้นคว้าสืบและหาด้วยตนเอง’

ความรู้สึกทางจิตใจของนักเรียนเป็นรางวัลอีกอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นความสัมพันธ์ระดับบุคคล ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง การให้ความไว้วางใจแก่นักเรียนในการ

ทำสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่ต้องมีใครควบคุมเป็นสิ่งที่ดี และได้เกิดขึ้นแล้ว
 ฉันเองไม่ได้เตรียมการที่จะ (แม้จะได้รับการบอกเล่าให้ระวังไว้ก่อน)
 ให้อิสระแก่ผู้เรียนมากมายเช่นนี้ แต่กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้เกิดความ
 ไว้วางใจได้ การที่นักเรียนขออนุญาตเข้าไปในเมือง เพื่อไปสำนักงาน
 คนว่างงานโดยรถที่พี่ชายของวิกกีขับ ซึ่งแน่นอนหากเกิดอะไรขึ้น ครู
 จะต้องรับผิดชอบ แต่ฉันก็คิดว่านักเรียนมีความรับผิดชอบได้และไม่ได้
 ทำอะไรเกินขอบเขตของอิสระที่เขาได้รับ เดลลีได้ประเมินโครงการ
 โดยบันทึกความรู้สึกของเธอว่า :

‘วันนี้เป็นวันสุดท้ายของสัปดาห์ที่ ๔ ของเรา ฉันได้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับ
 ความสนุกสนาน ฉันทำงานหนักและได้รับผลตอบแทนที่ดี ฉันสนุกสนานจริง ๆ
 กับความไว้วางใจที่ได้รับ ในการไปไหนมาไหนและทำอะไรด้วยตัวของเราเอง
 รับผิดชอบตัวเอง เช่น ไฟโอน่า ดี. (Fiona D.) ฉันและเพื่อนนักเรียนหญิงอีก
 ๒ คนเข้าไปในเมืองโดยไม่มีผู้ใหญ่คุมไป เราไปพร้อมกับตู่ปรกรณ์ร่าณิกพันพิชญ
 เพื่อที่จะไปถ่ายวิดีโอ’

ถ้านักเรียนรู้สึกว่าคุณเองได้รับความไว้วางใจ เราสามารถที่จะ
 รับผิดชอบ มีประสิทธิภาพในการทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง นักเรียนก็
 จะสามารถควบคุมตัวเองได้อย่างดี ความรู้สึกต่อผลสำเร็จจากการกระทำ
 ของตนเอง ตลอดจนการนับถือตนเองจะดีขึ้น และช่วยให้มีความเชื่อมั่น
 ในตนเองยิ่งขึ้น

ความรู้สึกดี ๆ ของนักเรียน อาจเห็นได้จากการประเมินของ
 นักเรียนในลักษณะที่ขึ้นชอบต่อการเรียนและเห็นคุณค่าของตัวเอง
 ดังที่ไฟโอน่าเขียนไว้ว่า :

‘ผลสุดท้ายโครงการของเราก็สิ้นสุดลง บอกตามตรงว่าฉันดีใจมากที่มีโอกาสและความสามารถต่าง ๆ ด้วยตนเอง ฉันดีใจมากจริง ๆ ฉันคิดว่า บทเรียนที่ผ่านมามีให้ฉันได้เรียนรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและบุคคลต่าง ๆ มากกว่าเดิมมาก ฉันหวังว่า ในอนาคตนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ คงจะมีโอกาสได้ทำกิจกรรมนี้เพียงครึ่งหนึ่งของที่เราได้เคยพบมาก็ยังดี เพื่อที่ครูและผู้อุปถัมภ์จะได้ภูมิใจในตัวเราบ้าง’

ความรู้สึกในแง่ดีของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นในการเรียนวิชานี้เป็นที่ชื่นชอบมาก แต่สำหรับการประเมินกระบวนการเจรจาหารือนี้ ฉันคิดว่า ควรจะต้องทำอะไรให้มากกว่านั้น

ในการประเมินก่อนแผนของโครงการ ฉันเสนอใช้แบบบันทึกพฤติกรรมของ การ์ท บูเมอร์ (Garth Boomer) เพื่อประเมินโดยปรับแบบบันทึกพฤติกรรมนี้ ใช้ข้อความถาม ๔๐ ข้อที่ปรับให้เหมาะสมกับนักเรียนในกลุ่ม

ฉันขอชั่วโมงเพิ่มอีก ๒ ครั้ง แจกแบบบันทึกพฤติกรรมแก่นักเรียนทุกคน ให้เขาอภิปรายข้อความเหล่านั้นในกลุ่ม หลังจากนั้นขออาสาสมัคร (กลุ่มละ ๑ คน) เพื่อเขียนตอบแบบสอบถามนั้นให้สมบูรณ์ ซึ่งคำตอบนี้ก็คือคำตอบของกลุ่ม การทำเช่นนั้นฉันจะได้รับแบบสอบถามกลับคืนกลุ่มละ ๑ ชุด อันเป็นคำตอบของกลุ่ม การที่นักเรียนไม่ต้องตอบแบบสอบถามทุกคน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าไม่ต้องตอบมากเกินไป หรือจะต้องแสดงความคิดเห็นของตนมากเกินไป

แม้ว่าการบันทึกคำตอบของนักเรียนในบางคำถามนั้น เกิดจากการใช้ภาษาที่ไม่สามารถจะเข้าใจได้ง่ายนักสำหรับนักเรียน คือเข้าใจคำถามไม่ตรงกันนัก ฉันก็ยังรู้สึกว่าการสะท้อนของนักเรียนสามารถจะสะท้อนให้เห็นคุณภาพของหลักสูตรที่เราได้นำมาอภิปรายกัน

ตัวอย่างที่ปั่งชี้ให้เห็นถึงคำตอบ (ที่ไม่ค่อยจะตรงคำถามนัก) ของนักเรียน

- ท่านสามารถจะออกความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ท่านจะต้องทำบ้างหรือไม่

ใช่ ก่อนข้างจะชัดเจนว่า เราจะดำเนินการไปทางไหน

- ท่านเข้าใจไหมว่า ทำไมบางอย่าง (เช่น หัวข้อเรื่อง) ท่านไม่สามารถจะกำหนดเองได้

ใช่ แน่นอน เป็นสิ่งที่ต้องกำหนดให้เราก่อนเราจะวางแผนตามหัวข้อที่กำหนดเท่านั้น

- ท่านได้ระมัดระวังเกี่ยวกับข้อบังคับที่ท่านจะต้องปฏิบัติตามหรือไม่ มีอะไรบ้างที่ท่านพอจะนึกออก

ใช่ เรามีเวลาค่อนข้างจำกัด ท่านจะดำเนินการไปได้เพียงใด ท่านได้รับอนุญาตให้ไปพบใครบ้าง ถูกแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือเวลา เรามีเวลาน้อยมาก

- ท่านได้รับอนุญาตให้ร่วมกันพิจารณาเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้รับในตอนต้นของโครงการหรือไม่

ใช่ เราได้อภิปรายในกลุ่มบ่อย ๆ เกี่ยวกับหัวข้อที่ได้รับ

- ท่านสามารถจะเล่าเรื่องจากความทรงจำของท่านเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องกับนักเรียนคนอื่น ๆ บ้างไหม

ใช่ กับเพื่อนเกือบทุกคน เราทราบอย่างชัดเจนว่า เราจะทำอะไรบ้างในสัปดาห์ต่อไป ๆ

- ท่านสามารถเล่าเรื่องจากความทรงจำของท่านเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องดังกล่าวกับนักเรียนคนอื่น ๆ ได้บ้างไหม

ใช่ เราได้รับอนุญาตให้เล่าเป็นลักษณะการบันทึก

ปัญหาเกี่ยวกับการอภิปรายถึงสิ่งที่นักเรียนเรียนไปแล้วนั้นได้นำมาพิจารณาในช่วงแรกของรายงานในโครงการ ในการมองย้อนกลับฉันรู้สึกว่าคุณเรียนไม่มีเวลามากพอที่จะใช้เวลาอภิปรายตามความพอใจในการสืบหาแนวทางที่จะให้สัมฤทธิ์ผลตามต้องการ แม้จะกำหนดเวลาในการสืบค้นในในช่วงของภาษาอังกฤษก่อนที่จะเริ่มโครงการ ฉันรู้สึกว่า เป็นการ ‘ผิดธรรมชาติ’ ในการที่จะนำครูพิเศษมาทำโครงการนี้ โดยเฉพาะตัวฉันเอง ที่ไม่สามารถจะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

- ท่านรู้สึกว่า มีใครในห้องมีความสำคัญมากกว่าคนอื่นหรือไม่ **ไม่เคยเลย** เราทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน
- เมื่อต้องการความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุน ท่านได้รับคำแนะนำให้ถามเพื่อนนักเรียนคนอื่นหรือไม่ **เราได้รับการสนับสนุนให้ขอความช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนจากใครก็ได้ที่เราต้องการ**
- ครูได้ปฏิบัติตนเหมือนผู้จัดการในชั้นเรียน โดยจัดสรรเวลาคอยควบคุมบทเรียนให้เป็นไปตามกำหนด **ใช่** ครูทำเช่นนั้น แต่บางครั้งพวกนักเรียนก็จัดการเกี่ยวกับการดำเนินการของเขาเอง

- ครูได้เข้าร่วมในกลุ่ม และปฏิบัติงานเหมือนกับที่นักเรียนปฏิบัติหรือไม่

ใช่ เมื่อเราบันทึก ครูก็บันทึกด้วย

- ท่านคิดว่า บรรยากาศในห้องเรียนจะดีขึ้นหรือไม่ หากดำเนินการโดยวิธีการเดียวกันนี้

ใช่ เพราะทุกคนทำงานร่วมกัน

- ท่านอยากเรียนและอยากปฏิบัติงานในลักษณะนี้ตลอดไปหรือไม่

ใช่ เพราะฉันคิดว่า เราจะเรียนได้มากขึ้น หากเราทำได้ทำในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวของเราเอง

ปัญหาของ “ครูผู้เป็นผู้ใหญ่ที่ไว้ใจได้ ผู้ร่วมเรียนและผู้วางแผนหลักสูตรที่อาวุโส” ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดข้อสนเทศ ที่สำคัญมากกว่านั้น คือ บทบาทของครูในฐานะ ‘แม่พิมพ์’ หรือต้นแบบที่ไม่ควรจะมีมองข้ามไปได้ ในฐานะที่เป็นผู้คอยกระตุ้นและคอยดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวฉันเองเชื่อว่า การเสนอหลักสูตรโดยครูและนักเรียนนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นผู้เรียนที่อิสระ สามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ ฉันมีความรู้สึกว่ สิ่งที่สำคัญที่ควรจะเน้นในที่นี้คือ มีสิ่งหนึ่งที่ไม่สามารถจะเจาะต่อรองได้ไม่ว่าจะในวิชาใด ๆ นั่นคือ งานของครูเป็นงานอาชีพที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และเป็นงานที่สำคัญยิ่งกว่าการสอนเนื้อหาวิชาใด ๆ

การมองย้อนกลับ

หลังจากได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นอย่างไร (และกระบวนการที่ว่า เกิดอะไรขึ้นบ้าง) ก็ถึงเวลาที่ฉันจะต้องถามตัวเองว่า ถ้าเช่นนั้นเหตุการณ์เหล่านี้ได้พิสูจน์อะไร มีความหมายอย่างไร

เมื่อมาพิจารณาถึงผลลัพธ์ของโครงการและความจำกัดของเวลาที่ใช้ อาจกล่าวได้ดังนี้ :

- นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและไว้วางใจได้ หากเราอนุญาตพวกเขาให้ใช้ความรับผิดชอบอย่างมีจุดมุ่งหมาย ก็สามารจะเป็นผู้เรียนที่มีอิสระ ดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถเป็นผู้ใหญ่ที่ควบคุมตัวเองในการศึกษาหาความรู้ได้ เป็นรางวัลทางจิตใจที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข จะได้ดำเนินการศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจด้วยตนเองได้

- เมื่อนักเรียนเป็นผู้เรียนที่เป็นผู้กระทำ ผู้แสดงด้วยตนเองแล้ว บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนไป ครูไม่ใช่เป็นคนที่ “อันรู้คนเดียว” ที่นักเรียนจะต้องสุภาพอ่อนน้อม ยอมเชื่อฟังทุกอย่างที่ครูพูด เมื่อนักเรียนเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับปัญหาและหาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง บทบาทของครูในคราวนี้ก็คือ นักการศึกษาผู้หนึ่งซึ่งเป็นผู้นำนักเรียนไปสู่ความรู้ความเข้าใจในแนวทางที่ดีและเหมาะสม

- การที่บทบาทของครูเปลี่ยนไปเช่นนี้ มิได้หมายความว่าครูมีความสำคัญน้อยลงแต่อย่างใด หากแต่ตรงกันข้าม หน้าที่และความรับผิดชอบของครูกลับเพิ่มขึ้น ไม่เพียงแต่ครูจะต้องเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้พร้อม โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก (ช่วยนักเรียนสืบค้นแหล่งข้อมูล

เสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือก เตรียมประสบการณ์และ
ข้อแนะนำที่นักเรียนยังคิดไม่ถึง ฯลฯ) และครูจะต้องเป็นผู้เพิ่มพูน
และขยายขอบเขตของประสบการณ์เป็นแหล่งวิทยาการให้กับนักเรียน
เพื่อที่จะส่งเสริมให้การศึกษาของนักเรียนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

- เพื่อให้นักเรียนมีบทบาทในกระบวนการเรียนมากขึ้น สิ่งจำเป็น
อย่างหนึ่งคือ ในการกระทำทุกอย่าง นักเรียนจะต้องมีจุดมุ่งหมาย
ในการทำกิจกรรมที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย แม้ว่าจะวางแผนโดยครูและคณะนักเรียน
ก็ไม่มีประโยชน์แต่อย่างใด เสียเวลาเปล่า ดังนั้น ก่อนจะดำเนินกิจกรรม
อะไร นักเรียนจะต้องยอมรับในจุดมุ่งหมายของการกระทำนั้น ดังที่
ฉันได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ว่า การเขียนและการพูดกับผู้อื่นจะทำให้เข้าใจ
จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และเป็น
แนวทางที่ดีที่จะปรับปรุงคุณภาพงานของนักเรียน

- ความสำคัญของการประเมินผลก็ไม่ควรจะละเลยไปเสีย
ข้อมูลย้อนกลับในตนเอง “ฉันดำเนินการไปอย่างไร” เป็นสิ่งสำคัญ
ในกระบวนการเรียน จุดมุ่งหมายและคุณภาพของงานจะต้องพิจารณา
อยู่เสมอ การมีโอกาสติดต่อสื่อสารกับบุคคล สามารถจะให้ข้อมูลย้อนกลับ
ที่แท้จริงได้ นักเรียนสามารถทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว
ของตนได้ทันทีจากปฏิกิริยาของผู้ฟัง งานที่ไม่ได้ตระเตรียมอย่าง
ระมัดระวังหรืออย่างรีบร้อนจะไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด

- การดำเนินงานเช่นนี้ ผลการเรียนของนักเรียนดูจะไม่ค่อย
เป็น “ทางการ” นัก จะไม่นับผลลัพท์มากนัก ทั้งนี้ใช้ว่าบทบาทของครู
เกี่ยวกับการประเมินผลลดลง แต่ครูจะต้องคอยประเมินอย่างต่อเนื่อง

ในลักษณะการประเมินเพื่อปรับปรุงแผนงาน ปรับบทบาทของผู้เรียน และครู ปรับโครงการ ประเมินความรู้สึก เจตคติ และผลลัพธ์ของนักเรียน คุณภาพของประสบการณ์ที่ได้ และผลการตัดสินใจเหล่านี้จะช่วย กำหนดบทบาทในการเรียนชัดเจนขึ้น เช่น การดำเนินงาน ควรมี โครงสร้างมากกว่านี้ไหม กิจกรรมควรมีหลากหลายเพิ่มขึ้นหรือไม่ มีงานที่เหมาะสมกว่านี้ไหม มีนักเรียนคนใดประสบปัญหาที่ต้องการ ความช่วยเหลือ มีงานใดที่เหมาะสมกับเด็กที่เก่งและคล่องแคล่ว บ้างไหม ฯลฯ

● การมองภาพสะท้อนกลับ และให้นักเรียนมีเวลาหันกลับ มามองสภาพการดำเนินงานของตนก็เป็นส่วนสำคัญเช่นกัน กระบวนการ ของการย้อนกลับ การตรวจสอบ และพิจารณาถึงสิ่งที่ทำไปแล้ว เป็น การเรียนรู้อย่างหนึ่งที่สำคัญ ควรให้นักเรียนได้มีเวลากลับมาพิจารณา ประสบการณ์ของตน (เช่น จากบันทึกที่เขียนไว้ หรือจากการตอบ คำถามเพื่อการประเมิน) จะช่วยให้เข้าใจสิ่งที่ตนได้กระทำไปแล้ว และ นอกจากนั้นยังเป็นพื้นฐานแนวทางในการเรียนต่อไปอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป จะต้องเน้นความสำคัญของการควบคุม โดย การจัดการเชิงธุรกิจเป็นแนวทางปฏิบัติ เน้นให้นักเรียนเข้าไปสู่การเรียน ด้วยตนเอง มีส่วนในการเรียนรู้โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย การดำเนินการ ด้วยตนเองตามความพอใจของตน จะช่วยให้การเรียนเป็นเสมือนรางวัล ทั้งแก่นักเรียนเองและครู

ภาคผนวก ง

ตอนที่ ๓

การวิจัยปฏิบัติการในระดับอุดมศึกษา

กริโอวันนา ดี จีโร (Giovanna Di Chiro)

เจียน โรบัตทอม (Ian Robottom)

ริชาร์ด ทินนิง (Richard Tinning)

รอบแรก

อรัณภพ

ต่อไปนี้เป็น การนำวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในกลุ่มสมาชิกของ
สาขาวิชาสังคมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเตคิน เราในฐานะกลุ่ม
ผู้สอน ประจักษ์ว่าเราจะเข้าไปร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อที่จะทำความเข้าใจ
กับลักษณะวิชาเพื่อปรับหลักสูตร เราทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด
ในการสำรวจเบื้องต้นในรอบแรกของการสะท้อนภาพปัจจุบัน เพื่อที่
จะวางแผนในการดำเนินงานชิ้นแรก เนื่องจากเราต่างก็เข้าไปเกี่ยวข้องกับ
กับหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน แต่เราก็พยายาม

มองเนื้อหาวิชานี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อดำเนินการ
ในขั้นแรกของการวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อไป การดำเนินงานนี้ยังได้รับ
การสนับสนุนจากบุคคลภายนอก ๒ ท่าน ซึ่งจะมาคอยสังเกตและ
วิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานในชั้นตรวจสอบ ติดตาม และการมอง
สะท้อน เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อชุมชน

การสำรวจเบื้องต้น : การกำหนดประเด็นหรือขอบเขตของแนวคิด
ที่สนใจร่วมกัน

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ วิชาสังคมชีววิทยา (Biosocial Studies)
มีนักศึกษาเรียนประมาณ ๘๐ คน อาจารย์ผู้สอน ๔ คน สาขาวิชา
สังคมชีววิทยานี้มีประวัติอันยาวนานมาหลายปีที่มหาวิทยาลัยเดนิส
และในปี ๑๙๘๖ คณาจารย์ผู้สอนรู้สึกไม่ค่อยพอใจในหลักสูตรและ
การดำเนินการของสาขาวิชานัก วิชานี้จะจัดให้นักศึกษาในชั้นปีที่ ๓
ของหลักสูตร ๓ ปี ระดับปริญญาตรีทางศิลปศาสตร์ สาขาการศึกษา
ของนักศึกษาฝึกหัดครู ในช่วงระยะ ๒-๓ ปีมานี้ ได้แยกวิชาหลักสูตร
และการสอนกับการฝึกปฏิบัติการสอนออกจากกัน โดยที่การฝึกงาน
ได้แยกออกไปอย่างอิสระไม่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีเลย ทำให้ไม่มีความเหมาะสม
นักที่นักศึกษาออกไปฝึกสอนในโรงเรียนมากกว่า ๑๐๐ วัน โดยไม่มีการ
เชื่อมโยงกันระหว่างการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติเลย ทำให้เกิดความสนใจ
ที่จะศึกษาว่า การแบ่งแยกการปฏิบัติและทฤษฎีนี้ จะยังช่วยส่งเสริม
ให้นักศึกษาเข้าใจในวิธีการหรือไม่

การพัฒนาแนวคิดที่สนใจร่วมกัน

ประเด็นที่จะพิจารณาคือ เนื้อหาในส่วนของวิทยาศาสตร์ศึกษา ในสาขาสังคมชีววิทยา กลุ่มผู้วิจัยเชิงปฏิบัติการที่จะร่วมงานในครั้งนี้ ได้แก่ เราสองคนผู้ซึ่งเป็นครูสอนพิเศษในส่วนของเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ในสาขาวิชานี้

ภาษา

ส่วนของวิทยาศาสตร์ศึกษาในสาขาวิชานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสวนสอบสวน โดยพยายามเน้นให้เห็นถึงหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้หลักสำคัญ ๓ ประการทาง ‘ภาษา’ ในการเรียนวิทยาศาสตร์ศึกษา คือ

- **มีพื้นฐานการค้นคว้าหาความรู้** ผู้เรียนจะต้องหาวิธีอธิบาย และสืบหาข้อมูล โดยผ่านการฝึกหัดด้วยการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็น มีทักษะในการแก้ปัญหา
- **ดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ** หลักสูตรจะต้องมีจุดหมาย เพื่อพัฒนาและฝึกให้เกิดทักษะกระบวนการตามลักษณะของแนวคิดทางวิทยาศาสตร์
- **มีพื้นฐานเชิงกิจกรรม** วิทยาศาสตร์จะต้องประกอบด้วย กิจกรรมที่จะฝึกให้นักเรียนปฏิบัติให้มาก โดยฝึกปฏิบัติกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม

คำอธิบายรายละเอียดเหล่านี้ เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียน

วิทยาศาสตร์ศึกษา และเป็นที่ยอมรับกันว่า เหมาะสมกับวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อีกด้วย

การตั้งข้อกังข

ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๘๖ เรายอมรับและค่อนข้างจะแน่ใจว่า แนวความคิดในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวมักจะไม่ได้นำมาใช้เสียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรามีความรู้สึกว่า ในการจัดองค์กรด้านการเรียนการสอน ไม่ได้ใช้แนวคิดของการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง นั่นคือ ไม่มีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางความสามารถด้านการแก้ปัญหาแบบค้นคว้าหาความรู้ ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีทางการศึกษาหลาย ๆ ทฤษฎีของ ลอว์เรนโดและพินาร์ด (Lawrendeau and Pinard), คูสแลนและสโตน (Kuslan and Stone), อินheldเดอร์และเพียเจต์ (Inhelder and Piaget) และซุชแมน (Suchman) นั้น นำมาเสนอในลักษณะที่ไม่ได้ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหา และข้อค้นพบจากทฤษฎีเหล่านี้ เสนอแนวการสอนที่ไม่ได้นับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

นักศึกษาจะถูกกำหนดให้เข้าร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีเหล่านี้ เช่น ผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์ทางคลินิกของเด็ก เพื่อที่จะศึกษาถึงความสมดุลของเพียเจต์ (Piaget's Balancing Problem) โดยไม่ได้ใช้แนวการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ เราไม่ได้ให้นักศึกษามีโอกาสที่จะทดสอบคุณสมบัติเหล่านั้น ในการเรียนการสอนจะเสนอเพียงให้นักศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ ในลักษณะการให้แนวคิดจากทฤษฎีนั้น บทบาทของผู้เรียน

และอาจารย์ผู้สอน คือพยายามที่จะนำแนวคิดมาใช้ในการทำความเข้าใจกับประเด็นต่าง ๆ โดยไม่ได้กระทำจริง หรือใช้วิธีการสืบสวนหาความจริง

ในส่วนของกระบวนการเรียนนั้น การประเมินมักจะใช้การเปรียบเทียบระหว่างผู้สอนกับนักศึกษาคณะอื่น ๆ ทำให้เกิดการแข่งขัน และการประเมินมักจะหมายถึงเพียงเป็นการให้เกรดเท่านั้น แนวคิดของการประเมินผลไม่ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการทำงานที่นักศึกษาจะต้องทำให้สำเร็จคือ พัฒนารูปแบบการสอนในรูปของกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา รูปแบบที่ผู้เรียนเสนอจะถูกประเมินโดยเกณฑ์ของคุณภาพว่า เหมาะสมกับขอบเขตของงานที่กำหนดให้หรือไม่ เกณฑ์การประเมินไม่ได้มีการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ซึ่งจากลักษณะการประเมินแบบนี้ อาจก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนไปในแนวทางที่ไม่เชิงวิชาการขึ้น อาจเกิดกระบวนการที่ไม่เหมาะสมขึ้นได้ สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่เราอยากแก้ไข ทำอย่างไรเราจะให้เกรดที่เหมาะสมกับผลงานของผู้เรียน และในขณะเดียวกันก็ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการต่อต้านวิธีการให้คะแนนที่ไม่เหมาะสม ถ้าหากเกิดขึ้นบ่อย ๆ อาจสะสมเพิ่มพูนขึ้น จนสามารถทำลายศรัทธาและความตั้งใจจริงของผู้เรียนได้

การปฏิบัติ

สืบเนื่องจากการสะท้อนความคิดเห็นการดำเนินงานทางการศึกษา เรายอมรับว่า ผู้สอนใช้อำนาจสิทธิ์ขาดในการเลือกและเสนอทฤษฎีแก่ผู้เรียน และอภิปรายเกี่ยวกับการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ระหว่าง

ผู้สอนกับผู้เรียน การสนทนาในช่วงการสอนพิเศษนั้น มักจะเป็นการชี้แนะ หรือผู้สอนนำเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของการสอน และมักจะอยู่ในรูปของการสอนที่เน้นบทบาทของครู โดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง

แผนการวิจัยปฏิบัติการของเรา

ในระหว่างปีภาคเรียนตอนคริสต์มาส เราประชุมพบปะกันเพื่อกำหนดหลักสูตรวิชาสังคมชีววิทยาเสียใหม่ ซึ่งสามารถสรุปแนวการเปลี่ยนแปลงที่เราเสนอไว้ดังนี้

- การฝึกงาน (ประสบการณ์ในโรงเรียน) ควรจะจัดในระยะยาว และเป็นช่วง ๆ กล่าวคือ ฝึกงาน ๒ วันต่อสัปดาห์เกือบตลอดปีการศึกษา
- ในการฝึกงาน นักศึกษาฝึกสอนควรจะประจำที่ห้องเรียนเป็นคู่ แทนที่จะอยู่ห้องละคนอย่างที่ผ่านมา
- วิชาหลักสูตรที่จัดให้เรียนในชั้นปีที่ ๓ จะต้องจัดให้มีการฝึกงาน ๑ วันต่อสัปดาห์ ซึ่งจะต้องฝึกหัดเป็นทีม เพื่อที่จะฝึกงานเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม ๑ วันต่อสัปดาห์
- การดำเนินงานนี้จะดำเนินงานไปตลอดปี เพื่อที่จะให้นักศึกษาฝึกสอนได้ทดสอบบทเรียนต่าง ๆ ในชั้นเรียนได้
- พยายามที่จะให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อที่จะอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยผ่านการพัฒนาชิ้นงานต่าง ๆ ซึ่งทุกชิ้นจะบ่งชี้ปัญหาทางการศึกษาที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์

ให้ตัวอย่างของกรณีที่เกี่ยวข้องและให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถลงสรุป โดยพิจารณาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและประเด็นที่ศึกษา

● การประเมินผล : การประเมินผลจากการปฏิบัติงานของ นักศึกษา ซึ่งประเมินโดยครูสอนพิเศษ เป็นการประเมินที่สำคัญ โดยมีเกณฑ์ที่จะให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติงานตามที่กำหนดให้ โดยทั่วไปของการประเมินในระดับปริญญาตรีทางการศึกษา การประเมินยังอยู่ใน รูปแบบของการเปรียบเทียบ นักศึกษาจะได้รับการพิจารณาเกรดจาก ผลการปฏิบัติงานในชั้นเรียน และผลการเรียนจะคิดคะแนนสะสมจนถึง สิ้นปีของการศึกษาในปีที่ ๓

การปฏิบัติการและการสังเกต

เรานำเสนอแผนงานเพื่อดำเนินการด้วยความไม่ค่อยจะแน่ใจ ในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น แต่เราก็มีความมั่นใจว่า การเปลี่ยนแปลง ที่เรานำเสนอนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่สามารถจะคิดค้นได้ อาจมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อีก จุดเริ่มของประเด็นคำถามอยู่ที่ว่า ทำ อย่างไรเราจะนำแนวคิดนี้ไปสู่การกระทำ และเราจะได้รับการตอบสนอง อย่างไร

ภาษา

เราตัดสินใจที่จะเปลี่ยนหลักการของวิชาที่ใช้อยู่ในวิชาสังคม ชีววิทยา ตัวอย่างเช่น คำว่า 'สังคมชีววิทยา' จะต้องกำหนดคำจำกัดความ ให้เพื่อที่จะให้ 'การสอนพิเศษ' และ 'การฝึกงาน' มีความจำเป็น

ในวิชานี้เหมือนกับคำว่า การวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะต้องให้คำจำกัดความใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่นำมาใช้ในที่นี้ วิชาสังคมวิทยาจะเน้น ‘ประเด็นการสอน’ (ให้ละทิ้งการตรวจสอบและมีลักษณะการสอนแบบแก้ปัญห) ไม่ใช่ ‘ยุทธศาสตร์การสอน’ (ไม่เน้นปัญหาใช้วิธีการพิสูจน์ประสิทธิภาพของความคิด)

การอ้างถึงกัก

มีการเชื่อมโยงระหว่างแผนการสอนในมหาวิทยาลัย และการฝึกงานที่โรงเรียน โดยการร่วมมือกันวางรูปแบบของงานให้ประสานสอดคล้องกัน ระหว่างหลักการที่เรียนและการนำไปใช้ปฏิบัติจริงให้มีการเชื่อมโยงประสาน ระหว่าง นักศึกษา อาจารย์ ผู้ช่วยสอน เนื้อหาวิชา ระบบโรงเรียน และ ‘ทฤษฎีกับการปฏิบัติ’

การรวบรวมแนวความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่

- จากเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ศึกษานั้น การพิสูจน์คุณลักษณะต่าง ๆ เป็นหลักในการสอนวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่เป็นแหล่งของทฤษฎี ซึ่งการสอนวิทยาศาสตร์ที่ดีควรจะใช้วิธีการทดสอบข้อเท็จจริงมากกว่าที่จะเชื่อตามตำรา

- นักศึกษาควรจะเป็นนักวิจัยทางการศึกษาหรือผู้ทดสอบทฤษฎีมากกว่าเป็นผู้ใช้ทฤษฎี ซึ่งความเชื่อนี้จะช่วยปรับให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง นักศึกษา อาจารย์ผู้สอน และผู้ช่วยสอน จากความสัมพันธ์ในลักษณะอาณานิคมหรือผู้มากกว่าเป็นผู้ร่วมงานวิจัยกัน

- ความเปลี่ยนแปลงของวิชาจากการรับเอาทฤษฎีเข้ามาใช้

จะเปลี่ยนไปเป็นการสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเนื้อหาวิชามากยิ่งขึ้น และจะช่วยเปลี่ยนแปลงความคิดที่จะต้องควบคุมเนื้อหาให้ครบถ้วน มาเป็นวิธีการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง

- นักศึกษาฝึกสอน เปลี่ยนจากการเอาแบบอย่างจากครูพี่เลี้ยง และผู้ช่วยครูประจำชั้นมาเป็นการร่วมมือกันปฏิบัติงานกับเพื่อนนักศึกษาที่ฝึกสอนคู่กันในชั้น การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เป็นการเปลี่ยนบทบาทการฝึกงานให้เป็นลักษณะของการศึกษาวิจัยกับเพื่อนร่วมงาน

การปฏิบัติ

ในระดับของการฝึกงานในชั้นเรียน เราในฐานะครูสอนพิเศษพยายามที่จะให้เกิดการร่วมมืออย่างคงที่ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ในลักษณะของการเสาะแสวงหาความรู้ โดยใช้งานที่กำหนดให้ทำเป็นฐานของการฝึกงาน ซึ่งหมายถึงการฝึกให้มีความรับผิดชอบในการดำเนินการกับงานที่กำหนดให้ลุล่วงไป และเราจะคอยช่วยกระตุ้นให้ปฏิบัติงานในลักษณะของ “ครู นักวิจัย” ไปในขณะเดียวกัน

ในอีกระดับหนึ่ง เราพยายามที่จะให้ความสำคัญกับครูสอนพิเศษ ในรูปแบบของการรับผิดชอบต่อนักศึกษาเหล่านี้ โดยคอยควบคุมให้เป็นไปตามกระบวนการ เราศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง โดยให้ ‘เพื่อนวิพากษ์วิจารณ์’ เราคิดว่า ความเห็นจากบุคคลภายนอก จะช่วยให้เข้าใจแนวการเปลี่ยนแปลงที่เราดำเนินการอยู่ เพื่อนผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคนหนึ่ง เป็นอาจารย์สอนวิชาการศึกษา

ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ และอีกคนหนึ่งเป็นนักศึกษาอาวุโสที่เข้ามาศึกษาเพิ่มเติม นักศึกษาได้รับการสัมภาษณ์เป็นระยะจากผู้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคนภายนอก เราบันทึกเสียงการนิเทศ เตรียมบทสนทนา และจดบันทึก และในกลุ่มของเราเอง (ครูสอนพิเศษ) เราจะพบกันเพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการประเมิน เพื่อสะท้อนแผน และเพื่อการดำเนินงานต่อไป

การสะท้อน

เมื่อดำเนินการไปได้สองในสามของวิชา แนวคิดเกี่ยวกับ 'ครู : นักวิจัย' เริ่มเห็นชัดเจนว่า ไม่สามารถจะดำเนินไปได้สำหรับนักศึกษา เช่น มีเหตุการณ์ที่สื่อให้เห็นว่า นักศึกษาไม่สามารถจะมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่าง 'การวิจัย-งานที่เป็นพื้นฐาน' และการพัฒนาอาชีพในฐานะครู งานที่นักศึกษาถูกกำหนดให้ทำ (แม้จะมีการศึกษาผลสะท้อนจากการฝึกสอนของตนเองแล้ว) ยังเป็นแนวคิดที่แตกต่างไปจากความเป็นจริง จากประสบการณ์การสอน นั่นคือเขายังคิดว่าแนวการวิจัยและการสอนยังแยกกันอยู่ ซึ่งทำให้เราประหลาดใจมาก ข้อวิจารณ์จากนักศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกิจกรรมทั้งสองดังที่นักศึกษาเขียนไว้ว่า :

ไม่จำเป็นความจริงที่เราสามารถจะทำการวิจัยในบทเรียนบทหนึ่งที่เราสอนใน ๑ สัปดาห์ ท่านจะไม่มีเวลาสำหรับการสอนจริง ๆ เลย ถ้าจะทำงานวิจัยนั้นให้เสร็จสิ้นลงไป ก็กินเวลาเกือบทั้งหมดที่มีอยู่ แต่ถ้าหากท่านคิดว่า ท่านจะสอนทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์

หรือภาษาอังกฤษให้จบภายในเวลาที่กำหนดให้ได้ โดยที่ผู้เรียนไม่รู้เรื่องเลยก็ทำได้

ในการวิจัยบทเรียนนั้นจะไม่เหมือนกับการสอนบทเรียน เราจะต้องจัดสถานการณ์ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดในการนำเสนอข้อมูลทำให้น่าสงสัยว่า ผู้เรียนจะได้อะไรจากการเรียนทั้ง ๕ บทเรียนนั้นหรือไม่ นอกเหนือจากประสบการณ์ที่ให้กับเขาและทักษะที่ได้ฝึกฝนไป

ในการศึกษาภาพสะท้อนอย่างละเอียดถี่ถ้วน เรามีความรู้สึกว่า อาจจะต้องปรับแนวการใช้คำพูดหรือภาษาใหม่ สิ่งที่เราต้องการคือ โครงสร้างของงานที่สามารถจะเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้ และรูปแบบของการประเมินในวิชานี้ เราารู้สึกว่า การแปลความหมายของ ‘งานของนักศึกษา’ (ดังที่กล่าวไว้ในส่วนของประวัติของการเรียนรู้) ที่ปะปนกับกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่จำเป็นจะต้องมีการปฏิบัติเข้าไปด้วย คุณลักษณะของงานจะต้องมีรายละเอียดที่กำหนดให้อย่างชัดเจน ในรูปของความต้องการความสามารถในการแสดงออกทั้งในลักษณะส่วนตัวและสถาบัน ทั้งนี้ต้องระบุให้เห็นถึงแนวทางของความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจสถานการณ์และการปฏิบัติ ในเหตุการณ์ที่เป็นแนวทางนั้นจะเป็นลักษณะของการตอบสนองต่อการมีส่วนร่วมในงานวิจัย ในการที่จะยอมรับความเป็นอิสระทางวิชาการตามรูปแบบของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม นักศึกษามีแนวโน้มที่จะมองงานเป็นเหมือนสิ่งที่ถูกกำหนดในการเรียนมากกว่าการส่งเสริมให้เกิดการสืบเสาะหาความรู้ ส่วนการประเมินผลนั้นเรารู้สึกว่า จะใช้อำนาจสิทธิ์ขาดในการประเมินโดยไม่มีรายละเอียดมากนัก ทำให้กระตือรือร้นจะนำเสนอ

๒๓๖

รอบที่สอง

แผน

ตามแนวของภาพสะท้อนที่มองเห็น เราวางแผนที่จะจัดการเกี่ยวกับการกำหนดงานเสียใหม่ (และในการประเมินด้วย) ทำให้การรายงานมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น มีแบบฟอร์มปลายเปิดที่สามารถจะเขียนความเห็นอะไรลงไปได้ และบรรยายราย.....ลเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะของงาน เราวางแผนที่จะจัดการประเมินในรูปแบบที่ชัดเจนแบบเดียวกับการรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้วยความหวังว่า จะช่วยให้งานน่าสนใจและมีคุณค่ามากขึ้น เราเชื่อว่า การบรรยายจะช่วยให้ (ช่วยได้มากที่สุด) โดยมีเหตุผล เป็นไปตามธรรมชาติมากขึ้นในการที่จะดำเนินการขั้นตอนต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ (โดยอาศัยประสบการณ์ก่อนๆ) ซึ่งจะช่วยให้สามารถอธิบายและปฏิบัติในเชิงของนักศึกษาให้มากกว่าที่จะเป็นงานวิจัยของครู ตามบทบาทของครู จากการกระทำเช่นนี้ฉันหวังว่าจะช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับผลของการประเมินได้ด้วย

การปฏิบัติการ

แผนนี้ได้นำไปดำเนินการระหว่างภาคเรียนที่ ๓ ของวิชา

ภาษา

ในระดับของภาษา เราใช้ศัพท์ทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการน้อยลง (ไม่ใช่คำว่า 'การวิจารณ์ตามทฤษฎี' 'การลงสรุปเฉพาะสิ่งสำคัญ' 'การวางแผนการปฏิบัติการและการสังเกต' 'ภาพสะท้อน') เราไม่เน้น

ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้เป็นแกนสำคัญของงาน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรายงาน) เราใช้ภาษาธรรมดา ซึ่งผู้เรียนจะไม่รู้สึกว่ากำลังเข้าสู่ ‘วิธีการทางวิทยาศาสตร์’ ของการวิจัย

การจัดองค์กร

การประเมินได้เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้นักศึกษาสามารถควบคุมการรายงานของตนทั้งในรูปของเนื้อหาและวิธีการ เราหวังว่า การรายงานแบบการเล่นเรื่องจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีสิทธิ์มีเสียง และมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น และลดบทบาทของอาจารย์ผู้สอนลง

การปฏิบัติการ

เราพยายามลดระดับมาตรฐานลง โดยพยายามสร้างสถานการณ์ให้นักศึกษาพูดกับเพื่อนนักศึกษาด้วยกันให้มากขึ้น พยายามที่จะลดข้อเรียกร้องเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินผล และยอมรับการรายงานในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป การควบคุมวิธีการที่จะเกี่ยวเนื่องกับการสังเกตซึ่งกันและกันในชั้นเรียน และการเขียนบันทึกอย่างสม่ำเสมอโดยเน้นกระบวนการทั้ง ๓ ให้สอดคล้องกันเป็นรูปสามเหลี่ยม

การสะท้อน

เมื่อเราพูดถึงความเคลื่อนไหวภายในกลุ่มของสังคม เราจะต้องยอมรับว่า นักศึกษาเริ่มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้น และจะ

เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเราน้อยลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการพัฒนาให้เกิดเจตคติและความซาบซึ้งในการใช้ปัญหาเป็นสถานการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน ดังที่เราอ่านจากรายงานการสอนพิเศษและรายงานของนักศึกษา รายงานเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการมองเห็นเหตุการณ์อย่างวิพากษ์วิจารณ์และมองแบบแก้ปัญหา อันเป็นผลจากการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางวิชาการในการวิจัยทางการศึกษา

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจากบทเรียนแรกแล้ว จะมองเห็นชัดเจนว่า การรเวลาให้นักศึกษาตอบไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์สำหรับครูทั่วไป การรเวลาจะแปรผันไปตลอดในบทเรียน ขึ้นอยู่กับชนิดของคำถามที่ถาม ฉันได้คาดหมายไว้ว่าในขณะที่การสอนดำเนินไปนั้น ฉันจะใช้เวลาในการรอคำตอบจากนักศึกษาให้น้อยที่สุด เพราะคิดว่าไม่ควรจะปล่อยเวลาให้เจียนนานนัก แต่ในการปฏิบัติจริงฉันพบว่า ฉันไม่ค่อยชอบความหมายของคำว่า ‘การรเวลา’ นัก เพราะดูจะไม่ใช่อะไรเป็นเพียงความเจียบ แต่น่าจะเกี่ยวข้องกับการสัมพันธ์ระหว่างคำพูดที่ใช้ระหว่างครูกับนักเรียน โดยจะต้องคิดว่าจะเริ่มนับเมื่อคำถามจบลง จนถึงวินาทีที่นักศึกษาตอบคำถาม ในการตอบนั้น ความยาวของคำตอบจะแตกต่างกันมาก และไม่สัมพันธ์กับระยะเวลาที่รอคำตอบ ทั้งนี้การใช้เวลาในการคิดคำตอบที่แตกต่างกันดูจะไม่สามารถหาเหตุผลอะไรมาอธิบายได้

หากคิดลึก ๆ ว่า ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนควรจะใช้เวลาในการคิดคำตอบเจียบ ๆ ให้มากขึ้น หรือจะอย่างไรดี

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เรายังไม่พอใจนัก ในการประเมินผลยังมีการแข่งขันกันอยู่ เราอยากจะทำให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลขึ้นใหม่ ในลักษณะของการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาประมวลเป็นผลการเรียน ไม่ควรจะเน้นการแข่งขันเปรียบเทียบกัน ซึ่งจะคัดค้านกับการเรียนแบบสืบสวน สอบสวน และการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเราต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่จะมีอาชีพเป็นครู และเกิดพลังความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และนักศึกษาฝึกหัดครู

บันทึกจากปี ค.ศ. ๑๙๘๗

ในช่วงการเริ่มต้นในปีที่ ๒ ของการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษา เราได้รับรายงานเกี่ยวกับปัญหาภายในโรงเรียนน้อยลง ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากประสบการณ์ของนักศึกษาในรายวิชาที่สอนมีมากขึ้น และมีความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน เรามีความรู้สึกว่า ปัญหาในการปฏิบัติตนน้อยลง (ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารในการกำหนดตารางสอน) และมีการเปลี่ยนแปลงทางการสื่อสารที่ดีขึ้นกว่าในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ โดยในปีที่แล้ว (๑๙๘๖) ประสบการณ์จากการเปลี่ยนแปลงยังมีน้อย จึงมีปัญหากับประสิทธิภาพของกิจกรรมที่เปลี่ยนไป อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ถ้าหากเกิดปัญหขึ้น เราก็จะพยายามศึกษาและดำเนินการแก้ไขไปด้วยกัน ตามลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ



๒๕๐

ภาคผนวก ง

ตอนที่ ๔ เขียนอนุทินหรือบันทึกประจำวันเป็นส่วนหนึ่ง ของกระบวนการเรียน

ลืออน ไวด์, มิถุนายน ๑๙๙๕

อนุทินคืออะไร

บทความนี้ใช้คำว่า 'อนุทิน' หรือ 'บันทึกประจำวัน' (Journal) ที่หมายถึงการเขียนรายงานในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อที่จะเขียนเล่าถึงประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับขณะที่ร่วมเรียนอยู่ในโครงการฝึกหัดครู โดยให้อนุทินเหล่านี้ทำหน้าที่รายงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอน ในระหว่างที่นักศึกษาเข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการฝึกและการเตรียมตัวเป็นครู

หลักการในการเขียนบันทึกประจำวัน

หากไม่เน้นถึงรูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลที่ต้องการแล้ว โดยทั่ว ๆ ไปการเขียนบันทึกมีหลักการอยู่เบื้องหลังดังต่อไปนี้

๑. ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน จะต้องบันทึกตามกำหนดระยะเวลา และรูปแบบที่ตกลงกันในช่วงต่าง ๆ ของกระบวนการเรียน
๒. อย่างน้อยในช่วงเวลาที่จัดไว้เฉพาะอย่างสม่ำเสมอ ตาม ตารางปฏิบัติของโครงการ RATE* จะต้องจัดให้มีการบันทึกอย่างอิสระ ง่ายๆ ไม่รบกวนซึ่งกันและกัน (โปรดดูกฎของการดำเนินงานที่แนบ)
๓. สิ่งทีบันทึกทั้งหมดจะต้องนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กันระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการ RATE ด้วยกัน (บุคคลเหล่านี้หมายถึง ถึงครูสอนพิเศษประจำกลุ่ม ครูประจำชั้น นักศึกษาคนอื่น ๆ และ อาจารย์ผู้บรรยายในส่วนที่เกี่ยวข้อง)
๔. จะต้องจัดเวลาพิเศษนอกเหนือจากเวลาปกติตามตาราง เวลาของโครงการ RATE เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนการเขียนบันทึก และ พิจารณาตอบสนองต่อบันทึกที่เขียนโดยผู้เข้าร่วมโครงการคนอื่น ๆ

* RATE (Remote Area Teacher Education) เป็นโครงการที่ดำเนินการ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรร่วมกับวิทยาลัยครูในเขตภาคเหนือ ของประเทศ ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่คือชนเผ่าพื้นเมืองของออสเตรเลีย (Aboriginal people) ซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒, ๓, ๔ หรือ ๕... บุคคลเหล่านี้ได้รับคัดเลือกจากชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ให้มารับการฝึกอบรม เพื่อ จะเป็นครูในโรงเรียนในหมู่บ้านของเขา โดยจะนำประสบการณ์ปฏิบัติการที่วิทยาลัย ในระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

๒๔๒

(บุคคลเหล่านี้หมายถึงครูสอนพิเศษประจำกลุ่ม ครูประจำชั้น นักศึกษาคนอื่น ๆ และผู้บรรยายในส่วนที่เกี่ยวข้อง)

๕. การบันทึกจะต้องมีรูปแบบและการรับรอง ซึ่งอาจจะจัด โดยการประชุมร่วมกันก่อนว่า จะใช้วิธีการเขียนและการแลกเปลี่ยนกัน ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการอย่างไร

ทำไมผู้เข้าร่วมในโครงการ RATE จึงต้องทำและเก็บรักษานบันทึกเหล่านี้

ข้อกำหนดที่ผู้ยึดอาชีพครูควรจะมีก็คือ สามารถจะมองย้อนดู การปฏิบัติของตนเองได้ วิพากษ์วิจารณ์ได้ สามารถที่จะกำหนดแผน การปฏิบัติจากภาพสะท้อนเหล่านั้น สามารถที่จะนำแผนการเหล่านั้น ไปดำเนินการและเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากการดำเนินการนั้น เพื่อที่จะช่วย ในการประเมินการปฏิบัติของตน ในการเขียนบันทึกนั้น สิ่งที่เป็น สำหรับนักศึกษาในโครงการ RATE ที่จะต้องกำหนดหรือระบุไว้ คือ

- กลไกต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เขียนสามารถจะสืบค้นเกี่ยวกับการปฏิบัติ
- ส่วนประกอบที่ครูจะใช้ในการรายงานการประเมินทักษะ
- ยุทธศาสตร์ที่จะค้นพบตัวเองในฐานะผู้เขียนและผู้เข้าใจ ในกระบวนการเขียน
- รูปแบบสำหรับผู้เขียนหน้าใหม่-คือนักเรียนและนักศึกษา ในโครงการ RATE

● แนวทางในการสร้างพลังโดยพัฒนาความมั่นใจในการเขียนแนวปฏิบัติ และการให้โอกาสที่สะท้อนผลการปฏิบัตินั้นออกมาเป็นแผนใหม่ เพื่อที่จะปฏิบัติการต่อไป พลังเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ด้วยการที่นักศึกษาเขียนบันทึก เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงแนวทางต่าง ๆ ที่จะช่วยความเข้าใจ และให้ชาวพื้นเมืองหรืออะบอริจินยอมรับในโครงการ RATE นี้

● การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการที่จะรับรอง และศึกษาแนวทางวิฤติของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมในโครงการ RATE (บันทึกไม่ควรจะเป็นวิธีการที่ผู้เข้าร่วมโครงการที่ไม่ใช่พวกอะบอริจินใช้ เพื่อจะแสดงการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบ หรืออื่น ๆ กับกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นพวกอะบอริจิน)

อะไรบ้างที่จะลงไว้ในบันทึก

หน้าที่แรกของการบันทึกก็คือ พัฒนาความรู้ในการเป็นครูแก่นักศึกษาในโครงการ RATE โดยให้เขาได้เรียนรู้ตามลำดับกับนักศึกษาคนอื่น ๆ

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เขียนหรือเตรียมโดยนักศึกษา จะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้าใจและเหมาะสมในการที่จะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ข้อมูลต่อไปนี้จะใช้เป็นหลักฐานในการเขียนบันทึกระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการ :

- รายการของแผนประจำวัน (ย่อ ๆ)
- รายการเกี่ยวกับการสนทนา การวางแผน การสัมภาษณ์

๒๔๔

ผู้มาเยี่ยม อาจจะเป็นผู้นำในชุมชน เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เป็นต้น

- ปัญหาที่จะต้องค้นคว้าต่อไป
- ภาพวาดหรือภาพร่าง ตัวอย่างของแนวการสอนที่ดี
- เก็บบันทึกย่อยประจำวันเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในการ

ปฏิบัติเฉพาะบางอย่าง

- การสังเกตยุทธศาสตร์การสอน
- การสะท้อนความคิดจากบทเรียน
- แผนการสอนในอนาคต
- การตอบสนองต่อคำถามหลักที่สร้างขึ้นก่อนเริ่มลงมือเขียน

บันทึกหรืออนุทิน

การบันทึกอนุทินในโครงการ RATE นี้ช่วยให้ครูสอนพิเศษ และผู้ร่วมโครงการได้ประโยชน์อะไรบ้าง

ข้อมูลสะท้อนบางประการ

๑. เราทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการเขียนหรือหุ้นส่วน "ทำอย่างที่เราทำ" ไม่ใช่ "ทำอย่างที่เรารู้"

สิ่งนี้คือสิ่งจำเป็น ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่จะแสดงความคงเส้นคงวา ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติจริงเท่านั้น แต่ยังทำให้เรา (ครูสอนพิเศษ และผู้สอน) ได้เข้าไปร่วมในกระบวนการแบบผู้ร่วมในโครงการ ไม่ใช่ ผู้ตัดสินใจ จากประสบการณ์ก่อน ๆ นั้น การบันทึกอนุทินล้มเหลว เนื่องจาก :

ก. ฉันไม่ได้เข้าร่วมในฐานะผู้เขียน - ฉันเป็นผู้ฟังเท่านั้น

ข. ฉันไม่ได้เข้าร่วมให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสะท้อนแนวความคิดกับสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ

ค. ในฐานะที่ฉันเป็นผู้ฟังบันทึกทุกฉบับ (หรืออย่างน้อยเจ้าหน้าที่ ๑ คน จาก ๒ คน ของคณะทำงาน) ฉันเห็นว่า การบันทึกไม่ได้ช่วยให้นักศึกษาตอบสนองต่อแนวคิด แผน และข้อเสนอของผู้อื่น

ง. ในฐานะที่ฉันเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลย้อนกลับ (การมีส่วนร่วมในบันทึก) ดังนั้น การพิจารณาตอบสนองต่อบันทึกของผู้อื่นของฉันจะมีลักษณะดังนี้ :

๑) ไม่สม่ำเสมอ

๒) ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง บางทีเพียง ๑ ครั้งใน ๑๐-๑๒ สัปดาห์

๓) ในช่วงของการเขียนกันดูบันทึกของผู้อื่นนั้น บางครั้งต้องใช้เวลามาก เนื่องจากมีจำนวนบันทึกที่ต้องพิจารณาประมาณ ๑๕-๒๐ ฉบับนั้น ฉันมักจะใช้เวลาพิจารณาเพียงเล็กน้อย ไม่ละเอียดถี่ถ้วน ทำให้คืนได้ทันเวลา

๒. เราจะต้องใช้กระบวนการในการสร้างแนวดำเนินการ ไม่ใช่เพื่อเสนอแนวคิดกว้าง ๆ ซึ่งกระบวนการนี้คือสิ่งที่เราอบรมไว้ว่า เราเป็นผู้ร่วมเขียน

บันทึกของฉันประสบความสำเร็จอยู่ในขอบเขตจำกัด เพราะว่า :

ก. ชันใช้บันทึกเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลแบบแข่งขัน ซึ่งมีอยู่ในระบบวิทยาลัยระดับปริญญาตรี ขณะที่มองเห็นคุณค่าของบันทึกนั้น ชันก็ไม่สามารถที่จะลบล้างเหตุการณ์ในแง่ลบที่สะสมอยู่ในรายงาน และนำมาพิจารณาในการให้เกรดแบบคะแนนเต็มสิบได้

ข. ชัน (หรือคณะผู้สอน) ใช้บันทึกเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้ถึงการเรียนรู้ ซึ่งเกิดขึ้นในส่วนของโครงการสอน ในขณะที่บันทึกของนักศึกษาจะมีคุณค่ามากในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นการสื่อสาร ๒ ทางอย่างดี ที่เหมาะสมระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา หรือระหว่างนักศึกษาด้วยกัน

ค. ชันกำหนดให้เขียนอนุทินเพื่อเก็บรวบรวม โดยไม่ได้กำหนดหรือจัดหา

๑) รูปแบบ : ชันไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการเขียนและเก็บอนุทิน เนื่องจากฉันคิดว่า ทุกคนจะต้องมีบันทึกส่วนตัวตลอดช่วงเวลานี้

๒) ช่วงเวลา : ชันไม่ได้กำหนดเวลาที่แน่นอนในการบันทึกอนุทิน นักศึกษาจะต้องใช้เวลาตามความพอใจของตนเองที่จะทำบันทึก

๓) ขอบเขต : ชันไม่ได้ให้ขอบเขตที่เกี่ยวกับจุดเน้นในการเขียนอนุทิน ซึ่งนอกเหนือจากการจัดเวลาอย่างสม่ำเสมอแล้ว นักศึกษายังมีความยุ่งยากเกี่ยวกับรูปแบบที่จำเป็นในการสะท้อนและประเมินการปฏิบัติของเขา

๔) ผู้ฟังที่รับผิดชอบอย่างแท้จริง : ฉันไม่ได้อำนวยความสะดวกในการพัฒนาแนวปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน เพราะฉันมองไม่เห็นความสำคัญของการวิพากษ์วิจารณ์ข้อมูลย้อนกลับ ในการมองอย่างเข้มแข็งเกี่ยวกับการปฏิบัติผ่านลำดับขั้นตอนเหล่านั้น

๕. เราจะต้องคำนึงถึงวิธีที่เราใช้ภาษา-ระดับของภาษาที่ใช้-ระดับเสียงคุณคำ ซึ่งจะช่วยในการจัดลำดับการดำเนินการตามแผนงาน

ประสบการณ์เบื้องต้นในการเก็บรวบรวมและเขียนอนุทินตลอดจนการศึกษาข้อคิดในบันทึกของผู้ร่วมงานคนอื่น ๆ ทำให้ฉันทราบว่า ภาษาที่ใช้หากชัดเจนแจ่มชัดจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเด่นชัดและเปิดเผย ความแจ่มแจ้งและเปิดเผยในกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้วิเคราะห์บทบาทของแต่ละฝ่ายได้ ในการศึกษาเรื่องก่อน ๆ ของฉันในการสอนระดับปริญญาตรี การบันทึกเกี่ยวกับการสอน (ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับจากการเรียนของนักศึกษา) จะไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมาก หากแต่จะเล่าบรรยายเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนเท่านั้น ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือมีก็น้อยมาก ซึ่งควรจะเป็นที่เข้าใจว่า ในการเขียนบันทึกนั้น (ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติ) จะเปิดให้วิพากษ์วิจารณ์ได้ คือจะต้องเขียนอย่างวิเคราะห์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ของการใช้การบันทึก

ปัญหา : ฉันไม่ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาวิจารณ์การปฏิบัติงานของฉันอย่างพอเพียง (หรือน้อยไป) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้การพูดคุยสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจบสิ้นลง

ข้อสรุป : เราจะต้องให้โอกาสนักศึกษาพิจารณาการปฏิบัติของเรา เพื่อปรับปรุงวิธีการสอน

เมื่อพิจารณาแบบบันทึก ฉันมักจะเขียนข้อคิดเห็นสั้น ๆ ลงไปในข้อความที่อ่าน เพื่อแสดงถึงความสนใจในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น และแสดงว่าฉันได้อ่านข้อความต่าง ๆ นั้นแล้ว ในการมองย้อนกลับไปในอดีตถึงการกระทำเช่นนี้ จะมีผลต่อความคิดที่ไกลออกไปน้อยมาก หรือไม่มีเลย เพราะเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ซ้ำเกินไป กล่าวคือ ไม่ได้ดีเหลือเมื่อร้อน (ตอบสนองซ้ำเกินไป)

นอกจากนั้นฉันยังพยายามให้ความสนใจกับความเห็นของนักศึกษาในแง่ดีต่อประสบการณ์การเรียนรู้ที่ฉันเป็นผู้สอน ฉันไม่อยากจะเชื่อว่า นักศึกษาสามารถที่จะเล่าประสบการณ์จากการเรียนรู้ได้ถูกต้องหรือเหมาะสมนัก ซึ่งทำนองเดียวกัน การตอบสนองของฉันในลักษณะการให้ข้อมูลย้อนกลับออกจะซ้ำไป

ปัญหา : ฉันให้เฉพาะข้อคิดเห็นในแง่ดี (เป็นส่วนใหญ่) และไม่สามารถที่จะกระตุ้นหรือท้าทายให้นักศึกษาได้ป้อนคำถามที่เหมาะสม หรือข้อคิดเห็นที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจ หรือความชัดเจนในแนวคิดของเขา แม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นเนื่องจากการมีเวลาไม่เพียงพอก็ตาม

ข้อสรุป : เราจะต้องเตรียมการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อสนองความเข้าใจของนักศึกษา โดยต่อเติมหรือขยายความเข้าใจเหล่านั้น เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจ หรือให้มีการสนทนากันอย่างใกล้ชิด

โดยทั่ว ๆ ไปการตอบสนองต่อการเขียนอนุทินจะทำในรูปของการเขียนข้อคิดเห็นสั้น ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ฉันไม่ได้เขียนอธิบายยาว ๆ และไม่ได้อภิปรายกับนักศึกษาเกี่ยวกับข้อคิดเห็นจากการบันทึกนั้น ข้อบกพร่องนี้เป็นจุดอ่อนที่สำคัญ ทำให้มีข้อจำกัดของปฏิสัมพันธ์กับนักศึกษาเกี่ยวกับการเขียนและการตอบสนองต่อการบันทึกอนุทินของนักศึกษา ทำให้ฉันต้องเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของตัวเอง ซึ่งฉันเคยพูดเป็นทำนองว่า : สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ควรกระทำ แต่ฉันไม่พูดกับคุณ (นักศึกษา) เกี่ยวกับเรื่องนี้

ปัญหา : ฉันเพียงแต่จัดให้มีการตอบสนองต่อการบันทึกอนุทินในรายการต่าง ๆ (แม้จะไม่ทำอย่างสม่ำเสมอ) แต่ไม่ได้จัดให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ในบันทึกนั้น

ข้อสรุป : เราจะต้องจัดให้มีการตอบสนองต่อการบันทึกอนุทิน และการอภิปรายอย่างต่อเนื่อง

การเขียนจำเป็นจะต้องมีเหตุการณ์แวดล้อมที่เกื้อหนุนในการช่วยฝึกให้มีทักษะมากยิ่งขึ้น การสร้างสถานการณ์ที่เกื้อหนุนไม่มีรูปแบบที่แน่นอน การเรียนร่วมกันหรือคำวิจารณ์แสดงความคิดเห็นจะช่วยกระตุ้นให้การเขียนนั้นพัฒนาขึ้น นอกจากนั้นแนวในการเขียนซึ่งเกิดความร่วมมือในระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้เกิดการเขียนที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ทั้งนี้รวมถึงการใช้ศัพท์ หลักการเขียนตามไวยากรณ์

๒๕๕๐

และการสะกดคำ เป็นต้น ปัญหาในอดีตของฉันทคือ จะต้องพิจารณาการตรวจสอบการใช้ศัพท์เทคนิค ในการที่นักศึกษาจะใช้คำเหล่านี้ จำเป็นจะต้องให้เขาเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะใช้คำศัพท์นั้น ๆ ต่อไป

ปัญหา ฉันทได้กำหนดความหมายและข้อสังเกตในการใช้ศัพท์ รูปแบบของภาษา และความถูกต้องที่นักศึกษาคควรจะทราบไว้ก่อนแล้ว

ข้อสรุป เราจะต้องหาทางให้นักศึกษาแสดงความหมายของคำศัพท์ที่เขาจะใช้ในการเขียนตามความเข้าใจ หรือตามความหมายของเขาเอง

สิ่งที่ท้าทายในการเก็บและจัดทำบันทึกอนุทินให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ RATE

การอนุญาตให้นักศึกษาทำการวิเคราะห์วิจารณ์ตัวท่านเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่ง ในการประชุมปฏิบัติการที่จัดขึ้นเร็ว ๆ นี้ ดูจะได้ผลดีมาก อันแจ่มไปประเมิน (ในลักษณะของการบันทึกอนุทิน) เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ให้กับผู้เข้าประชุม คำถามพยายามที่จะแยกแยะเพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับรายการประชุมประจำวัน คำตอบที่ได้รับทำให้แปลกใจมากที่พบว่า มักจะใช้บริคนาอยู่ ๓ คำ คือ “ฉันไม่ชอบ” เป็นคำตอบที่เขียนมาเพียงเท่านี้ และเมื่อแสดงความคิดเห็นว่ามีอะไรผิดพลาดหรือบกพร่องบ้าง ก็จะมีคำตอบเขียนกลับมาว่า “คุณใช้คำสูงเกินไป” (หรือใหญ่เกินไป) หรือ “คุณพูดมากเกินไป” ทั้งหมดนี้เป็นคำตอบที่สะท้อนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของฉันท ที่ฉันเห็นว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย

ความสามารถ และฉันหวังว่าท่านคงจะลองใช้การบันทึกอนุทินลักษณะนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียน เราในฐานะบุคลากรของโครงการ RATE ฉันเชื่อว่า การใช้ประโยชน์จากบันทึกอนุทินเหล่านี้สามารถเป็นแหล่งวิทยากรที่มีพลังอำนาจในการปรับปรุงของท่านได้

งานที่กำหนดให้ปฏิบัติ

การประชุมเชิงปฏิบัติการของ Wadeye Cultural Studies

ลือฮอน ไวต์, ตุลาคม ๑๙๘๕

งานที่ท่านจะต้องทำในสัปดาห์นี้

๑. เป็นผู้เขียน

ทุกวันจะมีเวลาพิเศษที่จัดให้ท่านเขียนอนุทิน ในช่วงเวลานี้ ท่านจะต้องถ่ายทอดความคิดของท่านในเรื่องต่างๆ กฎที่ท่านจะต้องปฏิบัติตามในช่วงของการเขียน คือ

- ไม่พูด - ช่วงนี้เป็นเวลาของการเขียน จะต้องเขียนเท่านั้น
- ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับตัวสะกด เราจะมาพิจารณาแก้ไข

ในภายหลัง

- เขียนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะหมดเวลา
- สิ่งที่ท่านเขียนทั้งหมดจะต้องอ่านให้สมาชิกอื่น ๆ ใน

กลุ่มฟัง

๒. เป็นผู้บันทึกและผู้รายงาน

ทุกวันจะมีช่วงของการบันทึกและรายงาน ซึ่งจะเวียนไปรอบ ๆ จนมาถึงตัวท่าน ท่านจะต้องบันทึกรายงานในนามของกลุ่ม ในช่วงเวลานี้จะให้ท่านเสนอแนวความคิดของกลุ่มท่านต่อนักศึกษาทั้งหมด งานของท่านจะต้องปฏิบัติดังนี้

- จะต้องเข้าใจสิ่งที่กลุ่มของท่านอภิปราย (เป็นงานของท่านเอง)
- อภิปรายกับกลุ่มเพื่อให้แน่ใจว่า ท่านเข้าใจทุกประเด็นเหมือนกลุ่ม
- ฟังบันทึกของคนอื่นในกลุ่มที่เขาอ่านให้กลุ่มฟัง และอ่านบันทึกของท่านต่อกลุ่ม
- ให้แต่ละคนในกลุ่มบอกท่านว่า แนวคิดที่สำคัญของเขาในบันทึกคืออะไร
- ให้กลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญเหล่านั้น และเขียนเพียง ๑ หรือ ๒ ประโยคเพื่อที่จะรายงานแนวคิดนี้แก่กลุ่มใหญ่ (ให้กลุ่มตกลงร่วมกันว่าจะเขียนว่าอย่างไร)
- เมื่อพิจารณาบันทึกของทุกคนแล้ว อ่านสิ่งที่ท่านเขียนสรุปทั้งหมดให้ทุกคนในกลุ่มพอใจในสิ่งที่ท่านสรุปนั้น
- เมื่อถึงเวลาที่ท่านจะต้องรายงานในกลุ่มใหญ่ ก็อ่านข้อสรุปทั้งหมดให้กลุ่มใหญ่ฟังได้เป็นอย่างดีชัดเจน

๓. ผู้ช่วยเหลือ

ทุกวันท่านจะมั่งงานในกลุ่มย่อย ระหว่างที่ช่วงเวลานี้ ท่านมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่ม (ผู้ช่วยไม่ใช่ผู้บงการหรือนาย) สิ่งที่คุณช่วยทำ คือ :

- พยายามหาคำพูดชมเชยสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับการเขียนของเขา เช่น อาจจะพูดเป็นภาษาอังกฤษ (กรณีนี้ผู้เข้าประชุมปฏิบัติการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ ๒ - ผู้แปล) ว่า “ฉันชอบวิธีการอธิบายของคุณมาก...”
- พยายามซักถามเพื่อให้ผู้เขียนอธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ยังไม่ชัดเจน เช่น ท่านหมายความว่าอย่างไร ท่านหมายถึงอะไร
- พยายามเสนอแนะผู้เขียนเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขการเขียนของเขา เช่นพูดว่า “ฉันคิดว่าคุณควรจะอธิบายสิ่งที่คุณคิดโดยเริ่มเขียนท่านเองนี้” หรือ “ฉันคิดว่ายังมีสิ่งที่น่าสนใจที่คุณควรจะเขียนเพิ่มเติมในลักษณะ...นี้” หรือ “คุณควรจะใช้คำ.....”
- หาแนวทางกระตุ้นให้กลุ่มทำงาน เช่น ในกรณีที่มีคนเบื่อหน่าย ไม่อยากคิด ไม่อยากทำ
- สร้างบรรยากาศที่ดีโดยส่งเสริมให้ทุกคนรู้สึกสบายและมีบรรยากาศที่ดีในการพูด อ่าน หรือเขียน แสดงให้เห็นว่า ท่านสนใจในสิ่งที่เขากำลังเสนอด้วยการให้กำลังใจ

ยังมีอะไรที่ท่านคิดว่า ผู้ช่วยเหลือควรจะทำอีกบ้าง

๒๕๔

ภาคผนวก จ

คำศัพท์เฉพาะ

Contestation การโต้แย้งหรือการโต้เถียง

หมายถึง ความไม่สอดคล้องที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งอาจจะใช้การเปรียบเทียบหรือแข่งขันกันระหว่างแนวคิด เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบันสังคมที่ดีกว่าหรือเหมาะสมกว่า

Correspondence ความสอดคล้อง

หมายถึง การคล้อยตามสังคม อันเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์ของสถาบันทางสังคมให้คงอยู่

Discourse อรรถลักษณะ การพูด การบรรยาย

หมายถึง การสื่อสารในแต่บริบทของสังคม เช่น การใช้ภาษา ท่าทาง อากัปกิริยา ในสถานการณ์เฉพาะกลุ่มเฉพาะลักษณะ

Institutionalization การทำให้เป็นระบบหรือทำให้เป็นสถาบัน ขนบ-ธรรมเนียมประเพณี

หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนทางภาษากิจกรรม และสัมพันธภาพในสังคม เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีขึ้น เป็นที่ยอมรับในระดับวิชาชีพ

Negotiation การตกลงร่วมกัน

หมายถึง การเจรจา อภิปรายร่วมกัน ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะร่วมกันวางแนวทางการจัดการหรือดำเนินงานใด ๆ ขึ้น และทุกคนในกลุ่มจะต้องยอมรับ

Reconnaissance การสำรวจเบื้องต้น

หมายถึง การกำหนดพื้นฐานความคิดเพื่อจะเป็นแนวคิดเบื้องต้น อันเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการ

Register องค์กรประกอบ

หมายถึง ลักษณะภาษาที่ใช้เฉพาะในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ในที่นี้คือองค์ประกอบทั้ง ๓ อันได้แก่ อรรถลักษณะหรือการพูด กิจกรรม และสัมพันธภาพในสังคม

๒๕๖

Reproduction การสืบทอด

หมายถึง ความต่อเนื่องของวัฒนธรรมและสังคม อันเป็น
การคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของสังคมในชุมชนนั้น ๆ

Thematic Concern แนวคิดที่สนใจร่วมกัน

หมายถึง หัวข้อ ปัญหา หรือประเด็นที่กลุ่มมี
ความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยปฏิบัติการไปในแนวความคิดนั้น



เอกสารอ้างอิง

- Apple, M., (1979), *Ideology and the Curriculum*. Routledge and Kegan Paul, London.
- Berger, P. and Luckman, T. (1967), *The Social Construction of Reality*. Penguin.
- Berlak, A., and Berlak, H. (1981), *Dilemmas of Schooling : Teaching and Social Change*, Methuen, London.
- Brock-Utne, B. (1980), 'What is educational action research?.' *Classroom Action Research Network Bulletin*, 4, 10-15.
- Bowles, S., and Gintis, H. (1976), *Schooling in Capitalist America: Educational Reform and the Contradictions of Economic Life*, Basic Books, New York.
- Brown, L., Henry, C., Henry, J. and McTaggart, R. (1982), 'Action Research: Notes on the Deakin Seminar'. *Classroom Action Research Network Bulletin*, 5, 1-16.
- Carr, W., and Kemmis, S. (1986), *Becoming Critical : Education, Knowledge and Action Research*, Deakin University, Geelong, Victoria. (Also available through Falmer Press, Brighton, Sussex.)
- Connell, R., Ashenden, D., Kessler, S., and Dowsett, G.W. (1982), *Making the Difference: Schools, Families and Social Division*, Allen & Unwin, Sydney.
- Corey, S.M. (1949a), 'Action research, fundamental research and educational practices', *Teachers College Record*, 50, 509-14.

Index

Corey, S.M. (1949b), 'Curriculum development through action research', *Educational Leadership*, 7, 147-53.

Corey, S.M. (1953), *Action Research and Improved School Practices*, Columbia Teachers College, New York.

Elliott, J. (1976-7), 'Developing hypothesis about classroom from teachers' practice constructs: An account of the work of the Ford Teaching Project', *Interchange*, 7 (2), 2-22.

Elliott, J. (1978), 'What is action research in schools?' *Journal of Curriculum Studies*, 10, 355-7.

Elliott, J., and Adelman, C. (1973a), 'Reflecting where the action is: The design of the Ford Teaching Project', *Education for Teaching*, 92, 8-20.

Elliott, J., and Adelman, C. (1973b), 'Supporting Teachers' research in the classroom', *New Era*, 54, 210-15.

Feinberg, W. (1983), *Understanding Education: Toward a Reconstruction of Educational Enquiry*, Cambridge University Press, Cambridge.

Foucault, M. (1985), 'Questions of method: An interview with Michel Foucault', *Ideology and Consciousness*, 8, (Spring, 1981), 3-14.

Giroux, H. (1981), *Ideology, Culture and the Process of Education*, Temple University Press, Philadelphia.

Lewin, K. (1946), 'Action research and minority problems', *Journal of Social Issues*, 2, 34-46.

MacIntyre, A. (1981), *After Virtue*, Duckworth, London.

McTaggart, R. and Garbutcheon-Singh, M. (1986), 'New directions in action research', *Curriculum Perspectives*, 6(2), 42-6.

McTaggart, R. and Garbutcheon-Singh, M. (1987), 'A fourth generation of action research: Notes on the Deakin seminar', in S. Kemmis, R. McTaggart (eds), *The Action Research Reader*, Deakin University Press, Geelong, Victoria.

Mao Tse Tung (1971), 'The important thing is to be good at learning', in *Selecting Readings from the Works of Mao Tse Tung*, Foreign Languages Press, Peking.

Schwab, J.J. (1969), *College Curricula and Student Protest*, University of Chicago Press, Chicago.

van Manen, M. (1984), Action research as a theory of the unique: From pedagogic thoughtfulness to pedagogic tactfulness, Paper presented at the American Educational Research Association Conference, New Orleans.

Willis, P. (1977), *Learning to Labour*, Saxon House, Farnborough.



๒๖๐



ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือแปลเรื่อง *นักวางแผนวิจัยปฏิบัติการ* ซึ่งแปลมาจากเรื่อง *The Action Research Planner* ของ มหาวิทยาลัย เดคิน ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งรวบรวมและบรรณาธิการโดย Stephen Kemmis และ Robin McTaggart เพื่อใช้เป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ สำหรับครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นไป กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้จัดทำ

คณะกรรมการจัดทำหนังสือแปล

- | | |
|---|------------------|
| ๑. นายกมล สุตประเสริฐ | ประธานกรรมการ |
| ๒. รองอธิบดีกรมวิชาการ | รองประธานกรรมการ |
| ๓. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา | กรรมการ |
| ๔. นายผดุง บัณฑิตัง | กรรมการ |
| ๕. นางอมรรัตน์ เจริญชัย | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาคนธรรมศาสตร์ | |
| ๖. นายวิจิตร จันทรากุล | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาการศึกษา | |
| ๗. นายวรศักดิ์ เพียรชอบ | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาพลศึกษา | |
| ๘. นายปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาสุขภาพศึกษา | |
| ๙. นายทองสุข เกตุโรจน์ | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาภูมิศาสตร์ | |
| ๑๐. นางสาวธรรมณูญ โรจนะบุรานนท์ | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี | |
| ๑๑. นายวิชัย วงษ์ใหญ่ | กรรมการ |
| ประธานอนุกรรมการวิชาศิลปศึกษา | |

๒๖๒

๑๒. นายศรีเครือ โปหาทอง	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาช่างอุตสาหกรรม	
๑๓. คุณหญิงแม่นมาศ ขวลิต	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาวัฒนธรรม	
๑๔. นายประเสริฐ ณ นคร	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาเกษตรศาสตร์	
๑๕. นางสาวอินทิรา ช่างสุวนิช	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาธุรกิจ	
๑๖. นางสาวจำเรียง ภาวิจิตร	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาสังคมศาสตร์	
๑๗. นายฉลอง สุนทรวาณิชย์	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาประวัติศาสตร์	
๑๘. นายวาสิษฐ จรรย์ยานนท์	กรรมการ
ประธานอนุกรรมการวิชาดนตรี	
๑๙. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ	กรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการกองแปลและวิเทศสัมพันธ์	
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
๒๒. ผู้แทนองค์การค้าของคุรุสภา	กรรมการ
๒๓. นางสาวจินตนา ไบกาชูย์	กรรมการและเลขานุการ
๒๔. นางสาวอุษณีย์ วัฒนพันธ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๕. นางสาวจุฑารัตน์ สุขสถิตย์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการหนังสือแปลวิชาการศึกษา

๑. นายวิจิตร จันทรากุล	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายกิตติ จรรย์ยานนท์	รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายอินทร์ ศรีคุณ	อนุกรรมการ
๔. นายไพฑูรย์ สีนลารัตน์	อนุกรรมการ
๕. นายประกอบ คูปรัตน์	อนุกรรมการ
๖. นายสุนทร โคตรบรรเทา	อนุกรรมการ
๗. นายวิชัย ดิสสระ	อนุกรรมการ
๘. นางเบญจา ชลธาร์นนท์	อนุกรรมการ
๙. นายนิคม จารุมณี	อนุกรรมการ
๑๐. นายหอม คลายานนท์	อนุกรรมการ
๑๑. นายบันลือ ถิ่นพังงา	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวนิตยา สุขเสรีทรัพย์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. นางสาวจินตนา ไบกาซูยี	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บรรณาธิการที่ปรึกษา

นางสาวจินตนา ไบกาซูยี

บรรณาธิการ

นางสาวจุฑารัตน์ สุขสถิตย์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวปาริชาติ มาตรจำรูญกุล

ผู้จัดทำปก

นายอุทัย ไชยกลาง



